

Katern 1

Katern 2

Katern 3

Katern 4

Katern 5

Brussels actieplan armoedebestrijding

BRUSSELS ARMOEDERAPPORT

2010

GEMEENSCHAPPELIJKE
GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

VLAAMSE
GEMEENS
CHAPSCO
MMISSIE

COMMISSION
COMMUNAUTAIRE
FRANÇAISE

BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Brussels actieplan armoedebestrijding

BRUSSELS ARMOEDERAPPORT

2010

GEMEENSCHAPPELIJKE
GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

VLAAMSE
GEMEENS
CHAPSCO
MMISSIE

COMMISSION
COMMUNAUTAIRE
FRANÇAISE

BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Brusselse armoederapporten

De inhoud van het Brussels armoederapport werd vastgelegd in de ordonnantie “betreffende het opstellen van het armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest” van 20 juli 2006.
Het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn werd belast met de uitwerking ervan.

De rapporten worden verspreid via de website (www.observatbru.be) en op eenvoudig verzoek.
Elk rapport mag worden gekopieerd, mits vermelding van de bron.

Reeds verschenen Brusselse armoederapporten

2010

Welzijnsbarometer
Thematisch rapport: Tuisloos in Brussel
Gekruiste blikken
Brussels actieplan armoedebestrijding
Synthese van de rondetafel

2009

Welzijnsbarometer

2008

Welzijnsbarometer
Thematisch rapport: armoede en (ver)ouderen
Externe bijdragen
Brussels actieplan armoedebestrijding
Synthese van de rondetafel

2007

Welzijnsbarometer
Externe bijdragen

2006

Welzijnsbarometer
Opvolging van de parlementaire aanbevelingen 1998-2001-2004

2005

Welzijnsbarometer

2004

“9de armoederapport”
Deel 1: armoede-indicatoren, gebrek aan inkomsten en overmatige schuldenlast
Deel 2: verslag van het rondetafelgesprek van 12 oktober 2004

2002

“8ste armoederapport”
Deel 1: armoede-indicatoren, armoede en huisvesting
Deel 2: verslag van het rondetafelgesprek van 26 september 2003

2000

Armoederapport 2000: armoede-indicatoren, opvolging van 4 parlementaire aanbevelingen
Verslag van het rondetafelgesprek van 10 mei 2001

1999

Armoederapport 1999: armoede-indicatoren

Gelieve op volgende wijze naar deze publicatie te verwijzen:

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Brussels actieplan armoedebestrijding,
Brussels armoederapport 2010, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2010.

COLOFON

Dit Brussels actieplan armoedebestrijding is een onderdeel van het Brussels armoederapport 2010 en tevens het politieke luik van het armoederapport.

Het Brussels armoederapport bestaat uit 5 delen:

de Welzijnsbarometer (jaarlijks),
het Thematisch rapport (tweejaarlijks),
de Gekruiste blikken (tweejaarlijks),
het **Brussels actieplan armoedebestrijding** (tweejaarlijks) en
de Synthese van de rondetafel (tweejaarlijks).

Coördinatie:

Permanente interkabinettenwerkgroep, onder coördinatie van de Leden van het Verenigd College van de GGC bevoegd voor Bijstand aan Personen, als volgt samengesteld:
minister B. Grouwels, vertegenwoordigd door Martine Motteux,
minister E. Huytebroeck vertegenwoordigd door Luc Notredame,
minister C. Picqué vertegenwoordigd door E. Kiesecoms en B. Périlleux,
minister J.-L. Vanraes vertegenwoordigd door Marlies Vos en Ethel Savelkoul,
minister B. Cereixhe vertegenwoordigd door Philippe Henry de Generet, Dominique Maun en Paul Clerbaux,
staatssecretaris C. Doukeridis vertegenwoordigd door Isabelle Vanlathem en Karim Majoros,
staatssecretaris E. Kir vertegenwoordigd door Sophie Berlaimont, Karim Cherradi en Nadine Gabet,
staatssecretaris B. De Lille vertegenwoordigd door Mark Van der Veken,
de VGC-Collegeleden gezamenlijk vertegenwoordigd door Kristof D'Exelle,
de Diensten van het Verenigd College van de GGC vertegenwoordigd door Brigitte Paternostre en Joëlle Philippot,
het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertegenwoordigd door Julie Fiszman,
de administratie van de COCOF vertegenwoordigd door Annick Mandane en Valérie Paternotte
en de administratie van de VGC vertegenwoordigd door Mathieu Voets.

Secretariaat:

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn: Gille Feyaerts, Annette Perdaens en Truus Roesems

Lay-out:

Centre de Diffusion de la Culture Sanitaire asbl: Nathalie da Costa Maya

Depotnummer:

D/2010/9334/30

Voor meer informatie:

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
Louizalaan 183 – 1050 Brussel
Tel.: 02/552 01 89
observat@ggc.irisnet.be
www.observatbru.be

Gille Feyaerts
Tel.: 02/552 01 55
gfeyaerts@ggc.irisnet.be

Truus Roesems
Tel.: 02/552 01 57
troesems@ggc.irisnet.be

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD VAN DE MINISTERS	6
HOE DIT PLAN TOT STAND KWAM...	8
INLEIDENDE BESCHOUWINGEN	11
De beleidscyclus: van sociaal probleem tot besluitvorming	12
Brusselse armoedeordonnanties	13
Brussels actieplan armoedebestrijding 2008	14
DEEL 1. BELEIDSNOTA ARMOEDEBESTRIJDING 2009-2014	15
HOOFDSTUK1. DE REGEERAKKOORDEN 2009-2014	16
1.1 Brussels Hoofdstedelijk Gewest: "Een duurzame ontwikkeling van het Gewest ten dienste van de Brusselaars"	16
1.2 Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: "De prioriteiten voor de jaren 2009 tot 2014"	18
1.3 Vlaamse Gemeenschapscommissie: "Ideeën tot leven brengen"	19
1.4 Commission communautaire française: "Accord de majorité 2009-2014"	20
HOOFDSTUK 2: UITDAGINGEN VOOR HET BRUSSELS GEWEST	21
2.1 De dualisering en de armoede	21
2.2 Demografische ontwikkelingen	27
2.3 Institutionele uitdagingen	30
2.4 Werkveld onder grote druk	30
HOOFDSTUK 3. GEMEENSCHAPPELIJKE BRUSSELSE BELEIDSVISIE ARMOEDE EN ARMOEDEBESTRIJDING 2010-2014	31
3.1 Armoede geconceptualiseerd	31
3.2 Een ambitieus Brussels armoedebeleid	31
3.3 De doelstelling: het bevorderen van de sociale kwaliteit van het Brussels Gewest	32
3.4 De strategie: het bevorderen en versterken van de sociale kwaliteit van het beleid	32
HOOFDSTUK 4. NAAR EEN ACTIEPLAN ARMOEDEBESTRIJDING	36
4.1 Kennis verzamelen en analyseren	36
4.2 De beleidsbepaling: van kennis naar beleid	37
4.3 Organisatie van het armoedebeleid	37
4.3.1 Transversaal beleid	37
4.3.2 Een intersectorale benadering van het armoedebeleid	37
4.3.3 Interinstitutionele aanpak: samenspel tussen basisinstituten van de verzorgingsstaat	42
4.3.4 Intergouvernementele aanpak: coördinatie van het Brussels armoedebeleid	42
4.4 Evaluatie van het armoedebeleid	43

DEEL 2. ACTIEPLAN ARMOEDEBESTRIJDING 2010	45
INLEIDING	46
SYNTHESE VAN HET ACTIEPLAN ARMOEDEBESTRIJDING 2010	47
HOOFDSTUK 1. KENNIS VERZAMELEN EN ANALYSEREN	55
HOOFDSTUK 2. BELEIDSBEPALING	59
HOOFDSTUK 3. ORGANISATIE VAN HET ARMOEDEBELEID	61
3.1 Transversaal beleid	61
3.2 Een intersectorale benadering	61
3.2.1 Inkomen	62
3.2.2 Arbeid en tewerkstelling	64
3.2.3 Onderwijs en vorming	72
3.2.4 Huisvesting en leefomgeving	76
3.2.5 Welzijn, gezondheid en cultuur	81
3.2.6 Samenleven	92
3.2.7 Democratie, justitie, veiligheid	96
3.4 Intergouvernementele aanpak	97
HOOFDSTUK 4. EVALUATIE VAN HET ARMOEDEBELEID	99
BIJLAGEN. STAND VAN ZAKEN VAN HET GEVOERDE BELEID OP 6 DOMEINEN	101
OCMW's	104
SOCIALE DIENSTEN	112
SOCIALE HUISVESTING	118
THUISLOZENZORG	128
SOCIALE COHESIE (COCOF)	132
STEDENFONDS (VGC)	137

VOORWOORD VAN DE MINISTERS

Voor u ligt het Brussels actieplan armoedebestrijding 2010. Na het actieplan 2008 is dit een nieuwe stap in de uitwerking, verfijning en afstemming van het armoedebestrijdingsbeleid in het Brussels Gewest.

Het aanpakken van armoede vergt een ambitieus beleid dat gevoerd wordt vanuit een langetermijnperspectief.

Het vraagt hierbij sterke engagementen en grote inspanningen van alle betrokkenen; beleidsmakers, middenveld en burgers. Wij als Brusselse overheden maakten in onze beleidsverklaringen van de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting alvast één van de prioriteiten voor de legislatuur 2009-2014.

Een ambitieus armoedebeleid moet ertoe leiden dat het Brussels Gewest, economisch zeer succesvol, ook op sociaal vlak vooruit kan gaan. Elke Brusselaar moet kunnen participeren aan het sociale, economische en culturele leven en dit onder omstandigheden die bijdragen tot het individueel en maatschappelijk welzijn en die de mogelijkheid bieden aan elk individu om zijn of haar capaciteiten optimaal te ontwikkelen.

De uitdagingen zijn bijzonder groot in het Brussels Gewest. Meer dan één op vier Brusselaars leeft onder de armoederisicogrens, de werkloosheidsgraad is dubbel zo hoog als in het land, het aandeel gerechtigden op een OCMW-uitkering is bijna driemaal zo hoog en blijft stijgen. De helft van de jongeren heeft schoolse vertraging, bijna een kwart van de jongvolwassenen verlaten de school zonder diploma hoger secundair onderwijs. De crisis op de huisvestingsmarkt heeft ernstige gevolgen voor mensen met een laag inkomen. Sociale gezondheidsongelijkheden zijn groot en nemen nog verder toe.

De oorzaken van deze grote kwetsbaarheid van de Brusselse bevolking zijn veelvoudig en complex. Armoede is het gevolg van een cumulatie en onderlinge verwevenheid van ongelijkheden en uitsluitingen op verschillende gebieden, van een complex samenspel van individuele gebeurtenissen en structurele omstandigheden.

Op een aantal van deze oorzaken hebben de (Brusselse) overheden maar in beperkte mate vat, denk maar aan de processen van economische globalisering of internationale migratiebewegingen. Een aantal domeinen waarop de overheid kan optreden, liggen bovendien niet binnen de bevoegdheden van de Brusselse overheden, denk maar aan onderwijs (Vlaamse en Franse Gemeenschap), inkomen of sociale zekerheid (Federale overheid). Ook de Europese Unie neemt een steeds belangrijkere rol in, bijvoorbeeld op het vlak van werkgelegenheids- en sociaal beleid.

Als Brusselse overheden willen we ons alvast engageren om binnen onze mogelijkheden en bevoegdheden de beschikbare hefboomen en instrumenten optimaal aan te wenden in de strijd tegen armoede. **De doelstelling hierbij is een gezamenlijk beleid te voeren dat de sociale kwaliteit van ons gewest bevordert. De strategie die we hierbij wensen te volgen is het investeren in de sociale kwaliteit van het Brussels beleid, door in te zetten op een preventief, pluraal en participatief beleid** (zie Deel 1, hoofdstuk 3.4).

- **Een preventief beleid** moet zoveel mogelijk vermijden dat iemand in een armoedesituatie terecht komt. Hiertoe zullen we maatregelen uitwerken die ervoor zorgen dat mensen over voldoende mogelijkheden en middelen beschikken – zowel op materiaal vlak, als op vlak van gezondheid, sociale ondersteuning en bekwaamheid – om het hoofd te bieden aan de uitdagingen van het leven (relatieproblemen, jobverlies, ziekte, administratieve problemen,...)
- **Een pluraal beleid** moet ongelijke behandeling en discriminatie op basis van nationaliteit of afkomst, geslacht, sociaal-economische status,... tegengaan. Een beleid van gelijkheidsmainstreaming moet de structurele mechanismen die ongelijkheid creëren blootleggen en bestrijden.
- **Een participatief beleid** om rekening te houden met de kennis en inzichten van alle betrokkenen. Om armoede effectief te bestrijden is het van essentieel belang dat mensen die professioneel of persoonlijk betrokken zijn in situaties van armoede, betrokken worden bij het verzamelen van kennis over armoede en bij het verdere beleidsproces.

Voor de bestrijding van armoede wordt gestreefd naar de uitbouw van een transversaal armoedebeleid dat gevoerd wordt door alle overheden en op alle bevoegdheidsdomeinen. Deze transversale aanpak zal bovendien worden ingebed in de Interministeriële Conferentie Sociaal-Gezondheid tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de drie gemeenschapscommissie, die op haar beurt wordt geïntegreerd in het Gewestelijk Plan voor Duurzame ontwikkeling.

Voor de Regering van het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest, Charles PICQUE

Voor het Verenigd College van de
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie,
Leden Verenigd College bevoegd voor Bijstand
aan personen, Brigitte GROUWELS en Evelyne
HUYTEBROECK

Voor het College van de Franse
Gemeenschapscommissie, Christos
DOULKERIDIS

Voor het College van de Vlaamse
Gemeenschapscommissie, Jean-Luc VANRAES

HOE DIT PLAN TOT STAND KWAM...

KADER

De vier Brusselse overheden maakten in hun beleidsverklaringen van de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting één van de prioriteiten voor de legislatuur 2009-2014. Dit engagement vertaalde zich in het hernieuwen van het Samenwerkingsprotocol inzake het armoedebeleid en het heropstarten van de werkzaamheden van een permanente interkabinettenwerkgroep armoedebestrijding.

Het protocol werd goedgekeurd door het Verenigd College van de GGC (22/10/2009), door het College van de VGC (18/12/2009), door de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (28/01/2010) en door het College van COCOF (04/02/2010).

De permanente interkabinettenwerkgroep armoedebestrijding werd geïnstalleerd op 21 januari 2010 en kwam nadien nog 8 keer samen.

Het Samenwerkingsprotocol voorziet de ontwikkeling van een inclusief, globaal en gecoördineerd armoedebeleid, een beleid dat wordt gevoerd op alle bevoegdheidsdomeinen en dat voortdurend wordt geëvalueerd.

De interkabinettenwerkgroep armoedebestrijding verzamelt vertegenwoordigers van de 8 Brusselse ministers en wordt gecoördineerd door de Leden van het Verenigd College bevoegd voor het beleid inzake Bijstand aan Personen. Het secretariaat wordt verzorgd door het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. De opdracht van de IKW bestond uit de opmaak van een geïntegreerd beleidsplan armoedebestrijding.

INHOUD

De **Beleidsnota armoedebestrijding 2009-2014 (Deel 1)** werd gezamenlijk vastgesteld en goedgekeurd^[1] door de Brusselse regering en de Colleges van de 3 Brusselse Gemeenschapscommissies en biedt een gemeenschappelijk kader voor het Brussels armoedebeleid. Het beschrijft door middel van een omgevingsanalyse de maatschappelijke context waarin het beleid zich afspeelt (hoofdstuk 2), formuleert een gedeelde beleidsvisie op armoede en armoedebestrijding (hoofdstuk 3) en formuleert tenslotte de principes volgens dewelke de beleidsnota geconcretiseerd moet worden in een concreet actieplan (hoofdstuk 4).

Deze nota fungeert als beleidskader voor de ontwikkeling van acties op de verschillende beleidsdomeinen en door de verschillende overheden en beleidsvoerders. Het vormt de basis voor het tweejaarlijks gebudgetteerd actieplan armoedebestrijding. **Het Brussels actieplan armoedebestrijding 2010 (Deel 2)** is een concretisering van de 34 strategische doelstellingen uit de Beleidsnota en geeft aan op welke manier de Brusselse overheden deze doelstellingen wensen te bereiken^[2]. Per strategische doelstelling vindt u een overzicht van de beleidsacties van de verschillende Brusselse overheden.

In bijlage wordt **een stand van zaken gegeven van het gevoerde beleid op 6 domeinen** die een belangrijke rol spelen in de strijd tegen de armoede: OCMW's, Centra Algemeen Welzijnswerk, sociale huisvesting, thuislozenzorg en het decreet sociale cohesie van de COCOF en het Stedenfonds van de VGC.

[1] Door de COCOF op 20/5/2010, de GGC en het Brussels Gewest op 26/5/2010, de VGC op 27/5/2010.

[2] De Brusselse regering en de Colleges van de 3 Brusselse Gemeenschapscommissies namen in juli 2010 akte van Deel 2 (op 15/07/2010 door de VGC, op 16/07/2010 door de GGC het Brussels Gewest en de COCOF).

SAMENWERKING TUSSEN BRUSSELSE OVERHEDEN

Het is belangrijk een aantal aandachtspunten te formuleren bij de samenwerking tussen de Brusselse Regering en de Colleges van de drie Gemeenschapscommissies in een permanente interkabinettenwerkgroep (IKW) in het kader van dit actieplan.

Dit gemeenschappelijk actieplan is het resultaat van een moeilijke oefening. De besluitvormingsprocedures van de verschillende Brusselse overheden zijn nog niet op deze manier van werken afgestemd. Dit Actieplan armoedebestrijding moet dan ook beschouwd worden als een "work in progress", dat het in de toekomst moet mogelijk maken om ook tot meer transversale besluitvorming te komen.

De vier Brusselse overheden kunnen bovendien niet met eenzelfde gewicht optreden in de strijd tegen armoede. Ten gevolge van de asymmetrie tussen de VGC en de COCOF, beschikken beide gemeenschapscommissies niet over gelijke bevoegdheden: waar de COCOF op een aantal domeinen autonoom kan optreden (na een bevoegdheidsoverdracht van de Franse Gemeenschap), heeft de VGC enkel een aanvullende rol bij het beleid van de Vlaamse Gemeenschap. Het is belangrijk om deze asymmetrie in het achterhoofd te houden bij de interpretatie van dit document.

Hoewel het beleid van de Franse en Vlaamse Gemeenschap een belangrijke rol spelen in het Brussels Gewest, werden ze niet betrokken bij de uitwerking van dit Actieplan. De huidige samenstelling van de IKW zorgt er dus voor dat een aantal essentiële bevoegdheidsdomeinen (zoals onderwijs) onvoldoende aan bod komen. De Brusselse overheden engageren zich hierbij formeel om bij de opstart van het volgende actieplan (dat gepubliceerd zal worden in 2012) ook de Franse en Vlaamse Gemeenschap te betrekken.

ADVIES

De **Beleidsnota armoedebestrijding 2009-2014 (Deel 1)** werd in maart 2010 voorgelegd aan de adviesorganen van de verschillende Brusselse overheden en aan de OCMW's. Hierop werd een advies geformuleerd door de werkgroep Conferentie van OCMW-Voorzitters en Secretarissen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de afdeling OCMW van de Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het Bureau du Conseil Consultatif Bruxellois Francophone de l'Aide aux personnes en een 5-tal adviesraden van de VGC.

De Beleidsnota werd positief onthaald door de verschillende adviesorganen, maar de vraag naar een duidelijke en ambitieuze concretisering in een actieplan was groot. Er werd ook bijzondere aandacht gevraagd voor een aantal thema's bij de uitwerking van het actieplan (bv. toegankelijkheid, bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen,...).

Bij de goedkeuring van de Beleidsnota armoedebestrijding 2009-2014 eind mei 2010 formuleerden ook de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het College van de VGC een aantal aandachtspunten in verband met de strijd tegen analfabetisme en het belang van onderwijs en vorming. In de mate van het mogelijke werd bij het opstellen van het actieplan (Deel 2) rekening gehouden met deze opmerkingen.

Het **Actieplan armoedebestrijding 2010 (Deel 2)** heeft, gezien de strakke timing voor de totstandkoming, geen adviesprocedures meer kunnen doorlopen. De verschillende adviesorganen en betrokken actoren krijgen echter de mogelijkheid om hun advies te formuleren in het kader van het rondetafelgesprek dat in november 2010 georganiseerd wordt naar aanleiding van de publicatie van het Brussels armoederapport 2010.

INLEIDENDE BESCHOUWINGEN

Dit inleidende hoofdstuk schetst het kader waarin een armoedebeleid in het Brussels Gewest vorm kan krijgen. In de eerste plaats wordt het proces van beleidsontwikkeling beschreven en toegepast op een Brussels armoedebeleid, vervolgens wordt ingegaan op de instrumenten die tijdens de vorige legislaturen zijn ontwikkeld.

DE BELEIDSCYCLUS: VAN SOCIAAL PROBLEEM TOT BESLUITVORMING

Beleidsontwikkeling kan opgesplitst worden in verschillende beleidsfasen: van de erkenning van armoede als een sociaal probleem tot de uitvoering van een armoedebeleid.^[1] Een opeenvolging van deze beleidsfasen noemen we een **beleidscyclus**. Uiteraard is dit een eerder theoretische opsplitsing in fasen die in werkelijkheid door elkaar lopen.

Tabel 1: Fasen van de beleidscyclus

1.	Erkenning en agendering van problematiek	Noteren van armoede en armoedebestrijding op beleidsagenda
2.	Gemeenschappelijke visie op sociale problematiek	Gemeenschappelijk begrip van armoede en gemeenschappelijke visie op armoedebestrijding
3.	Kennisverzameling	Verzamelen en analyseren van informatie over armoede
4.	Beleidsbepaling	Vertaling van kennis over armoede naar beleids pistes voor de bestrijding ervan
5.	Beleidsorganisatie	Vastleggen, uitvoeren en organiseren van het armoedebeleid
6.	Beleidsvaluatie	Metten en toetsen van het armoedebeleid

1. **Het identificeren en erkennen van armoede als een sociaal probleem** is een eerste cruciale fase in de beleidscyclus. Een probleem wordt een sociaal probleem wanneer wordt herkend dat de maatschappij zich moeten inlaten met deze problematiek. Armoede komt op de beleidsagenda wanneer beleidsmakers beslissen een beleid te voeren om de problematiek aan te pakken. De bestrijding van armoede en sociale uitsluiting is één van de prioriteiten voor de Brusselse Regering en de 3 Colleges voor de legislatuur 2009-2014 (zie hoofdstuk 1).

2. Om te komen tot een effectief armoedebestrijdingsbeleid is het essentieel dat er een **gemeenschappelijk begrip bestaat van de armoedeproblematiek** door alle betrokken actoren. Van hieruit moet men een **gemeenschappelijke visie formuleren op de bestrijding van armoede**. In Hoofdstuk 2 en 3 formuleren de Brusselse regering en de 3 Colleges hun gemeenschappelijke visie op armoede en de bestrijding van armoede.

3. Het **verzamelen en analyseren van informatie** over armoede is een essentiële fase in de ontwikkeling van een effectief armoedebeleid. In het bijzonder over de armoedeproblematiek komt dit neer op een vorm van kennis-management waarin zeer diverse en conflictuele vormen van kennis worden verzameld, op elkaar betrokken, geordend en op hun waarde geschat. De armoederapportage als kennisstrategie krijgt veel aandacht in de Brusselse armoedeordonnanties. In het bijzonder de eerste 3 katernen van het Brussels armoederapport zijn gericht op het belichten van de armoedeproblematiek.

4. Deze kennis moet samengebracht worden en **vertaald worden naar concrete beleids pistes voor de bestrijding van armoede**. Vanuit de kennis over de problematiek en de visie op de bestrijding ervan formuleren de beleidsmakers een armoedebeleid. In hoofdstuk 4 worden de principes vastgelegd volgens dewelke de beleidsnota geconcretiseerd moet worden in een concreet actieplan (Deel 2).

5. Hierbij stelt zich de vraag op welke manier dit beleid georganiseerd kan worden. **De beleidsorganisatie valt uiteen in 3 componenten: beleidsordening, -coördinatie en -planning.**

5.1 In de eerste plaats onderscheiden we 3 verschillende **ordeningsperspectieven** of invalshoeken:

- vanuit een sectoraal of functioneel perspectief wordt armoede bestreden op thema's of domeinen als arbeid, huisvesting, onderwijs, opleiding en vorming, welzijn, gezondheid, gezin, cultuur...
- een territoriale invalshoek laat toe om ruimtelijke concentratie van problemen gericht aan te pakken;
- een categoriale ordening hanteert een indeling van de bevolking in doelgroepen met gemeenschappelijke (persoons- of situationele) kenmerken.

[1] Dierckx, D. Tussen armoedebeleid en beleidsarmoede. Een retrospectieve en interventiegericht analyse van de Vlaamse beleidspraktijk. Antwerpen: Onderzoeksgroep Armoede, Sociale Uitsluiting en de Stad, 2007.

De Boyser, K. Naar een doelmatigere armoedebestrijding. Een verkenning van de paden naar een meer planmatig en evidence-based armoedebestrijdingsbeleid in Vlaanderen. Antwerpen: Onderzoeksgroep Armoede, Sociale Uitsluiting en de Stad, 2008.

- 5.2 De complexiteit van de armoedeproblematiek vraagt vervolgens een integraal beleid dat de verschillende perspectieven bundelt. Een effectief armoedebeleid vraagt immers een overleg en afstemming tussen en over beleidsdomeinen heen (multisectoraal), samenwerking en afstemming tussen verschillende overheidsniveaus (multilevel) en een samenwerking en partnerschap tussen beleidsmakers onderling enerzijds en tussen beleidsmakers en andere betrokken actoren anderzijds (multi-actor in een participatief beleid).
- 5.3 Een laatste component van de beleidsorganisatie is de **planning**. Een eerste stap is het opstellen van een beleidsnota, waarin de verschillende regeringen bij aanvang van de legislatuur hun gedeelde beleidsvisie formuleren. Hierin geven de strategische doelstellingen de beoogde effecten van het beleid aan; operationele doelstellingen geven op een meer grijpbare en meetbare manier weer hoe men deze strategische doelstellingen wenst te bereiken. Deze beleidsnota (Deel 1) vormt dan het kader voor een actieplan (Deel 2) waarin de strategische en operationele doelstellingen vertaald worden in (al dan niet bestaande) acties.
6. Ten slotte is ook de beleidsevaluatie essentieel in de beleidscyclus. We kunnen vier vormen van **evaluatie** onderscheiden voor het meten en toetsen van het beleid:
- een proactieve evaluatie die de potentiële impact van een beleidsmaatregel moet inschatten;
 - een verklarende evaluatie die de gewenste resultaten van een beleidsmaatregel beschrijft en hoe men deze wil bereiken;
 - een monitoring-evaluatie die, eenmaal de maatregel geïmplementeerd, nagaat hoe de implementatie verloopt en of de gewenste resultaten bereikt worden; en
 - een impact evaluatie aan het einde van het proces

BRUSSELE ARMOEDEORDONNANTIES

Brussel was het eerste gewest om een wetgeving te ontwikkelen inzake armoederapportage. De eerste ordonnantie dateert immers van 1991. Sindsdien is Brussel het enige gewest gebleven waar de armoederapportage wettelijk verankerd is. De ordonnantie van 1991^[2] werd ondertussen reeds tweemaal vervangen, een eerste maal in 2000^[3], een tweede maal in 2006.

De Ordonnantie van 20 juli 2006 “betreffende het opstellen van het armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest” legt het Verenigd College op tweejaarlijks een armoederapport voor te leggen aan de Verenigde Vergadering.

In uitvoering van deze ordonnantie moet het **Brussels armoederapport** bestaan uit 6 delen: een Welzijnsbarometer (reeds gepubliceerd in 2007, 2008 en 2009), een Thematisch rapport (het eerste gepubliceerd in 2008 onder de titel “Armoede en (ver)ouderen”), Externe bijdragen (reeds gepubliceerd in 2007 en 2008), een Brussels actieplan armoedebestrijding (eerste keer gepubliceerd in 2008) en een Synthese van de rondetafel (reeds gepubliceerd in 2008). Op basis van deze 5 katernen formuleert de Verenigde Vergadering aanbevelingen aan de regering met betrekking tot de strijd tegen armoede, die het 6e deel van het armoederapport uitmaken.

Het Brussels armoederapport is een beleidsondersteunend instrument in functie van de uitbouw van een gecoördineerd armoedebeleid in het Brussels Gewest. Het **Brussels actieplan armoedebestrijding** vormt het politieke luik van het armoederapport. In beginsel geeft het actieplan een overzicht van het beleid inzake de bestrijding van de armoede:

- zoals dat wordt gevoerd door de gewestelijke regering en de colleges van de drie gemeenschapscommissies, en dit
- op alle terreinen die tot hun bevoegdheden behoren, en
- met de bijbehorende budgetten.

[2] Ordonnantie van 11 juli 1991 houdende de opstelling van het armoederapport in het BHG.

[3] Ordonnantie van 8 juni 2000 betreffende het opstellen van een jaarverslag over de armoede in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

BRUSSELS ACTIEPLAN ARMOEDEBESTRIJDING 2008

In het Armoederapport 2008 werd een eerste aanzet gegeven tot de opmaak van een Brussels actieplan armoedebestrijding.

Het Brussels actieplan armoedebestrijding 2008 kwam tot stand in een permanente interkabinettenwerkgroep (IKW) die samengesteld werd krachtens het Samenwerkingsprotocol gesloten tussen de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en de Colleges van de Brusselse gemeenschapscommissies inzake het armoedebeleid (Verenigd College 4.05.2006, College van de VGC 13.07.2006, College van de COCOF 8.02.2007, Brusselse Hoofdstedelijke Regering 8.02.2007). Dit protocol werd afgesloten voor de duur van de legislatuur 2004-2009. De IKW verzamelde vertegenwoordigers van alle Brusselse ministers.

Het actieplan 2008 gaf voor het eerst een gedetailleerd overzicht van de acties die in 2007-2008 door de verschillende overheden van het Brussels Gewest zijn gevoerd met als doelstelling het bestrijden van armoede. Dit resulteerde in een databank die samengesteld is uit fiches waarin de acties die in het Brussels Gewest worden ondernomen gedetailleerd beschreven worden. Het actieplan 2008 bevatte tenslotte een synthese waarin de acties volgens thema gecategoriseerd werden.

Het samenbrengen van de acties van de verschillende regeringen was een belangrijke eerste stap om te komen tot een inclusief, globaal en gecoördineerd armoedebeleid. Dit moet de basis vormen voor een verdere uitwerking, verfijning en afstemming van het armoedebestrijdingsbeleid in Brussel.

In de inleiding van het Brussels actieplan armoedebestrijding 2008 noteren de bevoegde ministers dat, indien men wenst de armoede effectief te bestrijden, minstens voldaan moet zijn aan volgende randvoorwaarden:

- **de opmaak van een “geïntegreerd beleidsplan armoedebestrijding”** bij de aanvang van elke legislatuur, samengesteld door de vier regeringen samen. In dit beleidsplan wordt verduidelijkt wat onder armoede en armoedebestrijding wordt verstaan, en het fungeert als kader voor de ontwikkeling van acties op de verschillende beleidsdomeinen, door de verschillende regeringen en colleges en door de individuele beleidsvoerders.
- **een continue actualisering van de gegevens over de gevoerde acties, de ingezette middelen en de verwachte resultaten (de databank)**, dit als basis voor het tweejaarlijks “Gebudgetteerd actieplan armoedebestrijding” in het kader van het gewestelijk armoederapport. Deze databank dient in de toekomst te worden verfijnd en te worden uitgebreid met de acties van de federale regering, van de niet-Brusselse regeringen die actief zijn op het Brusselse grondgebied (Vlaamse en Franse Gemeenschap) én van de lokale besturen, in het bijzonder de OCMW's.
- **Een verbetering van de kwaliteit van de basisinformatie**, niet alleen via de financiering van de oversampling van de SILC-EU-enquête om de representativiteit ervan voor het Brussels Gewest en dus de vergelijkbaarheid met andere gewesten te verhogen, maar tevens via de optimalisering van het beschikbaar statistisch materiaal.

DEEL I.

**BELEIDSNOTA ARMOEDEBESTRIJDING
2009-2014**

HOOFDSTUK I. DE REGEERAKKOORDEN 2009-2014

De verschillende Brusselse overheden hebben van de strijd tegen armoede een prioriteit gemaakt in hun regeerakkoorden 2009-2014. Ze erkennen hierbij de noodzaak van een transversaal beleid dat gevoerd wordt over verschillende bevoegdheidsniveaus en -domeinen heen.

1.1 BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST: “EEN DUURZAME ONTWIKKELING VAN HET GEWEST TEN DIENSTE VAN DE BRUSSELAARS”

Het regeerakkoord van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest noteert dat Brussel op een keerpunt in zijn geschiedenis staat waarbij het geconfronteerd wordt met vijf grote uitdagingen:

- de uitdaging van de demografische ontwikkeling die een concentratie van de middelen vereist voor de bouw van nieuwe voorzieningen, woningen, plaatsen in kinderkribben en scholen die voor iedereen toegankelijk zijn, een doeltreffende mobiliteit, het behoud van een kwaliteitsvolle dienstverlening voor de hele bevolking; ten slotte moet er ook worden nagedacht over de organisatie van de functies in de stad;
- de uitdaging van de werkgelegenheid, de opleiding en het onderwijs die meer dan ooit belangrijk is geworden als gevolg van de economische crisis die is veroorzaakt door de financiële crisis en die samenvalt met de demografische ontwikkeling, waardoor steeds meer jongeren op de arbeidsmarkt komen;
- de milieu-uitdaging die inhoudt dat Brussel een model inzake duurzame ontwikkeling wordt. Deze uitdaging heeft betrekking op de bescherming van de levenskwaliteit van de inwoners (mobiliteit, luchtkwaliteit, prijs van het energieverbruik,...), de solidariteit tegenover de volgende generaties en de verantwoordelijkheid als internationale hoofdstad die het voorbeeld moet geven (uitstoot van broeikasgassen). Deze uitdaging is tevens een grote economische bron voor de creatie van werkgelegenheid en de promotie van het internationale imago van het Gewest;
- de uitdaging van de strijd tegen de dualisering van de stad en de armoede, die vereist dat het transversaal en geterritorialiseerd beleid op sociaal, economisch en cultureel vlak verdergezet en versterkt moet worden, gericht op maatregelen in de meest kwetsbare zones en wijken, en dit door actief iedere vorm van discriminatie te bestrijden;
- de uitdaging van de internationalisering die meer dan ooit de roeping is van Brussel, maar waarbij meer burgers moeten worden betrokken en die meer burgers ten goede

moet komen. Deze dynamiek moet alle bevolkingslagen ten goede komen, vooral de laagstgeschoolden en moet actief bijdragen tot de strijd tegen het risico van sociale uitsluiting.

Het regeerakkoord voor de legislatuur 2009-2014 stelt een toekomststrategie voor om deze uitdagingen het hoofd te bieden, waarbij de prioriteiten gebaseerd zijn op een solidaire en duurzame visie van de stad.

De prioritaire maatregelen van de Regering zullen geconcentreerd worden op:

- het gepersonaliseerd beleid voor de begeleiding van mensen;
- de steun aan de creatie en de ontplooiing van een gediversifieerde economische activiteit, die vooral de werkgelegenheid van de Brusselaars ten goede komt;
- het personeel van openbare en parastatale instellingen en verenigingen;
- het beleid voor de verbetering van de woonomstandigheden en de mobiliteit;
- het beleid waardoor het Gewest in zijn geheel meewerkt aan een duurzame ontwikkeling.

Inzake het armoedebestrijdingsbeleid engageert de Brusselse Regering zich om, in het kader van de IMC Welzijn en Gezondheid, het werk van de permanente IKW voort te zetten en bij te dragen aan het samenwerkingsprotocol inzake armoedebestrijding.

Synthese van het beleid in de strijd tegen armoede:

WERKGELEGENHEID – MILIEU – ECONOMIE – OPLEIDING
• De Regering zal de nadruk leggen op de mogelijkheid voor iedereen en meer bepaald voor de jongeren en bepaalde doelgroepen om een baan te vinden, via de herwaarderding van het technisch en beroepsonderwijs en de opleiding, het talenonderwijs, de strijd tegen het schoolverzuim en de opleiding van jongeren in ondernemingen en tenslotte via de versterking van de synergieën tussen operatoren op het vlak van werkgelegenheid, opleiding en onderwijs. De regering zal erop toezien dat deze beleidslijnen inzake tewerkstelling en beroepsinschakeling worden geconcentreerd in gemeenten, gebieden en wijken met diverse sociale problemen.
• Het werkloosheidscijfer, vooral bij jongeren, is een grote bekommernis. Op dit vlak zal de regering de nadruk leggen op een betere begeleiding en een betere mobiliteit van deze groep.
• Gerichtheid op laaggeschoolde werkzoekenden, functies en banen: startbaanovereenkomsten GECO-posten.
• Sociale economie herziening van de ordonnantie van 18 maart 2004 steun aan activiteitencoöperaties.
• Sociale uitzendkantoren: bestedinging.

• OCMW: ondersteuning inzake de omkadering van de tewerkstelling ex art. 60. • Contract voor beroepstraject: verplichting voor -25-jarigen. • Bevordering van de diversiteit (ordonnantie van 4.09.2008) en strijd tegen de discriminatie bij aanwervingen. • BRUSOC (microkrediet): bestendiging als instrument ter bevordering van het ondernemerschap van kansarme bevolkingsgroepen. • Ontwikkeling instrumenten: oprichting van een "gewestelijke openbare strategische coördinatiecel" waarin alle ministers en openbare instellingen zijn vertegenwoordigd in het kader van de opvolging van het Pact voor Duurzame Stedelijke Groei.
RECHT OP WONEN
• Het sociale huisvestingsbeleid moet nog worden versterkt voor de gezinnen met een laag inkomen en kwetsbare personen. 15 % kwaliteitsvolle woningen in publiek beheer en voor sociale doeleinden op het grondgebied van alle gemeenten in 10 jaar tijd. • Huurprijzen omkaderen met huurrichtprijzen: opstellen van roosters met huurrichtprijzen per wijk en later ook invoering van een huurtoelage. • Sociale huisvesting bewaren en ontwikkelen. • Versterking van de bestaande hulp (VIHT, Solidariteitsfonds van de Huisvestingscode, SVK's). • Invoering van een nieuwe huurtoelage. • Gewestelijk en mutualistisch Fonds van huurwaarborgen. • Ordonnantie van 19.12.2008 op het woningbestand van de overheid houdende het woningsbestand van de overheid in het Brussels Gewest te vrijwaren en minimumregels vast te stellen voor de toewijzing van die woningen. • Vereiste wetgevende kader om uitzettingen zonder voorstel van nieuwe woning te voorkomen (via transitwoningen). • Strijd tegen leegstaande en ongezonde woningen, lege kantoren verbouwen tot woningen, meer bepaald door overeenkomsten af te sluiten in het kader van initiatieven inzake het precario betrekken van leegstaande gebouwen.
ENERGIE – WATER
• Uitbreiding van de wetgeving betreffende de bescherming van de verbruikers, in het bijzonder de gezinnen. • Progressieve tarifiering van elektriciteit en gas (na regionalisering). • Vermogenbegrenzers worden van 6 op 10 ampère gebracht. • Vermindering van de impact van de waterzuiveringsfactuur voor de meest kansarme personen.
MOBILITEIT
• De regering is voorstander van de uitbreiding van het gratis karakter van het Brussels openbaar vervoer, op voorwaarde dat de federale overheid de kosten daarvoor progressief ten laste neemt. Binnen de perken van de begroting zal zij, in overleg met de Gemeenschappen, de sociale tarifiering uitbreiden, in de eerste plaats ten gunste van werkzoekenden die aangeworven zijn in het kader van een Contract voor Beroepsproject (CBP) en van Brusselse leerlingen en studenten.

RUIMTELIJKE ORDENING
• Stadsvernieuwing. Voortzetting van de inspanningen in sociaal-economisch kwetsbare wijken en strijd tegen ruimtelijke dualisering. Toespitsen van de middelen van de wijkcontracten op de meest verzwakte zones. Voorkomen dat de markante aanwezigheid van de Europese instellingen en hun satellieten de dualiteit van de stad nog versterkt. • Veiligheid. Oprichting van een Observatorium voor onveiligheidspreventie. Versterking van de maatregelen in de strijd tegen geweld op school en schoolmoeheid, de bestrijding van de huisjesmelkers en misbruik door werkgevers, uitbuiting van kinderen in georganiseerde bedelaarsnetwerken, pooiers die misbruik maken van de noodsituaties van talloze buitenlandse vrouwen die zich prostitueren door toe te zien op de ondersteuning van herinschakelingsprojecten voor prostituees. • Veiligheid. De OCMW's zullen steun krijgen voor de begeleiding en de herinschakeling van verslaafden via het begeleid woningaanbod bij de opvangcentra. • Veiligheid. De strijd tegen gezinsgeweld zal een prioriteit zijn, in samenwerking met de sociale, medische en gerechtssector. Er zullen oplossingen worden gezocht met betrekking tot transitwoningen.
SAMENLEVEN IN EEN STAD VAN VERSCHIEDENHEID
• Brussel heeft de ambitie een Gewest te zijn waar iedereen zich thuisvoelt. Daarom voert het Gewest een actief gelijkekansenbeleid, waarvan emancipatie en niet-discriminatie twee pijlers zijn. De gelijkheid tussen vrouwen en mannen is een uitdaging voor de democratie en de economie van ons land. Dit is ook een strijd tegen sociale uitsluiting. In dat kader zal de Regering actief de gelijkheid tussen vrouwen en mannen bevorderen, samen met de associatieve sector, en strijden tegen de structurele ongelijkheid waarvan vrouwen nog vaak het slachtoffer zijn.

1.2 GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE: “DE PRIORITEITEN VOOR DE JAREN 2009 TOT 2014”

Het regeerakkoord van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie legt de nadruk op de sociaal-ruimtelijke dualisering van de Brusselse bevolking in een periode van demografische groei van een overigens jonge bevolking. Dit brengt voor het Gewest enorme economische, maatschappelijke en volksgezondheids-, opleidings- en onderwijsgerelateerde uitdagingen met zich mee, voornamelijk ten aanzien van de kinderen en jongeren.

Om alle Brusselaars maatschappelijk welzijn en een goede gezondheid te waarborgen, is het derhalve nodig de ontwikkeling van een aangepaste en performante welzijns- en gezondheidsinfrastructuur voort te zetten.

De prioriteit zal er voor de GGC in bestaan de strijd aan te binden tegen armoede en ernstige uitsluiting en ook de ongelijkheid in gezondheidskwesties aan te pakken.

Om haar doelstellingen inzake het bestrijden van armoede te verwezenlijken stelt de GGC de samenwerking en het overleg met alle Brusselse overheden alsook met de andere beleidsniveaus voorop. Hiertoe engageert het zich om deel te nemen aan interministeriële conferenties (IMC) die een betere samenhang tussen het welzijns- en gezondheidsbeleid en het betrokken gewestelijk beleid moeten waarborgen. Het engageert zich ten slotte om het samenwerkingsprotocol inzake armoedebestrijding te vernieuwen en, als overleg- en coördinatieorgaan, de werkzaamheden van de permanente interkabinettenwerkgroep armoedebestrijding opnieuw op te starten.

Synthese van het beleid in de strijd tegen armoede:

ARMOEDEBELEID
Een geïntegreerd plan ter bestrijding van de armoede. Communicatie en informatie via CMDC en informatieverzameling door Observatorium voor Gezondheid en Welzijn.
THUISLOEZENZORG
- Een globaal en preventief beleid. Preventie van illegale uithuiszettingen, verlies van huisvesting als gevolg van echtelijk of familiaal geweld, voorbereiding en follow-up van ontslag uit gevangenis, psychiatrische instelling of instelling voor bijzondere jeugdzorg. - Verbetering van de toegang tot de gezondheidszorg en van de continuïteit van de zorgverstrekking. Studie van de psychiatrische pathologieën. - Verbetering van de opvang van kinderen, slachtoffers van familiaal geweld. Ouders bij staan in hun taak om op te voeden en genegenheid te bieden.

- Gediversifieerde en aangepaste huisvesting (onthaaltehuizen, transitwoningen, gegroepeerd en solidair wonen, begeleid wonen en woonbegeleiding).
- Noodopvang. Aanmoedigen van oprichting Vereniging Hoofdstuk XII Openbare Dienst voor Sociale Urgentie.
- Gebruik van de 150 bedden winteropvang gedurende het gehele jaar.
- Modernisering van de noodopvang en aanpassing aan huidige problemen: een vleugel voor de opvang van ouders met kinderen, een winterbeheerplan, versterking van de mobiele hulpteams, andere professionele know-how koppelen aan bestaande teams voor psychomedisch-sociale follow-up (huisartsen, psychiaters, verpleegkundigen).
- Centrale registratie.

SCHULDENOVERLAST

- Bestendiging en versterking van de financiering van het Steunpunt voor de Diensten Schuldbemiddeling.
- Betoelaging van de Diensten voor schuldbemiddeling, ondermeer voor de invoering van statistische gegevens.
- Preventie van schuldenoverlast.
- Toepassing van de ordonnantie van 14.12.2006 houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen BHG en GGC betreffende de sociale bijstand aan gezinnen in het kader van de liberalisering van de elektriciteits- en gasmarkten. Financiering van de OCMW's, en subsidiëring van een softwareprogramma voor de verzameling van de gegevens.

JUSTITIEEL WELZIJNSWERK

- Uitvoering van het samenwerkingsakkoord “strekende tot coördinatie van het interventiebeleid gebonden aan het gevangenis milieu”.

OCMW

- Ondersteuning van de OCMW's: opstarten van systematisch overleg tussen de OCMW's en de gewest- en gemeenschapsoverheden, verder zetten van de inspanningen inzake computerapparatuur en gestroomlijnd elektronisch beheer, bevordering van de rol van de OCMW's op het vlak van socio-professionele inschakeling.

GEZONDHEID

- Uitbouwen van een revalidatienetwerk tussen “ziekenhuizen en urgentiecentra” voor personen die het ziekenhuis moeten verlaten en niet over een woning beschikken, te financieren door de federale staat.
- Versterken van specifieke diensten, ondermeer voor personen met psychiatrische stoornissen, zoals flats onder toezicht en alle formules die voorzien in een begeleiding die is aangepast aan de woning.

1.3 HET REGEERAKKOORD VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE: “IDEEËN TOT LEVEN BRENGEN”

In haar regeerakkoord stelt de VGC dat het staat voor een actieve inbreng, een ondersteunende en faciliterende rol en een innoverende toets, zowel in het Nederlandstalig onderwijs, in de Vlaamse welzijns-, gezondheids- en gezinssector als in het cultuurleven van Brussel.

De VGC engageert zich om constructief mee te werken aan de uitwerking van een gecoördineerd Brussels armoedebelaid.

In het VGC-beleid is (kans)armoedebestrijding in hoge mate inclusief en geïntegreerd opgenomen in de diverse beleidsdomeinen en ook als dusdanig vertaald in de begroting. Onderstaande synthese geeft dan ook geen volledig beeld of overzicht van de aandacht die de VGC in haar beleid besteedt voor het thema armoede/armoedebestrijding. Voor diverse beleidsdomeinen zijn er in het regeerakkoord meer elementen opgenomen die een link hebben met de armoedeproblematiek.

Synthese van het beleid in de strijd tegen armoede:

ARMOEDEBELEID
• Er wordt gepleit voor “samenwerking om te komen tot één gecoördineerd en op mekaar afgestemd armoedebelaid”, waaraan de VGC constructief zal meewerken. • VGC wil “de armoedeproblematiek meer laten doorwegen in haar eigen beleid”. Een eerste aanzet werd gegeven door het aanduiden van aandachtsambtenaren voor de armoedeproblematiek in de VGC-directies. • De rol van de ervaringsdeskundigen in de armoede zal ten volle gevaloriseerd worden met het oog op hun doorstroming naar het reguliere arbeidscircuit en niet uitsluitend binnen het welzijns circuit.
CULTUUR, JEUGD, SPORT
• Bevordering van de participatie van kansarme Brusselaars aan het cultuuraanbod, via een cultureel akkoord tussen de gemeenschappen, en via de cultuurwaardebons, waarbij de VGC actief op zoek gaat naar kansengroepen. • Wegwerken van diverse financiële, culturele en andere drempels om de toegankelijkheid van het vrijetijdsaanbod voor onze jeugd te vergroten. Hiervoor moeten de bestaande instrumenten versterkt worden (WMKJ's, speelweken enz.). • Sport voor iedereen. De VGC zal de financiële drempels wegwerken voor kansengroepen.
ONDERWIJS EN VORMING
• Jongeren en volwassenen, los van hun achtergrond, een opleiding aanbieden die hun kansen op tewerkstelling vergroot, biedt mede een antwoord op de complexe maatschappelijke problematiek binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

- De VGC rekent erop dat het bestaande gelijke onderwijskansenbeleid, dat een bijzonder belang kent in de Brusselse context, op Vlaams niveau verder gezet wordt. Bij de Vlaams minister van Onderwijs wordt tevens aangedrongen op het nemen van maatregelen die de sociale ongelijkheid in het onderwijs verder kunnen bestrijden.
- In verband met de Brusselse leerlingenpopulatie leidt een doelgerichte ondersteuningsaanpak op school-, klas- en directieniveau tot positieve resultaten op het niveau van de leerling. Daarom willen we de werking van het Onderwijscentrum Brussel verder uitbouwen (zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs).
- Wegens het recente akkoord met de Franstalige Gemeenschap en de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest rond de leerplichtcontrole, zullen de CLB's in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in deze materie een grote rol spelen (wegens de decretaal verplichte begeleiding).
- Financiële ondersteuning van de scholen en organisaties met educatieve programma's en dit met het oog op het creëren van gelijke kansen voor elk kind.
- De VGC zal blijvend investeren in trajecten in de sector van Leren en Werken en zorgen voor een structurele verankering van projecten waarbij leerlingen van het secundair onderwijs een beter zicht krijgen op de arbeidsmarkt en hun positie daarin, zoals het project “Jump naar Werk”.

WELZIJN, GEZONDHEID EN GEZINSBELEID

- Centraal in het welzijnsbeleid staat de idee van toegankelijkheid. Welzijnsvoorzieningen moeten toegankelijk zijn voor iedereen.
- Gezinnen met jonge kinderen preventief ondersteunen, is zeker in een grootstedelijke context met veel kansarmoede, enorm belangrijk.
- Kinderopvang geeft ouders de kans om werk en gezin te combineren, levert een bijdrage aan de opvoeding van het kind en geeft mogelijkheden aan kansengroepen in de samenleving. Kinderopvang moet toegankelijk zijn voor alle groepen in de samenleving. Bijzondere aandacht moet gaan naar de meest kwetsbare groepen in de samenleving.
- De VGC wil een effectief kansenbeleid voeren op zowel intern als extern vlak. Daarom besteden we de nodige aandacht aan een specifiek genderbeleid (v/m) en dit naast de diversiteitsproblematiek. Binnen alle bevoegdheden van de VGC moet er een gendermainstreambeleid worden gevoerd.
- Tegengaan van uitsluiting op de arbeidsmarkt van kansengroepen is een absolute prioriteit.
- Ondersteuning van initiatieven met een bijzondere meerwaarde voor de grootstedelijke situatie van Brussel en die zich richten naar kansarme en andere kwetsbare doelgroepen.
- Inzetten op straathoekwerk, samenlevingsopbouw, thuislozenzorg.

STEDELIJK BELEID

- In haar opdracht “Stedelijk Beleid” heeft de VGC impact op de kwaliteit van het leven van de Brusselse burgers. Dit gebeurt onder meer door subsidiëring van voorzieningen in diverse sectoren: culturele en sociaal-culturele voorzieningen, opleidings- en inschakelingsinitiatieven, kinderopvang, welzijns- en zorgvoorzieningen, onderwijsprojecten . . .

1.4 HET REGEERAKKOORD VAN DE COMMISSION COMMUNAUTAIRE FRANÇAISE: “ACCORD DE MAJORITÉ 2009-2014”

De COCOF legt de nadruk op een demografische boom die optreedt in een gewest dat geconfronteerd wordt met een paradox: terwijl het een van de rijkste regio's van Europa is, kent het tegelijk een sterke sociaal-ruimtelijke dualisering; een kwart van haar bevolking leeft onder de armoederisicogrens. Het Brussels Gewest wordt bovendien sterk beïnvloed door internationale migratie. Dit brengt voor de Brusselse leefomgeving enorme uitdagingen met zich mee, zowel kwantitatief als kwalitatief, zowel socio-economisch als cultureel.

Inzake het armoedebestrijdingsbeleid engageert de COCOF zich om, in het kader van de IMC Welzijn en Gezondheid, het werk van de permanente IKW voort te zetten en bij te dragen aan het samenwerkingsprotocol inzake armoedebestrijding.

Synthese van het beleid in de strijd tegen armoede:

BEROEPSVORMING
- Het Gewest moet zich de middelen geven die het mogelijk maken om het opleidingsniveau van de Brusselaars te verbeteren, in het bijzonder dat van de laagst opgeleiden. - Geïntegreerde opleidingen – en inschakelingsparcours tot werk ontwikkelen voor de meest kwetsbare werkzoekenden, waaronder de jongeren. - Het opleidingsaanbod verhogen en opleidingen met vooruitzicht op een baan valoriseren die inspelen op de realiteit van het terrein en van de werkvloer. - De instellingen voor socioprofessionele inschakeling erkend door het college van de COCOF ondersteunen in goede verstandhouding met Bruxelles Formation, om de kansen op het (terug)vinden van een baan van langdurig laaggeschoolde werklozen te verhogen (mensen zonder getuigschrift van hoger secundair onderwijs), een essentiële voorwaarde om een duurzame sociale integratie te kunnen realiseren. - Een systeem ontwikkelen dat de opleidingen op de werkvloer en de opgedane beroepservaring valideert en erkent.

SOCIALE COHESIE
Sociale cohesie moet nagestreefd worden in een samenhangend geheel met het beleid in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting (onderwijssteuning en –begeleiding, alfabetisering, onthaal van nieuwkomers, gelijkheid tussen man en vrouw).
WELZIJNS- EN GEZONDHEIDSBELEID
- Het College zal toezien op de toegankelijkheid en een grotere mobiliteit van de diensten geestelijke gezondheid om de zorgen voor de kwetsbare bevolking te garanderen. “Centres d'action sociale globale”: professionalisering van de voedselhulp. “Schuldbemiddelingsdiensten”: een specifieke subsidiëring van de erkende diensten, sensibiliserings- en preventie campagnes rond schuldenoverlast, een permanent karakter geven aan de financiering van het steuncentrum, analyse van de statistische gegevens door het steuncentrum. - Diensten justitieel welzijnswerk: de acties inzake slachtofferhulp ondersteunen door een betere coördinatie; uitvoering van het samenwerkingsakkoord voor de coördinatie van het interventiebeleid ten behoeve van gedetineerden. - Onthaalhuizen: versterken van de begeleidingsnormen van de onthaalhuizen die een jonge bevolking onthalen, ondersteunen van specifieke onthaalprojecten voor jongvolwassenen (18-25 jaar), verhogen van het aantal plaatsen voor gezinnen en vrouwen die het slachtoffer zijn geweest van fysiek en psychologisch geweld, zorgen dat de werknemers genieten van een voldoende geruimtelijke werkomgeving, gesuperviseerd worden en opleidingen kunnen volgen die hen voorbereiden op werksituaties waarin zij te maken krijgen met begunstigden die psychologische stoornissen vertonen en waarin zich gewelddadige situaties kunnen voordoen; het netwerken verder uitbouwen met het oog op een betere toegang tot aangepaste zorgverlening. - De diensten die instaan voor de ontmoetingsruimten: de versterking van de sector overwegen.
CULTUUR EN SPORT
- Versterken van de toegang tot en de deelname aan cultuur voor de meest kwetsbare bevolking (type Article 27). - Focussen op specifieke doelgroepen voor wie de toegang tot sport en sportclubs steeds moeilijker wordt (sportcheques).

HOOFDSTUK 2: UITDAGINGEN VOOR HET BRUSSELS GEWEST

Om een gemeenschappelijk armoedebeloid te voeren is het in de eerste plaats essentieel dat men vertrekt van een gedeelde omgevingsanalyse. Hierin analyseert men de maatschappelijke context waarin het beleid zich zal afspelen, waar de knelpunten liggen en welke uitdagingen zich stellen op het vlak van armoede en armoedebestrijding. Op basis van zo'n gedeelde analyse kan men dan overgaan tot het bepalen van doelstellingen en uitwerken van beleidsacties.

Het regeerakkoord van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (en overgenomen in de intentieverklaring voor het opstellen van het nieuw Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling^[4]) noteert dat het Brussels Gewest geconfronteerd wordt met vijf grote uitdagingen die vergen dat de orde der prioriteiten herzien wordt en een nieuw stadsproject het levenslicht ziet. Het Brussels actieplan armoedebestrijding speelt in op twee van deze uitdagingen, meer bepaald de uitdaging verbonden aan de bevolkingsaangroei en de uitdaging verbonden aan de strijd tegen de dualisering van de stad en tegen de armoede.

2.1 DE DUALISERING EN DE ARMOEDE

“Rijk Brussel... Arme Brusselaars”

Brussel is een rijke stad. Als we kijken naar de geproduceerde rijkdom kent Brussel een zeer groot economisch succes. Brussel is de rijkste regio van het land, maar scoort ook zeer hoog op de Europese lijsten. In 2008 was het bruto binnenlands product (BBP) per inwoner meer dan dubbel zo groot als het Europees gemiddelde. Brussel stond hiermee op een derde plaats van rijkste regio's van Europa, na Londen en Luxemburg.

Niet alle Brusselaars lijken echter te kunnen profiteren van dit economisch succes: een groot aantal Brusselaars leeft in financiële moeilijkheden.

De op internationaal niveau meest gebruikte indicator om (financiële) armoede te meten is het aandeel van de bevolking dat moet rondkomen met een inkomen onder de armoederisicogrens^[5].

In België komt de armoederisicogrens voor een alleenstaande overeen met een inkomen van € 10 788 per jaar of € 899 per maand (EU-SILC 2008, inkomen 2007). Voor een alleenstaande ouder met twee kinderen ligt de grens op € 1169 per maand, voor een koppel met twee kinderen op € 1 888 per maand.

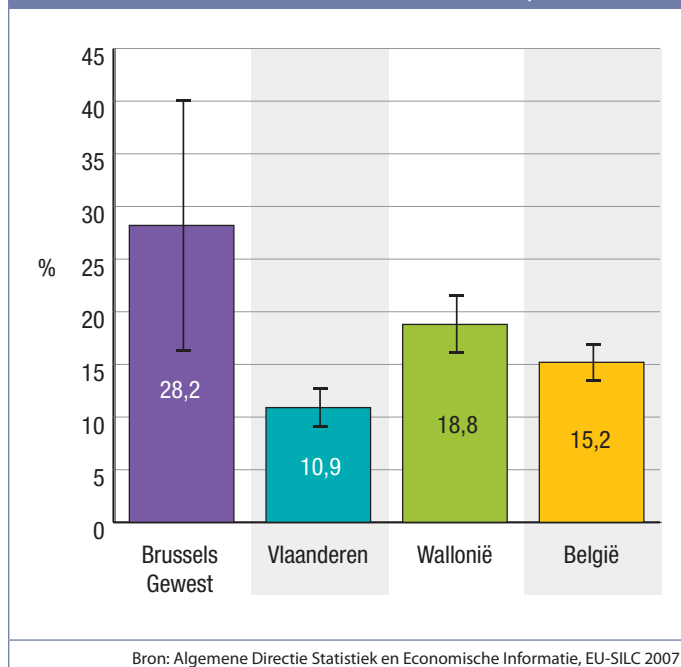
Onderstaande figuur toont aan dat ongeveer een vierde van de Brusselaars moet zien rond te komen met een inkomen onder de armoederisicogrens^[6]. Aangezien armoede het sterkst geconcentreerd is in de grote Belgische steden, is het niet geheel verwonderlijk dat Brussel, stedelijk gebied, het gewest is met het grootste percentage van de bevolking onder de armoederisicogrens. Verschillende indicatoren wijzen op een grotere concentratie van armoede in het Brussels Gewest in vergelijking met de Vlaamse steden Antwerpen en Gent, maar die kleiner is dan in Luik en Charleroi.

[4] Intentieverklaring voor de volledige wijziging van het GewOP

[5] Inkomensgrens vastgelegd op 60 % van het mediaan beschikbaar inkomen op individueel niveau. Het inkomen op individueel niveau wordt afgeleid van het beschikbaar gezinsinkomen, rekening houdend met het aantal volwassenen en kinderen in het huishouden. Een tweede volwassene in een huishouden telt voor 0,5 eenheden, een kind voor 0,3. De armoederisicogrens wordt berekend op basis van de EU-SILC-enquête.

[6] Het cijfer voor het Brussels Gewest is erg onnauwkeurig omwille van de kleine Brusselse steekproef van de EU-SILC-enquête. Voor meer informatie, zie Welzijnsbarometer 2009.

Figuur 1: Bevolking onder de armoederisicogrens per gewest, aandeel met betrouwbaarheidsintervallen, inkomens 2006

Een alternatieve indicator voor het aantal mensen dat in financieel moeilijke omstandigheden leeft is het aantal rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging. Deze maatregel dient om personen met een laag inkomen financieel toegang te geven tot de gezondheidszorg. In totaal heeft ongeveer een vijfde van de totale Brusselse bevolking, als gerechtigde of als persoon ten laste, recht op zo'n verhoogde tussenkomst.

Oorzaken

De belangrijkste oorzaak van de mismatch tussen het economisch succes van de stad en de financiële kwetsbaarheid van haar inwoners ligt in het feit dat meer dan de helft van de jobs in Brussel ingenomen zijn door niet-Brusselaars. Meer dan de helft van de loontrekkers die bijdragen aan het hoge BBP woont buiten Brussel, of, anders gesteld, een groot deel van de rijkdom die in Brussel geproduceerd wordt, verdwijnt uit Brussel.

De Brusselaars zelf halen hun inkomen minder vaak uit arbeid: ongeveer een vijfde van de actieve bevolking heeft geen inkomen uit arbeid en leeft van een minimum- of vervangingsuitkering. In 2008 waren ongeveer 30 000 Brusselse huishoudens aangewezen op een leefloon of equivalent leefloon van het OCMW, meer dan 90 000 Brusselaars ontvingen een werkloosheidsuitkering en 11 500 ouderen een inkomensgarantie voor ouderen. Deze uitkeringen zijn te laag en bieden onvoldoende inkomensbescherming om menswaardig te leven. Het leefloon en de minimum werkloosheidsuitkering liggen zelfs onder de armoederisicogrens.

De inschakeling op de arbeidsmarkt blijft zeer moeilijk verlopen voor heel wat Brusselaars. De Brusselse tewerkstellingsgraad blijft onder het niveau van het land en is ver verwijderd van het niveau van de Europese doelstelling. De Brusselse werkloosheidsgraad blijft met 20 % dubbel zo hoog als in het land. In augustus 2009 werd de drempel van 100 000 Brusselse werklozen overschreden. De Brusselse jongeren zijn de meest kwetsbare groep op de arbeidsmarkt: één derde van de jongvolwassenen die zich aanbiedt op de arbeidsmarkt is werkloos.

Het aandeel gerechtigden op een OCMW-uitkering is met 2,82 % van de bevolking bijna driemaal zo hoog in Brussel als in het hele land, maar ook aanzienlijk hoger dan in de andere gewesten en steden, met uitzondering van Liège. Ook hier zien we dat de Brusselse jongeren de meest kwetsbare groep is.

De oorzaken van de grote kwetsbaarheid van de Brusselse bevolking zijn echter veelvoudig. Armoede wordt gekenmerkt door een cumulatie en verwevenheid van ongelijkheden en uitsluitingen op verschillende gebieden. Veel Brusselaars worden geconfronteerd met een combinatie van verschillende achterstellingsfactoren: naast moeilijke inschakeling op de arbeidsmarkt en langdurige werkloosheid ook schoolachterstand en laag opleidingsniveau, schuldenoverlast, moeilijke toegang tot de huisvestingsmarkt, veel (kinderen in) huishoudens zonder inkomen uit arbeid, gebrekkig gezondheidskapitaal (met sociale gezondheidsongelijkheden die reeds beginnen in de baarmoeder,...). Bovendien wijzen verschillende indicatoren naar verschillen naar geslacht, nationaliteit, huishoudenssituatie, buurt waarin men woont,...^[7]

Als gevolg van een verhoogde kwetsbaarheid vragen bepaalde bevolkingsgroepen (eenoudergezinnen, thuislozen, mensen met een handicap, (ex-)gedetineerden,...) een specifieke aanpak.

Economische vooruitzichten

Volgens de vooruitlopende indicator van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse zal de toename van het aantal werklozen aanhouden tot minstens midden 2010.^[8]

Het Federaal Planbureau voorspelt dat de Brusselse werkgelegenheid tussen 2009 en 2011 getroffen zal worden door een vernietiging van 17 750 arbeidsplaatsen. Er wordt een sterke stijging verwacht van de werkloosheidsgraad, die zou oplopen tot 24,2 % in 2012 en daarna terugvallen tot 22,9 %.^[9]

Ongelijkheid en levensloop: kinderarmoede en kwetsbare jongeren

Met de gemiddelde Brusselse 65-plusser gaat het goed. Hij heeft, gemiddeld genomen, een goede gezondheid en kampt met minder sociale of economische problemen dan zijn leeftijdsgenoot in Vlaanderen of Wallonië. Goede gemiddelde scores betekenen natuurlijk niet dat er geen armoede bestaat bij Brusselse ouderen: 7,6 % van de Brusselse ouderen

leeft immers van een inkomensgarantie voor ouderen. De gemiddelde Brusselse cijfers verbergen bovendien grote verschillen tussen de Brusselse ouderen.^[10]

Deze bevoorrechte situatie dreigt echter verloren te gaan. Een niet verwaarloosbaar aandeel van de Brusselse bevolking van jonger dan 60 jaar, onder andere de geïmmigreerde bevolking, wordt getroffen door een grote bestaansonzekerheid. Wanneer we de socio-sanitaire situatie bestuderen van de leeftijdsgroep die binnen 5 jaar tot de 65-plussers zullen horen, zien we dat het Brussels Gewest zijn bevoorrechte positie verliest en dat de "toekomstige" ouderen (60-64 jaar) zich vaak in een situatie bevinden die ongunstiger is dan het Belgisch gemiddelde. De komende jaren zullen er dan ook heel wat armere en minder gezonde mensen in de oudere bevolking instromen.

Op actieve leeftijd (18-59 jaar), telt het Brussels Gewest (19 %) een groter aandeel mensen zonder inkomen uit arbeid dan in het hele land (12 %).

Helemaal verontrustend is de situatie van de jongste leeftijdscategorieën: terwijl het Brussels Gewest verjongt, groeien de Brusselse kinderen en jongeren meer en meer op in moeilijke omstandigheden.

De werkloosheidsgraad bij Brusselse jongvolwassenen (18-24) is erg hoog (1/3) en zij verlaten vaker (23 %) de school zonder diploma hoger secundair onderwijs dan in België (14 %). Dit is een verontrustend gegeven gezien de grote vraag naar hoger geschoolden in de Brusselse dienstensector.

Bijzonder onrustwekkend is de situatie van de jongste leeftijdscategorieën: de Brusselse baby's, kinderen en jongeren. Iets meer dan een derde van de Brusselse kinderen en jongeren groeien op in een huishouden zonder inkomen uit werk. Deze kinderen en jongeren groeien bovendien vaak op in kleine appartementen in de meest achtergestelde buurten waar weinig groene ruimtes of ontspanningsmogelijkheden zijn. De helft van de Brusselaars in het eerste jaar secundair onderwijs heeft minstens één jaar schoolse vertraging.

[7] Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Welzijnsbarometer, Brussels armoederapport 2009, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2009

[8] Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse. De conjunctuurbarometer van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Brussel: Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, januari 2010

[9] Federaal Planbureau, Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Studiedienst van de Vlaamse Regering, Institut wallon de l'Évaluation, de la Prospective et de la Statistique. Regionale economische vooruitzichten 2008-2014. Brussel, juli 2009

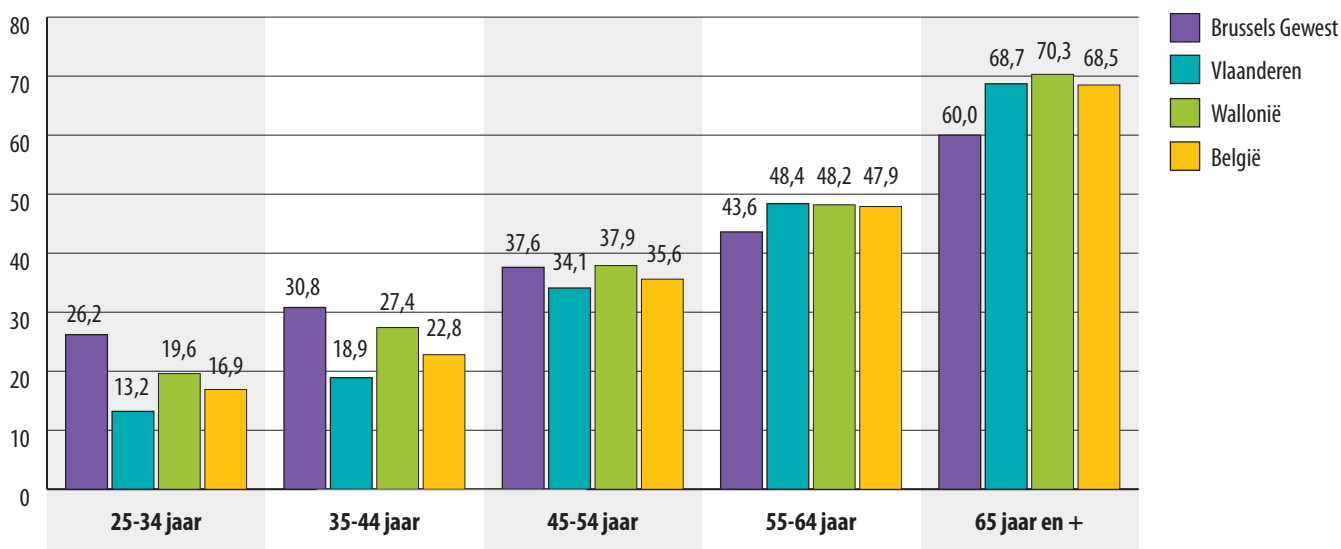
[10] Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Armoede en (ver)ouderen, Brussels armoederapport 2008, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2008

Een goede indicator voor de socio-economische positie van de bevolking is de scholingsgraad. Onderstaande figuur vergelijkt het opleidingsniveau van de Brusselse bevolking per leeftijdscategorie met de andere twee gewesten en het hele land^[11]. De oudere Brusselse bevolking telt minder laaggeschoolden dan in België. Vanaf de leeftijdsgroep 45-54 jaar telt het Brussels gewest meer laaggeschoolden dan gemiddeld in het land en de achterstand neemt toe naarmate de leeftijd daalt.^[12]

We moeten dus vaststellen dat, waar we voor de oudste leeftijdscategorieën (55-64 en 65+) nog een bevoorrechte situatie van de Brusselaars zien ten opzichte van de andere gewesten, het Brussels gewest haar historische voorsprong inzake scholingsgraad verloren heeft en, erger nog, dat de achterstand ten opzichte van de rest van het land jaarlijks groter wordt.

Figuur 2: Laaggeschoolde volwassenen per leeftijdsgroep. Aandeel van de bevolking van 25 jaar en ouder met maximum een diploma van het lager secundair onderwijs, naar leeftijd, jaargemiddelde 2008

% van de bevolking van 25 jaar en ouder

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Arbeidskrachtenenquête 2008

[11] Het grotere aandeel laaggeschoolden bij de hoogste leeftijdsgroepen heeft enkel met het generatie-effect te maken: vandaag is een diploma hoger secundair onderwijs meer de norm dan voor de oudste generatie.

[12] Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Welzijnsbarometer, Brussels armoederapport 2009, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2009

Territoriale ongelijkheid

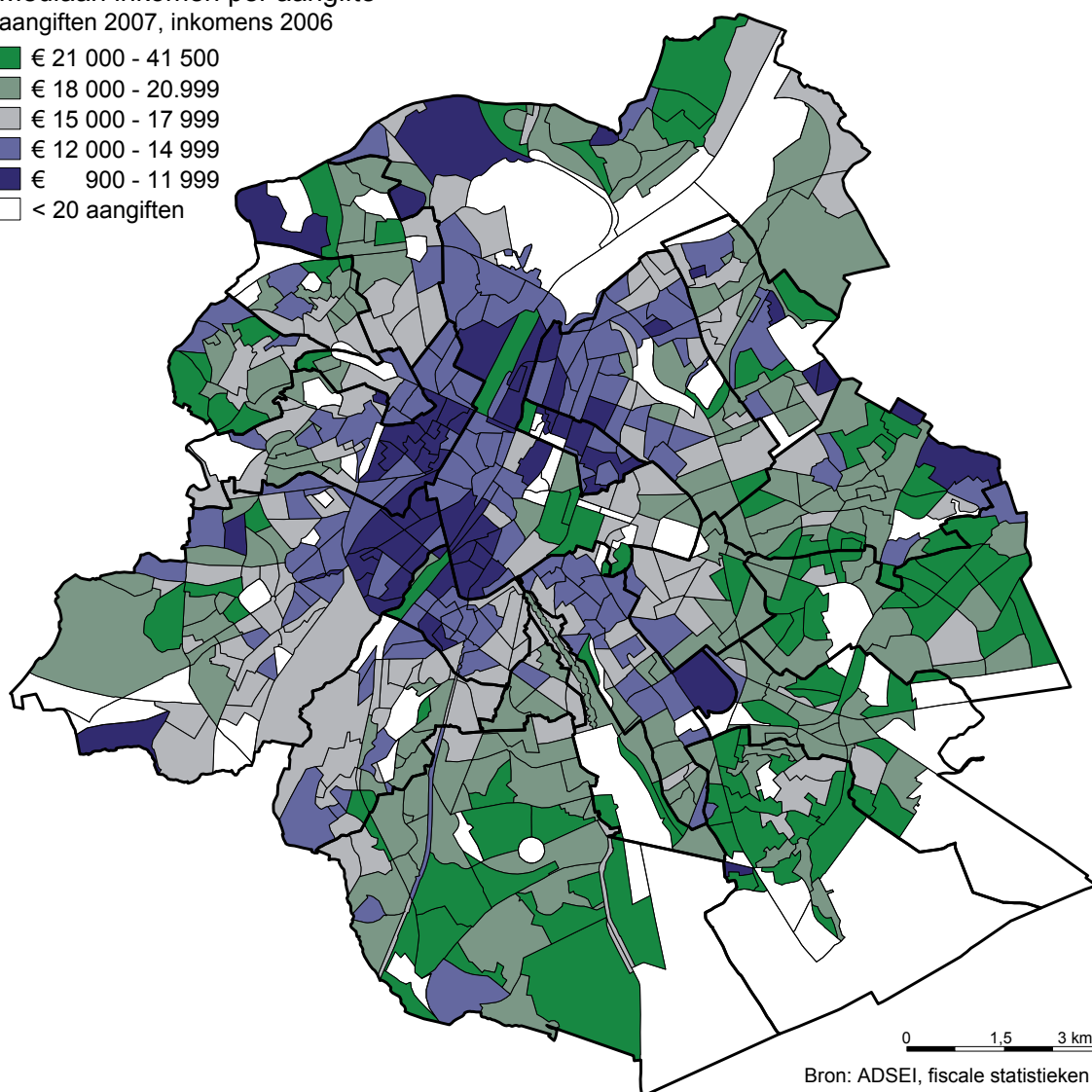
De socio-economische ongelijkheden binnen de Brusselse bevolking vertalen zich in een sterke sociale segregatie van het gewest. De determinanten van de sociale status (opleidingsniveau, loopbaan en inkomen) zijn namelijk verantwoordelijk voor het reguleren van de toegang tot de woningmarkt. Onderwijs, loopbaan en inkomen bepalen de toegang tot de betere of de minder goede segmenten

van de woningmarkt en ipso facto tot de betere of minder goede wijken. Vandaar dat het Brussels Gewest, zelfs al is dat onderhevig aan intense migratiebewegingen, een standvastig patroon van ongelijkheid blijft reproduceren. De migratie verandert de sociale samenstelling van de wijken nauwelijks. Wie in een minder gunstige buurt blijft wonen, kiest daar niet steeds voor. Ook migranten (uit het buitenland of uit de andere gewesten) gaan zich selectief vestigen in de stad, naargelang hun financiële draagkracht.^[13]

Kaart 1: Mediaan inkomen per aangifte per statistische buurt, Brussels Gewest, 2006

Mediaan inkomen per aangifte
aangiften 2007, inkomens 2006

- € 21 000 - 41 500
- € 18 000 - 20.999
- € 15 000 - 17 999
- € 12 000 - 14 999
- € 900 - 11 999
- < 20 aangiften

[13] Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (redactie), Welzijns- en Gezondheidsatlas, Brussel, 2006, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Toenemende sociale gezondheidsongelijkheden

Ondanks een algemene verbetering van de gezondheids-toestand van de bevolking blijven er sociale gezondheidsongelijkheden bestaan. Deze ongelijkheden worden bovendien zelfs groter.

Deze ongelijkheden hebben **verschillende oorzaken op vele vlakken**: het gaat bijvoorbeeld over onderwijs, toegang tot tewerkstelling, arbeidsvoorwaarden, pensioenleeftijd, huisvestingsbeleid, herverdeling van de rijkdom (fiscaliteit, sociale hulp,...), toegang tot verzorging en de kost van de verzorging,... De sociale status is, door haar samenhang met alle andere determinanten, de belangrijkste gezondheidsbepalende factor.

Ter illustratie: op de leeftijd van 25 jaar heeft een man met een diploma van het hoger onderwijs gemiddeld 20 jaar langer in goede gezondheid te leven dan een man met hoogstens een diploma van het lager onderwijs. Voor vrouwen bedraagt dit verschil 18 jaar. Op het vlak van subjectieve gezondheid vinden we dezelfde ongelijkheden: zowel laag opgeleiden als werklozen voelen zich minder gezond dan andere mensen.

Al deze factoren hebben een **cumulatieve invloed** op de gezondheid en de mortaliteit: het zijn bijvoorbeeld dezelfde mensen die hinder ondervinden van moeilijk of gevaarlijk werk, van een giftige of stresserende omgeving, van precaire woonomstandigheden (transversale accumulatie), en die eveneens sinds (of zelfs vóór) hun geboorte en hun leven lang worden geconfronteerd met een opeenstapeling van negatieve factoren (accumulatie over een lange periode).

Deze negatieve factoren zijn ook **onderling nauw met elkaar verbonden**, waardoor aaneenschakelingen van omstandigheden of gebeurtenissen ontstaan die de gezondheidsproblemen langzamerhand verergeren (bv.: jobverlies kan leiden tot een depressie, waardoor niet alleen de kansen op nieuw werk dalen, maar men ook ongezonde levensgewoonten gaat aannemen, waardoor de gezondheidstoestand verslechtert, enz.).

De ongelijkheden op het vlak van gezondheid zijn duidelijk van bij de geboorte, met minstens tweemaal meer kans op overlijden vóór de leeftijd van één jaar in een huishouden zonder inkomen uit arbeid dan in een huishouden met twee inkomens. Deze ongelijkheden blijven in het verdere leven aanwezig, met risico's van chronische ziekten, ongevallen of geestelijke gezondheidsproblemen die toenemen naarmate men afdaalt op de maatschappelijke ladder.

Het gezondheidskapitaal van mensen die een levensparcours kennen dat gepaard gaat met grote bestaansonzekerheid wordt vroegtijdig aangetast. Chronische stress, schadelijke gevolgen van de leefomgeving, slaapgebrek, ongevallen, een onevenwichtige voeding, alcoholmisbruik of andere drugs als enig ontspanningsmiddel, zijn factoren die bijdragen tot het aftakelen van het lichaam en het versnellen van de biologische veroudering van mensen die in armoede leven. Ook de geestelijke gezondheid wordt zwaar op de proef gesteld. Het hoofd bieden aan dagelijkse onzekerheid, telkens zijn leven moeten heropbouwen, terug vertrekken van niets, vraagt enorm veel energie en leidt tot lichamelijke en psychische uitputting.

De grote sociale heterogeniteit die het gewest kenmerkt, weerspiegelt zich dan ook in belangrijke sociale ongelijkheden op het vlak van gezondheid.

De verschillen op het vlak van gezondheid tussen de armen en de rijken nemen toe in Brussel. Deze toename van de ongelijkheden is meestal het gevolg van een snellere en duidelijkere verbetering van de gezondheid voor de meest welgestelde bevolkingsgroepen. Dit verklaart de toename van de verschillen voor de mortaliteit vóór de leeftijd van één jaar, voor de mortaliteit door longkanker of ischemische hartziekten of nog de verschillen in levensverwachting bij mannen.

Maar de toename van de verschillen kan ook worden verklaard door een verslechtering van de situatie van de meest achtergestelde bevolkingsgroepen, zoals voor obesitas en diabetes bij vrouwen of het tabaksgebruik bij mannen.

De hierboven aangehaalde factoren worden steeds slechter in Brussel en gelet op de demografische druk zal de toestand er niet op verbeteren. Het lijkt dus meer dan waarschijnlijk dat de ongelijkheden nog verder zullen toenemen.

2.2 DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELINGEN

Deze socio-economische uitdagingen dienen zich bovendien aan in een periode waarin het Brussels Gewest geconfronteerd wordt met belangrijke demografische ontwikkelingen: de Brusselse bevolking neemt sterk toe, de verjonging zet zich door en het internationaal en multicultureel karakter wordt steeds maar groter.

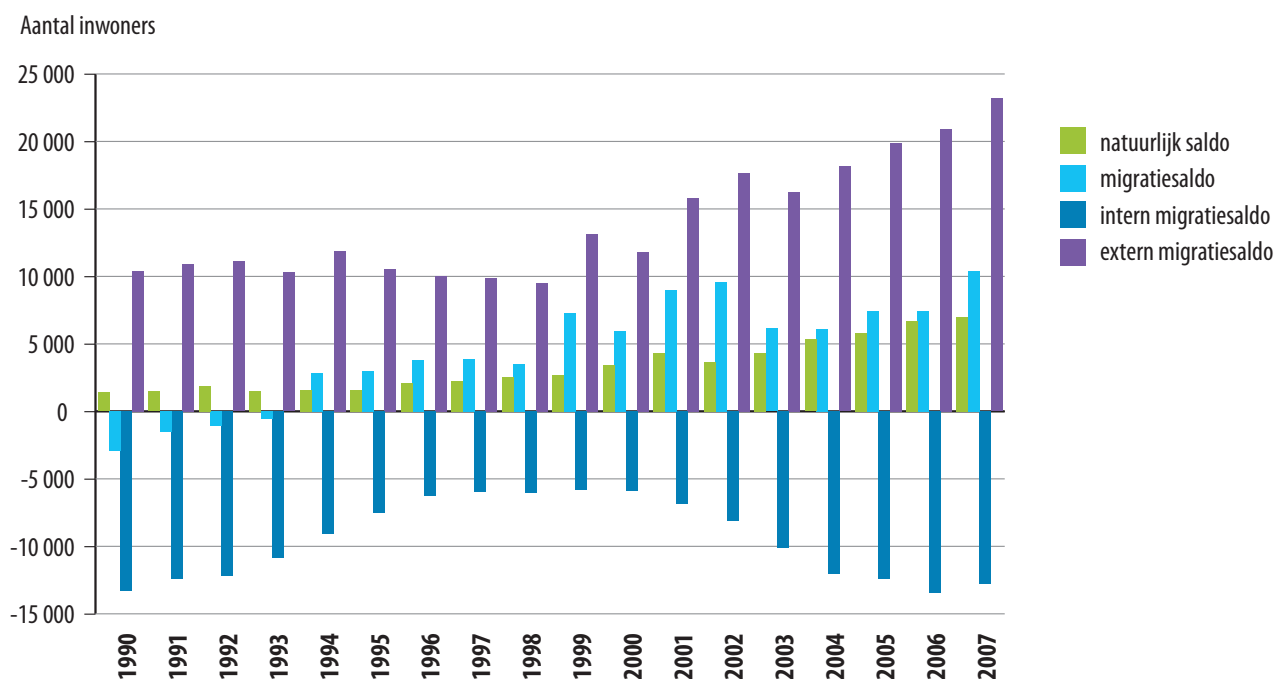
De suburbanisatie die volop op gang kwam in de jaren zestig is nooit echt stil gevallen. Het Brussels Gewest verloor sindsdien onafgebroken inwoners aan de rest van het land. De inwijking uit het buitenland heeft in belangrijke mate het vertrek uit Brussel gecompenseerd.

De aard van de migratie wordt bovendien sterk beïnvloed door het sociaal statuut van de huishoudens. Het is hoofdzakelijk de beter gestelde bevolking die naar de buitenste zones van Brussel en de rest van het land verhuizen. De armere bevolking in Brussel blijft geconcentreerd in het centrum van de stad en wordt aangevuld door de instroom van een armere bevolking uit het buitenland.

Het resultaat van deze migratiebewegingen versterkt het **internationale en multiculturele karakter van de hoofdstad** jaar na jaar, vooral door een toenemende diversiteit in de landen van herkomst. In 2008 had 28,1 % van de Brusselse bevolking niet de Belgische nationaliteit^[14]. Iets meer dan de helft van de niet-Belgen (50,8 %) komen uit de 15 landen van de Europese Unie van vóór de uitbreiding in 2004, de Marokkanen blijven met 13,3 % de tweede vreemde nationaliteit. Na de uitbreiding van de Europese Unie in 2004 en 2007 maken de inwoners uit de 12 nieuwe lidstaten ondertussen reeds 10,8 % uit van de vreemde bevolking. In het bijzonder Polen, Bulgaren en Roemenen maken een steile opgang in de bevolkingsstatistieken.

Het Brussels Gewest wordt vervolgens geconfronteerd met een sterke **demografische groei**, waarbij de Brusselse bevolking sterker toeneemt dan in de rest van het land. De meest recente bevolkingsvooruitzichten 2007-2060 (Federaal Planbureau, mei 2008) voorspellen een verdere groei van de Brusselse bevolking. Gezien de jongere bevolkingsstructuur, het belang van internationale immigratie en de binnenlandse emigratie van de oudere bevolking, is Brussel het enige gewest met een positief natuurlijk saldo (meer geboorten dan sterften).

Figuur 3. Evolutie van natuurlijke aangroei en migratiesaldi, Brussel, 1990-2007

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, Rijksregister

[14] Wanneer we rekening houden met de nationaliteit van oorsprong (eigen voormalige nationaliteit of die van de ouders), dan is 46,3 % van de Brusselaars van buitenlandse origine.

Deze bevolkingsstijging zal zich doorvoeren in elke leeftijdsgroep, waardoor het aandeel van elke groep redelijk stabiel zal blijven. Na 2020 zal het aandeel van de ouderen wel stijgen.

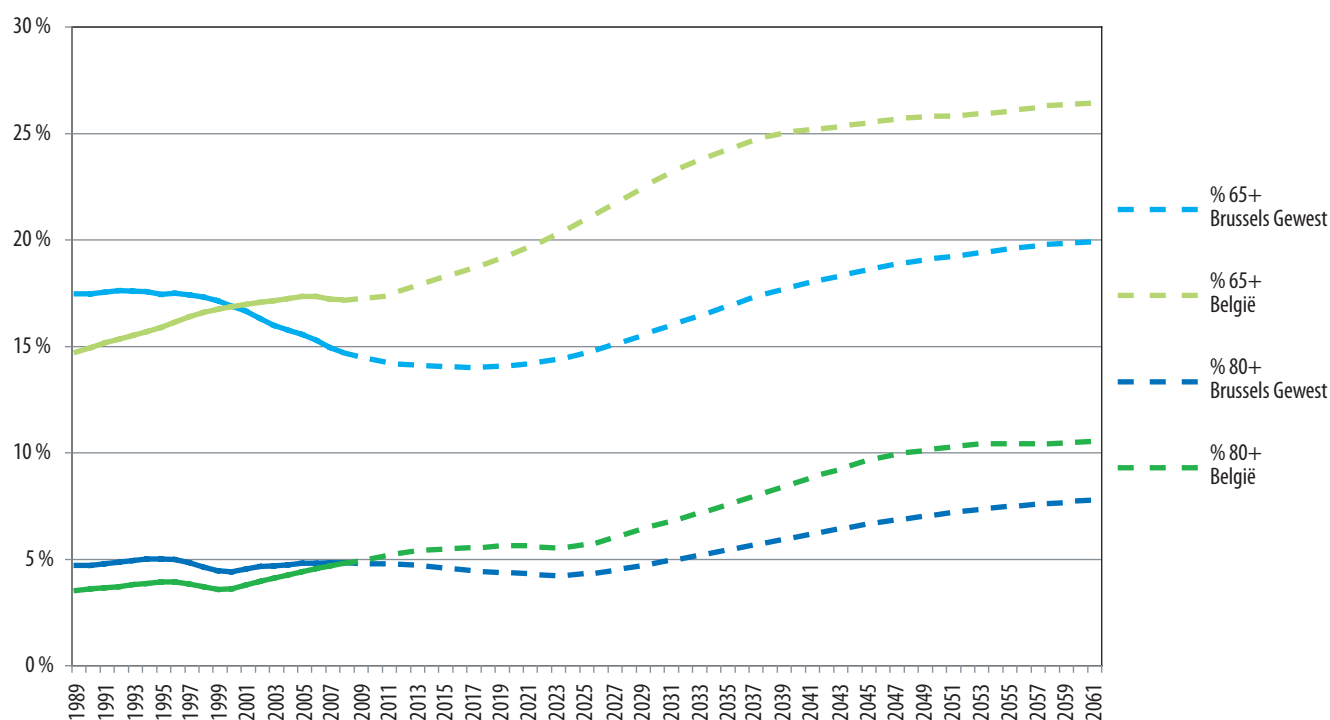
Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onderscheidt zich van de andere twee gewesten door de **verjonging van haar bevolking**. In tegenstelling tot Vlaanderen en Wallonië zal de gemiddelde leeftijd in het Brussels Gewest dalen tussen 2007 (38,2 jaar) en 2020 (37,5 jaar). Ook de afhankelijkheidscoëfficiënt (65 jaar/15-64 jaar) daalt tot 2020 en zal pas rond 2035 terug hetzelfde niveau als in 2000 bereiken. Bovendien blijft deze coëfficiënt ook nadien veel lager dan in België (32,0 % in 2060 tegenover 45,3 % in België).

Tabel 2: Bevolkingsprognose voor de Brusselse bevolking naar geslacht en leeftijdsgroep, aantal en aandeel op 1 januari

	2000	2007	2010	2020	2030	2040	2050	2060
Totale bevolking	959 318 100 %	1 031 215 100 %	1 072 063 100 %	1 200 108 100 %	1 255 791 100 %	1 264 310 100 %	1 289 164 100 %	1 327 652 100 %
Mannen	457 852 47,70 %	496 788 48,20 %	517 466 48,30 %	582 057 48,50 %	609 743 48,60 %	612 682 48,50 %	624 027 48,40 %	642 690 48,40 %
Vrouwen	501 466 52,30 %	534 427 51,80 %	554 597 51,70 %	618 051 51,50 %	646 048 51,40 %	651 628 51,50 %	665 137 51,60 %	684 962 51,60 %
0 tot 14 jaar	171 014 17,80 %	191 421 18,60 %	203 898 19,00 %	240 329 20,00 %	247 839 19,70 %	236 461 18,70 %	237 031 18,40 %	245 084 18,50 %
15 tot 39 jaar	355 020 37,00 %	386 339 37,50 %	401 356 37,40 %	442 958 36,90 %	446 913 35,60 %	442 002 35,00 %	449 038 34,80 %	456 650 34,40 %
40 tot 64 jaar	272 376 28,40 %	300 677 29,20 %	313 935 29,30 %	348 924 29,10 %	365 115 29,10 %	361 819 28,60 %	357 961 27,80 %	363 622 27,40 %
65 tot 79 jaar	119 840 12,50 %	104 163 10,10 %	102 802 9,60 %	117 063 9,80 %	137 129 10,90 %	149 230 11,80 %	155 273 12,00 %	161 298 12,10 %
80 jaar en ouder	41 068 4,30 %	48 615 4,70 %	50 072 4,70 %	50 834 4,20 %	58 795 4,70 %	74 798 5,90 %	89 861 7,00 %	100 998 7,60 %

Bron: Federaal Planbureau, planning paper 105, mei 2008, p. 111

Figuur 4: Recente evolutie en bevolkingsvooruitzichten van de bevolking van 65 jaar en ouder en van 80 jaar en ouder in het Brussels Gewest en België

Bron: 1998-2007: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie; 2008-2060: Federaal planbureau 2008

De impact van deze demografische groei op sectoren waarvan de vraag (absoluut) correleert aan het aantal leden van een doelgroepleeftijd (zoals onderwijs) is enorm. Dit betekent bijvoorbeeld dat op tien jaar tijd de capaciteit voor de opvang en onderwijs van 0 tot 14 jaar rekening moet houden met een stijging van 37 000 kinderen.

De officiële bevolkingscijfers en -vooruitzichten houden tot slot geen rekening met asielzoekers en mensen zonder papieren die in het Brussels Gewest aanwezig (zullen) zijn. Op 1 januari 2008 telde het Brussels Gewest 17 180 personen in het wachtregister (geregistreerd als asielzoeker of kandidaat-vluchteling). Over mensen zonder papieren bestaan slechts ruwe schattingen, namelijk 100 000 illegalen in België, waarvan een groot deel in het Brussels Gewest (Welzijnsbarometer 2009, p. 9).

2.3 INSTITUTIONELE UITDAGINGEN

De talloze sociaal-economische uitdagingen moeten bovendien aangepakt worden in een bijzonder complexe institutionele context. De coördinatie van het armoedebeleid is in Brussels immers niet alleen een probleem van fragmentering naar beleidsdomein, maar ook van fragmentering naar deeloverheid en overheidsniveau. Brussel beschikt immers niet over één, maar over vier parlementen, regeringen en administraties, namelijk één regionaal bestuur, dat bevoegd is voor de plaatsgebonden materies en drie gemeenschapsbesturen, die bevoegd zijn voor de persoonsgebonden materies. Bovendien spelen ook de lokale overheden (19 gemeentes en OCMW's) een belangrijke rol in het Brussels (armoede)beleid.

Het samenspel van de twee grote taalgemeenschappen in Brussel zorgt voor een grote rijkdom aan benaderingen, maar maakt de uitdaging van het opstellen van een gemeenschappelijke beleidsvisie des te groter. Beleidsmakers grijpen namelijk terug naar verschillende referentiekaders, naargelang de taalgemeenschap waaraan ze vooral refereren. Begrippen als armoede en sociale uitsluiting zijn niet zomaar te vertalen, omdat het "cultureel" kader verschilt waarin over dit thema gedacht en geoordeeld wordt. Deze verschillende referentiekaders vinden we ook terug in de manier waarop de sociale sector wordt georganiseerd. Kijk maar naar de verschillende manier waarop de Nederlandstalige en bicommunautaire CAW's en de Franstalige CASG's georganiseerd zijn.^[15]

Een aantal belangrijke hefboomen in het armoedebestrijdings-beleid liggen bovendien buiten de bevoegdheden van de verschillende Brusselse overheden. Enerzijds hebben de Vlaamse en Franse Gemeenschap een aantal bevoegdheden behouden, voor materies zoals onderwijs en cultuur, maar ook voor de bijzondere jeugdzorg. Anderzijds liggen er ook belangrijke hefboomen op het federale niveau (o.a. sociale zekerheid). Sinds de Europese top van Lissabon (2000) staat armoedebestrijding ook hoog op de agenda van de Europese Unie. Via de Open Coördinatiemethode (OCM) voor sociale bescherming en sociale integratie worden de lidstaten aangespoord om hun beleid inzake de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting te versterken en onderling af te stemmen. Sinds 2001 stellen alle lidstaten van de Europese Unie regelmatig een Nationaal Actieplan sociale insluiting op.

De institutionele versnippering maakt het ten slotte extra moeilijk om inspraak en participatie van betrokken actoren aan het beleidsdebat te organiseren.

2.4 WERKVELD ONDER GROTE DRUK

In een stad met een zodanig kwetsbare bevolking komt het werkveld al gauw onder grote druk te staan. De getuigenissen van het werkveld in verband met een hoge werklast, de moeilijke werkomstandigheden, het gebrek aan samenwerking tussen verschillende overheden, het gebrek aan antwoorden ten opzichte van de werkelijke noden van de bevolking... zijn dan ook talrijk. Deze "alarmsignalen" komen zowel vanuit de welzijns- en gezondheidssector als uit de onderwijswereld.

[15] Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Uitdagingen voor een armoedebeleid in Brussel, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2002

HOOFDSTUK 3. GEMEENSCHAPPELIJKE BRUSSELSE BELEIDSVISIE ARMOEDE EN ARMOEDEBESTRIJDING 2010-2014

Naast een gedeelde analyse van de context waarin het beleid zich afspeelt, is het essentieel om te komen tot een gedeelde beleidsvisie. Samen met een gemeenschappelijk begrip van het armoedefenomeen moet men komen tot een gedeelde analyse op welke manier dit probleem aangepakt moet worden.

3.1 ARMOEDE GECONCEPTUALISEERD

In de eerste plaats moeten de verschillende regeringen komen tot een gemeenschappelijk begrip van armoede als sociaal probleem.

Dit actieplan vertrekt vanuit de conceptualisering van armoede als *“een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Het scheidt de armen van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving. Deze kloof kunnen ze niet op eigen kracht overbruggen”* (definitie van Prof. Dr. Jan Vranken, Universiteit Antwerpen, zie bijvoorbeeld Jaarboek armoede en sociale uitsluiting 1993 en volgende).

Armoede wordt op die manier niet geconceptualiseerd als een fenomeen dat zich afspeelt in de marge van de samenleving, maar wordt opgenomen in haar middelpunt. **Armoede is een maatschappelijk fenomeen** en is een gevolg van hoe de samenleving en haar instellingen zelf functioneren. Armoede wordt geïntegreerd in de bredere bekommernissen van de hele bevolking, eerder dan geïsoleerd te worden in een afzonderlijk “hokje”. Armoedebelief gaat zich bekommeren om de behoeften en mogelijkheden van iedereen, en niet louter om de problemen van een kleine groep mensen waarmee het grote deel van de samenleving zich niet identificeert.

De oorzaken die uiteindelijk leiden tot een situatie van armoede, liggen in een **complex samenspel van individuele gebeurtenissen en structurele omstandigheden**. Individuele gebeurtenissen of keuzes in de loop van het leven kunnen wel degelijk medeverantwoordelijk zijn voor het op een bepaald moment belanden in een situatie van armoede. Een scheiding, het verliezen van uw job of ernstig ziek worden verhogen allen het risico op grotere kwetsbaarheid.

Hoewel deze gebeurtenissen vaak voorvallen, leiden deze gebeurtenissen echter maar zelden effectief tot een situatie van armoede. Naast persoonlijke factoren, spelen ook de maatschappelijke en structurele omstandigheden waarin de persoon zich bevindt namelijk een belangrijke rol. Deze

structurele omstandigheden zijn sterk verbonden met de sociale status van het individu.

In deze conceptualisering maakt de **cumulatie en onderlinge verwevenheid van ongelijkheden en uitsluitingen** de eigenheid uit van armoede. Armoede wordt op deze manier gedefinieerd als een multidimensioneel fenomeen dat veel breder is als louter een gebrek aan inkomen. Een menswaardig inkomen is geen voldoende voorwaarde om aan of uit armoede te ontsnappen. Maar een inkomen blijft wel degelijk een noodzakelijke voorwaarde. De afwezigheid van een inkomen of onvoldoende inkomsten vormen in belangrijke mate de basis voor uitsluiting op andere domeinen.

Deze conceptualisering impliceert in elk geval de noodzaak van een armoedebelief dat op verschillende terreinen gevoerd wordt.

De laatste dimensie in deze conceptualisering betreft de diepte van armoede. Dat mensen in armoede de **armoedekloof met de rest van de samenleving niet op eigen kracht kunnen overbruggen**, staat hierbij centraal. Ze hebben daartoe hulp nodig: van de overheid, van de welzijnssector en van het middenveld (Jan Vranken, 2009).

3.2 EEN AMBITIEUS BRUSSELS ARMOEDEBELEID

Het aanpakken van armoede vergt een ambitieus langetermijnperspectief, waarbij men in de eerste plaats de maatschappelijke structuren aanpakt die armoede veroorzaken en/of in stand houden.

De Brusselse Regering en de 3 Colleges engageren zich om een gemeenschappelijk beleid te voeren dat bestaansonzekerheid voorkomt, armoede bestrijdt, de integratie van personen in de samenleving bevordert en het welzijn van elke Brusselaar promoot. Over gemeenschaps- en partijpolitieke grenzen heen heerst er namelijk een gedeelde bekommernis voor het dagelijks leven van de Brusselaar. Een democratisch Brussels beleid wil vertrekken vanuit de bezorgdheden, de behoeften en de voorkeuren van alle Brusselaars.

Een ambitieus armoedebelief krijgt vorm vanuit een positieve invalshoek. Het beperkt zich niet tot het (louter) bestrijden van de materiële kern van armoede – het gebrek aan materiële bronnen en in het bijzonder aan een inkomen. Materiële bronnen vormen geen doel op zich, maar een middel of een instrument om een menswaardig leven te kunnen leiden;

een leven waar de keuzes en mogelijkheden open liggen; waar elke persoon versterkt wordt ("empowerment"), zijn of haar capaciteiten kan ontwikkelen en zich volledig te kunnen ontplooiën. Een ambitieus armoedebeleid beperkt zich niet tot dat waar een persoon wezenlijk in slaagt te doen of te zijn, maar legt de nadruk op wat een persoon kan doen of zijn, met andere woorden de reeks keuzemogelijkheden die open liggen voor hem of haar. Essentieel is de vrijheid die mensen hebben om te kiezen voor verschillende levenswijzen die ze zelf waarderen.

De Brusselse Regering en de 3 Colleges moeten de voorwaarden scheppen om de Brusselaars een menswaardig leven te laten leiden. Het Brussels armoedebeleid zal dan ook vorm krijgen vanuit de doelstelling van **het verwezenlijken van de economische, sociale en culturele rechten**:

- Het recht op een menswaardig leven (Grondwet artikel 23)
 - 1° het recht op arbeid, billijke arbeidsvoorwaarden en een billijke beloning, alsmede het recht op informatie, overleg en collectief onderhandelen
 - 2° het recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand
 - 3° het recht op een behoorlijke huisvesting
 - 4° het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu
 - 5° het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing
- Het recht op onderwijs (Grondwet artikel 24)

3.3 DE DOELSTELLING: HET BEVORDEREN VAN DE SOCIALE KWALITEIT VAN HET BRUSSELS GEWEST

De Brusselse regeringen engageren zich om vanuit hun respectievelijke bevoegdheden een gezamenlijk beleid te voeren dat de sociale kwaliteit van het gewest bevordert. Vanuit het respect voor de elementaire waardigheid van elke burger streven de Brusselse regeringen naar een samenleving die naast economisch succesvol ook op sociaal vlak succesvol is. We definiëren de sociale kwaliteit van een samenleving dan ook als het vermogen van deze samenleving om het welzijn van al haar burgers te garanderen.

Om de sociale kwaliteit te bevorderen moet elke burger economisch, sociaal en politiek burgerschap kunnen genieten. Alle burgers moeten kunnen participeren aan het sociale en economische leven, en dit onder omstandigheden die bijdragen tot hun individueel welzijn en het welzijn

van de hele samenleving en die de mogelijkheid bieden aan elk individu om zijn of haar capaciteiten optimaal te ontwikkelen.

Het bevorderen van de sociale kwaliteit van de Brusselse samenleving is een ambitieuze doelstelling met een open horizon, die sterke engagementen en grote inspanningen vraagt van alle betrokkenen; beleidsmakers, middenveld en burgers. Zoals eerder aangegeven staat het feit dat mensen in armoede de armoedekloof met de rest van de samenleving niet op eigen kracht kunnen overbruggen centraal in onze conceptualisering van armoede.

3.4 DE STRATEGIE: HET BEVORDEREN EN VERSTERKEN VAN DE SOCIALE KWALITEIT VAN HET BELEID

Om de sociale kwaliteit van het Brussels Gewest te waarborgen moet men investeren in het bevorderen en versterken van de sociale politiek. "Sociale politiek" dient hier in een tweevoudige betekenis te worden begrepen: in de enge betekenis van het woord (sociale zekerheid en sociale bijstand, collectieve voorzieningen), maar vooral in de brede betekenis van het woord: de versterking van de sociale kwaliteit van het beleid op de diverse domeinen.

Het bevorderen en versterken van de sociale kwaliteit van het Brussels beleid verloopt via drie elkaar versterkende assen: er moet worden ingezet op een preventief, pluraal en participatief beleid.

Preventie

Een Brussels armoedebeleid moet vorm krijgen door middel van een **preventieve aanpak** die eruit bestaat zoveel mogelijk te vermijden dat iemand in een armoede-situatie terecht komt.

Het belang van een preventief optreden is bovendien bijzonder relevant in het licht van de sociodemografische situatie van het Brussels Gewest. Momenteel zijn de scholingsgraad, de socio-economische en gezondheidskenmerken van de Brusselse ouderen immers gunstiger dan gemiddeld in België. De leeftijdsgroep die binnen 5 à 10 jaar tot de 65-plussers zal behoren, geniet echter niet van deze bevoorrechte socio-sanitaire positie. Meer nog, deze "toekomstige" oudere Brusselaars (60-69 jarigen) bevinden zich vaak in een minder gunstige situatie dan het Belgische gemiddelde. De Brusselse

jongeren vormen de meest kwetsbare bevolkingsgroep; zij worden geconfronteerd met verschillende ongelijkheden en uitsluitingen.

Een situatie van bestaansonzekerheid en kwetsbaarheid is vaak het gevolg van een cumulatie van ongelijkheden en uitsluitingen gedurende de levensloop. Het preventief beleid moet dan ook vorm krijgen vanuit een **levensloopperspectief**. Hiervoor baseren we ons op het concept van **kwetsbaarheid** dat uitgewerkt werd door E. Grundy (2006).

Iemand is kwetsbaar wanneer hij niet meer de mogelijkheden heeft om succesvol het hoofd te bieden aan de uitdagingen waar hij op stuit. Deze **uitdagingen** zijn vaak individuele gebeurtenissen waaraan iemand het hoofd moet bieden: een scheiding, jobverlies, ziekte, administratieve problemen,...

De mogelijkheden om het hoofd te bieden aan uitdagingen zijn afhankelijk van de **reserves** waarover een persoon beschikt. Een persoon haalt zijn of haar reserves uit verschillende (hulp)bronnen zoals materiële bronnen, huisvesting, opleiding, geestelijke en fysieke gezondheid, familiale relaties, sociale netwerken,...

Deze **hulpbronnen** bouwt men op in de loop van het leven. De mate waarin met deze hulpbronnen kan opbouwen, wordt sterk bepaald door de structurele omstandigheden waarin men leeft. Deze structurele omstandigheden zijn sterk verbonden met de sociale status van het individu. Iemand's gezondheid hangt bijvoorbeeld niet alleen af van genetische factoren, leeftijd en geslacht, maar ook van blootstelling aan gunstige en ongunstige omgevingen (woning, werkomstandigheden,...) en gedragingen (voeding, fysieke activiteit, roken, enz.) gedurende het leven. De sociale netwerken (familie, vrienden, kennissen, enz.) bouwen zich eveneens in de loop van het leven op.

Het gebrek aan reserves, zoals een zwakke gezondheid, een laag opleidingsniveau of niet over een eigen woning beschikken, verhoogt het risico op kwetsbaarheid en sociale uitsluiting. Het opbouwen van reserves, zoals een inkomen uit arbeid, een eigen woning of een breed sociaal en/of familiaal netwerk, beperken de risico's op kwetsbaarheid en vormen een dam tegen armoede. Het opbouwen van reserves op een bepaald domein, zoals een breed sociaal en/of familiaal netwerk, kan het gebrek aan reserves op een ander domein, zoals een zwakke gezondheid en mobiliteit, compenseren.

Vanuit deze conceptualisering van kwetsbaarheid kan **een preventief beleid uitgewerkt worden dat de volledige levensloop van een persoon omvat**. Het beleid moet inspelen op het dynamische proces van opbouw en verlies van hulpbronnen. Hiertoe moet ingezet worden op:

- Het investeren in maatregelen die ervoor zorgen dat mensen over voldoende reserves beschikken, op materiaal vlak, inzake gezondheid, sociale ondersteuning en bekwaamheid.
- De uitdaging voor het Brussels Gewest is dat de jonge Brusselse volwassenen een voldoende opleidingsniveau hebben. Investeren in onderwijs zorgt voor het versterken van de reserves van de jongeren en het verminderen van het risico op toekomstige kwetsbaarheid. Investeren in onderwijs is investeren in de toekomst.
- Inzake materiële reserves, moet er bijzondere aandacht geschonken worden aan de toegang tot de arbeidsmarkt voor de jonge generaties, aan maatregelen die het verwerven van een woning vergemakkelijken, aan de verbetering van het aanbod van toegankelijke en kwaliteitsvolle woningen.
- Op het vlak van gezondheid is het noodzakelijk om een beleid te ontwikkelen dat een gezond gedrag gedurende het hele leven mogelijk maakt (fysieke activiteiten, voeding,...) via de inrichting van de openbare ruimte, een aanbod van infrastructuur en omkadering van voor iedereen toegankelijke fysieke activiteiten, tussenkomsten in het voedingsaanbod, enz.
- Het inperken van de factoren die het afnemen van reserves versnellen, door middel van algemene maatregelen in de strijd tegen armoede die zorgen voor vermindering van stress en ongezonde levensomstandigheden die tot vroegtijdige aftakeling leiden, zoals de verbetering van huisvesting, de verhoging van de inkomens en de verbetering van de werkomstandigheden voor de laagst opgeleiden.

Voor mensen die niet over voldoende reserves beschikken om het hoofd te bieden aan moeilijkheden, moet het preventief beleid worden aangevuld met **compenserende ondersteuning**. Dit zijn ondersteuningsmechanismen of tussenkomsten die toelaten om het effect van de uitdagingen te verzachten en/of de reserves te herstellen.

- Een beleid kan bijvoorbeeld inzetten op het herstellen van reserves, door bijvoorbeeld mogelijkheden te bieden om opnieuw opleidingen of vormingen te volgen, door middel van het aanbieden van ontspanningsmogelijkheden die toegankelijk zijn voor iedereen,...
- Een categoriaal beleid kan bijvoorbeeld inspelen op het gebrek aan reserves bij bepaalde doelgroepen, zoals thuis- en daklozen. Hierin kan bijvoorbeeld gedacht worden aan maatregelen die de toegang tot de gezondheidszorg verbeteren voor specifieke doelgroepen.

Pluraliteit

Een tweede invalshoek voor het bevorderen van de sociale kwaliteit van het beleid is de pluraliteit. Het begrip pluraliteit heeft meerdere dimensies binnen de Brusselse context.

Een diverse bevolking

Het **toenemend internationaal en multicultureel karakter van de Brusselse samenleving** is een van de dimensies van pluraliteit (zie p.27). De verschillen in nationaliteit of etnische achtergrond geven nog te vaak aanleiding tot ongelijke behandeling en discriminatie.

De ongelijkheden op het vlak van nationaliteit of etnische achtergrond treden bovendien tegelijk op met **ongelijkheden naar geslacht, sociaal-economische status,...** Deze verschillende dimensies staan niet los van elkaar, maar werken door elkaar heen. Er is met andere woorden sprake van interferentie tussen de verschillende ongelijkheden. Het fenomeen van interferentie tussen ongelijkheden wordt in wetenschappelijke termen **intersectionaliteit** genoemd.

Men spreekt over een dubbele negatieve intersectie wanneer mensen zich op het kruispunt van twee (of meer) ongelijkheden telkens in de “lagere” positie bevinden, bijvoorbeeld omdat zij vrouw zijn en van Marokkaanse herkomst, of omdat zij homoseksueel zijn en uit een sociaal milieu komen waarin lage scholing, ongeschoold werk of langdurige werkloosheid het heersende patroon zijn. Tegelijk is er de mogelijkheid dat de negatieve ongelijkheid op de ene dimensie gecompenseerd wordt door een voordelige positie op een andere dimensie, bijvoorbeeld omdat ze vrouw zijn maar van huis uit veel geld of sociaal kapitaal hebben meegereggen.^[16]

Een pluraal beleid voor een diverse bevolking

Het Brussels beleid moet inzetten op het tegengaan van ongelijke behandeling en discriminatie op basis van nationaliteit of afkomst, geslacht, sociaal-economische status,... rekening houdend met de intersectionaliteit.

De uitdaging stelt zich om gedeelde normen en waarden te bevorderen, vanuit een respect voor de diversiteit in de bevolking, die de basis moeten vormen voor solidariteit.

Hiertoe wensen de Brusselse beleidsmakers in te zetten op een beleid van **gelijkheidsmainstreaming** waarbij de structurele mechanismen die ongelijkheid creëren worden blootgelegd en aangepakt. Voor elk beleid moet nagegaan worden of dit al dan niet een ongelijke uitwerking zal hebben voor verschillende bevolkingsgroepen en op die manier bijdragen tot (meer) ongelijkheden. Toegepast op gender betekent dit dat voor elk beleid nagegaan moet worden of dit niet zal bijdragen tot ongelijkheid tussen vrouwen en mannen.

Het kan dan ook noodzakelijk zijn voor sommige doelgroepen een specifiek categorieel beleid te voeren dat rekening houdt met de belangen en behoeften van de doelgroep en met de uitsluitingsmechanismen waarmee ze wordt geconfronteerd. De uitdaging stelt zich om dit **gedifferentieerd beleid steeds te voeren binnen een coherent kader**.

Pluraliteit in actoren en benaderingen van armoedebestrijding

Het aantal actoren en organisaties dat in Brussel betrokken is bij de armoedebestrijding is ontelbaar. Deze actoren zijn werkzaam vanuit verschillende domeinen (bijvoorbeeld specifiek armoedebestrijding of onrechtstreeks vanuit welzijn, tewerkstelling, sociale cohesie, sport,...), sectoren (openbaar of privé), institutionele kaders (al dan niet erkend en/of gesubsidieerd), organisatievormen, taalgemeenschappen, enz. Deze heterogeniteit aan actoren zorgt vanzelfsprekend voor een minstens even grote diversiteit aan benaderingen inzake armoedebestrijding.

Deze diversiteit moet gerespecteerd worden en steeds mogelijk blijven. De uitdaging bestaat er echter in om **een armoedebeleid uit te tekenen waarin deze diversiteit aan benaderingen weerspiegeld wordt binnen een coherent kader**.

Het is de ambitie van deze beleidsnota armoedebestrijding om dergelijk kader te scheppen.

[16] Intersectionaliteit en interferentie: hoe politiek en beleid ongelijkheid behouden, bestrijden en veranderen, Inaugurele rede door Prof. Dr. Mieke Verloo, 18 september 2009, Radboud Universiteit Nijmegen.

Participatie

Een Brussels armoedebeleid moet tenslotte gevoerd worden met **kennis van zaken**. In het licht van het cumulatief karakter en de grote complexiteit van armoede en de complexe verwevenheid van verschillende uitsluitingen en ongelijkheden, moet men blijven investeren in het verzamelen van voldoende kennis over de aard en de omvang van armoedeproblematieken en de maatschappelijke structuren en mechanismen die armoede over de tijd heen in stand houden.

Het weten en de kennis is niet eenduidig. Het begrip “kennis” valt niet (meer) samen met weten-schappelijke expertise. Het weten omvat ook de deskundigheid van praktijkmensen of beroepskrachten, de ervaringskennis van de direct betrokkenen en de contra-expertise van sociale bewegingen. Deze zeer diverse en conflictuele vormen van kennis moeten verzameld en op elkaar betrokken worden, moeten geordend en op hun waarde getaxeerd worden.

Het is van essentieel belang dat **mensen die professioneel of persoonlijk betrokken zijn in situaties van armoede, betrokken worden bij het verzamelen van kennis en bij het verdere beleidsproces**.

Kennisverzameling

De participatie moet georganiseerd worden op een manier die aanvaardbaar is voor alle betrokken partners, meer bepaald de beleidsmakers, de mensen in armoede en de diensten en centra die professioneel betrokken zijn in situaties van armoede.

Om samenwerking met arme mensen te ontwikkelen, is het van belang dat er aandacht is voor het scheppen van de voorwaarden voor deze samenwerking en dat bepaalde vereisten gerespecteerd worden.

Zo moet er rekening gehouden worden met de verschillende tijdsbeleving van de verschillende partners: verenigingen waar armen het woord nemen benadrukken dat je voor de opbouw van een echte dialoog met een ruime timing moet werken en dat de arme mensen die timing moeten beheersen; beleidsmakers moeten vaak binnen een relatief kort tijdsbestek maatregelen uitwerken. Deze verschillende ritmes moeten optimaal geharmoniseerd worden.^[17]

De dialoog moet ook het nodige respect vertonen. “Er moet vermeden worden dat de mens die in armoede leeft als voorwerp van kennis te nemen in plaats van als

onderzoeksonderwerp. Het gaat er niet om plaats te maken voor de gedachten van de armste, maar om hem als een autonoom persoon te erkennen.”^[18]

Bij de kennisverzameling moeten mensen in armoede betrokken worden tijdens het volledige proces van kennisverzameling: het verzamelen, het analyseren én het interpreteren van de gegevens. Deze laatste fase is essentieel: indien deze “decodering” niet gezamenlijk gebeurt, wordt de groep beroofd van haar woord en van de interpretatie van haar doorleefde ervaring.

Politieke opvolging

Participatie heeft maar zin als ze gericht is op de verbetering van de levenssituatie van armen. En daar knelt het schoentje. Vaak omdat de levenssituatie niet verbetert, maar ook omdat het proces van verandering zo traag is, dat de terugkoppeling met het participatieproces zeer moeilijk is en onvoldoende gebeurt.

Voorstellen die ontstaan in de loop van het overleg leiden niet automatisch tot wijziging van een wetgeving. De verantwoordelijkheid voor de beslissing ligt bij de politieke instanties. Voor het overleg en voor degenen die eraan deelnemen is het belangrijk dat het perspectief betreffende de resultaten duidelijk is: waar wordt over deze resultaten gedebatteerd, welke opvolging is voorzien? De informatie over de mate waarin met de voorstellen wordt rekening gehouden en over de redenen voor deze keuzes moet even goed worden verspreid. Sommige voorstellen worden niet “gehoord”, andere wel. In het geval dat de voorstellen niet in wetgeving en de uitvoering van deze wetgeving worden omgezet, wil men de redenen daarvoor kennen.^[19]

Participatievormen

Er kunnen verschillende vormen van participatie georganiseerd worden, die variëren naargelang van de betrokkenheid van arme mensen, van de diepgang van de aanbevelingen en de snelheid die bij deze participatie nodig is.^[20] Essentieel is dat het proces waarmee het advies wordt uitgewerkt telkens duidelijk beschreven wordt en dat de doelstellingen duidelijk zijn.

[17] Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Evaluatie van de participatie van mensen die in armoede leven aan het Brusselse Armoederapport, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2005

[18] Bernard, N. (1998), L'efficacité des politiques de lutte contre la pauvreté: tentative épistémologique de solution. In: Revue interdisciplinaire d'études juridiques, n 41, p 25-65

[19] Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, In dialoog, tweajaarlijks verslag – December 2003. Brussel, p. 36

[20] Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Evaluatie van de participatie van mensen die in armoede leven aan het Brusselse Armoederapport, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, 2005

HOOFDSTUK 4. NAAR EEN ACTIEPLAN ARMOEDEBESTRIJDING

Dit vierde en laatste hoofdstuk van de beleidsnota (Deel I) schetst de fundamentele en gemeenschappelijke principes van het Brussels armoedebestrijding 2010-2014. De Brusselse Regering en de Colleges van de 3 Brusselse Gemeenschapscommissies engageren zich er toe de sociale kwaliteit van het Brussels Gewest te waarborgen en te versterken (zie 3.3) door te investeren in de sociale kwaliteit van hun beleid (zie 3.4) en dit in de verschillende fasen van de beleidsontwikkeling: van de kennisverzameling (4.1) en de beleidsbepaling (4.2) tot de beleidsorganisatie (4.3) en -evaluatie (4.4).

Dit vierde en laatste hoofdstuk van de beleidsnota (Deel I) schetst aan de hand van 34 strategische doelstellingen een gemeenschappelijk kader voor het Brussels armoedebestrijding 2010-2014, zij het niet exhaustief. De Brusselse Regering en de Colleges van de 3 Brusselse Gemeenschapscommissies engageren zich er toe deze strategische doelstellingen volgens hun bevoegdheden en mogelijkheden te vertalen in beleidsacties (Deel II).

4.1 KENNIS VERZAMELEN EN ANALYSEREN

Strategische doelstelling 1:

De Brusselse beleidsmakers bouwen een armoedebestrijding uit op basis van informatie, kennis en inzicht

Wil men armoede effectief bestrijden, dan is het essentieel dat men handelt met kennis van zaken. Het verzamelen en analyseren van informatie over armoede uit een brede waaier van bronnen is dan ook een essentiële fase in de ontwikkeling van een effectief armoedebestrijding. De verschillende actoren moeten hierbij zoveel mogelijk betrokken worden.

Op dit vlak liggen er in Brussel nog een aantal belangrijke uitdagingen.

Strategische doelstelling 2:

Verbeteren van de kwaliteit van de basisinformatie

De Brusselse overheden beschikken over onvoldoende degelijke basisinformatie om armoede in Brussel nauwkeurig in kaart te brengen. Er bestaan te weinig gegevensbronnen op Brussels niveau die een multi-dimensionele en/of longitudinale analyse van de armoedeproblematiek toelaten. Ook heel wat administratieve gegevens zijn niet beschikbaar voor onderzoek.

Om tegemoet te komen aan de vereisten van het Nationaal Actieplan Sociale Inclusie en de parlementaire aanbevelingen heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nood aan een representatieve steekproef voor het Brussels Gewest in de EU-SILC enquête (Statistics on income and living conditions).

Strategische doelstelling 3:

Verbeteren van de informatie over de bestaande dienstverlening en over de mensen die een beroep doen op de betrokken diensten en centra

Er moet geïnvesteerd worden in het verzamelen van informatie over de bestaande dienstverlening en de mensen die een beroep doen op de betrokken diensten en centra om een beter beeld te krijgen van de omvang, de kenmerken en de behoeften van deze gebruikers om het beleid hierop aan te passen.

Strategische doelstelling 4:

Bevorderen van de participatie van alle actoren (mensen in armoede, actoren van het werkveld, wetenschappers, administraties, beleidsmakers,...) bij het verzamelen, analyseren en interpreteren van de basisinformatie

Strategische doelstelling 5:

De verzamelde informatie moet geanalyseerd, geïnterpreteerd en gesynthetiseerd worden en vervolgens zoveel mogelijk beschikbaar gesteld worden

4.2 DE BELEIDSBEPALING: VAN KENNIS NAAR BELEID

Strategische doelstelling 6:

Bevorderen van de participatie van en terugkoppeling naar betrokken actoren

Strategische doelstelling 7:

De beleidskeuzes die gemaakt worden op basis van de verzamelde kennis moeten duidelijk geëxpliciteerd en gecommuniceerd worden.

Strategische doelstelling 8:

Uitwerken en toepassen van een gezamenlijke armoedetoets voor de 4 regeringen voor elke belangrijke beleidsbeslissing

Voorafgaand aan elk belangrijke beleidsbeslissing moet nagegaan worden wat de impact op armoede is door na te gaan of het al dan niet een ongelijke uitwerking zal hebben voor verschillende bevolkingsgroepen en op die manier bijdragen tot (meer) ongelijkheden op basis van nationaliteit of afkomst, geslacht, sociaal-economische status. Deze armoedetoets moet gezamenlijk uitgewerkt en respectievelijk toegepast worden door de Brusselse Regering en de Colleges van de 3 Gemeenschapscommissies.

4.3 ORGANISATIE VAN HET ARMOEDEBELEID

4.3.1 Transversaal beleid

Strategische doelstelling 9:

De Brusselse beleidsmakers streven naar de uitbouw van een transversaal armoedebeleid

Gezien de multidimensionaliteit en de cumulatie en onderlinge verwevenheid van ongelijkheden en uitsluitingen die specifiek zijn aan de armoedeproblematiek (zie 3.1 Armoede geconceptualiseerd) en de institutionele complexiteit (zie 2.3), is het noodzakelijk dat de bestrijding van armoede verloopt via een **transversaal beleid**.

Dit transversaal beleid krijgt vorm in een inter-sectorale (4.3.2), inter-institutionele (4.3.3) en inter-gouvernementele (4.3.4) benadering van het armoedebeleid.

- **Inter-sectoraal:** elk beleid is per definitie sectoraal georganiseerd als gevolg van de verdeling van bevoegdheden tussen Regeringen (en Colleges) enerzijds en ministers (en Collegeleden) anderzijds. Een doeltreffende armoedebestrijding vereist een beleid dat vanuit alle beleidsdomeinen gevoerd wordt en dat op elkaar afgestemd wordt in functie van gemeenschappelijk vooropgezette doelstellingen. De sectorale en intersectorale invalshoek worden behandeld in paragraaf 4.3.2.
- **Inter-institutioneel:** armoede is een complex samenspel van individuele gebeurtenissen en structurele omstandigheden (zie 3.1 Armoede geconceptualiseerd). Een doeltreffend armoedebeleid brengt dit in rekening, ondermeer door een beroep te doen op de drie basisinstituten van de verzorgingsstaat^[21], meer bepaald de overheid, de huishoudens en de markt (economische actoren) (zie paragraaf 4.3.3).
- **Inter-gouvernementeel:** de bevoegdheden inzake armoedebestrijding zijn verdeeld over verschillende regeringen en colleges op verschillende territoriale niveaus (van lokale overheden tot de Federale Overheid en Europa). Een doeltreffend armoedebeleid vereist dat elk overheidsniveau zijn verantwoordelijkheid opneemt en dat het beleid van alle bevoegde overheden op elkaar afgestemd wordt. Deze horizontale en verticale coördinatie wordt behandeld in paragraaf 4.3.4.

4.3.2 Een intersectorale benadering van het armoedebeleid

Strategische doelstelling 10:

De Brusselse beleidsmakers streven naar een intersectoraal armoedebeleid: het beleid wordt op verschillende beleidsdomeinen gevoerd en op elkaar afgestemd in functie van gemeenschappelijk vooropgezette doelstellingen

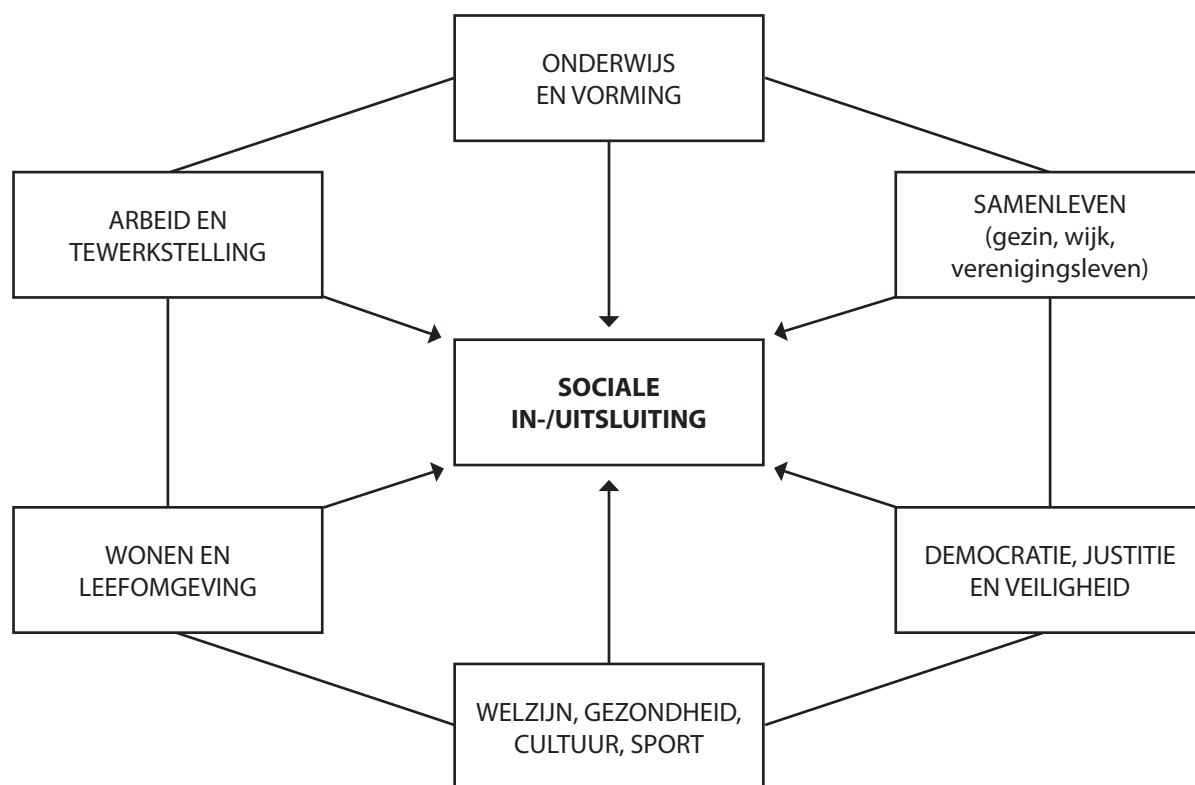
Om een menswaardig leven te lijden staat de persoonlijke autonomie en de fysieke gezondheid van het individu centraal. De doelstelling van de sociale politiek wordt de optimale bevrediging van deze twee basisbehoeften. Onderstaande figuur visualiseert de inhoud van de sociale politiek. De 6 punten vormen de determinanten van sociale in- of uitsluiting.

[21] Voor meer informatie over de basisinstituten van de verzorgingsstaat, zie bijvoorbeeld G. Esping-Andersen

Vanuit het concept van kwetsbaarheid (zie hoofdstuk 3.4) vormen deze 6 punten tevens de domeinen waarop mensen hulpbronnen opbouwen (gezondheidskapitaal, huisvesting, materiële reserves,...) en vaardigheden ontwikkelen (opleidingsniveau,...) om over de noodzakelijke reserves te beschikken om het hoofd te kunnen bieden aan de uitdagingen waarmee ze geconfronteerd worden.

Naast deze 6 domeinen vormt het garanderen van een menswaardig inkomen een "conditio sine qua non" voor een effectieve bestrijding van armoede.

Figuur 5: Sectorale benadering van het armoedebeleid

Bron: Brussels armoederapport 1998

A. HET INKOMEN

Een menswaardig inkomen mag dan geen voldoende voorwaarde zijn om aan of uit armoede te ontsnappen, het blijft een noodzakelijke voorwaarde. De afwezigheid van een inkomen of onvoldoende inkomsten vormen in belangrijke mate de basis voor uitsluiting op andere domeinen.

Om de financiële draagkracht van de Brusselaars te versterken moet enerzijds rechtstreeks ingegrepen worden op het inkomen, o.a. door middel van een verhoging van de minimumuitkeringen en laagste inkomens, en anderzijds de prijs van de basisbehoeften beperkt worden.

Strategische doelstelling 11:

Verhogen van de inkomens van de arme Brusselaars

De hefboomen voor een (rechtstreeks) inkomensbeleid liggen niet binnen de bevoegdheden van de Brusselse overheden, maar op het federaal niveau. De Brusselse Regering en de 3 Colleges vragen een duidelijk engagement van de federale overheid om de sociale uitkeringen en het minimumloon op te trekken tot op het niveau van de Europese armoederisicogrens. Daarnaast moet rechtvaardige en solidaire fiscaliteit nagestreefd worden.

Strategische doelstelling 12:

De financiële draagkracht van de Brusselaars versterken door de uitgaven te verminderen

De Brusselse overheden beschikken wél over een aantal hefboomen om in te grijpen op de uitgaven en zo onrechtstreeks op het inkomen. Centraal staan onder meer maatregelen die de huisvestingskosten beperken en maatregelen die de financiële toegankelijkheid van diensten en goederen verhogen.

Strategische doelstelling 13:

Investeren in de preventie van en de strijd tegen overmatige schuldenlast

Een te laag inkomen om te voldoen aan de basisbehoeften ligt vaak aan de oorzaak van schuldenlast. Ongeveer een tiende van de Brusselse bevolking met consumptieschulden leeft onder de armoederisicogrens. Eveneens ongeveer een tiende van de Brusselaars heeft achterstallige betalingen voor basisvoorzieningen (nutsvoorzieningen, huur of hypotheek en gezondheidszorgen).

B. ARBEID EN TEWERKSTELLING

Werk vormt een cruciale dam tegen armoede en sociale uitsluiting, meer nog in België dan in de rest van Europa. Personen met betaald werk hebben een duidelijk lager armoederisico dan in de EU het geval is, terwijl personen zonder betaald werk geconfronteerd worden met een relatief hoger armoederisico.^[22]

Naast het inkomensaspect vervult werk bovendien nog tal van andere essentiële functies van sociale integratie (valoriseren van ervaring en vaardigheden, afwisseling van leefomgevingen, de structurering van de tijd, het opbouwen van sociale contacten en persoonlijke identiteit,...).

Artikel 23 van de Grondwet bepaalt het recht op arbeid, billijke arbeidsvoorwaarden en een billijke beloning.

Strategische doelstelling 14:

Het verwezenlijken van het recht op arbeid

Arbeid en tewerkstelling dienen op een duurzame wijze bij te dragen tot het verbeteren van de levensomstandigheden, tot de persoonlijke ontplooiing en tot het welzijn van eenieder. Dit houdt in dat

- iemand de kans moet hebben om in zijn levensonderhoud te voorzien via arbeid
- adequate sociale bescherming wordt gegarandeerd
- iemand aanspraak kan maken op een stabiele én kwaliteitsvolle tewerkstelling^[23]

Om het recht op arbeid te verwezenlijken moet geïnvesteerd worden in

- werkgelegenheid
- arbeidsbemiddeling en –toeleiding
- beroepsopleiding
- maatregelen die bijzondere aandacht hebben voor kwetsbare bevolkingsgroepen.

Strategische doelstelling 15:

Alternatieven ontwikkelen voor het realiseren van de functie van sociale integratie via arbeid

Het activeren van werklozen mag niet beperkt worden tot louter professionele inschakeling en actieve deelname aan de arbeidsmarkt. Actieve participatie aan de samenleving moet ook mogelijk zijn langs andere wegen dan betaalde arbeid, zoals het vrijwilligerswerk.

[22] FOD Sociale Zekerheid, Indicatoren van sociale bescherming in België. December 2009.

[23] http://www.armoedebestrijding.be/publications/AVA10jaar/AVA10_ArbeidNL.pdf

Voorts moeten ook nieuwe tewerkstellingsmogelijkheden ontwikkeld worden, meer bepaald door te investeren in de sector van de sociale economie.

C. ONDERWIJS EN VORMING

Onderwijs speelt een essentiële rol in het invullen van de prioriteit van het bevorderen van de ontplooiing van levenskansen. Gezien de demografische evolutie in Brussel (zie eerder p.27) en de relatie tussen onderwijsloopbaan en levenskansen, wordt het bieden van onderwijskansen een van de uitdagingen van de nabije toekomst.

Onderwijs en vorming of opleiding vormt vanuit verschillende functies een belangrijke hefboom in de strijd tegen armoede. Onderwijs en vorming hebben onder andere een rol in het bevorderen van sociale mobiliteit en integratie door het aanbieden van basiskennis en -vaardigheden. Onderwijs bereidt ook de intrede op de arbeidsmarkt voor. Via levenslang leren wordt de professionele loopbaan voortdurend geactualiseerd en versterkt.

Artikel 24 van de grondwet bepaalt het recht op onderwijs, wat (voor de leeftijd van 6 tot 18 jaar) geconcretiseerd is in de leerplichtwet.

Strategische doelstelling 16:

Het verwezenlijken van het recht op vorming

Om het recht op vorming te verwezenlijken moet onder meer geïnvesteerd worden in:

- het bevorderen van de gelijkheid van toegang, gebruik en resultaat
- het voorzien van voldoende onderwijs- en vormingsaanbod om de demografische evoluties in het gewest op te vangen
- het bevorderen van gebruik van de mogelijkheden van levenslang leren
- het bevorderen van het aanleren van de officiële talen
- het zorgen voor bijscholing

D. HUISVESTING EN LEEFOMGEVING

Een **huisvestingsbeleid** gericht op het garanderen van een behoorlijke en betaalbare woning blijft één van de grootste beleidsuitdagingen voor België en Brussel in het bijzonder. Onderzoek toont aan dat het bezit van een eigen woning een effectieve bescherming vormt tegen armoede. Eigendomsverwerving is echter niet voor alle sociale groepen haalbaar. Naast nieuwe vormen van toegang tot

eigendomsverwerving moet geïnvesteerd worden in de toegankelijkheid van de huurmarkt en de sociale huurmarkt en in alternatieve maatregelen

Wonen is bovendien “méér dan het hebben van een dak boven het hoofd: het voorziet in sociale status, heeft impact op de toegang tot de arbeidsmarkt, het onderwijs en andere diensten, het is ook een kader waarin een huishouden functioneert en een manier waarop economische, sociale en politieke relaties gestructureerd worden.”

Artikel 23 van de grondwet bepaalt het recht op een behoorlijke huisvesting

Strategische doelstelling 17:

Het verwezenlijken van het recht op wonen

Om het recht op wonen te verwezenlijken moet onder meer geïnvesteerd worden in:

- het bevorderen van de toegankelijkheid van de huisvestingsmarkt
- het bevorderen van de betaalbaarheid van de woningen
- het garanderen van de woonzekerheid voor alle Brusselaars
- het verhogen van de kwaliteit van de huisvesting
- het bevorderen van de participatie van de bewoners
- het bevorderen van de sociale mix in de wijken zonder sociale verdringing
- een bijzondere aandacht voor kwetsbare bevolkingsgroepen
- het bevorderen van begeleiding met het oog op het behoud van de woning

Strategische doelstelling 18:

Investeren in een leefomgeving die het welzijn bevordert

De **leefomgeving** speelt een essentiële rol in het welzijn en de gezondheid van individuen. Geluidshinder, vochtigheid, vervuilde stoffen, onveiligheid beïnvloeden het welzijn en de gezondheid op negatieve wijze, een aanbod aan groene ruimten, ontspannings- en ontmoetingsplaatsen en andere faciliteiten in positieve zin.

De Brusselse overheden moeten investeren in een veilige en stimulerende leefomgeving die het welzijn bevordert. Ze zullen hiertoe onder andere:

- investeren in maatregelen die het voor iedereen mogelijk maken, ook degenen met een zeer laag inkomen, om over een toereikende en gezonde levensruimte te beschikken, die de veiligheid, gezonde binnenlucht en rust garandeert, alsook de mogelijkheid om kwaliteitsvolle contacten te leggen met de bureaus

- rekening houden met welzijns- en gezondheidsdoelstellingen bij de inrichting van de openbare ruimte, bijvoorbeeld door lichamelijke activiteit aan te moedigen, het isolement te doorbreken en het harmonieus samenleven te bevorderen
- in het milieubeleid rekening houden met de opeenstapeling van blootstellingen aan allerlei hinder van de bevolkingsgroepen die in de meest achtergestelde wijken wonen, bijvoorbeeld op het vlak van geluidshinder
- de promotie en de preventie op gezondheidsvlak en preventieve acties rond de sociale bepalende gezondheidsfactoren

Strategische doelstelling 19:

De mobiliteit van de Brusselaars versterken

Om de maatschappelijke participatie te stimuleren is het tenslotte belangrijk dat de **mobilititeit** ondersteund wordt, in het bijzonder voor personen met een beperkt inkomen en personen met een beperkte mobiliteit.

Hiertoe moet onder andere geïnvesteerd worden in:

- maatregelen die de financiële toegankelijkheid van het openbaar vervoer bevorderen
- alternatieve transportmogelijkheden

E. WELZIJN, GEZONDHEID EN CULTUUR

Het begrip “zorg- en dienstverlening” verwijst naar een zeer heterogeen geheel van zorg-, hulp- en dienstverleningsactiviteiten die personen en huishoudens in staat moet stellen zelfstandig, volwaardig en kritisch deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Het omvat de gezondheidszorg, de maatschappelijke dienstverlening (algemeen welzijnswerk, OCMW's en specifieke zorg- en dienstverlening aan bepaalde bevolkingsgroepen) en de voorzieningen op het vlak van cultuur, sport en recreatie.

Strategische doelstelling 20:

Het maatschappelijk welzijn en een goede gezondheid voor alle Brusselaars waarborgen

Hiertoe zal geïnvesteerd worden in:

- de ontwikkeling van een aangepaste en performante welzijns- en gezondheidsinfrastructuur
- de toegankelijkheid van het aanbod voor alle bevolkingsgroepen
- het voorzien van voldoende aanbod om de demografische evoluties in het gewest op te vangen
- aandacht voor kwetsbare bevolkingsgroepen (eenoudergezinnen, thuislozen, mensen met een handicap, (ex-) gedetineerden,...)

Strategische doelstelling 21:

Het maatschappelijk welzijn en een goede gezondheid voor alle Brusselaars waarborgen door middel van een afstemming en samenwerking en netwerkontwikkeling binnen en tussen verschillende domeinen

Strategische doelstelling 22:

Waarborgen van de toegankelijkheid van het sport- en vrijetijdsaanbod en ontspanningsmogelijkheden voor iedereen

Ook cultuur is een grondrecht. Artikel 23 van de Grondwet bepaalt het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing. Participatie aan het sociaal-cultureel leven is een van de manieren om een actieve deelname aan de maatschappij te bevorderen.

F. SAMENLEVEN

Wanneer men zelf niet (meer) over de nodige reserves beschikt om het hoofd te bieden aan de uitdagingen waarmee men geconfronteerd wordt, kan een sterk sociaal of familiaal netwerk vermijden dat men in een situatie van kwetsbaarheid terechtkomt (zie 3.4). Mensen die een levensparcours kennen dat gepaard gaat met bestaanonzekerheid worden echter vaak geconfronteerd met verbroken of lossere familiebanden en beperkte sociale netwerken.

Strategische doelstelling 23:

Ondersteunen van het recht om in gezinsverband te leven en bevorderen van de familiebanden

Strategische doelstelling 24:

Investeren in maatregelen en initiatieven die het mogelijk maken om (opnieuw) aanknopen van sociale banden

Strategische doelstelling 25:

Ondersteunen van het Brusselse verenigingsleven

Deelname aan een vereniging stelt mensen in staat om deel te nemen aan de samenleving waarin zij leven. Voor mensen staat het gelijk aan erbij horen, aansluiting vinden bij wat leeft in de samenleving, waardering krijgen, kracht putten

uit contacten en eigen projecten. De mate van participatie aan het verenigingsleven is echter nauw verbonden met het sociaal statuut en stijgt met het opleidingsniveau. Verenigingen die voldoende aandacht hebben om mensen met lagere socio-economische status, met persoonlijke moeilijkheden,... te betrekken, moeten hierin ondersteund worden.

Strategische doelstelling 26:

Bevorderen van de sociale en culturele mix over het hele Brusselse stedelijke grondgebied

G. DEMOCRATIE, JUSTITIE, VEILIGHEID

Strategische doelstelling 27:

Bevorderen van de democratische functie van de overheid en de voorzieningen

Strategische doelstelling 28:

Realiseren van het recht op een behoorlijke rechtsbedeling

Strategische doelstelling 29:

Alle Brusselse overheden zetten zich in voor de optimale uitvoering van de Basiswet betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden (12 januari 2005) voor wat hun bevoegdheden betreft

Deze basiswet omschrijft de interne rechten en plichten van gedetineerden. Zij bepaalt tevens de basisbeginselen voor de detentie en de organisatie van het gevangeniswezen.

Strategische doelstelling 30:

De sociale veiligheid van alle Brusselaars garanderen

4.3.3 Interinstitutionele aanpak: samenspel tussen basisinstituten van de verzorgingsstaat

Een Brussels armoedebeleid krijgt vorm binnen het kader van de Belgische verzorgingsstaat, waarin de overheid zich garant stelt voor een uitgebreid stelsel van uitkeringen en diensten, voornamelijk op het domein van inkomensbescherming, onderwijs, huisvesting, gezondheid en welzijn.

Voor de organisatie van deze voorzieningen spelen de drie basisinstituten van de verzorgingsstaat een essentiële rol:

- De toegang tot de bestaansmiddelen wordt voornamelijk geregeld door de *marktruil* op de **vrije markt**.
- De **overheid** organiseert een systeem van *herverdeling en regulering* (o.a. sociale zekerheid en OCMW, maar ook openbaar onderwijs en sociale huisvesting) om de ongelijkheden die inherent zijn aan de werking van de markt recht te zetten.
- Binnen de **huishoudens** (of breder het sociaal netwerk) wordt de toegang tot bestaansmiddelen georganiseerd op basis van *wederkerigheid* en wederzijdse uitwisselingen.

Strategische doelstelling 31:

De Brusselse beleidsmakers voeren systematisch het debat over de rolverdeling tussen de drie basisinstituten. Voor elk beleid moet nagegaan worden in hoeverre de markt, de overheid en de huishoudens moeten optreden

Zo moet de overheid het proces van vermarkting in bepaalde (sociale) sectoren nauwlettend in het oog houden met betrekking tot de toegankelijkheid van de dienstverlening, ook voor mensen met een laag inkomen.

4.3.4 Intergouvernementele aanpak: coördinatie van het Brussels armoedebeleid

De bevoegdheden inzake armoedebestrijding zijn verdeeld over verschillende regeringen en colleges op verschillende territoriale niveaus (van lokale overheden tot de Federale Overheid en Europa).

Een doeltreffend armoedebeleid vereist in de eerste plaats dat elk overheidsniveau zijn verantwoordelijkheid opneemt en haar instrumenten aanwendt in de strijd tegen armoede.

Vervolgens is het noodzakelijk, in het bijzonder in Brussel gezien de institutionele complexiteit, dat het beleid van de verschillende bevoegde overheden en op de verschillende beleidsterreinen (zie 4.3.2) op elkaar afgestemd wordt door middel van coördinatiemechanismen.

Strategische doelstelling 32:

De Brusselse beleidsmakers streven naar een horizontale coördinatie tussen het beleid van de Brusselse Regering en de Colleges van de drie Brusselse Gemeenschapscommissies inzake de strijd tegen armoede

Eenzijds moet men komen tot een **horizontale coördinatie** tussen het beleid van de Brusselse Regering en de Colleges van de drie Brusselse Gemeenschapscommissies. Een belangrijke stap in deze horizontale afstemming vormt het opstellen van een Gewestelijk plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) “waarin wordt nagedacht over onze ontwikkeling, waarin de uitdagingen op economisch, sociaal en milieuvlak evenwichtig aan elkaar worden gekoppeld”.

Om tegemoet te komen aan twee van de uitdagingen uit het GPDO, meer bepaald de uitdaging verbonden aan de bevolkingsaan groei en de uitdaging verbonden aan de strijd tegen de dualisering van de stad en tegen de armoede, wordt een Brusselse Interministeriële Conferentie (IMC) Welzijn en Gezondheid opgericht, met als doel het waarborgen van een betere samenhang tussen het welzijns- en gezondheidsbeleid en het betrokken gewestelijk beleid (onder meer rond het kind en de jongere en sociale cohesie). De vernieuwde interkabinettenwerkgroep armoedebestrijding zal als werkgroep geïntegreerd worden in deze IMC.

Om deze coördinatie vorm te geven werd het samenwerkingsprotocol inzake armoedebeleid hernieuwd voor de legislatuur 2009-2014. Dit protocol werd goedgekeurd door het Verenigd College van de GGC (oktober 2009), door het College van de VGC (december 2009), door de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (januari 2010) en door het College van de Franse Gemeenschapscommissie (februari 2010). De permanente interkabinettenwerkgroep armoedebestrijding werd geïnstalleerd op 21 januari 2010.

In een volgende stap in de horizontale coördinatie is het van belang dat ook de niet-Brusselse regeringen die actief zijn op het Brusselse grondgebied (Vlaamse en Franse Gemeenschap) betrokken zijn bij het afstemmen van het Brussels armoedebeleid.

Strategische doelstelling 33:

De Brusselse beleidsmakers streven naar een verticale coördinatie met het federale, lokale en Europese niveau

Anderzijds groeit ook het besef van de noodzaak aan een **verticale coördinatie**, niet alleen tussen het Gewestelijk en het federale niveau, maar ook met het lokale en Europese niveau.

De Brusselse overheden streven naar een optimale samenwerking met de lokale overheden (gemeentes en OCMW's).

De verticale coördinatie met de federale overheid komt reeds tot uiting in het alterneren van het federale en het Brussels armoederapport. Verder engageren de Brusselse overheden zich om verder te investeren in de IMC Maatschappelijk integratie.

De coördinatie met de Europese Unie vertaalt zich in het overnemen van de sociale indicatoren die ontwikkeld worden in het kader van de Europese Open Methode van Coördinatie en in het Brussel-luik van het Nationaal Actieplan Sociale Inclusie.

De Europese Commissie heeft ondertussen ook het startsein gegeven voor een nieuwe economische strategie voor Europa, onder de titel “Europa 2020”. Een strategie voor een slimme groei, een duurzame groei en een groei voor iedereen”. Een “Europees Platform tegen armoede” moet de sociale en territoriale cohesie bevorderen zodat de voordelen van de groei en tewerkstelling beter verdeeld worden en mensen in armoede de middelen krijgen om een menswaardig leven te leiden en actief deel te nemen aan de maatschappij.

4.4 EVALUATIE VAN HET ARMOEDEBELEID**Strategische doelstelling 34:**

Gezamenlijk uitwerken en toepassen van een evaluatie van het gevoerde beleid

De evaluatie van het gevoerde beleid is essentieel: er moet voor elk beleid nagegaan worden in welke mate het armoede effectief bestrijdt. Hiervoor is het in de eerste plaats belangrijk dat elke beleidsbeslissing toegankelijk is. Vervolgens moet nagegaan worden wat de impact van het beleid is op de armoede in het Brussels Gewest.

DEEL 2.

ACTIEPLAN ARMOEDEBESTRIJDING 2010

INLEIDING

Door de goedkeuring van de Beleidsnota armoedebestrijding 2009-2014 (Deel 1) eind mei 2010, engageerden de 4 Brusselse overheden zich om een armoedebeleid te ontwikkelen volgens een gemeenschappelijk kader. Voorliggend Actieplan (Deel 2) is een concretisering van de 34 strategische doelstellingen uit de Beleidsnota en geeft aan op welke manier de Brusselse overheden deze doelstellingen wensen te bereiken.

Leeswijzer

Per **strategische doelstelling** en (eventueel) **X** *operationele doelstelling* vindt u een overzicht van de **beleidsacties** van de verschillende Brusselse overheden.

Voor elke actie wordt, voorafgegaan door een •, aangegeven welke overhede(i)d(en) bevoegd zijn voor de uitvoering ervan en, in de mate van het mogelijke, welke financiële middelen ingezet worden voor de uitvoering ervan.

Het mag duidelijk zijn dat het niet voor elke maatregel even duidelijk is welk deel van het budget specifiek naar armoedebestrijding gaat. Tegelijk ligt dit ook in de lijn van de Beleidsnota, die de strijd tegen armoede integreert in het ruimere concept van sociale kwaliteit. Het is dan ook niet de bedoeling van dit document om een optelsom te maken van het totale budget dat aan armoedebestrijding wordt besteed. Bovendien benadrukken de Brusselse overheden dat de beschikbare budgettaire middelen beperkt zijn en niet in verhouding tot de grote uitdagingen voor het Brussels Gewest.

SYNTHESE VAN HET ACTIEPLAN ARMOEDEBESTRIJDING 2010

Strategische doelstelling 1: *De Brusselse beleidsmakers bouwen een armoedebeloid uit op basis van informatie, kennis en inzicht*

Strategische doelstelling 2: *Verbeteren van de kwaliteit van de basisinformatie*

A *Investeren in multi-dimensionele armoede-indicatoren*

Actie 2.1: *Uitbreiding van de Brusselse steekproef in de EU-SILC enquête*
Actie 2.2: *(Alternatieven voor) de Algemene socio-economische enquête*

B *Basisinformatie beschikbaar stellen*

Actie 2.3: *Beschikbaar stellen van statistische gegevens van de Brusselse administraties*
Actie 2.4: *Beschikbaar stellen van resultaten van onderzoek dat in opdracht van Brusselse overheden werd uitgevoerd*

Strategische doelstelling 3: *Verbeteren van de informatie over de bestaande dienstverlening en over de mensen die een beroep doen op de betrokken diensten en centra*

A *Uitwerken van kwantitatieve en/of kwalitatieve (kennis)instrumenten om een beter beeld te krijgen van de omvang, de kenmerken en de behoeften van de mensen die een beroep doen op de betrokken diensten en centra. Deze instrumenten moeten uitgewerkt worden in overleg met de diensten en centra van de verschillende sectoren en gemeenschapscommissies*

Actie 3.1: *Datawarehouse armoede: reportingtool met objectieve gegevens over de OCMW-steuntrekkers*
Actie 3.2: *Centrale registratie van de cliëntengegevens CAW/CASG*
Actie 3.3: *Haalbaarheidsstudie registratie diensten voor schuldbemiddeling*
Actie 3.4: *Studie "Kinderarmoede en naschoolse begeleiding"*
Actie 3.5: *Onderzoek betreffende de perceptie en tevredenheid over de stedelijke leefomgeving*

B *Informatie over de bestaande dienstverlening beschikbaar stellen*

Actie 3.6: *Digitale sociale kaart*
Actie 3.7: *Folder "Dakloos ? Waarheen ?"*
Actie 3.8: *Informatiebrochure voor gedetineerden betreffende de Brusselse centra en diensten voor justitieel welzijnswerk*
Actie 3.9: *Informatietool bestemd voor personen die in armoede leven*
Actie 3.10: *Website Hospichild.be*
Actie 3.11: *Website "loveattitude"*

Strategische doelstelling 4: *Bevorderen van de participatie van alle actoren (mensen in armoede, actoren van het werkveld, wetenschappers, administraties, beleidsmakers,...) bij het verzamelen, analyseren en interpreteren van de basisinformatie*

Strategische doelstelling 5: *De verzamelde informatie moet geanalyseerd, geïnterpreteerd en gesynthetiseerd worden en vervolgens zoveel mogelijk beschikbaar gesteld worden*

Actie 5.1: *Uitvoeren van de Ordonnantie van 20 juli 2006 betreffende het opstellen van het armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*

Strategische doelstelling 6: *Bevorderen van de participatie van en terugkoppeling naar betrokken actoren*

Actie 6.1: *Verenigingen waar armen het woord nemen*

Actie 6.2: *Ervaringsdeskundigen in de armoede*

Strategische doelstelling 7: *De beleidskeuzes die gemaakt worden op basis van de verzamelde kennis moeten duidelijk geëxpliciteerd en gecommuniceerd worden.*

Actie 7.1: *Investeren in de transparantie en toegankelijkheid van de beleidsbeslissingen*

Strategische doelstelling 8: *Uitwerken en toepassen van een gezamenlijke armoedetoets voor de 4 regeringen voor elke belangrijke beleidsbeslissing*

Strategische doelstelling 9: *De Brusselse beleidsmakers streven naar de uitbouw van een transversaal armoedebeleid*

Actie 9.1: *Automatische toekenning van sociale grondrechten*

Actie 9.2: *Transversaal armoedebeleid VGC*

Strategische doelstelling 10: *De Brusselse beleidsmakers streven naar een intersectoraal armoedebeleid: het beleid wordt op verschillende beleidsdomeinen gevoerd en op elkaar afgestemd in functie van gemeenschappelijk vooropgezette doelstellingen*

Actie 10.1: *Brusselse Interministeriële Conferentie Sociaal- Gezondheid*

Strategische doelstelling 11: *Verhogen van de inkomens van de arme Brusselaars*

Actie 11.1: *De Federale overheid aanmoedigen tot het verhogen van de minimumuitkeringen en het minimumloon tot op het niveau van de Europese armoederisicogrens*

Actie 11.2: *De Federale overheid aanmoedigen om een rechtvaardige en solidaire fiscaliteit na te streven*

Strategische doelstelling 12: *De financiële draagkracht van de Brusselaars versterken door de uitgaven te verminderen*
A *Maatregelen die de huisvestingskosten beperken*
B *Prijs van goederen en diensten verlagen*

Actie 12.1: *Sociaal Waterfonds*

Actie 12.2: *Versterken van de voedselhulp*

Actie 12.3: *Voorkeurtarieven openbaar vervoer MIVB*

Actie 12.4: *Tickets Artikel 27 en cultuurwaardebon*

Actie 12.5: *Openbare Computerruimten in elke gemeente ter bestrijding van de digitale kloof*

Actie 12.6: *Vzw Vereniging voor Begrafenissen en Crematies*

Strategische doelstelling 13: *Investeren in de preventie van en de strijd tegen overmatige schuldenlast*

Actie 13.1: *Schuldbemiddeling en -preventie*

Actie 13.2: *Sociaal krediet Crédal*

Strategische doelstelling 14: *Het verwezenlijken van het recht op arbeid*
A *Tewerkstellingsmaatregelen*

Actie 14.1: *Aanmoedigen van het oprichten van een eigen activiteit door werkzoekenden – Steun aan activiteitencoöperaties*

Actie 14.2: *Gesubsidieerde contractuelen*

Actie 14.3: *Tewerkstelling van laaggeschoolden door de overheid*

B *Arbeidsbemiddeling en -toeleiding*

Actie 14.4: *Een systematische Constructie van het Beroepsproject (CBP) voor jongeren die zich voor de eerste keer als werkzoekenden inschrijven*

Actie 14.5: *Sociaal uitzendkantoor*

Actie 14.6: *Netwerk Actiris*

Actie 14.7: *Geïntegreerd stelsel inzake socio-professionele inschakeling*

Actie 14.8: *Ondersteunen van werkzoekenden in zoektocht naar werk*

C *(Beroeps)opleiding*

Actie 14.9: *Franstalige beroepsopleiding: "Bruxelles Formation"*

Actie 14.10: *Nederlandstalige beroepsopleiding "Opleiding tot werken"*

Actie 14.11: *Werkervaringsprojecten*

Actie 14.12: *Opleidingen afstemmen op de arbeidsmarkt*

D *Bijzondere aandacht voor kwetsbare bevolkingsgroepen*

Actie 14.13: *Actieonderzoek "Optimalisering van de tewerkstelling in het kader van artikel 60§7 en artikel 61"*

Actie 14.14: *Opleiding voor gedetineerden en ex-gedetineerden*

E Discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan

- Actie 14.15: Stimuleren van de diversiteit in de ondernemingen
 Actie 14.16: Informatieloket voor discriminatie bij aanwerving

Strategische doelstelling 15: Alternatieven ontwikkelen voor het realiseren van de functie van sociale integratie via arbeid**A Initiatieven op het vlak van sociale economie**

- Actie 15.1: Inschakelingsondernemingen (IO) en Plaatselijke Initiatieven voor de Ontwikkeling van de Werkgelegenheid (PIOW)
 Actie 15.2: Sociale economie-projecten

B Alternatieven ontwikkelen voor sociale integratie

- Actie 15.3: Arbeidszorg

Strategische doelstelling 16: Het verwezenlijken van het recht op vorming**A Voldoende onderwijscapaciteit voorzien om de demografische evoluties in het gewest op te vangen**

- Actie 16.1: Investeringsplan voor het verbeteren van de schoolinfrastructuur Nederlandstalig onderwijs

B Bevorderen van de gelijkheid van toegang tot onderwijs

- Actie 16.2: Ondersteunen van het inschrijvingsbeleid in het Brussels Nederlandstalig basis- en secundair onderwijs
 Actie 16.3: Studiekeuzebeurs
 Actie 16.4: Uitbouwen van een structureel samenwerkingsverband tussen de voorschoolse sector en het onderwijsveld
 Actie 16.5: Financiële tussenkomst voor de schoolmaaltijden en het vervoer van en naar de school van zigeunerkinderen

C Bevorderen van de gelijkheid van gebruik van onderwijs

- Actie 16.6: Strijd tegen schoolverzuim

D Bevorderen van de gelijkheid van resultaat

- Actie 16.7: Ondersteuning van de Brusselse scholen
 Actie 16.8: Ondersteuning van de leerling
 Actie 16.9: Ondersteuning van de ouders

E Stimuleren van mogelijkheden tot levenslang leren

- Actie 16.10: Tweedekansonderwijs voor laaggeschoolde volwassenen

F Alfabetisering en het bevorderen van het aanleren van de officiële talen

- Actie 16.11: Alfabetisering en het aanleren van talen

G (Beroeps)opleiding

Strategische doelstelling 17: *Het verwezenlijken van het recht op wonen***A** *Verhogen van het aanbod toegankelijke woningen**Actie 17.1: Sociale huisvesting bewaren en ontwikkelen**Actie 17.2: Het openbaar woningenbestand uitbreiden en een nieuw evenwicht brengen in de gewestelijke spreiding van sociale en openbare woningen**Actie 17.3: Leegstand en onbewoonbaarheid van woningen bestrijden en leegstaande kantoren tot woningen omvormen**Actie 17.4: Woonzorg voor kwetsbare groepen***B** *Bevorderen van de betaalbaarheid**Actie 17.5: De bestaande ondersteuning van huurders versterken**Actie 17.6: Huurwaarborgfonds**Actie 17.7: De huurprijzen omkaderen**Actie 17.8: Sociale bescherming in het kader van de liberalisatie van de electriciteits- en gasmarkten***C** *Bevorderen van de woonzekerheid**Actie 17.9: Voorkomen van uithuiszettingen zonder voorstel van nieuwe woning***D** *Verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving**Actie 17.10: Investeren in een leefomgeving die het welzijn bevordert**Actie 17.11: De verbetering van de energieprestatie van de woningen***E** *Bevorderen van de participatie van de bewoners**Actie 17.12: De deelname bevorderen van de actoren die betrokken zijn bij de bepaling van het huisvestingsbeleid***F** *Bevorderen van de sociale mix in de wijken***G** *Informatie inzake het huisvestingsbeleid**Actie 17.13: Informatie inzake het huisvestingsbeleid***Strategische doelstelling 18:** *Investeren in een leefomgeving die het welzijn bevordert**Actie 18.1: Duurzame wijkcontracten**Actie 18.2: Investeringsplan voor de uitbouw van gemeenschapsinfrastructuur**Actie 18.3: Netwerk Wonen***Strategische doelstelling 19:** *De mobiliteit van de Brusselaars versterken**Actie 19.1: Een goede toegankelijkheid tot het grondgebied voor alle burgers aanbieden**Actie 19.2: Sociaal vervoer voor hulpbehoevenden**Actie 19.3: Nationale enquête rond de mobiliteit van de huishoudens (BELDAM)*

Strategische doelstelling 20: *Het maatschappelijk welzijn en een goede gezondheid voor alle Brusselaars waarborgen*

A *Aangepaste en performante welzijns- en gezondheidsvoorzieningen*

- Actie 20.1: Algemeen welzijnswerk*
- Actie 20.2: Gezondheidszorg*
- Actie 20.3: Geestelijke gezondheidszorg*

B *Specifiek welzijnswerk voor kwetsbare bevolkingsgroepen*

- Actie 20.4: Thuislozenzorg*
- Actie 20.5: Welzijnswerk migranten*

C *Toegankelijke gezondheidszorg voor kwetsbare bevolkingsgroepen*

- Actie 20.6: Coherent en gecoördineerd drugsbeleid*
- Actie 20.7: Toegankelijke gezondheidszorg voor kwetsbare doelgroepen*
- Actie 20.8: "Solidarités Nouvelles-Bruxelles" - project "Juridische informatie op het vlak van gezondheid"*
- Actie 20.9: Verband armoede - geestelijke gezondheid*
- Actie 20.10: Waarborgen van de seksuele en reproductieve gezondheid*

D *Gezondheidspromotie en -preventie en preventieve acties rond de sociale gezondheidsdeterminanten*

- Actie 20.11: Werken aan gezondheidsdeterminanten in samenwerking met de buurtbewoners*
- Actie 20.12: Lokaal Gezondheidsoverleg (LOGO) Brussel*
- Actie 20.13: Aandacht voor kwetsbare doelgroepen in screeningsprogramma's*

E *Uitbreiding van de dienstverlening en de opvangcapaciteiten voor kinderen en jongeren in het kader van de demografische evoluties*

- Actie 20.14: Sociale functie kinder- en buitenschoolse opvang*
- Actie 20.15: Maatschappelijke dienstverlening jongeren*

F *Investeren in een gediversifieerd geïntegreerd aanbod van opvang- en begeleidingsdiensten voor Brusselse bejaarden*

- Actie 20.16: Een gediversifieerde ouderenzorg*

Strategische doelstelling 21: *Het maatschappelijk welzijn en een goede gezondheid voor alle Brusselaars waarborgen door middel van een afstemming en samenwerking en netwerkontwikkeling binnen en tussen verschillende domeinen*

- Actie 21.1: Netwerking en samenwerking inzake gezondheid*
- Actie 21.2: Lokaal Sociaal Beleid*

Strategische doelstelling 22: *Waarborgen van de toegankelijkheid van het sport- en vrijetijdsaanbod en ontspanningsmogelijkheden voor iedereen*

- Actie 22.1: Cultuur voor iedereen toegankelijker maken*
- Actie 22.2: Sport promoten en toegankelijk maken*
- Actie 22.3: Vrijetijdsaanbod voor kansarme groepen*
- Actie 22.4: Lokale afsprakennota participatiedecreet*

Strategische doelstelling 23: *Ondersteunen van het recht om in gezinsverband te leven en bevorderen van de familiebanden*

- Actie 23.1: Maatregelen die de familiebanden bevorderen*
- Actie 23.2: Een actief beleid inzake de strijd tegen partner- en intrafamiliaal geweld in het Brussels Gewest*

Strategische doelstelling 24: *Investeren in maatregelen en initiatieven die het mogelijk maken om (opnieuw) sociale banden aan te knopen*

- Actie 24.1: Aanknopen van sociale banden voor kwetsbare bevolkingsgroepen*

Strategische doelstelling 25: *Ondersteunen van het Brusselse verenigingsleven*

- Actie 25.1: Steun aan sociaal-culturele verenigingen*

Strategische doelstelling 26: *Bevorderen van de sociale en culturele mix over het hele Brusselse stedelijke grondgebied*

A *Het "samenleven" bevorderen*

- Actie 26.1: Cohésion sociale COCOF*
- Actie 26.2: Steun aan de werking van vzw Citizenne/Vormingplus.Brussel*

B *Bevorderen van de diversiteit*

- Actie 26.3: Samenlevingsinitiatieven VGC*
- Actie 26.4: Impulsfonds voor het Migrantenbeleid*
- Actie 26.5: Gelijke kansen en diversiteit*

Strategische doelstelling 27: *Bevorderen van de democratische functie van de overheid en de voorzieningen*

- Actie 27.1: Democratisch draagvlak in de Brusselse samenleving*

Strategische doelstelling 28: *Realiseren van het recht op een behoorlijke rechtsbedeling*

Actie 28.1: *Eerstelijns juridische dienstverlening*

Strategische doelstelling 29: *Alle Brusselse overheden zetten zich in voor de optimale uitvoering van de Basiswet betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden (12 januari 2005) voor wat hun bevoegdheden betreft*

Actie 29.1: *Centra voor Justitieel Welzijnswerk*

Strategische doelstelling 32: *De Brusselse beleidsmakers streven naar een horizontale coördinatie tussen het beleid van de Brusselse Regering en de Colleges van de drie Brusselse Gemeenschapscommissies inzake de strijd tegen armoede*

Brusselse Interministeriële Conferentie Sociaal- Gezondheid (zie actie 10.1)

Actie 32.1: *Overlegcomités ter ondersteuning van het horizontaal overleg tussen de Brusselse overheden*

Actie 32.2: *La Strada – Steunpunt thuislozenzorg Brussel*

Actie 32.3: *Franse en Vlaamse Gemeenschap en lokale overheden bij Brussels armoedebeleid betrekken*

Strategische doelstelling 33: *De Brusselse beleidsmakers streven naar een verticale coördinatie met het federale, lokale en Europese niveau*

A *Lokale overheden*

Actie 33.1: *Bijzonder Fonds voor Maatschappelijk Welzijn*

Actie 33.2: *Sociale coördinatie door de OCMW's*

Actie 33.3: *Vzw Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Afdeling Maatschappelijk Welzijn*

B *Federale overheid*

Actie 33.4: *Uitvoering van het samenwerkingsakkoord van 5 mei 1998 tussen de federale Staat, de Gewesten en de Gemeenschappen betreffende de bestending van het armoedebeleid*

Strategische doelstelling 34: *Gezamenlijk uitwerken en toepassen van een evaluatie van het gevoerde beleid*

Actie 34.1: *Evaluatie van het armoedebeleid*

HOOFDSTUK I. KENNIS VERZAMELEN EN ANALYSEREN

Strategische doelstelling 1:

De Brusselse beleidsmakers bouwen een armoedebeloid uit op basis van informatie, kennis en inzicht

Het armoedebeloid moet uitgebouwd worden op basis van informatie en kennis over en inzicht in de armoedeproblematiek. Op dit vlak liggen er nog een aantal belangrijke uitdagingen: de kwaliteit van de basisinformatie moet verbeterd worden (strategische doelstelling 2), net als de gegevens over de bestaande dienstverlening en de mensen die er een beroep op doen (strategische doelstelling 3). De betrokken actoren moeten zoveel mogelijk geassocieerd worden bij het verzamelen, analyseren en interpreteren van deze basisinformatie (strategische doelstelling 4) die vervolgens zoveel mogelijk beschikbaar gesteld moet worden (strategische doelstelling 5).

Strategische doelstelling 2:

Verbeteren van de kwaliteit van de basisinformatie

A *Investeren in multi-dimensionele armoede-indicatoren*

Actie 2.1: Uitbreiding van de Brusselse steekproef in de EU-SILC enquête

De meest gebruikte armoede-indicator op internationaal niveau is het aandeel van de bevolking dat moet rondkomen met een inkomen onder de armoederisicogrens. Deze indicator wordt berekend op basis van de EU-SILC-enquête^[1]. De Brusselse steekproef is echter te klein om een nauwkeurige schatting en evolutie van het armoederisicopercentage te berekenen^[2].

Daarom zal geïnvesteerd worden in een uitbreiding van de steekproef van de EU-SILC enquête. Het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) wordt als Brusselse vertegenwoordiger aangeduid om met het *Algemene Directie Statistiek en Economische informatie (ADSEI)* te onderhandelen over de organisatie en de kostprijs van een uitbreiding van de Brusselse steekproef. Daarnaast leggen

de Brusselse overheden onderling een verdeelsleutel vast voor de financiering van deze enquête die interessante informatie kan leveren voor zowel gewestelijke als gemeenschapsbevoegdheden.

Actie 2.2: (Alternatieven voor) de Algemene socio-economische enquête

De algemene socio-economische enquête (vroeger de volkstelling) is een zeer belangrijke databron voor armoede-indicatoren en determinanten van gezondheid. Deze enquête biedt zeer veel mogelijkheden omdat de volledige bevolking van het Rijksregister bevestigd werd over verschillende levensdomeinen (huisvesting, werk, opleidingsniveau, gezondheid, enz.).

Dergelijke gegevens zijn slechts om de 10 jaar beschikbaar en het is onzeker of er in de toekomst nog zo'n gedetailleerde gegevensverzameling zal komen.

Het Brussels Gewest zal er over waken dat de tienjaarlijkse volkstelling bewaard blijft, zoniet dat er een volwaardig alternatief wordt uitgewerkt.

B *Basisinformatie beschikbaar stellen*

Actie 2.3: Beschikbaar stellen van statistische gegevens van de Brusselse administraties

Statistische gegevens die opgesteld worden door de administraties zijn onmisbaar bij het formuleren, uitvoeren en evalueren van het overheidsbeleid. Er liggen op dit vlak nog belangrijke uitdagingen in het Brussels Gewest.

In de eerste plaats moet er een overzicht gemaakt worden van de gegevens die op dit moment al dan niet verzameld en verwerkt worden en moet de kwaliteit ervan nagegaan worden. Deze inventaris moet het mogelijk maken de beleidsdomeinen aan te duiden waar nog geïnvesteerd moet worden in de gegevensverzameling.

In een volgende stap kan pas nagegaan worden op welke manier deze gegevens zo goed mogelijk beschikbaar gesteld kunnen worden.

De IKW engageert zich om tegen 2012 (bij de publicatie van het volgende actieplan armoedebestrijding) een inventaris op te stellen van relevante administratieve gegevens.

- IKW Armoedebestrijding

[1] EU-SILC (European Union - Statistics on income and living conditions) is een Europese enquête die een belangrijke bron vormt om vanuit een multi-dimensionele benadering de armoede van huishoudens en individuen in de maatschappij in kaart te brengen. De enquête dient hoofdzakelijk om vergelijkingen tussen de verschillende lidstaten mogelijk maken. In België ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de EU-SILC enquête bij de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI, vroeger NIS) van de Federale Overheidsdienst Economie.

[2] Dit wordt geïllustreerd door de brede betrouwbaarheidsintervallen in figuur 1 p. 22: het aandeel mensen onder de armoederisicogrens in het Brussels Gewest ligt tussen 16,3 % en 40,1 %.

Actie 2.4: Beschikbaar stellen van resultaten van onderzoek dat in opdracht van Brusselse overheden werd uitgevoerd

In het kader van het Gewestelijk Ontwikkelingsplan voor Duurzame Ontwikkeling wordt een inventaris van onderzoek opgesteld. Deze inventaris zal verder geactualiseerd worden en ter beschikking worden gesteld van het groot publiek.

- Agentschap voor Territoriale Ontwikkeling voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ATO)

Strategische doelstelling 3:

Verbeteren van de informatie over de bestaande dienstverlening en over de mensen die een beroep doen op de betrokken diensten en centra

A *Uitwerken van kwantitatieve en/of kwalitatieve (kennis) instrumenten om een beter beeld te krijgen van de omvang, de kenmerken en de behoeften van de mensen die een beroep doen op de betrokken diensten en centra. Deze instrumenten moeten uitgewerkt worden in overleg met de diensten en centra van de verschillende sectoren en gemeenschapscommissies*

Actie 3.1: Datawarehouse armoede: reportingtool met objectieve gegevens over de OCMW-steuntrekkers

Invoeren van een "Datawarehouse Armoede" in functie van het creëren van een gemeenschappelijke tool voor de OCMW's om de armoedetoestand in het Brussels Gewest op basis van statistieken correct te meten/consolideren/analyseren, in samenwerking met de GGC (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn).

Het project bestaat erin de gegevens van de door de 19 OCMW's behandelde dossiers op een eenvormige wijze te verzamelen en te structureren om ze vervolgens in een grote databank bijeen te brengen. Dit zou het mogelijk maken om een globale en gedetailleerde visie op het profiel, de leefomstandigheden en gezinssamenstelling van het "cliënteel" van het OCMW te hebben.

Deze "reportingtool" moet het mogelijk maken een gericht en efficiënt armoedebestrijdingsbeleid te formuleren.

- BHG
- Budgettaire kost: € 450 000 gespreid over 3 jaar (2010-2012)
- Subsidie 2010: € 100 000

Actie 3.2: Centrale registratie van de cliëntengegevens CAW/CASG

Om een beter inzicht te verwerven in de omvang, de kenmerken en de behoeften van de mensen die een beroep doen op de *Centra Algemeen Welzijnswerk* (Vlaamse Gemeenschap en GGC) en de *Centres d'Aide Sociale Globale* (COCOF) ontwikkelt de *Federatie van Centra voor Maatschappelijk Werk* een centraal registratiesysteem. Tijdens het jaar 2011 zullen de eerste resultaten worden vrijgegeven.

- GGC en COCOF
- Budgettaire kost: € 20 000 per jaar
- Subsidie 2010: € 10 000 (GGC) en € 10 000 (COCOF)

Actie 3.3: Haalbaarheidsstudie registratie diensten voor schuldbemiddeling

Om een beter inzicht te verwerven in het verschijnsel van de schuldenoverlast in het Brussels Gewest moet geïnvesteerd worden in een registratiesysteem voor de schuldbemiddelingsdiensten. In 2010 zullen de vzw *Steunpunt voor de diensten schuldbemiddeling* van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (GREPA) en de vzw *Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* (VSGB) – *Afdeling Maatschappelijk Welzijn* hieromtrent een haalbaarheidsstudie uitvoeren.

- GGC
- Subsidie 2010: € 27 000

Actie 3.4: Studie "Kinderarmoede en naschoolse begeleiding"

Financiering van een studie met als onderwerp "Kinderarmoede en naschoolse begeleiding" en als doelstelling de identificatie van de behoeften op het vlak van naschoolse begeleiding van kinderen die in armoede leven.

Er worden 4 doelgroepen geviseerd: de kinderen die in de opvangcentra voor thuislozen leven, de kinderen van families die sociale uitkeringen genieten, de kinderen van mensen die sociaal uitgesloten zijn wegens problemen in verband met druggebruik en de kinderen van nieuwkomers.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 14 516

Actie 3.5: Onderzoek betreffende de perceptie en tevredenheid over de stedelijke leefomgeving

De Meet- en weetcel van de VGC zal een onderzoek voeren in het kader van het Stedenfonds met betrekking tot de perceptie van Brussel als leefstad door de Brusselaar en de mate van tevredenheid van die Brusselaar over tal van aspecten van zijn/haar dagelijkse stedelijke leefomgeving, waaronder het aanbod aan Nederlandstalige voorzieningen. Deze informatie zal gekruist kunnen worden met de socio-economische positie van de bevolking.

- VGC
- Budgettaire kost: € 225 000

B Informatie over de bestaande dienstverlening beschikbaar stellen

Actie 3.6: Digitale sociale kaart

Financiering van de vzw *Centrum voor Maatschappelijke Documentatie en Coördinatie* (CMDIC), voor de aanmaak en update van de digitale sociale kaart met informatie over het volledige aanbod aan welzijns- en gezondheidsdiensten in het Brussels Gewest.

- GGC, COCOF en VGC (via BWR)
- Budgettaire kost: € 105 000

Actie 3.7: Folder "Dakloos ? Waarheen ?"

Na meer dan 10 jaar heeft *La Strada* (Steunpunt thuislozenzorg Brussel) deze folder ook herwerkt zodat hij opnieuw leesbaarder wordt voor de doelgroep en tegelijkertijd complementair wordt met de andere ondertussen bestaande (digitale) instrumenten.

Om de gebruiksvriendelijkheid te verbeteren, in eerste instantie voor de thuislozen zelf, en voor de hulpverleners die geen internetverbinding hebben, werd het aantal rubrieken verminderd ; pictogrammen gebruikt die voor iedereen verstaanbaar zijn ; de diensten zichtbaar gemaakt op een plannetje van de stad ; het document gereduceerd tot een handig zakformaat.

- GGC
- Subsidie 2010: Werkingskosten La Strada

Actie 3.8: Informatiebrochure voor gedetineerden betreffende de Brusselse centra en diensten voor justitieel welzijnswerk

Financiering van de opmaak en drukken van een informatiebrochure, met als doel het verbeteren van het onthaal en de informatie aan nieuwe gedetineerden, en deze te publiceren in de meest gebruikte talen in de Brusselse gevangenissen, nl. Frans, Nederlands, Engels en Spaans.

- GGC
- Subsidie 2010: € 20 000

Actie 3.9: Informatietool bestemd voor personen die in armoede leven

Subsidie aan de vzw *Dépannage d'Urgence de Nuit et Échanges* (DUNE) voor haar informatietool die bestemd is voor personen die in armoede leven: een geografisch zakplan van de sociale bijstand in Brussel waarin de laagdrempelige diensten voor sociale bijstand (CASG, *Centres de planning familiale*) en huisvesting zijn opgenomen. Door zijn eenvoud is dit plan toegankelijk voor elk publiek, ongeacht de taal (onder andere voor nieuwkomers) of het alfabetiseringsniveau.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 11 000

Actie 3.10: Website *Hospichild.be*

Hospichild is een website met informatie over alle administratieve, economische en sociale aspecten van de ziekenhuisopname van een kind.

- GGC
- Budgettaire kost: € 90 000 per jaar

Actie 3.11: Website "loveattitude"

De website "loveattitude" is de website van de sector van de gezinsplanning. De site bevat concrete informatie over de erkende diensten. De doelstellingen bij de oprichting van deze portaalsite zijn:

- Het verbeteren van de zichtbaarheid van de centra voor gezinsplanning;
- jongeren informeren en verantwoordelijkheid bijbrengen over hun relationeel, gevoels- en seksleven;
- zorgen voor een toegankelijk en discreet contact- en informatiepunt
- het aanwakken van een kritische houding rond deze vragen.

- COCOF (cofinanciering)
- Budgettaire kost: € 9 000

Strategische doelstelling 4:

Bevorderen van de participatie van alle actoren (mensen in armoede, actoren van het werkveld, wetenschappers, administraties, beleidsmakers,...) bij het verzamelen, analyseren en interpreteren van de basisinformatie

De ondersteuning van de verschillende Brusselse verenigingen waar armen het woord nemen (zie actie 6.1) en de ervaringsdeskundigen in de armoede (zie actie 6.2) moet de participatie van de meest kwetsbaren bij het proces van informatieverzameling, -analyse en -interpretatie mee mogelijk maken.

Strategische doelstelling 5:

De verzamelde informatie moet geanalyseerd, geïnterpreteerd en gesynthetiseerd worden en vervolgens zoveel mogelijk beschikbaar gesteld worden

Actie 5.1: Uitvoeren van de Ordonnantie van 20 juli 2006 betreffende het opstellen van het armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De ordonnantie van 20 juli 2006 voorziet de opmaak van een tweejaarlijks Brussels armoederapport (zie p. 13), een beleidsondersteunend instrument in functie van de uitbouw van een gecoördineerd armoedebeleid in het Brussels Gewest.

Het Brussels armoederapport bestaat uit 5 delen die elk een bepaald aspect van de armoedeproblematiek in Brussel uitwerken. Het rapport verzamelt verschillende benaderingswijzen die bijdragen tot de strijd tegen armoede: meten en begrijpen, aanzetten tot participatie van betrokkenen, voeren van het parlementair debat en inzetten van politieke actie.

Het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn werd verantwoordelijk gesteld voor de uitwerking ervan.

- GGC
- Ordonnantie
- Subsidie 2010: in het kader van de werking van de studiedienst van de diensten van het Verenigd College van de GGC (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn)

HOOFDSTUK 2. BELEIDSBEPALING

Strategische doelstelling 6:

Bevorderen van de participatie van en terugkoppeling naar betrokken actoren

Actie 6.1: Verenigingen waar armen het woord nemen

De GGC subsidieert **3 organisaties waar armen het woord nemen**. In 2009 werd een deel van het krediet gebruikt voor de coördinatie tussen de betrokken organisaties. In 2010 zal verder worden gewerkt aan de effectieve uitbouw en aan de versterking van dit instrument van participatie. De doelstelling is te komen tot de ontwikkeling van een Brussels Netwerk Armoedebestrijding.

- GGC
- Subsidie 2010: € 50 000

De VGC geeft een aanvullende subsidie aan het *Brussels platform armoedebestrijding* binnen de vzw *Brusselse Welzijns- en gezondheidsRaad (BWR)*.

- VGC
- Subsidie 2010: € 40 000

De COCOF subsidieert het *Forum bruxellois de lutte contre la pauvreté*.

Het Forum omvat een zestigtal verenigingen en sociale diensten uit de private sector van sociale bijstand die zich elk op één of ander specifiek aspect van armoede richten.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 15 500

Actie 6.2: Ervaringsdeskundigen in de armoede

Organisatie van de opleiding “Ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting”

Het gaat over een pilootproject dat gelanceerd werd op initiatief van de Federale Regering. Sinds het schooljaar 2005-2006 wordt er een opleiding “expert du vécu” georganiseerd binnen het *Institut de promotion sociale Roger Guilbert*, complementair aan de opleiding in Vlaanderen (“Ervaringsdeskundigen in de armoede” van de vzw *De Link* in Antwerpen).

Deze opleiding maakt het personen, die armoede kennen of gekend hebben, mogelijk om te werken in openbare diensten. Op deze manier kunnen ze bijdragen tot het dichten van de kloof tussen de burgers die in armoede leven en de diensten die voor hen ter beschikking staan. Zodra ze hun diploma krijgen, worden de ervaringsdeskundigen aangeworven in

de administraties zoals de OCMW's of de Programmatorische Overheidsdienst (POD) Maatschappelijke Integratie.

De doelstelling is om in de hoedanigheid van federale openbare administratie de visie op de armoedebestrijding en het beleid hieromtrent te hernieuwen door het te verrijken vanuit het standpunt van de personen die in armoede leven.

- Het op een duurzame wijze aan het werk zetten van personen die heel wat uitsluitingservaringen in diverse domeinen gekend hebben;
- het beïnvloeden van de assimilatiecapaciteiten van een openbare administratie dankzij het innovatief vermogen van de integratie van ervaringsdeskundigen;
- voor de ervaringsdeskundigen een nieuwe generieke functie creëren gepaard gaande met een billijke vergoeding en een erkenning.

Sinds 2004 beproeft de federale administratie deze methodologie met positieve resultaten en er werd een nieuw pilootproject afgesloten in het kader van het ESF-programma 2008-2010.

- COCOF
- Overeenkomst (met de POD Maatschappelijke Integratie)
- De POD Maatschappelijke Integratie neemt cursuserperiodes op zich, het *Institut Roger Guilbert* stelt lokalen ter beschikking en houdt eventueel een bepaald aantal periodes in zijn dotatie af.

Ondersteuning van de aanwerving en de inzet van ervaringsdeskundigen in de armoede en armoede-ambassadeurs

- VGC
- Subsidie 2010: € 15 000 (vzw *Samenlevingsopbouw Brussel*)

Strategische doelstelling 7:

De beleidskeuzes die gemaakt worden op basis van de verzamelde kennis moeten duidelijk geëxpliciteerd en gecommuniceerd worden.

Actie 7.1: Investeren in de transparantie en toegankelijkheid van de beleidsbeslissingen

De verschillende Brusselse overheden engageren zich om hun beslissingen zoveel mogelijk toegankelijk te maken voor de burger, bijvoorbeeld door ze via een website ter beschikking te stellen. Hiervoor zetten ze de nodige procedure op om na te gaan op welke manier de beslissingen gecommuniceerd kunnen worden.

Strategische doelstelling 8:

Uitwerken en toepassen van een gezamenlijke armoedetoets voor de 4 regeringen voor elke belangrijke beleidsbeslissing

De IKW neemt het initiatief om een Brusselse armoedetoets uit te werken (zie Deel 1, hoofdstuk 4.2, p. 37). Deze armoedetoets moet operationeel zijn tegen 2012 (bij de publicatie van het volgende actieplan armoedebestrijding).

- IKW

HOOFDSTUK 3. ORGANISATIE VAN HET ARMOEDEBELEID

3.1 TRANSVERSAAL BELEID

Strategische doelstelling 9:

De Brusselse beleidsmakers streven naar de uitbouw van een transversaal armoedebeleid

Het transversale armoedebeleid krijgt vorm in de intersectorale benadering van het armoedebeleid (Strategisch doelstelling 10) en de coördinatie van het armoedebeleid (Strategische doelstellingen 32 en 33).

Actie 9.1: Automatische toekenning van sociale grondrechten

Eenzijds zal de Federale overheid aangemoedigd worden om de **mogelijkheden van een automatische toekenning van sociale grondrechten te onderzoeken**

Anderzijds zal aan het Verenigd College, in uitvoering van artikel 4 van de ordonnantie van 20 juli 2006, de verwezenlijking van de sociale rechten, de evaluatie van niet-gebruik en/of onderbenutting, de noodzaak van pro-actief optreden en het onderzoeken van de mogelijkheden van automatische toekenning van rechten, worden voorgesteld als een van de **thema's van de thematische katern van het Brussels armoederapport 2012**.

Actie 9.2: Transversaal armoedebeleid VGC

Een transversale werkgroep "armoede" met de "aandachtsambtenaren armoede" in de verschillende beleidsdomeinen en de "meet- en weetcel" staan in voor de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie van een transversaal beleid inzake armoedebestrijding van de VGC en de synergie met andere overheden.

3.2 EEN INTERSECTORALE BENADERING

Strategische doelstelling 10:

De Brusselse beleidsmakers streven naar een intersectoraal armoedebeleid: het beleid wordt op verschillende beleidsdomeinen gevoerd en op elkaar afgestemd in functie van gemeenschappelijk vooropgezette doelstellingen

Actie 10.1: Brusselse Interministeriële Conferentie Sociaal-Gezondheid

Oprichting van een Brusselse Interministeriële Conferentie Sociaal-Gezondheid tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie, die binnen het Brussels Gewest moet zorgen voor een betere samenhang van het sociaal en gezondheidsbeleid.

Deze IMC Sociaal-Gezondheid moet in het bijzonder antwoorden formuleren op twee van de vijf uitdagingen die in het Gewestelijk Plan Duurzame Ontwikkeling opgenomen zijn, meer bepaald de uitdaging verbonden aan de bevolkingsaangroei en de uitdaging verbonden aan de strijd tegen de dualisering van de stad en tegen de armoede.

De Interkabinettenwerkgroep armoedebestrijding zal in een latere fase als werkgroep geïntegreerd worden in de IMC Sociaal-Gezondheid.

- BHG, GGC, COCOF en VGC

3.2.1 Inkomen

Strategische doelstelling 11:

Verhogen van de inkomens van de arme Brusselaars

De hefbomen voor een (rechtstreeks) inkomensbeleid liggen op federaal niveau. De Brusselse Regering en de Colleges van de 3 Brusselse Gemeenschapscommissies zullen via de Interministeriële Conferentie Maatschappelijke Integratie bij de Federale overheid aandringen om maatregelen te treffen op het vlak van inkomensbeleid. Het Federaal Plan Armoedebestrijding (2008) neemt alvast enkele engagementen op dit vlak.

Actie 11.1: De Federale overheid aanmoedigen tot het verhogen van de minimumuitkeringen en het minimumloon tot op het niveau van de Europese armoederisicogrens

Actie 11.2: De Federale overheid aanmoedigen om een rechtvaardige en solidaire fiscaliteit na te streven

Strategische doelstelling 12:

De financiële draagkracht van de Brusselaars versterken door de uitgaven te verminderen

A *Maatregelen die de huisvestingskosten beperken*

De acties 17.4, 17.5, 17.6 en 17.7 (zie p. 77) moeten de huisvestings- en energiekosten van de Brusselse huishoudens beperken.

B *Prijs van goederen en diensten verlagen*

Actie 12.1: Sociaal Waterfonds

Het Sociaal Waterfonds is opgericht door de *Brusselse Intercommunale voor Waterdistributie (BIWD)*, dat overeenkomstig het besluit van 28 februari 2008 "houdende het deel van de inkomsten afkomstig van de tarifiering van water voorbehouden voor maatschappelijke doeleinden" verplicht is een bedrag van 0,01 EUR per gefactureerde m³ water voor te behouden voor maatschappelijke doeleinden.

Het aldus voorbehouden bedrag wordt onder de 19 OCMW's van het Brussels Gewest verdeeld volgens het aantal gerechtigden op het leefloon en equivalent leefloon ten laste van het OCMW. De fondsen moeten het onder meer de

personen met schuldenlast mogelijk maken hun waterfactuur of de kosten voor de herstelling of de waterinstallaties thuis te betalen.

De doelstelling is het verdeelsysteem van de fondsen onder de 19 OCMW's te optimaliseren, door OCMW's toe te laten gebruik te maken van fondsen die niet volledig gebruikt zijn.

- BHG
- Bedrag 2010: het Fonds bedraagt momenteel € 600 000 per jaar

Actie 12.2: Versterken van de voedselhulp

Het *Overlegcomité Voedselhulp* omvat de organisaties die voedselhulp bieden in het Brussels Gewest.

Er zal geïnvesteerd worden in een coördinatie van de sector van de voedselhulp in functie van het verhogen van de doelmatigheid en de kwaliteit, en dit op basis van:

- de beginselen van professionalisering, participatie en pluralisme;
- de onderlinge afstemming van de drie subsectoren: verdeling van voedselpakketten, de sociale restaurants en de sociale kruideniers;
- duurzame voeding (kwaliteit).

Verder zal de participatie van de gebruikers van voedselhulp bevorderd worden door het opzetten van een permanente reflectie, die het mogelijk moet maken de grenzen van de participatie aan te duiden.

- GGC en COCOF
- Budgettaire kost: € 180 000 gespreid over 3 jaar (2009-2011)
- Subsidie 2010: € 15 000 (GGC) en in principe € 30 000 (COCOF)

Actie 12.3: Voorkeurtarieven openbaar vervoer MIVB

Om het gebruik van het openbaar vervoer te vergemakkelijken en te stimuleren wordt voorzien in gratis vervoer of voorkeurtarieven voor specifieke doelgroepen:

- Gratis abonnementen voor kinderen van 6 tot 11 jaar (onder 6 jaar reizen kinderen gratis onder begeleiding);
- Gratis abonnement voor personen 65+;
- Gratis abonnement voor personen woonachtig in Brussel die genieten van een recht op Maatschappelijke Integratie (RMI);
- Verminderd tarief voor personen met OMNIO-statuuut;
- Tussenkost in schoolabonnementen voor studenten tussen 12 en 24 jaar woonachtig in Brussel.

- Gratis 10-rittenkaarten voor werkzoekenden afgeleverd door ACTIRIS
- BHG
- Subsidie 2010: € 53 667 000

| Actie 12.4: Tickets Artikel 27 en cultuurwaardebon

Via een aantal sociale organisaties, waaronder de 19 OCMW's en Brusselse onthaalhuizen, worden **tickets Artikel 27** ter beschikking gesteld aan alle personen die zich in financiële problemen bevinden. Deze kunnen zich dan aanmelden bij één van de culturele instellingen, partners van de vzw *Artikel 27* (toneel, opera, concert, bioscoop) en tegen een zeer lage prijs toegang krijgen tot het door hen gekozen evenement.

Los van de financiële drempel is het aangewezen om eveneens het "traject" van de begunstigde naar het spektakel te vergemakkelijken. Vzw *Artikel 27* stelt de dienst "culturele ambassadeurs" voor die de personen, per groep van 5 tot 10 personen, naar een spektakel begeleiden. Deze "culturele ambassadeurs" die uit de hogescholen voor dramatische kunst komen, verrijken zo ook hun opleiding door deze op het terrein aan de sociale en economische werkelijkheid te toetsen.

- GGC en COCOF
- Subsidie 2010: € 36 500 (GGC) en € 56 200 (COCOF)

Cultuurwaardebon voor mensen in kansarmoede

De administratie van de VGC bezorgt aan de verenigingen die werken met mensen in armoede, op hun vraag, cultuurwaardebons. Deze bons geven een directe korting op de ticketprijzen van ongeveer 70 culturele instellingen in het Brussels Gewest. Via de inzet van de vereniging en een kortingssysteem wordt deelname aan culturele activiteiten mogelijk gemaakt.

- VGC
- +/- € 90 000

| Actie 12.5: Openbare Computerruimten in elke gemeente ter bestrijding van de digitale kloof

De digitale kloof slaat op de grote verschillen inzake het bezit en gebruik van ICT en Internet. Het is duidelijk dat die vooral de inactieve bevolking treft: de werklozen en de senioren. Om de digitale kloof te helpen dichten stelt het *Centrum voor Informatica voor het Brussels Gewest* (CIBG) het nodige ICT-materiaal en software ter beschikking van de gemeenten om een computerklas in te richten met Internet aansluiting. De

gemeenten zijn verantwoordelijk voor het operationele luik van de vormingen.

Er wordt gestreefd naar een Openbare Computerruimte in elke gemeente.

- BHG
- Budgettaire kost: € 450 000 gespreid over 3 jaar (2010-2012)
- Subsidie 2010: € 180 000

| Actie 12.6: Vzw Vereniging voor Begrafenissen en Crematies

Subsidiëring van de vzw *Vereniging voor Begrafenissen en Crematies*, een dienst die instaat voor informatie en advies, bemiddeling en controle, vorming en voorlichting, studie en documentatie, samenwerking en overleg, en dit met bijzondere aandacht voor kansarme bejaarden en geïsoleerde personen.

- GGC
- Subsidie 2010: € 8 330

Strategische doelstelling 13:

Investeren in de preventie van en de strijd tegen overmatige schuldenlast

| Actie 13.1: Schuldbemiddeling en -preventie

Diensten voor schuldbemiddeling

De GGC en de COCOF erkennen de diensten voor schuldbemiddeling in het Brussels Gewest die een preventieve en/of curatieve bijstand verlenen aan personen met een overmatige schuldenlast. Deze diensten genieten op dit moment geen enkele rechtstreekse financiering. De zijdelingse financiering via het *Steunpunt voor de diensten schuldbemiddeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* (GREPA) (zie actie 13.2) moet het mogelijk maken om het preventieve aspect van de schuldbemiddeling te versterken (sensibiliseringscampagnes, consumentenscholen, workshop consom'acteurs, spreekruimten).

- GGC en COCOF
- Erkenning van private diensten
- De 19 OCMW's zijn ambtshalve erkend om schuldbemiddeling te organiseren
- De COCOF kent een subsidie toe voor de "digitalisering" van de diensten voor schuldbemiddeling en GREPA (invoeren van statistische gegevens en gebruik van elektronisch beheersinstrument).

De VGC verleent subsidies aan een dienst schuldbemiddeling (*Centrum Algemeen Welzijnswerk Archipel*).

- VGC
- Subsidie 2010: € 51 607

Steunpunt voor de diensten schuldbemiddeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (GREPA)

Het Steunpunt ondersteunt de werking van de Brusselse schuldbemiddelingsdiensten via opleidingen inzake schuldbemiddeling, ondersteuning van de schuldbemiddelaars, het samenbrengen van de schuldbemiddelingsdiensten, preventie van overmatige schulden,...

Gezien de belangrijke rol van de schuldbemiddelingsdiensten en de aanhoudende toename van de vraag moet de financiering van GREPA bestendig en versterkt worden.

In de toekomst zal GREPA belast worden met de uitwerking van een elektronisch beheersinstrument en de analyse van de hieruit voortkomende statistische gegevens over de gebruikers van de schuldbemiddelingsdiensten (zie haalbaarheidsstudie actie 3.3).

- GGC en COCOF
- Subsidie 2010: € 244 000 (GGC) en € 18 000 (COCOF)

Centre national des Équipes Populaires - "Journée sans crédit" (Dag zonder krediet)

"Les Équipes Populaires" organiseren elk jaar "De dag zonder krediet" die past in het kader van de doelstellingen van de vereniging.

"Handelen voor een bewust verbruik" vormt sinds enkele jaren bij voorrang het actieterrein van de *Équipes Populaires* die in het belang van de groeiende sociale ongelijkheden eveneens een discussie voeren over de economische context die tot steeds meer verbruik leidt.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 4 000

| Actie 13.2: Sociaal krediet Crédal

Vzw *Crédal* is een organisatie voor begeleid sociaal krediet. Doelstellingen zijn het toeleiden van personen met een bescheiden inkomen naar een aangepaste kredietformule, het vervullen van een pedagogische rol om hoge schuldenlast te voorkomen, het bieden van sociale en budgettaire begeleiding en het bevorderen van de toegang tot bankdiensten.

- GGC
- Subsidie 2010: € 52 604

3.2.2 Arbeid en tewerkstelling

Strategische doelstelling 14:

Het verwezenlijken van het recht op arbeid

A Tewerkstellingsmaatregelen

Actie 14.1: Aanmoedigen van het oprichten van een eigen activiteit door werkzoekenden – Steun aan activiteitencoöperatieven

Deze maatregel streeft ernaar de tewerkstelling en het zelfstandige ondernemerschap aan te moedigen bij de werkzoekenden, werklozen en OCMW-steuntrekkers in het kader van de sociale economie en de meerwaardeneconomie.

De kandidaat-ondernemers worden hierin ondersteund door een activiteitencoöperatie die als doelstelling heeft te informeren, te begeleiden en aan een maximaal aantal kandidaten de mogelijkheid te geven zich als zelfstandige te vestigen.

In principe geniet de kandidaat-ondernemer een vernieuwend statuut volgens dewelke hij tijdens de duur van het proefcontract van het ondernemerschap zijn recht behoudt op werkloosheidsuitkeringen of op een leefloon of op maatschappelijke hulp van het OCMW. Op het einde van het contract kan hij eveneens zijn reeds verworven rechten terugkrijgen, als hij zou mislukken.

- BHG
- Subsidie 2010: € 296 000
- Opmerking: Er is geen specifiek budget bestemd voor de maatregel. De subsidies die aan de activiteitencoöperatieven worden verleend, komen van de basistoelag voor initiatieven inzake sociale economie.

| Actie 14.2: Gesubsidieerde contractuelen

De verenigingen zonder winstoogmerk, de gewestelijke en communautaire openbare instanties, de onderwijsinstellingen, de instellingen van openbaar nut en de plaatselijke sociale huisvestingsmaatschappijen kunnen gewestelijke premies genieten voor de aanwerving van Gesubsidieerde Contractuelen (Geco's) voor de uitvoering van taken die afhangen van de social-profitsector en die beantwoorden aan collectieve behoeften, waaraan men anders niet kan tegemoetgekomen.

Deze taken worden door niet-werkende werkzoekenden uitgevoerd. Het doel van deze maatregel is dus dubbel; de dienstverlening aan het publiek bevorderen en de tewerkstelling van kwetsbare groepen verbeteren.

Om de impact van dit type jobcreatie in de bestrijding van armoede in te schatten, zal meer gedetailleerde informatie in verband met de tewerkstelling van Geco's worden verzameld.

Er is een moratorium. Om budgettaire redenen is de huidige regering overeengekomen om voor het ogenblik geen GECO-betrekking meer te creëren.

- BHG
- Budgettaire kost: +/- € 25 000 per gesubsidieerde betrekking
- Subsidie 2010: € 160 500 000

Actie 14.3: Tewerkstelling van laaggeschoolden door de overheid

Via het *Agentschap Net Brussel* konden bijvoorbeeld veel laaggeschoolden worden tewerkgesteld. De subsidie is rechtstreeks gekoppeld aan de betaling van de wedden en de sociale lasten.

- BHG
- Subsidie 2010: € 75 000 000

B Arbeidsbemiddeling en -toeleiding

Actie 14.4: Een systematische Constructie van het Beroepsproject (CBP) voor jongeren die zich voor de eerste keer als werkzoekenden inschrijven

De oorspronkelijke doelstelling van deze maatregel is aan alle jonge werkzoekenden een geïndividualiseerde dienst aan te bieden om hen te helpen bij het vergroten van hun professionele integratievermogen en hun zelfredzaamheid bij de stappen en de te voeren acties om hun professionele doelstelling te bereiken.

Vanaf 30 juni 2010 werd een nieuwe formule ingevoerd voor de begeleiding van jongeren die zich voor eerst inschrijven. Aangezien het Contract voor Beroepsproject verplicht wordt, zal het bijgevolg Constructie van het Beroepsproject heten.

De doelstelling is maximaal voorkomen dat de jonge werkzoekenden in de werkloosheid verstrikt raken. Dit kan men bereiken door bij de eerste inschrijving bij Actiris preventief te handelen. Deze actie bestaat erin via een

geformaliseerde, gedifferentieerde (volgens het studieniveau) begeleiding gespreid in de tijd de jongere zo snel mogelijk te integreren, hetzij in de arbeidsmarkt, hetzij in een professioneel opleidingscircuit.

- BHG
- Subsidie 2010: Het budget CBP is begrepen in het subsidiebedrag van de algemene werking die door het Gewest aan Actiris werd verleend. De COCOF financiert *Bruxelles Formation* om bij te dragen tot de CBP.

Actie 14.5: Sociaal uitzendkantoor

De doelstelling is laaggeschoolde jongeren (die hoogstens een diploma of getuigschrift van lager secundair onderwijs hebben) tussen 16 en 30 jaar op de arbeidsmarkt in te schakelen via uitzendwerk.

Een sociaal uitzendkantoor beantwoordt aan het doel door in sociale begeleiding voor laaggeschoolde jongeren tot 30 jaar te voorzien en hen naar een eerste werkervaring te oriënteren.

Bepaalde sociale uitzendbureaus begeleiden de kandidaten tot aan het bekomen van een contract van bepaalde of onbepaalde duur.

Dit doel kan worden bereikt dankzij samenwerking met de actoren van de sector van de socio-professionele inschakeling en de uitzendbureaus, ofwel in een gemeenschappelijke structuur, zoals de coöperatieve vereniging met beperkte aansprakelijkheid en met sociale doelgerichtheid *Exaris Interim*, hetzij via een samenwerkingsakkoord zoals dit voor de projecten *Instant A* en *InterS* het geval is.

- BHG
- Subsidie 2010: € 420 000

Actie 14.6: Netwerk Actiris

In het kader van het geïntegreerd stelsel inzake socio-professionele inschakeling ontwikkelt **Actiris een netwerk van een 130-tal partners**, met als doel het versterken van de kansen van werkzoekenden om (opnieuw) werk te vinden binnen het kader van het geïntegreerd stelsel inzake socio-professionele inschakeling. In 2009 werden meer dan 10 000 mensen bereikt.

De activiteiten en de ontwikkeling van dit netwerk verloopt niet langer vrijblijvend, maar onder coördinatie van Actiris. De acties die door de uitvoerende socioprofessionele inschakelingspartners worden georganiseerd, worden per zone overlegd en gecoördineerd.

Ze worden opgezet in het kader van de gewestelijke socio-professionele inschakelingsprogramma's die – naargelang het beoogde publiek en het type georganiseerde acties – de verhoudingen tussen de verschillende partners, de algemene doelstellingen van de acties en de minimale vereisten waaraan ze moeten voldoen, bepalen.

- BHG
- Subsidie 2010: € 10 682 000

Actie 14.7: Geïntegreerd stelsel inzake socio-professionele inschakeling

Steun van de actoren die actief zijn bij de inschakeling van een kwetsbaar publiek om het publiek mogelijk te maken zijn situatie op de arbeidsmarkt te verbeteren en (opnieuw) een betrekking te vinden. Het gaat over de **"Ateliers de formation par le travail"** (9 in 2010), **socio-professionele inschakelingsorganisaties** (32) en de **"missions locales"** (9)

Het publiek is voornamelijk samengesteld uit personen zonder werk en laaggeschoold (max. basisonderwijs voor opleidingsactiviteiten voor alfabetisering, max. diploma lager secundair onderwijs voor de overige opleidingsactiviteiten).

- COCOF
- Subsidie 2010: € 5 464 000

Actie 14.8: Ondersteunen van werkzoekenden in zoektocht naar werk

Opleidings- en werkervaringsprojecten voor risico-werkzoekenden

Groep Intro en *JES* worden gesubsidieerd voor het verzorgen van een gecoördineerde uitstroombegeleiding naar werk in de prioritaire sectoren bouw (*Intro*), zorg (*Intro*) en horeca (*Jes*). Deze projecten werden opgestart in 2008 in het kader van het stedenfonds. Hun taak is om jaarlijks een 140-tal deelnemers van 23 verschillende werkervaringsprojecten na hun traject te helpen in hun zoektocht naar werk, via sollicitatietraining, zoektocht naar vacatures,...

Intec Brussel kreeg in 2008 een eenmalige ondersteuning voor de uitbouw van een jobwerkbank voor de cursisten van de verschillende opleidingsmodules in de ICT-sector. De jobwerkbank wordt inmiddels bemand met reguliere middelen van *Intec Brussel*.

- VGC
- Subsidie 2010: € 166 569

Nieuwe werkwinkel voor werkzoekenden

De VGC gaf in 2010 een eenmalige investeringssubsidie voor de inrichting van de nieuwe werkwinkel op het Rouppeplein, 1000 Brussel.

Deze investering komt de dienstverlening aan werkzoekenden ten goede. De nieuwe winkel wordt geopend in het najaar van 2010, en situeert zich ook in de nabijheid van het *Huis van het Nederlands*, *BON*, en *ACTIRIS*.

- VGC
- Subsidie 2010: € 124 217

Voor de Franstalige tegenhanger van de werkwinkels, de *Missions locales*, verwijzen we naar actie 14.7.

"Work-up Brussel": toeleiding van allochtone werkzoekenden naar de bestaande begeleidingsdiensten

De VGC subsidieert de *Federatie van Marokkaanse Democratische Organisaties* (FMDO) voor het tewerkstellen van een deskundige op het vlak van tewerkstelling en opleiding die actief op zoek gaat naar nieuwkomers, anderstalige of kansarme groepen om hen dichterbij het overheidsaanbod te brengen op het vlak van opleidingen en tewerkstelling. Jaarlijks worden 100 personen begeleid, waarvan een 50-tal vervolgens een traject volgen naar werk of opleiding.

- VGC
- Subsidie 2010: € 45 423

Ondersteuning inschakelingsprojecten in de zorgsector

De VGC verleent subsidies aan *Tracé Brussel* voor het ondersteunen van inschakelingsprojecten in de zorgsector. De ondersteuning is erop gericht om via een samenwerkingsverband tussen de verschillende Brusselse aanbieders volgende werkpunten te verbeteren: instroom, taal, opleiding en doorstroom. De hier ondersteunde inschakelingsprojecten zijn specifiek gericht op langdurig werklozen, kortgeschoolden en migranten, allemaal doelgroepen die een meer dan gemiddeld risico lopen om in de armoede terecht te komen.

- VGC
- Subsidie 2010: € 32 053

Folder "Uw gids naar Werk"

De VGC subsidieert in 2010 de nieuwe uitgave van een folder met sollicitatietips voor (voornamelijk laaggeschoolde) werkzoekenden: *Uw gids naar werk*.

De folder werd opgemaakt door het atelier Actief Zoeken naar werk van vzw *MAKS*, in samenwerking met de 3 andere Nederlandstalige VZW's (erkend door ACTIRIS) en de Brusselse werkwinkels (erkend door VDAB en ACTIRIS).

- VGC
- Subsidie 2010: € 14 455

C (Beroeps)opleiding

Beroepsopleiding is een gemeenschapsbevoegdheid, in Brussel uitgeoefend door de COCOF (via subsidiëring van het "Institut bruxellois francophone pour la formation professionnelle" – *Bruxelles Formation* en de "organismes d'insertion socio-professionnel") en de Vlaamse Gemeenschap (via subsidiëring van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling – VDAB). De VGC treedt hierin complementair op vanuit het beleidsdomein "Onderwijs en Vorming" via de subsidiëring van een aantal aanvullende opleidingen.

Actie 14.9: Franstalige beroepsopleiding: "Bruxelles Formation"

Bruxelles Formation

Subsidie aan *Bruxelles Formation* voor haar werking en haar acties op het vlak van opleiding.

Het instituut heeft als opdracht de beroepsopleiding in Brussel te organiseren en te beheren. Het bestaat uit een centrale administratie, een informatie- en documentatiecentrum (Carrefour Formation) en zes opleidingspolen (technische en industriële beroepen, kantoorberoepen en dienstverlenende beroepen, vervolmaking in informatica en beheer, oriëntatie en begeleiding, voortgezette opleiding).

De doelstelling is het publiek mogelijk te maken (publiek voornamelijk samengesteld uit personen zonder werk) zijn kwalificaties te ontwikkelen om zijn situatie op de arbeidsmarkt te verbeteren.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 26 392 000

Bruxelles Formation "Partnerschap met private of publieke actoren"

Subsidie aan *Bruxelles Formation* voor de acties op het vlak opleiding georganiseerd in het kader van het partnerschap met private of publieke actoren ("organismes d'insertion socioprofessionnelle", "Missions locales", volwassenenonderwijs).

Het gaat er voor *Bruxelles Formation* om partnerschappen te ontwikkelen die de voorrang geven aan het opzetten van een aanbod vanuit meerdere operatioren die een laaggeschoold, minder gekwalificeerd publiek kunnen opvangen.

Deze basistoelage financiert de activiteiten op het vlak van opleiding/inschakeling, van alfabetisering gevoerd in samenwerking met de "organismes d'insertion

socioprofessionnelle" evenals de acties op het vlak van opleiding die personen met een fysieke en/of mentale handicap en gevangenen willen bereiken. Ze draagt ook bij tot acties op het vlak van opleiding die samen met het onderwijs voor sociale promotie gevoerd worden. Deze acties streven ernaar de professionele oriëntering te verbeteren, het levenslang leren aan te moedigen, vorming/inschakelingsfilières in Brussel te organiseren, het opleidingsaanbod voor volwassenen te vergroten.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 2 420 000

Referentiecentrum IRIS T/L

Werkzoekenden krijgen de kans om via de VDAB of *Bruxelles Formation* een opleiding heftruckchauffeur of magazijnbediende te volgen. Dit is een korte module van een paar maanden zodat deze werkzoekenden vrij snel terug in het arbeidscircuit kunnen geraken.

- BHG
- Subsidie 2010: € 400 000

Actie 14.10: Nederlandstalige beroepsopleiding "Opleiding tot werken"

Informatica-vooropleidingen

De VGC investeert in 2010 in de inrichting van een nieuw informatica-lokaal voor *Intec Brussel*, bestemd voor het geven van informatica-vooropleidingen voor laaggeschoolde werkzoekenden.

- VGC
- Subsidie 2010: € 23 000

Experimentele beroepsopleidingsprojecten voor kansengroepen

- De opleiding "parkwacht" is een experimentele opleiding in samenwerking met *JES* en in overleg met het *Brussels Instituut voor Milieubeheer*.
- De opleiding "vervolmaking assistent studiotchnicus" heeft als bedoeling om werkzoekenden voor te bereiden op tewerkstelling als geluidstechnicus in een opnamestudio, broadcaststudio, reclamestudio, enz.
- De vooropleiding bouw (*Intro*) bereidt de deelnemers voor op de kwalificerende opleiding die nadien volgt.
- De kwalificerende opleiding webdeveloper bereidt de cursist voor op de functie van webontwikkelaar met het accent op links met databanken.

Deze experimenten van 2008 zijn inmiddels erkend en gefinancierd door de VDAB.

Voor het werkjaar 2009-2010 werd een nieuwe experimentele opleiding gefinancierd door VGC en VDAB en de paritaire comités, namelijk de opleiding aanvullende thuiszorg, die wordt gegeven door vzw *Groep Intro*.

- VGC
- Subsidie 2010: € 9 089

Bekendmaking van en toeleiding naar het Nederlandstalige opleidingsaanbod

- Organisatie van een opleidingsbeurs, toegankelijk voor alle werkzoekenden. In 2010 werd de beurs verruimd met het Brusselse Nederlandstalige werkervaringsaanbod (werkervaringsprojecten in de kinderzorg, in de bouw,...), 35 partners hadden een stand;
- de bekendmaking van het Nederlandstalige aanbod voor opleiding en werkervaring, via de gids “Schakels naar Werk”: bedoeld voor professionele toeleiders (consulenten ACTIRIS, OCMW's) en ook andere partners die in contact komen met werkzoekenden (welzijnswerkers, jeugdwerkers,...);
- de update en verspreiding van “Plan naar Werk”: een overzichtsplan met de contactgegevens van alle organisatie die helpen bij het zoeken naar werk, bedoeld voor werkzoekenden.

- VGC
- Subsidie 2010: € 30 276

| Actie 14.11: Werkervaringsprojecten

Naast de “Ateliers de formation par le travail” ondersteund door de COCOF (zie Actie 14.7) financieren ook de andere Brusselse overheden een aantal werkervaringsprojecten.

Startbaanovereenkomst “Vormende beroepservaring” binnen de Brusselse instellingen van openbaar nut

Deze maatregel streeft ernaar de overgang naar het beroepsleven voor de jonge werkzoekenden onder de 26 jaar te vergemakkelijken door hen toe te laten een positie op de arbeidsmarkt in te nemen via een vormende beroepservaring binnen diverse instellingen van gewestelijk openbaar nut.

Deze aanwerving die gespreid is over een periode van 12 maanden moet het volgende aan de jonge werknemer aanbieden:

- Een vormende beroepservaring door de functie met een opleiding te combineren;
- de verwerving van competenties in een beroep waarvoor er in het Brussels Gewest behoefte is en die overeenstemt met, hetzij één van de knelpuntberoepen die jaarlijks door

het Brussels Observatorium voor de Werkgelegenheid worden bekend gemaakt, hetzij een beroep gepromoot in de sectoren die werkgelegenheid creëren in het Gewest.

- BHG
- Subsidie 2010: € 5 213 000

In het kader van deze maatregel behoudt het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een vast aantal arbeidsplaatsen voor jongeren onder de 26 jaar.

- BHG
- Subsidie 2010: € 83 500

Ieder jaar krijgen 10 jongeren (-30 jaar) een startbaancontract van 1 jaar bij de Brusselse haven om een eerste werkervaring op te doen. Zij krijgen tijdens die periode ook extra opleiding (o.a. taalopleiding) wat hun kansen verhoogt om na 1 jaar elders werk te vinden.

- BHG

Werkervaringsprojecten in de bouw, zorg, horeca voor de zwakste werkzoekenden

Werkervaringsprojecten waar gedurende 2 jaar in loonverband werk en opleiding wordt verschaft aan de meest zwakke werkzoekenden. Er is een intensieve coaching op vlak van arbeidsattitudes, taal, vakopleiding, enz:

8 projecten krijgen aanvullende ondersteuning:

- bouw: *Schoolinterventieteam, Casablanca, Baita*
- zorg: *Familiehulp, Solidariteit voor het gezin, Elmer, de Buiteling*
- horeca: *EAT (Elan, café ABC, taverne Groot Eiland)*

- VGC
- Subsidie 2010: € 329 000

Brugprojecten voor jongeren in het deeltijds onderwijs

- cofinanciering van 40 Brusselse brugprojecten; werkervaring voor jongeren uit het deeltijds onderwijs in vzw's (vb. kinderdagverblijven) en gemeentelijke diensten (vb. groendienst)
- financiering van een experimenteel project: de inzet van een taalcoach op de werkvloer (brugprojecten)

- VGC
- Subsidie 2010: € 69 462

Actie 14.12: Opleidingen afstemmen op de arbeidsmarkt

Arbeidstajectbegeleiding in het buitengewoon onderwijs

In de scholen buitengewoon onderwijs waar de VGC inrichtende macht van is (*Zaveldal* en *Kasterlinden*), stelt men vast dat de overgang van school naar arbeidsmarkt voor deze leerlingen geen evidentie is. Om de integratie van deze groep op de arbeidsmarkt en in de maatschappij te verbeteren, investeert de VGC in een nog intensievere begeleiding van deze jongeren. Zeker voor het sociaal-economisch kwetsbare publiek van *Zaveldal* kan het aanleren van arbeidsattitudes tijdens stages en hun opleiding een essentiële factor spelen in het vinden van een job.

Doelstellingen:

- Betere afstemming van opleidingen op arbeidsmarkt;
- betere doorstroom van leerlingen naar arbeidsmarkt.

- VGC
- Subsidie 2010: € 58 000 (1 FTE niveau A)

Afstemming Elishout-opleidingen op de arbeidsmarkt

Samenwerking *Elishout-instellingen* met Brusselse horeca, werkgeversorganisaties, sociale partners en Actiris/VDAB met het oog op een verdere afstemming van de opleidingen op de arbeidsmarkt.

CVO Elishout COOVI wil bijdragen aan een efficiënte manier van sociale promotie door mensen te helpen zich beroepsmatig in te schakelen op de arbeidsmarkt. Het centrum richt zich tot een zeer divers publiek, maar tracht vooral ook te focussen op specifieke doelgroepen: kansengroepen, allochtonen, professionelen die zich willen vervolmaken en hoger opgeleiden die zich specialiseren. Ook cursisten die na een onafgewerkte onderwijsloopbaan een gelijkwaardig diploma willen halen, krijgen extra aandacht. De herwaardering van opleidingen die leiden tot knelpuntberoepen, staat hoog op de agenda van *CVO Elishout COOVI*. Het centrum wenst het opleidingsaanbod zo goed mogelijk af te stemmen op de arbeidsmarkt, om het probleem van knelpuntberoepen op te lossen. Dit veronderstelt uiteraard een nauwe samenwerking met de verschillende sectoren.

- VGC
- Subsidie 2010: € 58 000 (1 FTE niveau A)

Leerlingen informeren over de arbeidsmarkt: “Jeep” en “Jump naar Werk”

“Jeep” is een sensibiliseringsprogramma voor laatstejaarsstudenten van het secundair onderwijs van alle netten. De

bedoeling is uitsluiting van de arbeidsmarkt te voorkomen via verschillende acties inzake informatie en vorming, met de bedoeling jongeren te helpen de school te verlaten met een professioneel project en ingang te vinden op de arbeidsmarkt.

De coördinatie wordt verzorgd door de *Mission locale* van Vorst. De vormingswerkers worden gerecruteerd uit de 9 *Missions locales*.

- BHG
- Budgettaire kost: € 276 563

ACTIRIS en de VGC subsidiëren *Tracé Brussel* voor het organiseren van “Jump naar werk”, infosessies over opleiding en werk voor laatstejaarsleerlingen in het secundair onderwijs. Een snelle aansluiting school-werk is immers cruciaal voor jongeren die geen hogere studies volgen. Het tijdig verstrekken van informatie kan een bijdrage leveren in het voorkomen van langdurige werkloosheid en de daarbij horende armoedespiraal.

- VGC
- Subsidie 2010: € 39 690

Er bestaat een goede uitwisseling tussen de programma’s “Jeep” en “Jump naar werk”. Twee mensen werken voor het programma in het kader van een samenwerking met Actiris.

- BHG (via samenwerking Actiris)
- Budgettaire kost: € 72 848

Afstemming onderwijs-arbeidsmarkt

De VGC werkt sinds 2010 samen met het Brussels Nederlandstalig Comité voor Tewerkstelling en Opleiding (BNCTO) voor een betere afstemming van onderwijs-arbeidsmarkt, op verschillende vlak:

- onderzoek naar een Brussels beroepenhuis;
- medewerking van de beroepssectoren aan de studiekeuzebeurs;
- activeren van partnerships tussen scholen, beroepsopleidingen en de beroepssectoren.

- VGC
- Subsidie 2010: € 5 000

D Bijzondere aandacht voor kwetsbare bevolkingsgroepen**Actie 14.13: Actieonderzoek "Optimalisering van de tewerkstelling in het kader van artikel 60§7 en artikel 61"**

De vzw *Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – Afdeling Maatschappelijk Welzijn* zal in 2010-2012 een actie-onderzoek uitvoeren om de tewerkstelling in het kader van artikel 60 § 7 en artikel 61 van de Organieke wet op de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn te optimaliseren. Er zal hierin aandacht worden besteed aan de ontwikkeling van statistieken en indicatoren.

- GGC
- Subsidie 2010: € 140 000

Actie 14.14: Opleiding voor gedetineerden en ex-gedetineerden

Bruxelles Formation gaat een overeenkomst aan met twee vzw's voor vormingsacties op het vlak van integratie in het gevangenis milieu alsmede het ontslag uit de gevangenissen.

Het betreft voornamelijk basisopleidingen (basisopleidingen of opleidingen Frans als vreemde taal die de personen de mogelijkheid geven om de algemene kennis van het Frans en/of rekenen opnieuw op niveau te brengen; initiaties in informatica; alfabetiseringsmodules; opleiding bedrijfsbeheer; taalmodule Engels en Nederlands) en beroepsopleidingen (horecasector, esthetische sector en informaticasector) die de sociale en professionele reïntegratie zo goed mogelijk moeten bevorderen.

De tweede vzw staat in voor de sociale begeleiding en de begeleiding van de stagiairs tijdens het opleidingsproces.

Het partnerschap dat ontwikkeld werd met het onderwijs voor sociale promotie heeft een dubbel belang. Slagen voor de opleidingsmodules leidt enerzijds tot het verkrijgen van een attest uitgereikt door de Franse Gemeenschap, wat de kansen op sociale re-integratie verhoogt. De modules zijn anderzijds kapitaliseerbaar, wat betekent dat de gedetineerde, bij zijn ontslag, zijn opleiding kan voortzetten in om het even welke instelling voor sociale promotie die opleidingen in de betrokken sector aanbiedt.

De grote meerderheid van de gedetineerden die aan deze opleidingen deelnemen is laaggeschoold.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 80 226

Het *Brussels Consortium Volwassenonderwijs* ontvangt een aanvullende subsidie van de VGC voor de coördinatie van het onderwijsaanbod in de Brusselse gevangenissen. Zij richten zich in de eerste plaats op Nederlandstalig en niet-Franstalige anderstalige gedetineerden. Het aanbod wordt zoveel mogelijk vraaggestuurd georganiseerd in kortdurende modules.

- VGC
- Subsidie 2010: € 29 762

E Discriminatie op de arbeidsmarkt tegengaan**Actie 14.15: Stimuleren van de diversiteit in de ondernemingen**

Het stimuleren van de diversiteit in de ondernemingen past in het kader van het diversiteitsbeleid en de strijd tegen discriminatie in het Brussels Gewest. De operationalisering ervan is voorzien in het Territoriaal Pact voor de Werkgelegenheid.

Een transversale denktank – een werkgroep binnen het Territoriaal Pact voor de Werkgelegenheid – moet het Brussels beleid inzake diversiteit op de arbeidsmarkt uitstippelen, met als doelstelling het sensibiliseren en promoten van de diversiteitsthematiek in de ondernemingswereld, en het begeleiden van de ondernemingen bij het invoeren van dit beleid. Deze groep brengt de voornaamste actoren van de arbeidsmarkt bijeen en organiseert een ruim partnerschap rond het diversiteitsbeleid en de strijd tegen de uitsluiting (werkgevers, beroepssectoren, vakbonden, administraties, instellingen van openbaar nut en organisaties voor professionele integratie).

De door de ondernemingen geplande acties werken rond het "4x4"-principe, ze zijn op één of andere manier verbonden met de 4 assen van discriminatie (origine, leeftijd, handicap, geslacht) en met de 4 interventieruimten (werving en selectie, personeelsbeheer, interne communicatie en externe positionering van de onderneming).

- BHG
- Subsidie 2010: € 883 000

Actie 14.16: Informatieloket voor discriminatie bij aanwerving

Dienst door Actiris geopend in het kader van het Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid en in samenwerking met het *Centrum voor Gelijke Kansen en voor Racismebestrijding* (CGKR). Het loket is gespecialiseerd in de opvang, bijstand

en begeleiding van werkzoekenden die zich slachtoffer voelen van discriminatie bij aanwerving. Het informeert de werkgevers eveneens over deze aangelegenheid.

Doelstellingen:

- De werkzoekenden en de werkgevers informeren over alle vormen van discriminatie bij aanwerving;
 - luisteren naar en begeleiden van werkzoekenden die zich slachtoffer voelen van discriminatie bij aanwerving;
 - indien nodig juridische ondersteuning leveren
- BHG
 - Subsidie 2010: Het informatieloket voor discriminatie bij aanwerving wordt gefinancierd via het budget dat wordt toegekend voor de algemene maatregel inzake de strijd tegen discriminatie bij aanwerving.

Strategische doelstelling 15:

Alternatieven ontwikkelen voor het realiseren van de functie van sociale integratie via arbeid

Activeren van werklozen kan zich niet beperken tot louter professionele inschakeling en actieve deelname aan de arbeidsmarkt. Actieve participatie aan de samenleving moet ook mogelijk zijn langs andere wegen dan betaalde arbeid.

A Initiatieven op het vlak van sociale economie

Actie 15.1: Inschakelingsondernemingen (IO) en Plaatselijke Initiatieven voor de Ontwikkeling van de Werkgelegenheid (PIOW)

De Ordonnantie van 18 maart 2004 betreffende de erkenning en de financiering van de plaatselijke initiatieven voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de inschakelingsondernemingen voorziet in Hoofdstuk VI de financiering van de erkende projecten.

De ordonnantie is gericht op de tewerkstelling van kwetsbare werkzoekenden (laaggeschoolden of langdurig werklozen).

In 2010 waren er binnen de erkende IO's en PIOW's 1 261 werknemers tewerkgesteld die tot de "doelgroep" behoren (aantal dat bepalend is voor de financiële tegemoetkoming). In 2009 was dit 1 018, ofwel een stijging van 24 % werknemers uit de doelgroep.

In overeenstemming met het voornemen van de Brusselse Regering, zal de Ordonnantie van 18 maart 2004 herzien

worden, voornamelijk om deze in lijn te brengen met de Europese wetgeving, in het bijzonder voor wat betreft de evoluties op het vlak van staatssteun.

- BHG
- Subsidie 2010: € 5 500 000

| Actie 15.2: Sociale economie-projecten

De VGC ondersteunt een aantal projecten op het vlak van sociale economie: de klusdiensten en de lokale dienstencentra (actie 20.16), sociaal vervoer voor hulpbehoevenden (actie 19.2), arbeidszorgproject (actie 15.3) en het naaiatelier, de retouchedienst en het sociaal vervoer van vzw De Welvaartkapoen.

B Alternatieven ontwikkelen voor sociale integratie

In het kader van voorliggend actieplan werd nog geen overzicht gemaakt van alternatieve initiatieven voor de arbeidsmarkt zoals bijvoorbeeld sociale en beschutte werkplaatsen en hun relatie met armoedebestrijding.

| Actie 15.3: Arbeidszorg

Continueren van een arbeidszorgproject om het recht op arbeid te garanderen voor personen die niet in aanmerking komen voor doorstroming naar de reguliere arbeidsmarkt.

Doelstellingen:

- Continueren van de werking betreffende arbeidszorg;
 - meer mensen in arbeidszorg bereiken, en meer mensen bereiken binnen het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest;
 - opstellen van opleidingsplannen, competentieprofielen, in-, uit- en doorstroomprofielen van de medewerker;
 - realiseren van samenwerkingsverbanden (o.a. beschutte en sociale werkplaatsen, initiatieven in horeca en bouw).
- VGC
 - Subsidie 2010: € 133 000 (vzw Atelier Groot Eiland)

3.2.3 Onderwijs en vorming

Strategische doelstelling 16:

Het verwezenlijken van het recht op vorming

Onderwijs is een gemeenschapsbevoegdheid die in Brussel wordt uitgeoefend door de Vlaamse en Franse Gemeenschap. De COCOF en VGC treden enkel op als "inrichtende macht" en d.m.v. het organiseren van aanvullende acties.

A *Voldoende onderwijscapaciteit voorzien om de demografische evoluties in het gewest op te vangen*

Actie 16.1: Investeringsplan voor het verbeteren van de schoolinfrastructuur Nederlandstalig onderwijs

Capaciteitsuitbreiding

Het investeringsplan heeft een luik voor het gemeenschaps-onderwijs (GO!) en een luik voor het vrij gesubsidieerd onderwijs (AGlon).

Een accent dat versterkt wordt is het inspelen op de demografische evoluties in het Brussels Gewest. De VGC werkt aan een capaciteitsuitbreiding op lange termijn, maar werkt tegelijk acties uit om het acute tekort aan plaatsen bij het begin van het schooljaar 2010-2011 aan te pakken.

- VGC
- Subsidie 2010: € 4 578 000

Urgentieplan voor het creëren van een stimulerende schoolomgeving

Met het verbeteren van de schoolinfrastructuur richt de VGC zich niet uitsluitend tot kinderen in armoedesituaties, maar er is extra financiële steun voorzien voor scholen met een hoog aantal leerlingen uit kansengroepen. Bovendien worden scholen die TSO en BSO organiseren, en dus met hoge investerings- en infrastructuurkosten worden geconfronteerd, extra ondersteund.

- VGC
- Subsidie 2010: € 1 379 274

B *Bevorderen van de gelijkheid van toegang tot onderwijs*

Actie 16.2: Ondersteunen van het inschrijvingsbeleid in het Brussels Nederlandstalig basis- en secundair onderwijs

De VGC staat achter een handhaving van een inschrijvingsbeleid dat het bereiken van een optimale sociale mix en gelijke onderwijskansen tot doelstelling heeft. Indien gevraagd zal zij de Lokale Overlegplatforms verder ondersteunen bij de communicatie en de realisatie van de inschrijvingsprocedure.

Voor de inschrijvingen voor het schooljaar 2010-2011 (die op 4 januari 2010 startten) heeft de VGC Onderwijs en Vorming de webapplicatie en de hosting gefinancierd, alsook het grootste deel van de informatiecampagne. De VGC droeg ongeveer € 240 000 bij. Daarnaast bood de VGC ook administratieve en logistieke ondersteuning.

- VGC
- Subsidie 2009: € 240 000 (Subsidie 2010 is afhankelijk van de vraag vanuit het Lokaal Overlegplatform Basisonderwijs en Secundaire onderwijs)

Actie 16.3: Studiekeuzebeurs

De VGC organiseert elk jaar een doebeurs over de TSO- en BSO-richtingen in het Brussels Nederlandstalig onderwijs. Er is ook een ouderluik, zodat ouders zich een beeld kunnen vormen van de structuur van het volledige secundair onderwijs (incl. ASO en KSO). Deze doebeurs past in de jaarlijkse algemene promotiecampagne TSO/BSO van de VGC. Er worden extra inspanningen geleverd om kansarme ouders te bereiken. Roepnaam van de beurs is "word een held in je vak!"

- VGC
- Subsidie 2010: € 421 000

Actie 16.4: Uitbouwen van een structureel samenwerkingsverband tussen de voorschoolse sector en het onderwijsveld

Uitbouwen van een structureel samenwerkingsverband tussen de voorschoolse sector en het onderwijsveld om te komen tot een doeltreffende communicatie over onderwijsmateries, in functie van het optimaliseren van de startkansen van kinderen uit de voorschoolse sector die instromen in het kleuteronderwijs. Thema's die onder andere aan bod zullen komen: informatie over het Nederlandstalig

onderwijsaanbod in Brussel, opvoedingsondersteuning, taalbeleid en kleuterparticipatie.

- VGC
- Deze actie moet nog geoperationaliseerd worden

Actie 16.5: Financiële tussenkomst voor de schoolmaaltijden en het vervoer van en naar de school van zigeunerkinderen

De VGC subsidieert de vzw *Rom-Integratie* in functie van het bevorderen van de schoolloopbaan van zigeunerkinderen. Hiertoe organiseert de vzw busvervoer van en naar de woonwagenterreinen. Eveneens krijgen de zigeunerkinderen warme maaltijden aangeboden op school aan een verminderde, voor hen betaalbare prijs.

- VGC
- Subsidie 2010: € 8 000

C *Bevorderen van de gelijkheid van gebruik van onderwijs*

Actie 16.6: Strijd tegen schoolverzuim

Plan inzake de strijd tegen schoolverzuim

Plan inzake de strijd tegen schoolverzuim door middel van acties binnen de scholen. De doelstelling is preventief op te treden door middel van activiteiten die het schoolverzuim voorkomen, zoals taalateliers, schoolse versterking, muzikateliers, theaterateliers,...

- BHG
- Subsidie 2010: € 1 573 200

Time-outproject voor risicoleerlingen

Het project is er voor jongeren uit alle Nederlandstalige secundaire onderwijsvormen in het Brussels Gewest, die probleemgedrag vertonen op school. Time-out wil uitsluiting van jongeren voorkomen en biedt een alternatief aan waarbij het de probleemsituatie tracht te neutraliseren/deblokkeren, met oog op re-integratie in de school na de time-outperiode. Hoewel dit project zich niet uitsluitend tot jongeren in armoedesituaties richt, komen jongeren uit kansengroepen er toch vaker terecht.

- VGC
- Subsidie 2010: € 173 996 (schooljaar 2009-2010)

Campagne "Alle schooldagen naar school"

Gelijke onderwijskansen bieden, vanaf de kleuterklas, veronderstelt niet alleen kwaliteit op onderwijskundig en infrastructureel vlak, maar ook een ruime en ernstige

participatie van de kleuters en hun ouders. Taalarmoede en taalachterstand op jonge leeftijd wegen bijzonder zwaar door in de verdere schoolloopbaan van het kind. Die moeten maximaal weggewerkt worden vooraleer een kind naar het eerste leerjaar gaat en dat om de leerkansen van de kinderen te vergroten.

De VGC wil ouders sensibiliseren om hun kinderen maximaal te laten participeren aan het onderwijs, met de uiteindelijke doelstelling om de leerkansen van kinderen te vergroten. De campagne "alle schooldagen naar school" richt zich in de eerste plaats naar de ouders van kleuters en leerlingen van het eerste leerjaar lager onderwijs.

- VGC
- Subsidie 2010: € 80 000

D *Bevorderen van de gelijkheid van resultaat*

Actie 16.7: Ondersteuning van de Brusselse scholen

Ondersteuning aan schoolteams die geconfronteerd worden met een groeiend aantal kansarme en/of anderstalige leerlingen

De VGC biedt ondersteuning aan schoolteams die geconfronteerd worden met een groeiend aantal kansarme en/of anderstalige leerlingen, voor wat betreft taalvaardigheidsonderwijs, diversiteit en differentiatie.

OnderwijsCentrum Brussel, Voorrangsbeleid Brussel vzw en *BROSO* vzw spelen hierin een hoofdrol. Al deze VGC-onderwijspartners hebben als gemeenschappelijke doelstelling: "het Nederlandstalig (basis)onderwijs in Brussel en de componenten ervan optimaliseren zodat elk kind er, ongeacht zijn sociale of (taal)culturele achtergrond, de beste onderwijskansen krijgt."

- VGC
- Subsidie 2010: € 3 457 000

Verhoogde subsidies voor deelname aan educatieve activiteiten aan scholen met veel leerlingen uit kansengroepen

De VGC verleent een verhoogde subsidie voor de deelname aan educatieve activiteiten aan scholen met een hoog aantal GOK-leerlingen (gelijke onderwijskansenbeleid), meer bepaald voor:

- de deelname aan internationale uitwisselingsprojecten
- de deelname aan Brusselse educatieve en sociaalculturele activiteiten (leerlinggebonden subsidie)

- VGC
- Subsidie 2009: € 143 526

| Actie 16.8: Ondersteuning van de leerling

De ondersteuning en begeleiding van schoolgaande jeugd is een van de drie nieuwe prioriteiten van de tweede vijfjaarlijkse periode van de contracten die vallen onder het decreet "Cohésion sociale" van 13 mei 2004 (zie actie 26.1). Hiernaast worden er nog een aantal acties ondernomen ter ondersteuning van de Brusselse leerlingen.

Pedagogische buitenschoolse activiteiten

Dit krediet maakt het mogelijk om het beleid van subsidiëring van pedagogische buitenschoolse activiteiten voort te zetten: huiswerkklassen, tutoraatsprojecten, ontwikkelen van burgerschap in de onderwijsinstellingen van alle netten. Deze subsidie maakt het eveneens mogelijk om een aantal nieuwe huiswerkklassen en initiatieven te erkennen.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 357 000

Ontwikkelen van ondersteuning huistaakbeleid en studievoordigheden

Huiswerk en studie liggen in het verlengde van het leerproces in de klas. Daarom is het belangrijk dat scholen werk maken van een doordacht studie- en huistaakbeleid en een visie ontwikkelen met betrekking tot de plaats van huiswerk en studie in het onderwijsaanbod. De VGC zal daartoe een eerste aanzet geven en de scholen ondersteunen bij de uitwerking en de implementatie. De VGC pleit echter niet om "huiswerkklassen" in de traditionele zin in te richten, maar wil wel onderzoeken op welke wijze de leerlingen het best worden begeleid. Zowel de ouders als de buurtorganisaties moeten bij deze problematiek worden betrokken. Er is hierbij eveneens een zeer belangrijke rol weggelegd voor de onderwijsondersteunende partners, die de scholen in dit proces kunnen bijstaan.

- VGC
- Deze actie moet nog geoperationaliseerd worden

Zomerschool en Lenteschool

De VGC organiseert tijdens de zomer- en lentevakantie een zomer- en lenteschool voor nieuwkomers en anderstaligen in het Nederlandstalig basisonderwijs. Via een ruime waaier van boeiende en uitdagende activiteiten onder deskundige begeleiding, kunnen nieuwkomers en anderstaligen het Nederlands in de stad leren ontdekken. Op die manier wordt hun taalvaardigheid Nederlands verbeterd (waardoor de onderwijskansen verhogen) en wordt hun integratie in de stad en de samenleving verhoogd.

- VGC
- Subsidie 2010: € 121 500

Tutoringproject voor scholieren uit het secundair onderwijs

Binnen tutoring ondersteunen studenten van het Brussels hoger onderwijs (tutores), die daartoe worden opgeleid, kleine groepjes scholieren in het Brussels secundair onderwijs bij het verwerken van hun leerstof. Het project richt zich tot scholieren die in hun thuissituatie onvoldoende ondersteuning vinden voor een geslaagde schoolcarrière. Hoewel tutoring zich niet uitsluitend tot jongeren in armoedesituaties richt, komen jongeren uit kansengroepen er toch vaker terecht. Het project bestrijdt ongekwalificeerde uitstroom uit het onderwijs en draagt op die manier onrechtstreeks bij tot het voorkomen van armoede. Het Brutus-project van de *Universitaire Associatie Brussel* wordt al enkele jaren gesubsidieerd door de VGC, in 2010 deed ook het Smart-project (van de *Hogeschool Universiteit Brussel*) een aanvraag.

- VGC
- Subsidie 2010: € 66 000 (schooljaar 2009-2010)

| Actie 16.9: Ondersteuning van de ouders

Ondersteuning van ouderengagement in functie van de schoolloopbaan van het kind

Vanaf 2010 zal het schoolreglement een engagementsverklaring bevatten. Op die manier wil men tot betere afspraken komen tussen ouders en school en de band tussen beide verstevigen. Zowel *CBE Brusselleer* (scholenproject), als het *Huis van het Nederlands* (school en ouders) en het *Onderwijscentrum Brussel* (ouders en buurtwerking) zijn belangrijke partners om dat engagement waar te maken. In hun werking zullen ze op mekaar afgestemde acties opzetten rond "ouderengagement". Dat kan gaan van een positieve ingesteldheid tegenover het Nederlands, initiatieven om de participatie aan oudercontacten te verhogen, het aanbieden van taallessen... Op die manier hopen we de communicatie met de school en de opvolging van het schoolwerk te verbeteren.

- VGC
- Deze actie moet nog geoperationaliseerd worden

Ouderbetrokkenheid: subsidie van lokale onderwijsverenigingen

In het belang van de kwaliteit van het onderwijs subsidieert de Vlaamse Gemeenschapscommissie verenigingen en activiteiten die een educatieve meerwaarde aan het Nederlandstalig onderwijs in Brussel helpen geven. Binnen dit kader kunnen ouderverenigingen, vriendenkringen... met een relatie tot een lokale Brusselse Nederlandstalige school erkend en gesubsidieerd worden.

In 2010 zijn op deze manier 14 verenigingen erkend en gesubsidieerd, op basis van de activiteiten die ze ontplooiden in 2009.

- VGC
- Subsidie 2010: € 4 804

E Stimuleren van mogelijkheden tot levenslang leren

Actie 16.10: Tweedekansonderwijs voor laaggeschoolde volwassenen

Het tweedekansonderwijs biedt volwassenen de mogelijkheid om alsnog een diploma secundair onderwijs te halen. Laaggeschooldheid is een belangrijke determinerende factor voor langdurige werkloosheid. Het behalen van een diploma secundair onderwijs kan een stap zijn om uit de langdurige werkloosheid en dus uit de (dreigende) armoede te geraken.

- VGC
- Subsidie 2010: € 107 000

Bekendmaking Levenslang en Levensbreed Leren in het Brussels onderwijs

In Brussel werd BruCoVo vzw (Brussels Consortium Volwassenenonderwijs) opgericht. Door betere bekendmaking van het globale aanbod en het vergroten van de leermogelijkheden zal de focus blijven liggen op de verhoging van de participatie aan het volwassenenonderwijs en dus het levenslang en levensbreed leren. Dit sluit aan bij andere initiatieven, zoals de gids "Groot cursusaanbod - Talentmix", die al jaren wordt uitgegeven door de VGC.

- VGC
- Deze actie moet nog geoperationaliseerd worden

F Alfabetisering en het bevorderen van het aanleren van de officiële talen

Actie 16.11: Alfabetisering en het aanleren van talen

"Centre Régional pour le développement de l'alphabétisation et l'apprentissage du français pour adultes"

Subsidies voor het alfabetiseringsprogramma van de vzw *Lire et écrire Bruxelles*. Sinds 1 januari 2010 wordt Lire et écrire Bruxelles door de COCOF erkend als het "Centre Régional pour le développement de l'alphabétisation et l'apprentissage du français pour adultes".

De vzw *Lire et écrire Bruxelles* staat in voor de 6 volgende opdrachten:

- Franstalige en niet-Franstalige volwassenen onthalen en hen doorverwijzen naar de meest geschikte voorzieningen voor alfabetisering en Frans taalonderricht;
- de voorzieningen voor alfabetisering voor Franstalige volwassenen en die voor alfabetisering en Frans taalonderricht voor niet-Franstalige volwassenen op het grondgebied van Brussels Gewest coördineren en, op verzoek van zijn partners, zijn methodologische en pedagogische vakkundigheid terzake ten dienste stellen;
- alfabetiseringscursussen verstrekken aan volwassenen, welke ook hun afkomst is, die niet beschikken over een toereikende schriftelijke taalbeheersing van het Frans;
- alfabetiserings- en Franse taalcursussen verstrekken aan laag- of ongeschoolde volwassenen wier moedertaal niet het Frans is en die niet beschikken over een toereikende mondelinge en schriftelijke taalbeheersing van het Frans;
- de personen opleiden die instaan voor het verstrekken van de in de punten 3° en 4° bedoelde alfabetiserings- en Franse taalcursussen alsook de andere beroepsmensen die nodig zijn om deze opleidingen in te richten;
- bij zijn partners uit het verenigingsleven en de openbare sector geschoolde opleiders detacheren om alfabetiserings- en Franse taalcursussen te verstrekken aan laag- of ongeschoolde personen.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 796 000

Alfabetiseringsplan VGC

Via het alfabetiseringsplan van de VGC kunnen 18 geco's ten laste van Actiris ingezet worden in de Nederlandstalige instellingen voor volwassenenonderwijs om er elementaire basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen en Nederlands) aan te leren.

In het geval van *Centrum Basiseducatie Brusselleer* komt de VGC ook tussen in het verschil tussen de werkelijke loonkost en de Actiris-loonsubsidie. Op die manier kunnen de lessen voor het laaggeschoolde doelpubliek van Brusselleer volledig gratis worden georganiseerd.

- VGC
- Subsidie 2010: € 66 654

Taallessen Nederlands voor laaggeschoolde ouders met kinderen in het basisonderwijs

Brusselleer (vzw *Centrum Basiseducatie Brussel*) organiseert in opdracht van de VGC op basisscholen taallessen Nederlands voor laaggeschoolde ouders met kinderen op die school.

Doelstelling is enerzijds dat deze ouders hun kinderen meer kunnen volgen in hun schoolse activiteiten. Anderzijds is het een opstap naar het reguliere (NT2-) aanbod van *Brusselleer* of andere taalstimulerende initiatieven.

Deze VGC-opdracht aan Brusselleer is bijkomend aan de reguliere opdracht die Brusselleer vanuit de Vlaamse Gemeenschap krijgt rond laaggeschoolden.

- VGC
- Subsidie 2010: € 359 346

Huis van het Nederlands Brussel

De VGC verleent het *Huis van het Nederlands* jaarlijks een aanvullende subsidie bij de financiering door Vlaanderen, specifiek bedoeld voor de kwaliteitsondersteuning van de leerprocessen Nederlands in de typisch Brusselse context. Met deze subsidie ondersteunt het *Huis van het Nederlands* initiatieven waar volwassen anderstalige, vaak ook laaggeschoolde, Brusselaars het Nederlands leren dat ze nodig hebben om volwaardig te kunnen functioneren op de Brusselse arbeidsmarkt. Het gaat daarbij zowel om taallessen, andere vormen van taalondersteuning als taalstimulerende initiatieven.

- VGC
- Subsidie 2010: € 338 000

Bru-Taal – Taalstimulering in de vrije tijd

De VGC financiert de werking van de vzw *Bru-taal*, die in Brussel vrijwilligers ondersteunt bij het organiseren van taalstimuleringsinitiatieven, conversatietafels, culturele activiteiten enz. Deze activiteiten worden vooral bijgewoond door mensen die een meerwaarde zoeken voor kans op werk.

- VGC
- Subsidie 2010: € 94 151

G (Beroeps)opleiding

Zie hoofdstuk 3.2.2 C, p. 66.

3.2.4 Huisvesting en leefomgeving

Strategische doelstelling 17:

Het verwezenlijken van het recht op wonen

A Verhogen van het aanbod toegankelijke woningen

Actie 17.1: Sociale huisvesting bewaren en ontwikkelen

Het Brusselse sociale woningpark moet vergroot en verder ontwikkeld worden. Doelstelling is om de greep van de overheid op de huurwoningen te vergroten en het conform maken jegens de normen.

- BHG
- Budgettaire kost: de financiering van het huisvestingsplan (gelanceerd in 2004) slaat op € 540 000 000 en de vierjarenplannen 2010-2013 op € 206 000 000

Actie 17.2: Het openbaar woningenbestand uitbreiden en een nieuw evenwicht brengen in de gewestelijke spreiding van sociale en openbare woningen

Het sociale huisvestingsbeleid zal zich nog meer richten naar gezinnen met lage inkomens en kwetsbare personen. Het GPDO zal een nieuw evenwicht tot stand brengen in de spreiding van de ontwikkeling van de sociale en openbare woningen over het hele Brusselse grondgebied.

De doelstelling is om in elke gemeente binnen 10 jaar een percentage van 15 % kwaliteitswoningen in openbaar beheer en met een sociaal oogmerk te waarborgen. Dit vraagt voornamelijk om inspanningen op het gebied van programmering, investeringen en de verwezenlijkingen in de gemeenten die heel ver van deze doelstelling staan.

- BHG
- Budget 2010: verschillende basisallocaties in doelstelling 25 van de begroting van het BHG

Actie 17.3: Leegstand en onbewoonbaarheid van woningen bestrijden en leegstaande kantoren tot woningen omvormen

Om alternatieve huisvestingsmogelijkheden aan te bieden aan een kwetsbaar publiek, zullen er overeenkomsten worden ontwikkeld voor de omkadering van initiatieven om leegstaande gebouwen ten titel van gedogen te bewonen

(binnen de naleving van de elementaire vereisten inzake veiligheid en gezondheid). Uit ervaringen in pilootprojecten moeten elementen gehaald worden om de huisvestingscode aan te passen.

- BHG
- Budgettaire kost: dient te worden geschat

| Actie 17.4: Woonzorg voor kwetsbare groepen

Heel wat kwetsbare groepen (ex-thuislozen, mensen met een handicap, psychiatrische patiënten, ouderen,...) ervaren een dubbele drempel op de huisvestingsmarkt. Niet alleen het vinden van een aangepaste woning zorgt voor problemen, ze hebben ook nood aan begeleiding bij het zelfstandig wonen. Deze begeleiding is een belangrijk inzake preventie van thuisloosheid. In het kader van verschillende beleidsdomeinen, bestaan vormen van begeleid wonen en worden er nieuwe ontwikkeld (zie bijvoorbeeld actie 24.1 en 20.16).

B Bevorderen van de betaalbaarheid

| Actie 17.5: De bestaande ondersteuning van huurders versterken

De middelen en de operationaliteit van de steunmaatregelen op de huurmarkt zullen versterkt worden met het oog op de solvabiliteit van een gedeelte van het kwetsbare publiek op de huurmarkt.

- Verhuis- en installatietoelage en bijdrage in het huurgeld (VIBH): financiële hulp bestemd voor huurders die verhuizen omwille van de onbewoonbaarheid van hun huis, omwille van het feit dat hun woning ontoereikend is of omwille van het feit dat de woning niet aangepast is aan personen met beperkte mobiliteit, wegens leeftijd of handicap;
 - solidariteitsfonds van de Huisvestingscode: solidariteits-toelage aan de Openbare Vastgoedmaatschappijen (OVM) die verlies lijden wegens het feit dat huurders een zwak inkomen of een gebrek aan inkomsten hebben;
 - de Sociale Verhuurkantoren (SVK): huur van woningen van de privésector tegen sociale voorwaarden.
- BHG
 - Budgettaire kost: € 13 000 000 voor 2010 (de beleidsverklaring voorziet een hervorming van de VIBH en een evaluatie van de kosten ervan)

| Actie 17.6: Huurwaarborgfonds

Het betreft het oprichten van een gewestelijk en mutualistisch huurwaarborgfonds, dat wordt beheerd door de overheid, die de huurders enerzijds de mogelijkheid bieden vaste intrestvoeten te genieten en anderzijds een financiële meerwaarde bieden ten gunste van de huurwaarborg voor de minst bedeelden.

- BHG
- Budgettaire kost: dient te worden geschat

| Actie 17.7: De huurprijzen omkaderen

Een deel van de huurmarkt financieel toegankelijker maken en de groei van de huurkosten afremmen.

Het gaat over een actie die ernaar streeft een omkaderingssysteem voor de huurprijzen in te voeren vanuit voornamelijk fiscale stimuli (opstellen van roosters met huurrichtprijzen per wijk) en, in voorkomend geval, een huurtoelagesysteem in te voeren.

In het tweede deel van de legislatuur zal het desbetreffende systeem worden ingevoerd nadat voordien de nodige studies (momenteel bezig) zijn verricht en nadat het politieke akkoord over het kader van het systeem is verkregen. Er lopen momenteel twee onderzoeken die afgerond zullen zijn in 2010.

- BHG
- Budgettaire kost: € 250 000 – budgettaire evaluatie zal eind 2010 en in 2011 worden gemaakt.

| Actie 17.8: Sociale bescherming in het kader van de liberalisatie van de electriciteits- en gasmarkten

De ordonnanties betreffende de organisatie van de electriciteits- en gasmarkten organiseren een systeem van sociale bescherming met als doel het waarborgen van een minimale bevoorrading van de gezinnen met financiële moeilijkheden.

Het systeem voorziet voor gezinnen die het financieel moeilijk hebben de mogelijkheid het statuut van beschermde klant te verkrijgen. Dit statuut geeft toegang tot het bijzonder sociaal tarief en, aangezien het contract met de commerciële leverancier wordt geschorst, een stroomvoorziening door de nood-leverancier.

- BHG
- Wetgeving

- Budgettaire kost: € 1 007 000 (Deze budgettaire kost geeft niet alle kosten van de sociale bescherming weer, waarvan een deel via het distributietarief wordt gemutualiseerd).

C Bevorderen van de woonzekerheid

Actie 17.9: Voorkomen van uithuiszettingen zonder voorstel van nieuwe woning

Er zal een wettelijk kader ontwikkeld worden om in de mate van het mogelijke uithuiszettingen zonder voorstel tot nieuwe huisvesting (via transitwoning) te vermijden.

- BHG

D Verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving

Actie 17.10: Investeren in een leefomgeving die het welzijn bevordert

Toe zien op de naleving van de normen op het vlak van kwaliteit en veiligheid van de woningen van het Brussels Gewest, opdat het deel van het huisvestingspatrimonium dat deze normen niet naleeft op termijn verwaarloosbaar, idealiter onbestaande zou zijn.

De doelstelling is de uitbreiding en het voortbestaan van het werk van de Gewestelijke Directie Huisvesting mogelijk te maken.

- BHG
- Budgettaire kost: naast het investeringsbeleid, is programma 3 van de begroting van het BHG, die acties terzake promoot, jaarlijks goed voor ongeveer € 800 000

Actie 17.11: De verbetering van de energieprestatie van de woningen

Er zal een investerings-, premie- en adviesbeleid opgezet worden dat een gevoelige verbetering van de energieprestaties moet waarborgen in het kader van de doelstelling van de vermindering van het broeikas effect.

De verbetering van de energieprestatie van de sociale woningen is onontbeerlijk, maar mag evenwel niet leiden tot een stijging van de sociale huurprijzen en de huurlasten en moet in de mate van het mogelijke zelfs zorgen voor een vermindering van de globale kostprijs ervan. Indien nodig kan teruggevallen worden op een systeem van de derde investeerder.

Invoeren van de passiefstandaard in de sociale huisvesting

De reglementering met betrekking tot de Energieprestatie van gebouwen streeft naar het bereiken van de passiefstandaard in 2015. De *Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij* (BGHM) past vanaf nu de passiefstandaard toe voor nieuwbouw en de lage energiestandaard voor grondige renovaties, zonder dat dit een stijging van de sociale huurprijzen met zich meebrengt. Op deze manier kan de energiefactuur van gezinnen met financiële problemen verminderd worden.

De toepassing van deze reglementering door de BGHM heeft nu reeds betrekking op 3 131 wooneenheden die gebouwd zullen worden volgens de passiefstandaard.

Sociale energiebegeleiding (SEB)

In het Brussels Gewest werd via de OCMW's een programma voor sociale energiebegeleiding (SEB) van kansarme gezinnen opgesteld dat sinds 2007 beschikt over 1 miljoen euro. De SEB streeft naar een begeleiding van kansarmen bij het aanpassen van hun gedrag met het oog op het verminderen of stabiliseren van hun elektriciteits-, gas- of stookolieverbruik zonder te raken aan hun comfort. De SEB vormt een gepersonaliseerd en geïndividualiseerd antwoord, aangepast aan het publiek dat ze wil bereiken; kwetsbare en "energieverslindende" gezinnen.

- BHG
- Budgettaire kost: € 120 000 (2009-2010)
- Subsidie 2010: € 360 000 (verschoven budget (2010-2011) en zonder invloed bonus (betaald door Sibelga))

Energiepremie

De energiepremie is bestemd voor het geheel of gedeeltelijk dekken van de kosten van de oplossing die hogere energieprestaties levert. Deze premie heeft zowel betrekking op de huurders als op de eigenaars en richt zich zowel naar de residentiële sector als naar de tertiaire/industriële sector. Naast de verbetering van de energieprestatie van het gebouw, biedt de energiepremie eveneens de mogelijkheid om de energiefactuur van de vragende partij dikwijls aanzienlijk te verminderen.

De premie wordt verhoogd met 10 % voor de woningen die gelegen zijn in de zone RVOHR (Ruimte voor Versterkte Ontwikkeling van Huisvesting en Renovatie).

Het promoten van de energiepremies zal worden verbeterd, evenals de voorwaarden voor de toekenning ervan, onder meer door rekening te houden met sociale criteria voor de premies die betrekking hebben op onroerende investeringen, met als doel de toegankelijkheid van de premies te vergroten voor de meest kwetsbare huishoudens.

- BHG
- Subsidie 2010: Het Energiefonds – dat dient om de energiepremie te financieren – wordt gespijsd met een belasting (Art 26 van de gas- en elektriciteitsordonnantie) die evenredig is met het vermogen van de aansluiting. Hoe hoger het vermogen van de aansluiting, hoe belangrijker het verbruik, hoe hoger de bijdrage tot het Energiefonds.

Renovatiepremie

De premie voor de renovatie van het woonmilieu is een financiële steun onder de vorm van een premie voor diverse verwezenlijkingen die de huisvestingskwaliteit verbeteren. Bij deze verwezenlijkingen vindt men maatregelen om de energieprestatie van de woning te verbeteren en dus eventueel de energiefactuur van de eigenaar aanzienlijk te verminderen. Bijzonder aan deze renovatiepremie is het feit dat het bedrag afhangt van het inkomen van de vragende partij of haar statuut: hoe zwakker het inkomen, hoe hoger de premie.

- BHG
- Subsidie 2010: € 8 000 000

Sociale groene lening (SGL)

De SGL is een systeem dat een energielening tegen nul procent intrest combineert met een gepersonaliseerde sociale begeleiding voor Brusselse gezinnen met een bescheiden inkomen.

De gefinancierde werken moeten dus dienen om de energieprestatie van de woning te verbeteren en dienen conform de voorwaarden van het toekennen van de energiepremies te zijn.

Een belangrijke bijzonderheid van het systeem is de mogelijke voorfinanciering van het door de aannemer gevraagde voorschot.

Doelstelling is om jaarlijks 500 SGL's toe te kennen.

- BHG
- Subsidie 2010: € 245 000

E Bevorderen van de participatie van de bewoners

Actie 17.12: De deelname bevorderen van de actoren die betrokken zijn bij de bepaling van het huisvestingsbeleid

Het ontwikkelen en duurzaam maken van de mogelijkheden tot advies omtrent het algemeen of sectoraal huisvestingsbeleid (zo ook de sociale huisvesting bijvoorbeeld) om de greep van de gebruikers op het

gewestelijk beleid en/of de projecten die hen aanbelangen te vergroten.

Het gaat over het:

- Bestendigen en verbeteren van de Cocolo's (Adviesraden van de Huurders);
- opnieuw dynamisch maken van de ARH (Adviesraad voor huisvesting);
- ontwikkelen van participatieve systemen en adviesystemen in het kader van het investeringsbeleid.

- BHG
- Budgettaire kost: € 361 000

F Bevorderen van de sociale mix in de wijken

Actie 17.2 is erop gericht een nieuw evenwicht te brengen in de gewestelijke spreiding van sociale en openbare woningen.

G Informatie inzake het huisvestingsbeleid

| Actie 17.13: Informatie inzake het huisvestingsbeleid

Toegang tot kwaliteitsvolle basisinformatie over huisvesting

De toegang tot kwaliteitsvolle basisinformatie over huisvesting moet gewaarborgd worden, het decoderen ervan mogelijk gemaakt. De doelstelling is het kwalitatief begrip van het publiek inzake huisvesting te vergroten.

Het gaat hier over het bestendigen van de werken en publicaties inzake huisvestingsbeleid alsmede het werk van de verenigingen die discussie en analyse terzake promoten. In de praktijk heeft dit betrekking op de publicaties van de operatoren en het Observatorium van de huisvesting en op het opleidingswerk van de verenigingen op het terrein.

- BHG
- Budgettaire kost: +/- € 2 500 000

Toewijzing van de openbare woningen transparant maken

De volledige toepassing van de Ordonnantie van 19.12.2008 "ertoe strekkende het woningsbestand van de overheid in het Brussels Gewest te vrijwaren en minimumregels vast te stellen voor de toewijzing van die woningen" laten gelden voor alle lokale besturen (gemeenten en OCMW's), en dit via een maatregel die voorziet in een inschrijvingsregister en uitdrukkelijke toewijzingsregels voor de woningen die eigendom zijn van de lokale besturen.

- BHG

Strategische doelstelling 18:*Investeren in een leefomgeving die het welzijn bevordert**Actie 18.1: Duurzame wijkcontracten*

De wijkcontracten hebben als doelstelling de economische, maatschappelijke en milieufunctie te herstellen van de wijken die deel uitmaken van de ruimten met versterkte ontwikkeling van huisvesting en renovatie (RVOHR) via het:

- Renoveren/creëren van woningen ;
- herwaarderen van openbare ruimten (wegen, pleinen, groene ruimtes, binnenterreinen van huizenblokken) ;
- creëren van buurtinfrastructuur (crèches, wijkhuizen, sociale restaurants);
- stimuleren van socio-economische acties via subsidies aan plaatselijke actoren (vzw, OCMW, Gemeente).

- BHG
- Budgettaire kost: € 44 000 000 per jaar (lanceren van 4 programma's per jaar)
- Subsidie 2010: € 44 000 000

Actie 18.2: Investeringsplan voor de uitbouw van gemeenschapsinfrastructuur

De VGC investeert in de periode 2008-2013 in gemeenschapsinfrastructuur met het doel de fysieke leefomgeving te verbeteren. Hiermee ondersteunt de VGC een brede waaier aan projecten en initiatieven: van lokale dienstencentra, wijkgezondheidscentra, kinderdagverblijven en jeugdinfrastructuur tot schoolinterventieteams en gevelplannen voor scholen. Voor bepaalde investeringen in dit kader wordt er gezocht naar aansluiting bij de wijkcontracten.

- VGC
- Subsidie 2010: € 4 800 000 (Stedenfonds)

Actie 18.3: Netwerk Wonen

Het Netwerk Wonen bestaat uit 10 verenigingen die erkend zijn door het Gewest en die een gemeenschappelijke en transversale actie voeren in het kader van het gewestelijke meerjarenplan. Ze werken aan een programma van plaatselijk geïntegreerde ontwikkeling inzake stadsvernieuwing.

De doelstellingen:

- Aanzetten tot de renovatie van gebouwen en tot de verbetering van de levensomgeving, deelnemen aan de waarneming van de evolutie van de wijken, informeren en de wijkbewoners laten deelnemen;

- advies inzake renovatie van het woonmilieu en de gevels, deelname aan wijkcomité's, ontwikkeling van renovatieprojecten,... en aan de vergaderingen over de wijkcontracten.

- BHG
- Subsidie 2010: € 1 300 000

Strategische doelstelling 19:*De mobiliteit van de Brusselaars versterken**Actie 19.1: Een goede toegankelijkheid tot het grondgebied voor alle burgers aanbieden*

Het Gewest moet een goede toegankelijkheid tot het grondgebied voor alle burgers aanbieden met inbegrip van de niet-gemotoriseerde personen om het hen mogelijk te maken te voldoen aan de elementaire sociale behoeften, in het bijzonder het toegang hebben tot tewerkstelling en opleiding.

- BHG
- Geen specifiek budget, het gaat voor een aanzienlijk aandeel van de gewestelijke budgetten die aan openbaar vervoer en openbare werken worden toegewezen.

Actie 19.2: Sociaal vervoer voor hulpbehoevenden

Organiseren van sociaal vervoer voor (ouderen en) hulpbehoevenden om hun mobiliteit te versterken.

- VGC
- Subsidie 2010: € 192 834

Actie 19.3: Nationale enquête rond de mobiliteit van de huishoudens (BELDAM)

Het Gewest cofinanciert de nationale enquête rond de mobiliteit van de huishoudens (Beldam) waarvan de gegevensinzameling over het hele jaar 2010 plaatsheeft. De eerste resultaten zullen begin 2011 beschikbaar zijn. Analyses zullen onder meer mogelijk worden volgens het socio-economisch profiel van de bevolking

- BHG
- Subsidie 2010: Geen specifiek budget voor deze analyses te voorzien (begrepen in de reeds voorziene analyses)

3.2.5 Welzijn, gezondheid en cultuur

Strategische doelstelling 20:

Het maatschappelijk welzijn en een goede gezondheid voor alle Brusselaars waarborgen

A Aangepaste en performante welzijns- en gezondheidsvoorzieningen

| Actie 20.1: Algemeen welzijnswerk

De drie gemeenschapscommissies organiseren acties onder de noemer van een universele dienstverlening. De gemeenschappelijke doelstelling hierbij is het voorzien van een aangepaste en performante eerstelijnsdienstverlening die voor iedereen toegankelijk is en die vertrekt vanuit een globale benadering van de persoon.

Voor meer informatie over de doelstellingen en het aanbod verwijzen we naar de bijlage van dit document.

Bi-communautaire Centra voor Algemeen Welzijnswerk

- GGC
- Erkenning
- Subsidie 2010: € 4 003 000

Centres de service social et d'action sociale globale

- COCOF
- Erkenning
- Subsidie 2010: € 2 848 000

Centra Algemeen Welzijnswerk

- VGC
- Erkenning
- Subsidie 2010: (€ 553 507 in 2009)

| Actie 20.2: Gezondheidszorg

Een aantal acties kunnen we plaatsen onder de noemer van gezondheidszorg. Hierbij wordt gestreefd naar een eerstelijns gezondheidszorg die toegankelijk is voor iedereen, ook de meest kwetsbaren.

Maisons médicales

De wijkgezondheidscentra "Maisons médicales" bieden betaalbare basisgezondheidszorg en hebben opdrachten op het vlak van curatieve gezondheid, preventieve gezondheid en "santé communautaire".

Dankzij de subsidies kan eveneens de "Fédération de maisons médicales et collectives de santé Francophone" worden erkend die de activiteiten van de "maisons médicales" in Brussel coördineert.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 2 906 000

Wijkgezondheidscentrum

Wijkgezondheidscentrum *Medikuregem* biedt een kwalitatieve en toegankelijke eerstelijnszorg op wijkniveau aan. Het past ook het "forfait-systeem" toe wat inhoudt dat het centrum maandelijks een vast bedrag krijgt van de mutualiteiten voor elke patiënt die zich bij hen inschrijft. De patiënt zelf betaalt niets meer voor de consultatie of het huisbezoek tijdens de week. Twee halve dagen per week kan er beroep gedaan worden op interculturele bemiddeling om de communicatie met anderstalige patiënten te verbeteren.

- GGC en VGC
- Subsidie 2010: € 77 000 (VGC) en € 25 000 (GGC)

| Actie 20.3: Geestelijke gezondheidszorg

Franstalige diensten geestelijke gezondheidszorg

Dankzij de kredieten kunnen 22 diensten voor geestelijke gezondheid projecten voor geestelijke gezondheid ontwikkelen rond vier pijlers:

- Zorgen voor een eerste opvang;
- een diagnose maken en een behandeling garanderen;
- preventieactiviteiten organiseren en uitwerken of eraan meewerken;
- specifieke projecten ontwikkelen.

Uit de gegevensverzameling blijkt dat 60 % van de mensen die een beroep doen op geestelijke gezondheidszorg een sociale uitkering krijgt: uitkeringsgerechtigde volledige werklozen, mensen met een uitkering van de ziekenkas, leefloners, enz.

Met de kredieten kan eveneens de "Ligue Bruxelloise Francophone pour la santé mentale" worden gefinancierd.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 13 488 000

Bicommunautaire diensten geestelijke gezondheidszorg

De GGC subsidieert openbare en privé-diensten voor geestelijke gezondheidszorg. Gelet op hun ligging (kansarme wijken) of op de doelgroep waartoe zij zich richten (bvb. vluchtelingen en asielzoekers) bereiken die diensten ook een kansarm publiek.

- GGC
- Subsidie 2010: € 3 752 000

B Specifiek welzijnswerk voor kwetsbare bevolkingsgroepen

| Actie 20.4: Thuislozenzorg

Een veelvoudig aanbod aan voorzieningen en diensten verlenen bijstand aan thuislozen. Voor meer informatie over de doelstellingen en het aanbod verwijzen we naar de bijlage van dit document.

Bicommunautaire voorzieningen in de Brusselse thuislozenzorg

- de centra voor sociale urgentie (inclusief de winterhulp);
- de onthaalhuizen;
- het straathoekwerk (inclusief een project begeleid wonen);
- het begeleid wonen;
- de projecten “dagcentra”;
- de federatie Vzw Bico;
- (exclusief het Steunpunt thuislozenzorg Brussel, zie actie 32.2).

- GGC
- Subsidie 2010: € 6 472 000

Franstalige voorzieningen in de Brusselse thuislozenzorg

De FGC erkent en subsidieert 14 onthaalhuizen voor alleenstaande mannen of vrouwen of vrouwen of gezinnen met kinderen en een representatieve organisatie van de sector van de onthaalhuizen.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 9 092 000

Naast opvang (onthaaltehuis), zorgt de vzw *La Maison rue Verte* ook voor begeleiding gedurende verschillende maanden in een transitappartement, waar de vrouwen de tijd en de privacy hebben om nieuwe energie op te doen en de kracht terug te vinden om een nieuw levensproject voor zichzelf en hun kinderen op te starten.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 15 000

Nederlandstalige voorzieningen in de Brusselse thuislozenzorg

De werking van HOB0 - *Geïntegreerde Thuislozenwerking Brussel*, deelwerking van de vzw *Centrum Algemeen Welzijnswerk Archipel*, is gericht op de uitbouw van een dagcentrum voor thuislozen. De werking van het dagcentrum bestaat uit:

- Het organiseren van zinvolle dagactiviteiten op verschillende levensdomeinen: cultuur, gezondheid, sport, computer, taal, voeding,...;

- helpen uitbouwen van sociale netwerken om opnieuw kansen te krijgen in de maatschappij;
- trajectbegeleiding i.s.m. Actiris.

- VGC
- Subsidie 2010: € 153 724

Begeleid wonen voor thuislozen met een handicap, met als doelstelling het creëren van een brugfunctie tussen de sector personen met een handicap en de thuislozensector i.f.v.:

- In kaart brengen van de noden en vragen binnen de thuislozensector en deze verder uitdiepen;
- uitwisselen van kennis en knowhow over het herkennen van handicaps en het omgaan met personen met een handicap;
- uitwerken van nieuwe methodieken;
- informatie verstrekken over de inschrijvingsprocedure bij het VAPH en CRZ werking;
- personen met een handicap die aankloppen bij een onthaaltehuis zo vroeg mogelijk en op een correcte manier toeleiden naar de sector van personen met een handicap;
- zoeken naar de veralgemeenbaarheid van samenwerkingsverbanden, netwerking en hulpverleningsmodellen.

- VGC
- Subsidie 2010: € 60 000

De vzw *JES* realiseert in opdracht van de VGC een straathoekwerkproject. Het straathoekwerk staat in voor de opvang en ondersteuning van (voornamelijk) jongeren met een complexe problematiek, waarvan (kans)armoede structureel deel uitmaakt. Straathoekwerkers leggen contacten met personen met vragen, noden en problemen die hun weg niet vinden naar de aanwezige voorzieningen. Zij zijn aanwezig op het terrein en zorgen voor de toeleiding naar de voorzieningen waar ze het beste kunnen geholpen worden. De ervaringen en vaststellingen van de straathoekwerkers worden gecommuniceerd (signaalfunctie) naar het beleid.

- VGC
- Subsidie 2010: € 427 000

| Actie 20.5: Welzijnswerk migranten

Vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf

- Vzw *Convivium*: een organisatie gericht op het bevorderen van de integratie van VN-vluchtelingen, asielzoekers en mensen met een subsidiair beschermingsstatuut die de toelating hebben om in België te verblijven. De vzw biedt ondersteuning op het vlak van individuele begeleiding,

huisvesting, materiële bijstand en op het terrein zelf (administratieve begeleiding en begeleiding tijdens de installatie in de eerste woning).

- GGC en VGC
- Subsidie 2010: € 50 000 (GGC), € 11 900 (VGC – specifiek voor het bieden van materiële bijstand aan het doelpubliek).
- Vzw *Regionaal Integratiecentrum Foyer*: subsidie voor het realiseren van een ondersteuningsdienst voor de professionele en vrijwillige hulpverlening t.a.v. vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf in het Brussels Gewest.
- VGC
- Subsidie 2010: € 52 770
- Vzw *LINK=Brussel*: subsidie voor de organisatie van het initiatief De Meeting, een onthaalpunt voor mensen zonder wettig verblijf in Brussel. Naast het aanbieden van laagdrempelige sociaal-juridische advisering, begeleiding en doorverwijzing voorziet de vzw ook in een basiscursus maatschappelijke oriëntatie. Door een bemiddelende en groepsgerichte werking probeert het onthaalpunt te verhinderen dat men zich individueel tot de hulpverlening moet wenden
- VGC
- Subsidie 2010: € 23 962
- Residentiële opvang en begeleiding van mensen zonder papieren
- VGC
- Subsidie 2010: € 19 000

Woonwagengewoners en Roma

De vzw *Regionaal Integratiecentrum* heeft een dienst die zich specifiek bezighoudt met de thematiek van de woonwagengewoners en Roma. De VGC subsidieert een onderdeel van deze dienst, met name de themawerking Rom-zigeuners. Met de themawerking wil de vzw een brugfunctie vervullen tussen zigeunergroepen in het Brusselse en de burgermaatschappij om marginalisering te voorkomen. Dit gebeurt aan de hand van bemiddeling, begeleiding, doorverwijzing en informatie. Zodoende is de themawerking rond Rom-zigeuners een steunpunt voor deze doelgroepen en voor diensten die ermee werken.

- VGC
- Subsidie 2010: € 37 558

Slachtoffers van (internationale) mensenhandel

De VGC verleent een werkingssubsidie aan de vzw *Pag-Asa* in het kader van het verschaffen van humanitaire bijstand aan slachtoffers van (internationale) mensenhandel. Vzw *Pag-Asa* organiseert opvang en begeleiding van de slachtoffers op psychosociaal, juridisch en administratief vlak. Vzw *Pag-Asa* heeft een eigen gespecialiseerd onthaaltehuis (16 opvangplaatsen), 7 transitwoningen (9 opvangplaatsen) voor intensieve begeleiding en voorziet ook in ambulante begeleidingen voor slachtoffers die reeds in een eigen woning of in een andere opvangvoorziening verblijven. *Pag-Asa* heeft ook een informatie- en sensibiliseringsopdracht. Vzw *Pag-Asa* wil een efficiënte medewerking verlenen aan de strijd tegen de exploitatienetwerken.

- VGC
- Subsidie 2010: € 22 000

C Toegankelijke gezondheidszorg voor kwetsbare bevolkingsgroepen

| Actie 20.6: Coherent en gecoördineerd drugsbeleid

Het is de bedoeling om te komen tot een coherent en gecoördineerd drugsbeleid, rekening houdend met de behoeften van de gebruikers van legale en illegale drugs en, bijgevolg, de dienstverlening via een professioneel, ervaren en multidisciplinair netwerk te ondersteunen, zowel op het vlak van zorgverstrekking als van secundaire en tertiaire preventie, begeleiding, herinschakeling, bemiddeling en opleiding.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 4 268 000

| Actie 20.7: Toegankelijke gezondheidszorg voor kwetsbare doelgroepen

Medimmigrant

Medimmigrant heeft als opdracht gezondheidszorg te waarborgen voor mensen zonder wettig verblijf en mensen met een precair verblijf in het kader van hun streven naar een menswaardig bestaan. Zij richt zich naar inwoners of organisaties verblijvende op of gevestigd in het territorium van het Brussels Gewest en doet dit via individuele en structurele dienstverlening.

Medimmigrant als Focuspunt is er op gericht de doelgroep zoveel mogelijk te leiden naar de reguliere gezondheidszorg, teneinde de verdere dualisering van de gezondheidszorg maximaal te beperken. Hiervoor wordt er nauw samengewerkt met de 19 OCMW's en de zorgverleners.

- GGC en VGC
- Subsidie 2010: € 100 597 (VGC) en € 53 000 (GGC)

Het zorgaanbod op het vlak van mensenhandel en de prostitutie

Deze projecten willen de gezondheidszorg toegankelijk maken voor sterk achtergestelde bevolkingsgroepen. Het is de bedoeling gratis preventieve en curatieve zorg te verstrekken.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 100 000

Straatverplegers

De vzw *Straatverplegers* wil optreden als gezondheidsbemiddelaar door de banden tussen mensen die in grote armoede leven, hun omgeving en de gezondheidsdiensten te herstellen. Het is de bedoeling om het educatieve aspect uit te werken en de gezondheid te bevorderen bij mensen in armoede.

De activiteiten van de vereniging zijn georganiseerd rond drie pijlers:

- Straatwerk in de onmiddellijke omgeving van mensen in grote armoede;
- opleiding van gezondheidswerkers die rechtstreeks in contact staan met mensen in grote armoede;
- de oprichting en verspreiding van preventiemiddelen en middelen voor vorming in verband met de gezondheidszorg.

- GGC en COCOF
- Subsidie 2010: € 25 000 (GGC), € 18 000 (COCOF)

De VGC verleent subsidies aan initiatieven die een bijdrage leveren aan het toegankelijk maken van de gezondheidszorg voor kwetsbare doelgroepen. Concreet betekent het:

- **VRGT-Gezondheidscentrum** (het zijn specifiek de moeilijkst bereikbare groepen die het hoogste risico voor tuberculose kennen: kansarmen, asielzoekers, illegalen, daklozen, (ex)-gedetineerden, druggebruikers, enz.)
- De werking met en voor kansarme aidspatiënten van de **vzw Lhiving**
- Algemene werking van het **dagcentrum De Sleutel** in Brussel
- CGGZ: **Steunpunt Cultuursensitieve Zorg** en aanvullende werkingsmiddelen
- Het **voedingsproject “Lekker en Gezond”** voor kansarme allochtone en autochtone gezinnen van de vzw *Centrum Etnische Minderheden en Gezondheid*.

- VGC
- Subsidie 2010: € 363 518

Actie 20.8: “Solidarités Nouvelles-Bruxelles” - project “Juridische informatie op het vlak van gezondheid”

Dit project wil mensen die in armoede leven wijzen op hun rechten op het vlak van gezondheid, en dit via:

- De organisatie van ontmoetingen voor sociale en gezondheidswerkers rond gezondheidsthema's;
- een juridische permanentie voor gezondheidswerkers uit de ambulante sector en voor mensen die in armoede leven;
- brochures rond gezondheid voor gezondheidswerkers.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 59 243

Actie 20.9: Verband armoede - geestelijke gezondheid

“Santé Mentale Exclusion Sociale-Belgique (SMES-B)”

Het project “Psycho-Sociale Steun- en Interventiecel op het raakvlak tussen geestelijke gezondheid en sociale uitsluiting” streeft naar geschikte antwoorden voor de moeilijkheden van mensen die zich in een situatie van sociale uitsluiting bevinden, gecombineerd met medisch-psychologische problemen.

Veel kansarmen komen niet in aanmerking voor een klassieke behandeling, een voortzetting van de zorg; de wachttijden zijn te lang, de traditionele aanpak onaangepast, de klassieke therapieën vaak ontoereikend.

Hiervoor stelt *SMES-B* drie soorten acties voor:

- Rondetafels waar wordt gedebatteerd over kwesties die ontstaan op het raakvlak van het sociale en de geestelijke gezondheid;
- maandelijkse ontmoetingen tussen geestelijkegezondheids- en sociale werkers die nadenken over hun praktijken op basis van casestudy's;
- een psychosociale steuncel die antwoordt op de vragen van de gezondheidswerkers die worden geconfronteerd met een impasse in hun werk met een gebruiker.

SMES heeft tevens een “nieuw intersectoraal ziekenhuis” opgericht.

Op die manier kan een multidisciplinair team antwoord geven op vragen van voorzieningen die bevoegd zijn voor personen die op sociaal vlak afgehaakt hebben (thuis- of daklozen, slachtoffers van mensenhandel, prostitutie, etc.) en hen specifieke zorgen bieden die tot het domein van de geestelijke gezondheidszorg behoren.

Doelstellingen:

- Oprichting van een ontmoetings- en creatieve ruimte voor de verschillende sectoren en de gebruiker;
 - de werking van de instellingen en hun werkkader, regels en reglementen in vraag stellen.
- GGC en COCOF
 - Budgettaire kost: € 120 000
 - Subsidie 2010: € 41 000 en € 28 000 (COCOF), € 51 000 (GGC)

L'autre "lieu" – Recherche-Action sur la Psychiatrie et les Alternatives (RAPA)

De vzw *L'Autre "Lieu"* wil het aanbod aan hulp en ondersteuning voor bepaalde mensen die te kampen hebben met moeilijkheden, psychosociaal lijden, geestelijke problemen in hun omgeving, uitbreiden en diversifiëren.

Hiertoe streeft *L'Autre "Lieu"* naar:

- Het versterken van de intersectoraliteit tussen verschillende betrokkenen van de sectoren van de geestelijke gezondheidszorg, welzijn, huisvesting en tewerkstelling;
- het vermijden of inkorten van de opname in de psychiatrie van mensen in armoede;
- voorzien van ruimten voor opvang, ontmoeting en mogelijkheden voor mensen met psychische problemen (nu of vroeger), eenzamen, werklozen of mensen met relatieproblemen.

De projecten:

- Organisatie van een originele dienst als alternatief voor een psychiatrische opname;
 - ontwikkeling van een methode voor communautaire geestelijke gezondheidszorg;
 - leiding over communautaire huizen voor psychisch kwetsbare personen;
 - oprichting van hulpgroep voor geestelijke gezondheidszorg "La graine";
 - uitwerking van informatiemiddelen,...
- COCOF
 - Subsidie 2010: € 74 909

"Méridien" – opleidingsprogramma "Geestelijke gezondheid in een sociale context – multiculturaliteit en armoede" en antropologisch onderzoek

- Opleidingsprogramma "Geestelijke gezondheidszorg in een sociale context-multiculturaliteit en armoede", bestemd voor niet-professionele geestelijke gezondheidswerkers. Het project zoekt geschikte antwoorden op de moeilijkheden van mensen die zich in een situatie van sociale uitsluiting bevinden, gecombineerd met medisch-

psychologische problemen. De opleiding van betrokkenen uit de eerstelijns vanuit een antropologische benadering zorgt ervoor dat de antwoorden kunnen worden aangepast aan de realiteit van het publiek waarmee men te maken heeft;

- voortzetting van het onderzoek in een actie opgebouwd rond antropologische kennis.
- COCOF
 - Subsidie 2010: € 35 000

*Actie 20.10: Waarborgen van de seksuele en reproductieve gezondheid***Centra voor gezinsplanning**

Het centrum voor gezinsplanning is een extramurale ambulante dienst bedoeld voor de opvang, het informeren en de begeleiding van personen, koppels en gezinnen in het kader van hun gevoels- en seksleven.

Het is de bedoeling om een bijkomend centrum voor gezinsplanning te erkennen om het grondgebied van het Brussels Gewest beter te bedienen.

De centra voor gezinsplanning zijn diensten die toegankelijk zijn voor iedereen, zowel op financieel als "cultureel" vlak. Verschillende diensten zijn gelegen in wijken met een socio-economisch achtergestelde bevolking en/of van vreemde afkomst. Een groot deel van het publiek zijn jongeren die geen toegang hebben tot andere medische (of andere) consultaties op het vlak van het seksuele en gevoelsleven (contraceptie, zwangerschapsonderbreking, medische opvolging,...).

- COCOF
- Erkenning
- Subsidie 2010: € 6 273 000
- Budgettaire kost voor een bijkomend centrum voor gezinsplanning: € 160 000

Gratis terbeschikkingstelling van de pil, voorbehoedsmiddelen en morning-afterpil

Gratis terbeschikkingstelling van de pil, voorbehoedsmiddelen en morning-afterpil in de 26 door de Franse Gemeenschapscommissie erkende centra voor gezinsplanning.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 42 500

Project “Anticonceptie bij kansarme (zwangere) vrouwen in het Brusselse hoofdstedelijke gewest” van Expertisecentrum Kraamzorg Volle Maan

- VGC
- Subsidie 2010: € 5 447

Groupe d’Action des Centres Extra Hospitaliers Pratiquant l’Avortement (GACEHPA, Actiegroep van de extramurale abortuscentra)

De vzw GACEHPA coördineert en steunt 20 centra die vrouwen en koppels alle informatie geven in verband met anticonceptie en problemen met het seksuele en gevoelsleven en die de strijd aangaan met clandestiene abortussen door abortussen in goede medische, psychologische en sociale omstandigheden uit te voeren.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 6 100

D Gezondheidspromotie en -preventie en preventieve acties rond de sociale gezondheidsdeterminanten

Actie 20.11: Werken aan gezondheidsdeterminanten in samenwerking met de buurtbewoners

Brussel Gezond Stadsgewest

De centrale doelstelling van het project is bijdragen tot de verbetering van de gezondheid van de Brusselse bevolking door participatie van alle inwoners, de verhoging en het stimuleren van intersectorale samenwerking.

Aandacht gaat naar:

- Het verminderen van de ongelijkheden op het vlak van gezondheid;
 - het bevorderen van de samenwerking tussen instellingen;
 - het verminderen van milieurisico's, zoals luchtverontreiniging, waterverontreiniging, verdwijning van groene ruimten
 - het betrekken van de bewoners bij het beheer van hun stad;
 - de burgers sensibiliseren inzake gezondheidsgerelateerde thema's.
- BHG, GGC, COCOF en VGC
 - Budgettaire kost: € 200 000

“Les pissenlits” – project voor “santé communautaire” in de wijk Kuregem in Anderlecht

Het project bestaat uit activiteiten voor het welzijn van een arme bevolking, sportieve activiteiten voor vrouwen uit de buurt, steun aan een groep diabetespatiënten, een werkgroep waar vrouwen terecht kunnen met vragen en moeilijkheden in verband met de relatie met hun kinderen,...

- COCOF
- Subsidie 2010: € 34 260

Actie 20.12: Lokaal Gezondheidsoverleg (LOGO) Brussel

LOGO Brussel heeft de opdracht om in het werkingsgebied Brussel Hoofdstedelijk Gewest bij te dragen aan de realisering van de 6 Vlaamse gezondheidsdoelstellingen (gezonde voeding en beweging, borstkankerscreening, preventie van tabak en middelengebruik, preventie van infectieziekten, ongevallenpreventie, geestelijke gezondheid).

In samenwerking met partners werkt het LOGO acties m.b.t. gezondheidspromotie en ziektepreventie uit. Speciale aandacht gaat uit naar kansengroepen en inwoners in achtergestelde buurten. Gezien de stedelijke context en het feit dat traditionele preventiecampagnes de kansarme groepen niet bereiken, levert het LOGO Brussel extra inspanningen om gezondheidspromotie en ziektepreventie te voeren op maat van deze doelgroepen.

- VGC
- Subsidie 2010: LOGO Brussel is een VGC initiatief waarvoor middelen van de Vlaamse Gemeenschap en eigen middelen worden ingezet voor personeels-, werkings-, en activiteitenkosten.

Actie 20.13: Aandacht voor kwetsbare doelgroepen in screeningsprogramma's

Sensibiliseringsproject borstkanker

Overeenkomsten met de Stichting tegen Kanker enerzijds en Brumammo anderzijds om de dekkingsgraad van het programma voor opsporing van borstkanker te verbeteren (deelname stagneert op 10 %).

Dit wil men bereiken met behulp van informatie- en sensibiliseringsacties, rekening houdend met de specifieke Brusselse situatie (tweetaligheid, multiculturaliteit, percentage vrouwen dat in kansarmoede leeft).

- GGC
- Subsidie 2010: € 50 000

Actieve opsporing van tuberculose bij bevolkingsgroepen met een hoog risico voor TBC (daklozen)

Overeenkomst met de Belgisch Nationaal Werk tot Bestrijding van de Tuberculose voor de opsporing van tuberculose.

- GGC
- Subsidie 2010: € 50 000

E *Uitbreiding van de dienstverlening en de opvangcapaciteiten voor kinderen en jongeren in het kader van de demografische evoluties*

Actie 20.14: Sociale functie kinder- en buitenschoolse opvang

Uitbreiding en buurtgerichte werking van initiatieven buitenschoolse opvang

De VGC subsidieert zowel de uitbreiding als de buurtgerichte werking van initiatieven voor buitenschoolse opvang (opvang van kinderen voor- en naschools, op woensdagnamiddag, schoolvrije dagen en vakanties).

Naast een veilig opvangnest (nestfunctie) moet de buitenschoolse opvang ook een verbinding maken met de buurt (webfunctie). Dit betekent dat ze zich vooral richten tot kinderen uit de buurt alsook dat ze samenwerking zoeken in de buurt. De doelstellingen van de buurtgerichte werking liggen in het stimuleren van kinderen als actieve deelnemers in hun buurt, het samenwerken met buurtinitiatieven in het organiseren van activiteiten voor de kinderen, het toeleiden van kinderen tot partnerorganisaties en het zo optimaal mogelijk gebruik maken van beschikbare infrastructuur.

Deze buurtgerichte werking zal verder gestimuleerd worden en er zal een bijzondere aandacht zijn voor kinderen uit kansengroepen.

- VGC
- Subsidie 2010: € 450 000

Bevorderen van de sociale functie van de kinderopvang

De kinderopvang heeft naast een economische en pedagogische functie ook een sociale functie op te nemen. Kinderdagverblijven moeten dus ook plaats bieden aan kansengroepen en de populatie van een kinderdagverblijf moet idealiter een afspiegeling zijn van zijn buurt. Om kinderdagverblijven te ondersteunen in het opnemen van hun sociale functie subsidieert VGC een project dat wordt uitgevoerd door *VBKJ* vzw (Expertisecentrum Opvoeding en Kinderopvang). In dit project werken Brusselse Nederlandstalige kinderdagverblijven in regiogroepen samen (ook met intermediairen) aan de toegankelijkheid van hun opvang voor kansengroepen.

De doelstelling om meer kinderen uit kansengroepen op te vangen vertaalt zich in een norm van minimum 20 % voorrangsgroepen in ieder Brussels kinderdagverblijf.

- VGC
- Subsidie 2010: € 60 000

Uitbreiding kinderdagverblijf met buurtgerichte werking

VGC voorziet in een investeringssubsidie aan *Elmer Zuid* voor de uitbreiding van hun bestaand kinderdagverblijf met een lokale dienst voor buurtgerichte opvang met 17 plaatsen, met aandacht voor sociale functie naast de economische (recht op arbeid) en pedagogische doelstelling. Het betreft opvang met bijzondere aandacht voor kansengroepen. Door meer – en voor kansengroepen toegankelijke – kinderopvang wordt de maatschappelijke integratie van kinderen en ouders bevorderd.

- VGC
- Subsidie 2010: € 450 000 (maximaal voorzien bedrag)

Espaces Enfance – CEMO: opvang voor kinderen van 3 maanden tot 3 jaar, voornamelijk uit sociaaleconomische achtergestelde milieus

Oprichten van oplossingen en structuren voor kinderopvang die tegemoetkomen aan een behoefte aan aangepaste en soepele structuren voor kinderen van 3 maanden tot 3 jaar, voornamelijk uit sociaaleconomisch achtergestelde en/of gemarginaliseerde milieus, zoals bijvoorbeeld diegene die verblijven in onthaalhuizen. Op deze manier krijgen ouders - vaak moeders - de kans op sociale herinschakeling (voorbeeld: toegang tot een opleiding of een baan), maar wordt ook educatieve ondersteuning en psychosociale begeleiding aangeboden met het oog op de “hermobilisering” van de ouders.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 41 000

Uitbreiding kinderopvang

De VGC heeft een investeringsplan voor het verbeteren en uitbreiden van de infrastructuur van kinderdagverblijven. Met de uitbreiding van de plaatsen richt de VGC zich niet uitsluitend tot kinderen in armoedesituaties maar verhoogt wel aanzienlijk de toegankelijkheid voor die doelgroepen die traditioneel geen toegang vonden (bestrijden Matheuseffect).

- VGC
- Subsidie 2010: € 3 343 253

De COCOF investeert sterk in de ondersteuning van buitenschoolse opvang, in de zin van schoolbegeleiding of huiswerkklassen, maar ook in de vorm van opvang en socialisering van de kinderen. Dit gebeurt hoofdzakelijk via de **programma's op het vlak van “Cohésion sociale”** (zie actie 26.1), maar ook via andere initiatieven zoals de **creatieve workshops** (permanente vorming, zie actie 22.1).

Actie 20.15: Maatschappelijke dienstverlening jongeren

D'Broej

Om de kansen op maatschappelijke integratie en participatie van kwetsbare jongeren te verhogen, ontwikkelt vzw D'Broej een jeugdwelzijnswerking naar de WMKJ's (Werking Maatschappelijk Kwetsbare Kinderen en Jongeren). Voor deze welzijnswerking is een breed samenwerkingsverband uitgebouwd.

De werking berust op drie pijlers:

- Informatie en preventie;
- individuele hulpverlening en doorverwijzing;
- signaalfunctie en belangenbehartiging.

- VGC
- Subsidie 2010: € 147 573

Organisatie van 3 "Centres Psycho-Médico-sociaux" (psychisch-medisch-sociale centra).

De COCOF is de organiserende overheid van 3 PMS-centra.

De "Centres Psycho-Médico-sociaux" zijn gratis openbare diensten. Ze bieden jongeren een begeleiding op psychologisch, medisch en sociaal vlak, gedurende hun hele schooltijd en bieden de ouders en de scholen die op zoek zijn naar informatie de mogelijkheid om bij hen langs te komen. Ze spelen dus een belangrijke rol in de oriëntering van de leerlingen.

Het is de bedoeling om de psychologische, psycho-pedagogische, medische, paramedische en sociale omstandigheden van de leerling zelf en zijn onmiddellijke educatieve omgeving te optimaliseren zodat hij de beste kansen krijgt om zijn persoonlijkheid en zijn individueel en sociaal welzijn harmonieus te ontwikkelen.

- COCOF

F Investeren in een geïntegreerd aanbod van opvang- en begeleidingsdiensten voor Brusselse bejaarden

Actie 20.16: Een geïntegreerde ouderenzorg

Diensten voor thuiszorg en gezinszorg

De dienst voor thuiszorg biedt mensen de mogelijkheid om thuis te blijven wonen en/of terug naar huis te keren en zorgt, zo lang als nodig, voor begeleiding en hulp bij dagdagelijkse bezigheden voor alleenstaanden, ouderen, gehandicapten, zieken en gezinnen in moeilijkheden.

Aangezien het voornamelijk gaat om publieke en parapublieke diensten, ligt de doelstelling in het waarborgen dat elke Brusselaar tegen een voor hem betaalbare prijs een beroep kan doen op de thuiszorg.

- GGC, COCOF en VGC
- Erkenning
- Subsidie 2010: € 25 311 000 (COCOF), € 6 000 000 (GGC) en € 87 500 (VGC)

Dagopvangdiensten voor ouderen

Doelstelling is te komen tot een divers aanbod aan diensten die het ouderen mogelijk maken thuis te wonen.

De dagopvangdienst is een dienst voor de opvang overdag van mensen ouder dan 60 jaar, om hen te helpen een sociale band te bewaren of te herstellen, om hun autonomie te stimuleren en om hen te begeleiden bij hun socio-sanitaire noden.

- COCOF
- Erkenning
- Subsidie 2010: € 151 000
- Budgettaire kost voor een bijkomende erkenning: € 50 000

Lokale dienstencentra

Ontwikkelen van de activiteiten zoals bepaald in het woonzorgdecreet met bijzondere aandacht voor (kans) armen.

- VGC
- Subsidie 2010: € 922 911

Buurtconciërges en klusdiensten

Sociale dienstverlening aan kansarme senioren in de vorm van buurtconciërges en klusdiensten die ouderen (en fysisch en mentaal zorgbehoevenden) de mogelijkheid bieden langer (autonoom) in hun eigen woning te blijven wonen.

- VGC
- Subsidie 2010: € 278 900

Uitbouw van woonzorgprojecten

- VGC
- Subsidie 2010: € 50 000

“Compagnons Dépanneurs”

Verschiede karweien (schilderen, allerlei herstellingen, tuinieren, kleine verhuizingen,...) bij kansarmen door vrijwilligers die er een deel van hun vrije tijd aan besteden.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 4 700

Telebewakingsdiensten

De telebewakingsdienst is een dienst voor hulp op afstand en voor dringende interventies de klok rond voor mensen van 60 jaar en ouder.

Voor 2 diensten loopt de procedure voor erkenning met het oog op de uitbreiding van het aanbod aan diensten om ouderen met een laag inkomen de mogelijkheid te geven om thuis te blijven wonen.

- COCOF
- Erkenning
- Subsidie 2010: € 115 000

Bijstand aan mishandelde bejaarden

De dienst voor bijstand aan mishandelde bejaarden is een dienst die mensen van 60 jaar en ouder die het slachtoffer zijn van enige vorm van mishandeling een luisterend oor, informatie, doorverwijzing, ondersteuning en begeleiding bieden, zowel in thuiscontext als in residentiële context.

- GGC, COCOF en VGC
- Erkenning
- Subsidie 2010: € 30 000 (GGC), € 50 000 (COCOF) en € 17 000 (VGC)

Strategische doelstelling 21:

Het maatschappelijk welzijn en een goede gezondheid voor alle Brusselaars waarborgen door middel van een afstemming en samenwerking en netwerkontwikkeling binnen en tussen verschillende domeinen

Actie 21.1: Netwerking en samenwerking inzake gezondheid

Gezondheidsnetwerken en -samenwerkingsverbanden

De gezondheidsnetwerken en -samenwerkingsverbanden zijn opgericht om de sectorale logica te overstijgen om te komen tot toenadering en samenwerking.

De verwijzing naar het netwerk heeft bijgedragen tot de recente evoluties en hervormingen van de gezondheids- en sociale sector. Er kunnen verschillende factoren worden

aangehaald die tot het ontstaan van gezondheidsnetwerken hebben geleid en meer in het bijzonder de toenemende armoede. Hierdoor is een sectorale gezondheids- en sociale aanpak niet langer opportuun en is het noodzakelijk om de grenzen van de respectieve professionele benaderingswijzen te overstijgen.

Van de 13 door de COCOF erkende netwerken houden er 7 rechtstreeks verband met armoede.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 616 000

LOGO Brussel (zie ook actie 20.12)

De VGC organiseert in uitvoering van het Vlaams preventiedecreet een door de Vlaamse overheid erkend lokaal gezondheidsoverleg: *LOGO Brussel*. *LOGO Brussel* is een netwerk van organisaties uit verschillende sectoren (welzijn, gezondheid, arbeid, onderwijs, cultuur...) en staat in voor het organiseren van overleg, informeren van het netwerk, coördinatie en afstemming binnen het netwerk bij het uitwerken van projecten en acties.

- VGC

| Actie 21.2: Lokaal Sociaal Beleid

In het kader van het decreet Lokaal Sociaal Beleid van de Vlaamse overheid wil de VGC een behoeftedekkend netwerk creëren in de Brusselse kansarme buurten.

De regiefunctie van Lokaal Sociaal Beleid in Brussel ligt bij de VGC. Na evaluatie wordt het Lokaal Sociaal Beleid geheroriënteerd en geïmplementeerd in nauw overleg met actoren op het werkveld, in het bijzonder *Brusselse Welzijns- en gezondheidsRaad* en de *Centra voor Algemeen Welzijnswerk* (CAW's).

Centraal staat de idee van versterken van het welzijnsoverleg, het realiseren van een maximale toegankelijkheid en dienstverlening via bestaande voorzieningen met een label die onthaal en efficiënte doorverwijzing aanbieden en het uitbouwen van een ondersteunende back office.

- VGC
- Subsidie 2010: € 581 421

Strategische doelstelling 22:

Waarborgen van de toegankelijkheid van het sport- en vrijetijdsaanbod en ontspanningsmogelijkheden voor iedereen

Actie 22.1: Cultuur voor iedereen toegankelijker maken

Hier komen een reeks acties aan bod die een toegankelijk cultuuraanbod nastreven. Ook Artikel 27 en de cultuurwaardebon (zie actie 12.4) hebben niet alleen de bedoeling de financiële drempels weg te werken, maar ook de algemene toegankelijk te bevorderen.

Seniorencentrum

Steun aan de werking van vzw *Seniorencentrum*, dat zich in belangrijke mate tot minderbedeelde senioren uit het Brussels Gewest richt en die streeft naar het garanderen van het recht op deelname, bijdrage en opbouw van cultuur.

- VGC
- Subsidie 2010: € 416 850

Anim'action en schoolprojecten: het stimuleren van cultuur en creativiteit in scholen tijdens de lesuren

Dit programma werd door de COCOF opgericht in 2000 om tijdens de schooluren projecten te organiseren die bij leerlingen van het basis- tot het hoger onderwijs van het korte type leesplezier, artistieke expressie, actieve burgerzin ontwikkelen.

Het programma wil het recht op cultuur voor iedereen bevorderen. Hierbij wordt niet alleen de toegang van iedere leerling tot cultuur als toeschouwer aangemoedigd, maar ook het feit dat hij zich met rede een "schepper van cultuur" mag noemen. Het is in dit opzicht dat er in het programma veel belang gehecht wordt aan de creativiteit van de leerlingen.

Dit project richt zich tot de Franstalige scholen van alle netten in het Brussels Gewest. De verdeling van de projecten is redelijk representatief voor de Brusselse verscheidenheid, maar met een groter aandeel dan gemiddeld voor scholen met positieve discriminatie en scholen voor gespecialiseerd onderwijs. Men kan dus zeggen dat het programma zich in het bijzonder richt tot die scholen en leerlingen die er het meest nood aan hebben.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 380 000

Voorstellingen op school: hoogwaardige theater-voorstellingen tijdens de lesuren

Het project "Voorstellingen op school" omvat niet minder dan 119 producties (in 2009-2010) die een weerspiegeling zijn van de creativiteit en de dynamiek van de kunstenaars die, in de Franse Gemeenschap, van de voorstellingen voor een jong publiek een pronkstuk van de podiumkunsten hebben gemaakt.

Dankzij dit project hebben jaarlijks meer dan 50 000 kinderen in het Brussels Gewest de mogelijkheid om hoogwaardige theatervoorstellingen te gaan bekijken voor de schappelijke inkomprijs van € 3.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 56 000

Creatieve workshops

De doelstellingen bestaan uit het valoriseren van het creatief potentieel in Brussel en kleine verenigingen worden in staat gesteld zich creatief te ontwikkelen.

Naargelang de plaats en het beoogde publiek moeten de workshops de ontzuiling, de sociale mix en de samenwerking met andere verenigingen stimuleren.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 80 000

Culturele activiteiten voor (kans)armen

Een deel van de aanvullende subsidies aan *CAW Archipel* is bedoeld voor de organisatie van culturele activiteiten voor (kans)armen. Concreet gaat het om subsidies voor het project "Vrijdag".

- VGC
- Subsidie 2010: € 6 000

| Actie 22.2: Sport promoten en toegankelijk maken

Toegang tot de gemeentelijke sportinfrastructuren mogelijk maken

Op het gebied van sport wil het ambitieuze, globale en coherente beleid dat sinds 2004 wordt gevoerd alle categorieën van de bevolking toegang verlenen tot de gemeentelijke sportinfrastructuren. Hiervoor vormt de invoering van het investeringsplan over meerdere jaren een aanzienlijke hulp voor de gemeenten om hun infrastructuur in te richten en te renoveren.

- BHG (financiering) en COCOF (beheer)
- Subsidie 2010: € 5 400 000

Toegang tot de hoogwaardige sportinfrastructuren van het sportcentrum van Woluwe mogelijk maken

Op het gebied van sport wil het ambitieuze, globale en coherente beleid dat sinds 2004 wordt gevoerd alle categorieën van de bevolking toegang verlenen tot de hoogwaardige sportinfrastructuren van het sportcentrum van Woluwe waarvan de COCOF mede-eigenaar is.

De actie "Iedereen aan het sporten" richt zich tot een kansarm publiek uit het verenigingsleven (buurthuis, opvangcentra,...). Het project richt zich tot drie doelgroepen: jongeren van 12 tot 18 jaar, senioren en mensen met een handicap. Het wil deze doelgroepen sensibiliseren om te sporten en wijzen op het belang van sport voor de gezondheid.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 400 000

"Sport voor vrouwen"

De projecten "Sport voor vrouwen" willen vrouwen uit achtergestelde buurten de kans bieden om regelmatig aan sport te doen en sportclubs in de buurt te ontdekken.

- Sportactiviteiten ontwikkelen via de buurtverenigingen om vrouwen uit de volkswijken aan te moedigen om aan sport te doen en sportclubs te ontdekken;
- door middel van zwem-, fitness- of aerobiclessen ervoor zorgen dat vrouwen elkaar kunnen ontmoeten, dat ze hun dagelijkse sleur vergeten en kennis kunnen maken met de sportieve en sociale mogelijkheden die hun buurt te bieden heeft.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 400 000

vzw Buurtsport Brussel

vzw *Buurtsport Brussel* is een sportorganisatie met als doel sportkansen te creëren in Brusselse buurten (momenteel 4 afgebakende wijken) met prioriteit voor kwetsbare doelgroepen. De vzw tracht dit te bereiken via de ontwikkeling en uitbouw van een Nederlandstalig kwaliteitsvol laagdrempelig sportaanbod.

Vzw *Buurtsport Brussel* doet aan sport in de ruimste betekenis van het woord. Zij heeft hierbij grote aandacht voor nieuwe vormen van sport of alternatieve laagdrempelige organisatievormen, om haar doelpubliek zo volledig mogelijk aan te spreken. Het creëren van een eigen sportaanbod op maat, het gericht voeren van promotie en het opzetten van een opleiding- en tewerkstellingstraject "buurtsportwerker" zijn belangrijke methodieken op een lange lijst van mogelijke actievormen om de doelstellingen te bereiken.

- VGC
- Subsidie 2010: € 408 450

Bis Foyer

Brussel Integratie via Sport (BIS) is een sportorganisatie die een werking uitbouwt voor kansarmen, voornamelijk in Sint-Jans-Molenbeek, en voor nieuwkomers.

- VGC
- Subsidie 2010: € 69 205

| Actie 22.3: Vrijtijdsaanbod voor kansarme groepen

Werkingen voor Maatschappelijk Kwetsbare kinderen en Jongeren (WMKJ's)

Professionele omkadering en ondersteuning van een vrijtijdsaanbod voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren in Brussel: werkingssubsidies voor volgende WMKJ's: vzw *D'BROEJ* en deelwerkingen *Centrum West*, *MJ Chicago*, *Vereniging Marokkaanse Jongeren*, *Ratatouille*, *Deelwerking Laken*, *Peterbos* en *Mini-Anneessens*, vzw *Buurtwerk Chambéry* en vzw *Vormingscentrum Foyer*.

- VGC
- Subsidie 2010: € 1 659 417

Creëren van een kwalitatief vrijtijdsaanbod voor kinderen en jongeren in kansarme buurten via de "Brede School"-projecten – proefprojecten

Deze projecten zijn gericht op de brede ontwikkeling van jongeren en kinderen door ondersteuning en/of creatie van een brede leer- en leefomgeving voor de doelgroep. De acties, die een kwalitatief vrijtijdsaanbod in en buiten de school(m) uren creëren, bevorderen tevens het gebruik van het Nederlands buiten de school(m) uren. Om deze doelstellingen te realiseren, wordt een breed netwerk van partners opgezet. Partners op dit moment: verschillende partners in Kuregem (Anderlecht) en Sint-Jans-Molenbeek. Daarin wordt expertise opgedaan rond deze doelstelling en werkwijze.

- VGC
- Subsidie 2010: € 15 000

Organisatie speelpleinwerking VGC

Hanteren van een sociaal tariefpolitiek bij de eigen speelpleinwerking om de vakantieparticipatie van kinderen in Brussel mee te garanderen.

- VGC
- Subsidie 2010: € 466 000

De VGC verleent een **verhoogde subsidie voor de organisatie van naschoolse opvang aan scholen met een hoog aantal GOK-leerlingen** (gelijke onderwijskansenbeleid). Deze komt bovenop de gewone subsidiëring voor de verbetering van de kwaliteit van de naschoolse opvang op school. Tijdens het schooljaar 2009-2010 kregen hiervoor 102 scholen subsidies.

- VGC
- Subsidie 2010: € 198 000

Vakantiekampen en -activiteiten

Aanbieden van een vakantiekamp/activiteiten aan (voornamelijk) kansarme kinderen/jongeren die verblijven in (of begeleid worden door) welzijnsorganisaties.

Bedoeling is om kinderen/jongeren van een ontspannende vakantie te laten genieten, maar tegelijk ook een positieve groepsdynamiek te genereren en de zelfredzaamheid en sociale vaardigheden van de kinderen/jongeren positief te beïnvloeden.

- VGC
- Subsidie 2010: € 22 520

Vormingswerking voor kansarme vrouwen en jongeren

De VGC ondersteunt een vormingswerking van Groep Intro met een multidisciplinaire aanpak voor kansarme vrouwen en jongeren, voor meer zelfredzaamheid, of als opstap naar werk of opleiding.

- VGC
- Subsidie 2010: € 45 901

| Actie 22.4: Lokale afsprakennota participatiedecreet

Naast de initiatieven die reeds in acties 22.1, 22.2 en 22.3 zijn vermeld, voert de VGC eveneens diverse acties in het beleidsdomein cultuur, jeugd en sport, in het kader van de uitvoering van de lokale afsprakennota participatiedecreet, met als doelstellingen:

- Het bevorderen van de deelname van Brusselse inwoners met een laag inkomen en nieuwkomers aan het vrijetijdsaanbod in en buiten Brussel;
 - het vergroten van de kwaliteit van het vrijetijdsaanbod voor mensen in kansarmoede;
 - het bevorderen van de kennis van kansarmoede bij de culturele instellingen en organisaties zodat ze hiermee rekening kunnen houden bij het openstellen van hun programma.
- VGC
 - Subsidie 2010: minimum € 200 000

3.2.6 Samenleven

Strategische doelstelling 23:

Ondersteunen van het recht om in gezinsverband te leven en bevorderen van de familiebanden

| *Actie 23.1: Maatregelen die de familiebanden bevorderen*

Opvoedingsondersteuning “Inloopteams”

De Inloopteams bieden ondersteuning aan ouders bij de opvoeding van hun kind. Uitgangspunt is daarbij dat ouders nood hebben aan versterking van hun ouderlijke vaardigheden en aan netwerkvorming. Uiteindelijk moet dit leiden tot betere kansen op maatschappelijke integratie van de kinderen én de ouders.

De Inloopteams worden, met respect voor hun specifieke opdracht naar laagdrempeligheid en maatschappelijk kwetsbare gezinnen, verankerd in een breder samenwerkingsverband “opvoedingsondersteuning”.

- VGC
- Subsidie 2010: € 140 000

Opvoedingsondersteuning “ontmoetingsplaatsen”

De uitbouw van ontmoetingsplaatsen voor jonge kinderen en hun ouders, ter ondersteuning van ouders bij de opvoeding van hun kind.

Er wordt specifiek gestreefd naar een sociale mix.

- VGC
- Subsidie 2010: € 138 000

Onthaalruimte voor ouders en kinderen van het type “Maison verte”

Dit project, geïnspireerd op de “Maisons Vertes” van Françoise Dolto, is erop gericht de relatie tussen ouders en hun kinderen te ondersteunen, zonder enig oordeel en rekening houdend met de mogelijkheden van de actoren.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 100 000

Onthaalruimte voor ouders en kinderen uit de wijk

Dit project richt zich op het ontwikkelen van een eerstelijns onthaalruimte, specifiek voorzien voor ouders met hun kinderen. De doelstelling is de band tussen ouders en kinderen te verbeteren en een eerste contact aan te bieden met de zorgsector.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 20 000

Werking naar (kans)arme moeders en kinderen

Het *Dienstencentrum voor het Kind* – vzw *Nasci* reikt hulpbehoevende zwangere vrouwen, moeders en hun kinderen die het bijzonder moeilijk hebben en zich essentiële dingen voor het levensonderhoud niet kunnen aanschaffen, een helpende hand.

De werking van de vzw *Nasci* omvat vijf pijlers: materiële bijstand verlenen; een huis van vertrouwen zijn voor moeders en kinderen; ondersteuning, advies en doorverwijzing; ontspannende, culturele en didactische activiteiten; en vrijwilligerswerking.

- VGC
- Subsidie 2010: € 79 046

Ontmoetingsruimten

De dienst "Ontmoetingsruimte" is een ambulante dienst die een ontmoetingsruimte en een neutrale en professionele omkadering aanbiedt aan families die een breuk doormaken, een scheiding of een feitelijke scheiding.

- COCOF
- Erkenning
- Subsidie 2010: € 347 000

Actie 23.2: Een actief beleid inzake de strijd tegen partner- en intrafamiliaal geweld in het Brussels Gewest

Het Brussels Gewest ontwikkelt sinds 2005 een **beleid inzake de strijd tegen partner- en intrafamiliaal geweld**. Om dit engagement tot een goed einde te brengen werd een gewestelijke coördinatie opgestart inzake partner- en intrafamiliaal geweld, met het oog op het uitwerken van jaarlijkse actieplannen en het opzetten van acties op het vlak van informatie, vorming, sensibilisering,... in het Brussels Gewest.

- BHG
- Subsidie 2010: € 46 000

De COCOF neemt samen met de Franse Gemeenschap en het Waals Gewest deel aan een **gemeenschappelijk meerjarenplan inzake de strijd tegen partner- en intrafamiliaal geweld**.

De COCOF subsidieert de vzw *Groupe Santé Josaphat* voor het **netwerk "Mariage et migrations"**, die samen met verschillende verenigingen een reflectie voert rond de problematiek van huwelijken die tot stand komen in een migratiecontext (gearrangeerd huwelijk, gedwongen huwelijk, schijnhuwelijk, gewoonterechtelijk huwelijk,

huwelijk om economische redenen,...), huwelijken die aanleiding kunnen vormen voor bijzondere vormen van sociaal en economisch geweld zoals sociaal isolement, partnergeweld, bestaansonzekerheid, risico's tot uitzetting, ernstige geestelijke gezondheidsproblemen,...

Strategische doelstelling 24:

Investeren in maatregelen en initiatieven die het mogelijk maken om (opnieuw) sociale banden aan te knopen

Actie 24.1: Aanknopen van sociale banden voor kwetsbare bevolkingsgroepen

Gewestelijk netwerk

Ontwikkelen van een gewestelijk netwerk van werkingen op het vlak van sociale begeleiding en projecten van sociale cohesie die gevoerd worden in samenwerking met de bewoners van sociale huisvesting (verenigingsnetwerk en sector van sociale huisvesting in het bijzonder) en die het mogelijk maken om op lokaal niveau sociale banden aan te knopen voor een kwetsbaar publiek.

De doelstelling is om in elke gemeente waar dit nodig is aangepaste voorzieningen te voorzien die deze rol op zich nemen.

- BHG
- Budgettaire kost: jaarlijks ongeveer € 4 500 000

Verenigingen die zich inzetten voor de integratie via de huisvesting

Subsidie aan 30 verenigingen die zich inzetten voor de integratie via de huisvesting. Deze verenigingen treden hoofdzakelijk op de (private) huurmarkt, voornamelijk op het vlak van verdediging van de huurders, informatie, vorming, opzetten van innovatieve woonprojecten en begeleiding van een kwetsbaar publiek.

Er bestaan 5 soorten verenigingen: eerstelijnsverenigingen op het vlak van begeleiding van kwetsbare huurders, verenigingen die huisvesting bezitten die ze ter beschikking stellen voor bepaalde doelgroepen, verenigingen die zich tot doelgroepen richten (mensen met een handicap, migranten, thuislozen,...), verenigingen gespecialiseerd in de verdediging van huurders, de huurdersunies en de verenigingen die instaan voor de ondersteuning en coördinatie van de sector.

Twee nieuwe verenigingen ontvangen een gewestelijke financiering: *Fami-home* en *Samenlevingsopbouw*. *Fami-home*

ontwikkelt projecten op het vlak van solidair wonen gericht op ex-dak- en thuislozen, *Samenlevingsopbouw* ontwikkelt integratieprojecten die ingebed zijn in verschillende wijken volgens een originele gemeenschapsbenadering.

- BHG
- Subsidie 2010: € 2 158 850

“Espace Social Télé-Service”

Espace Social Télé-service is een project dat er op gericht is hulp te bieden aan mensen die lijden aan eenzaamheid, door hen een ruimte aan te bieden waar ze gehoord worden en hun hart kunnen luchten, anderzijds door een telefonisch onthaal aan te bieden van maandag tot vrijdag.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 6 000

Ontmoetingsmomenten voor en tussen kansarme buurtbewoners

Comité Kuregem organiseert ontmoetingsmomenten voor en tussen kansarme buurtbewoners.

- VGC
- Subsidie 2010: nog niet toegekend

Strategische doelstelling 25:

Ondersteunen van het Brusselse verenigingsleven

| Actie 25.1: Steun aan sociaal-culturele verenigingen

Ondersteuning van sociaal-culturele verenigingen met specifieke aandacht voor senioren- en migrantenverenigingen.

- VGC
- Subsidie 2010: € 1 000 000

Strategische doelstelling 26:

Bevorderen van de sociale en culturele mix over het hele Brusselse stedelijke grondgebied

A *Het “samenleven” bevorderen*

| Actie 26.1: Cohésion sociale COCOF^[3]

De projecten van “Cohésion sociale” hebben armoedebestrijding niet als doelstelling maar dragen er onrechtstreeks toe bij door de emancipatie van mensen en de toegang tot andere diensten van armoedebestrijding, vorming, werk, enz. te bevorderen.

Het College van de COCOF heeft voor de periode 2011-2016 drie prioriteiten vastgelegd voor de contracten voor “Cohésion sociale” in Brussel, nl.:

1. Ondersteuning en begeleiding van schoolgaande jeugd, in een dynamiek van complementariteit met de scholen en in permanent contact met de leefomgeving van het kind. Bijzondere aandacht zal gaan naar specifieke ondersteuning van adolescenten.
2. Alfabetisering en aanleren van Frans voor laag- of niet geschoolde volwassenen.
3. De opvang en begeleiding van nieuwkomers. Bijzondere aandacht zal gaan naar acties die gericht zijn op de ondersteuning, de opvang en de begeleiding van nieuwkomers. De acties gericht op het aanleren van Frans als vreemde taal en de organisatie van inburgeringscursussen zullen versterkt worden.

Gemeentelijke en gewestelijke contracten

Conform aan het decreet met betrekking tot “Cohésion sociale”;

- is 80 % van het budget voor de contracten voor Cohésion sociale bestemd voor de financiering van gemeentelijke contracten.
- Subsidie 2010: € 6 020 000
- is 20 % van het globale budget bestemd voor de financiering van gewestelijke of intergemeentelijke projecten, en aan projecten die niet in een gemeentelijk contract zijn opgenomen of projecten in een gemeente buiten de Ruimte voor Versterkte Ontwikkeling van Huisvesting en Renovatie (RVOHR)
- Subsidie 2010: € 1 505 000

[3] Voor meer details over de acties die in het verleden in dit kader werden opgezet, verwijzen we naar de bijlagen van dit document.

Beleid “buiten decreet”

De COCOF subsidieert eveneens verenigingen voor een beleid buiten het decreet “Cohésion sociale”, met name in samenwerking met Europa, de Federale overheid of de andere Gewesten en Gemeenschappen.

De doelstellingen:

- de bevordering van gelijkheid en diversiteit in alle sectoren van het sociale en culturele leven;
- de deelname aan het sociale, culturele, economische en politieke leven en het creëren van mogelijkheden om de individuele vrije keuze en zelfstandigheid te bevorderen;
- de verbetering van wederzijdse uitwisseling en kennis tussen de verschillende gemeenschappen;
- de ondersteuning van lokale dynamiek ter bevordering van de sociale samenhang.

- COCOF
- Subsidie 2010: € 250 000

Actie 26.2: Steun aan de werking van vzw *Citizenne/Vormingplus.Brussel*

Citizenne levert een bijdrage tot de versterking van de sociale samenhang door het aanbieden van educatieve, gemeenschapsvormende en cultuurspreidende activiteiten. *Citizenne* werkt actief aan de verbinding tussen de verschillende gemeenschappen die in Brussel wonen, werken of leven. *Citizenne* heeft daarbij bijzondere aandacht voor minderbedeelde doelgroepen.

- VGC
- Subsidie 2010: € 32 000

B Bevorderen van de diversiteit

Actie 26.3: Samenlevingsinitiatieven VGC

De VGC subsidieert in 2010 initiatieven die een zichtbare en resultaatgerichte bijdrage leveren aan het harmonieus samenleven van allochtone en autochtone stadsbewoners en waarvan de werking en het doelpubliek zich spreiden over het geheel of een gedeelte van het Brussels Gewest. Enerzijds worden werkingen op langere termijn gesubsidieerd, anderzijds projecten van maximum 3 jaar. Daarnaast bestaat ook de mogelijkheid om een subsidie voor een specifieke activiteit aan te vragen.

De prioritaire aandachtsdomeinen zoals verwoord in de omzendbrief zijn de volgende:

- Toeleiding van allochtonen naar basisstructuren en reguliere diensten door het wegwerken van drempels, via het versterken van de voorportaalfunctie van zelforganisaties;
- het bevorderen van participatie van allochtone jongeren aan de samenleving en het stimuleren van de interculturele dialoog tussen jongeren;
- het ontwikkelen van experimentele initiatieven met het oog op een versterking van de sociale cohesie op wijkniveau;
- het stimuleren van intergenerationele én interculturele interactie tussen jongeren en ouderen;
- initiatieven die bijdragen tot empowerment van het allochtoon middenveld;
- via het subsidiëren van de diverse werkingen en projecten wenst de VGC bij te dragen tot het creëren van laagdrempelige ontmoetingsmogelijkheden en het bevorderen van de sociale cohesie.

- VGC
- Subsidie 2010: € 851 000

Actie 26.4: Impulsfonds voor het Migrantenbeleid

Projecten in het kader van het Impulsfonds voor het Migrantenbeleid. Het Impulsfonds voor het Migrantenbeleid, opgericht in 1991, wil impulsen geven aan de verbetering van het levenskader en de maatschappelijke integratie van personen van vreemde oorsprong, de preventie van discriminatie en de interculturele dialoog.

Sommige verenigingen bereiken een kwetsbaar publiek, hoewel hun primaire doelstelling niet ligt in de strijd tegen armoede maar wel in de integratie van personen van vreemde origine.

- COCOF en VGC
- Subsidie 2010: € 97 000 (cofinanciering COCOF – verenigingen) en € 466 000 (cofinanciering COCOF – gemeentelijke projecten), € 543 061 (VGC)

Actie 26.5: Gelijke kansen en diversiteit

Veertiendaagse Gelijke Kansen en Diversiteit

Van 10 tot 25 november 2010 organiseert de Staatssecretaris voor Gelijke kansen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een “Veertiendaagse van de gelijke kansen en diversiteit”, om de bijdrage van het Gewest en Europa op het vlak van gelijke kansen en diversiteit duidelijk te maken. Gedurende deze veertiendaagse worden naast openings- en slotevenementen

tal van evenementen georganiseerd door Brusselse verenigingen die actief zijn op het domein van gelijke kansen en diversiteit in het Brussels Gewest.

- BHG
- Subsidie 2010: € 450 000 (€ 300 000 voor de projectoproep, € 150 000 voor de openbare aanbesteding)

Brusselse verenigingen actief op het domein van gelijke kansen en diversiteit

Ondersteunen van de acties van de Brusselse verenigingen voor het bevorderen van de gelijke kansen en de diversiteit in het Brussels Gewest.

- BHG
- Subsidie 2010: € 450 000 (€ 150 000 klassieke subsidies, € 300 000 in het kader van de Veertiendaagse Gelijke kansen en Diversiteit)

Acties 14.15 en 14.16 hebben als doelstelling het **tegengaan van discriminatie op de arbeidsmarkt**, door middel van het stimuleren van diversiteit in de ondernemingen (actie 14.15) en een informatieloket voor discriminatie bij aanwerving (actie 14.16).

3.2.7. Democratie, justitie, veiligheid

Strategische doelstelling 27:

Bevorderen van de democratische functie van de overheid en de voorzieningen

Actie 27.1: Democratisch draagvlak in de Brusselse samenleving

In uitvoering van het stedenfonds wenst de VGC te werken aan een democratisch bestuur dat een democratisch draagvlak ontwikkelt in de Brusselse samenleving, d.m.v. de organisatie van stadscongressen en participatieve trajecten over samenwerking, netwerking en stedelijkheid.

- VGC
- Subsidie 2010: € 70 000

Strategische doelstelling 28:

Realiseren van het recht op een behoorlijke rechtsbedeling

Actie 28.1: Eerstelijns juridische dienstverlening

De VGC verleent een specifieke subsidie aan *CAW Archipel* in het kader van eerstelijns juridische dienstverlening, en dit op basis van de toename van specifieke doelgroepen binnen het CAW die in een steeds complexere juridische reglementering inzake verblijf, nationale en sociale rechten terechtkomen. Vele cliënten hebben een meerzijdig dossier, zowel op administratief, sociaal als juridisch vlak. Met een eigen juridische dienstverlening kan *CAW Archipel-Welkom* aan integrale hulpverlening doen.

- VGC
- € 51 902

Strategische doelstelling 29:

Alle Brusselse overheden zetten zich in voor de optimale uitvoering van de Basiswet betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden (12 januari 2005) voor wat hun bevoegdheden betreft

Actie 29.1: Centra voor Justitieel Welzijnswerk

Erkenning en subsidiëring van *Centra voor Justitieel Welzijnswerk*. Een *Centrum voor Justitieel Welzijnswerk* is een ambulante dienst voor bijstand aan hetzij slachtoffers en hun naasten, hetzij verdachten, in vrijheid gestelde veroordeelden, ex-gedetineerden en hun naasten, hetzij aan beide doelgroepen.

- GGC en COCOF
- Erkenning
- Subsidie 2010: € 941 000 (COCOF), € 550 000 (GGC)

De Franse Gemeenschap, het Waals Gewest en de COCOF hebben een samenwerkingsakkoord ondertekend dat gericht is op de coördinatie van het interventiebeleid in het gevangenis milieu. De GGC en de Vlaamse Gemeenschap zijn betrokken bij de uitwerking van dit samenwerkingsakkoord.

De Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de COCOF en de GGC bereiden een samenwerkingsakkoord voor op het vlak van slachtofferzorg, in uitvoering van het protocolakkoord dat afgesloten is in 2009.

3.4 INTERGOVERNEMENTELE AANPAK: EEN COÖRDINATIE VAN HET BRUSSELS ARMOEDEBELEID

Strategische doelstelling 32:

De Brusselse beleidsmakers streven naar een horizontale coördinatie tussen het beleid van de Brusselse Regering en de Colleges van de drie Brusselse Gemeenschapscommissies inzake de strijd tegen armoede

Brusselse Interministeriële Conferentie Sociaal-Gezondheid (zie actie 10.1)

Actie 32.1: Overlegcomités ter ondersteuning van het horizontaal overleg tussen de Brusselse overheden

Brussels Overleg thuislozenzorg

Het overlegcomité, opgericht door de GGC voor de problematiek van de daklozen van het Brussels Gewest, organiseert een permanent overleg tussen de verschillende betrokken partners, teneinde de herintegratie van daklozen te bevorderen en de toegang tot de diensten en de structuren te vergemakkelijken d.m.v. een coördinatie van acties op het terrein en onderlinge uitwisseling van informatie.

- GGC

Overlegcomité Justitieel Welzijnswerk

Het overlegcomité Justitieel Welzijnswerk werd opgericht met als doel de overheden samen te brengen die bevoegd zijn voor het justitieel welzijnswerk op het grondgebied van het Brussels Gewest (GGC, COCOF, Vlaamse en Franse Gemeenschap), alsook hun administraties en de door de overheden erkende diensten.

De opdrachten van het Overlegcomité zijn: de organisatie van permanent overleg tussen alle betrokkenen; het ondersteunen en bevorderen van samenwerking en coördinatie op uitvoerend vlak; het geven van advies aan de bevoegde overheden over het gevoerde en uit te voeren beleid inzake justitieel welzijnswerk op het grondgebied van het Brussels Gewest.

- GGC

Actie 32.2: La Strada – Steunpunt thuislozenzorg Brussel

Subsidiëring van de Vzw *Steunpunt thuislozenzorg Brussel*, in uitvoering van

- de Beleidsnota thuislozenzorg 30.05.2007
- het Strategisch Plan Justitieel Welzijnswerk 3.07.2008

- GGC
- Subsidie 2010: € 282 000

Actie 32.3: Franse en Vlaamse Gemeenschap en lokale overheden bij Brussels armoedebeleid betrekken

De Brusselse overheden nemen hierbij het formele engagement om de Franse en Vlaamse Gemeenschap en de lokale overheden te betrekken bij het volgende actieplan (dat gepubliceerd zal worden in 2012).

Strategische doelstelling 33:

De Brusselse beleidsmakers streven naar een verticale coördinatie met het federale, lokale en Europese niveau

A Lokale overheden

Actie 33.1: Bijzonder Fonds voor Maatschappelijk Welzijn

Verdeling over de 19 OCMW's van 7 % van de Algemene Dotatie aan de Gemeenten, conform de regels vastgesteld door het Besluit van het Verenigd College van 23 april 1998.

- GGC
- Subsidie 2010: € 18 702 000

Actie 33.2: Sociale coördinatie door de OCMW's

Subsidiëring van de projecten sociale coördinatie van de OCMW's. De sociale coördinatie is het overleg van de plaatselijke actoren met de bedoeling hun acties te identificeren en op elkaar af te stemmen.

- GGC
- Subsidie 2010: € 550 000

*Actie 33.3: Vzw Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
Afdeling Maatschappelijk Welzijn*

Subsidiëring van de Vereniging voor het opmaken van een inventaris van de door de OCMW's aangeboden diensten en toegekende steun en het online plaatsen van "De OCMW-gids", met betrouwbare, toegankelijke en leesbare informatie met betrekking tot de dienstverlening van de 19 Brusselse OCMW's (www.ocmw-info-cpas.be).

- GGC
- Subsidie 2010: € 87 250

B *Federale overheid*

Actie 33.4: Uitvoering van het samenwerkingsakkoord van 5 mei 1998 tussen de federale Staat, de Gewesten en de Gemeenschappen betreffende de bestendiging van het armoedebeleid

- Subsidiëring van het *Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting*, in uitvoering van het samenwerkingsakkoord.
 - Subsidiëring van het aandeel in de kosten van de organisatie van het Europees jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting 2010.
- GGC
 - Subsidie 2010: € 23 131

HOOFDSTUK 4. EVALUATIE VAN HET ARMOEDEBELEID

Strategische doelstelling 34:

Gezamenlijk uitwerken en toepassen van een evaluatie van het gevoerde beleid

| *Actie 34.1: Evaluatie van het armoedebeleid*

Armoederapport als leerproces

Het Brussels actieplan armoedebestrijding 2012 zal naast een geactualiseerd actieplan ook een **tweejaarlijks voortgangsrapport** bevatten. Het voortgangsrapport beschrijft de implementatie en uitvoering van het actieplan 2010 en evalueert in hoeverre de vooropgezette doelstellingen bereikt zijn. Dit vormt de basis voor een geactualiseerd actieplan, waarin de beleidsacties uit 2010 waar nodig bijgestuurd worden en nieuwe beleidsinitiatieven opgenomen worden.

Armoederapport als (beleids)proces en methode van beleidsontwikkeling

Actie 5.1 beschrijft de opmaak van het tweejaarlijks Brussels armoederapport als een beleidsondersteunend instrument in functie van de uitbouw van een gecoördineerd armoedebeleid in het Brussels Gewest. Het proces van de Brusselse armoederapportage, met de tweejaarlijkse opmaak van de 6 verschillende onderdelen, leunt sterk aan bij de traditionele beleidscyclus (zie inleidende beschouwingen).

In het tweejaarlijks voortgangsrapport moet nagegaan worden hoe het armoederapport de facto functioneert als een (beleids)proces en methode van beleidsontwikkeling.

- IKW Armoedebestrijding

BIJLAGEN.

STAND VAN ZAKEN VAN HET GEVOERDE BELEID OP 6 DOMEINEN

INHOUDSTAFEL

BIJLAGE 1. DE OCMW'S. BASISGEGEVENS EN KERNCIJFERS	104
1.1 DE CENTRALE ROL VAN HET OCMW IN DE ARMOEDEBESTRIJDING	104
1.2 DIENSTVERLENING VAN HET OCMW	105
1.2.1 Gecentraliseerde opvang	105
1.2.2 Maatschappelijke eerstelijns hulp	105
1.2.3 Maatschappelijke tweedelijns hulp (meer specifieke problematieken)	105
1.3 DE BEGUNSTIGDEN. ENKELE KERNCIJFERS 2000-2010	107
1.4 EEN FINANCIËLE BENADERING	107
1.4.1 De Brusselse OCMW's 2000-2010	108
1.4.2 De "sociale dienst" van de Brusselse OCMW's: 2009-2010	109
BIJLAGE 2. SOCIALE DIENSTEN	112
2.1 CENTRA VOOR ALGEMEEN WELZIJNSWERK (GGC)	112
2.1.1 Subsidiërende overheid en opdrachten	112
2.1.2 Beschrijving van het aanbod	112
2.1.3 Beschrijving van de investeringen in de sector	112
2.1.4 Tewerkgesteld personeel in 2009	112
2.2 DE "CENTRES D'ACTION SOCIALE GLOBALE" (COCOF)	113
2.2.1 Subsidiërende overheid en opdrachten	113
2.2.2 Beschrijving van het aanbod	113
2.2.3 Beschrijving van de investeringen in de sector	113
2.2.4 Tewerkgesteld personeel in 2009	113
2.3 DE CENTRA VOOR ALGEMEEN WELZIJNSWERK (VLAAMSE GEMEENSCHAP EN VGC)	113
2.3.1 CAW Archipel	113
2.3.2 CAW Mozaiek	114
2.4 SPREIDING VAN DE SOCIALE DIENSTEN IN HET BRUSSELS GEWEST	116
2.5 SYNTHESE VAN DE BESCHIKBARE MIDDELEN EN HET PERSONEEL IN HET ALGEMEEN WELZIJNSWERK	117
BIJLAGE 3. SOCIALE HUISVESTING	118
3.1 INLEIDING	118
3.2 OVERZICHT	119
3.3 DE HUISVESTING IN DE STADSVERNIEUWING	120
3.3.1 Wijkcontracten	120
3.3.2 Afzonderlijke onroerende goederen	120
3.3.3 Samenvattende tabel	121

3.4	DE BRUSSELSE GEWESTELIJKE HUISVESTINGSMAATSCHAPPIJ.....	121
3.4.1	Klassiek programma	121
3.4.2	Gewestelijk huisvestingsplan	121
3.4.3	Patrimonium van de BGHM.....	121
3.4.4	De huurders van de BGHM.....	122
3.5	HET WONINGFONDS VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST	124
3.5.1	De huurhulp. Het woningenbestand	124
3.5.2	De huurhulp. De huurders	124
3.5.3	De huurhulp. Budgettaire aspecten	125
3.6	HUURTOELAGE	125
3.7	DE SOCIALE VERHUURKANTOREN.....	126
3.8	GEMEENTEN EN OCMW'S	126
3.9	DE ZORG-WONINGEN.....	127
BIJLAGE 4. DE THUISLOENZORG		128
4.1	INLEIDING	128
4.2	DE BELEIDSNOTA THUISLOENZORG BRUSSEL	129
4.3	HET AANBOD VAN VOORZIENINGEN	129
4.4	DE WETGEVING	130
4.5	DE “KOSTPRIJS” VAN DE THUISLOENZORG IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST 2010.....	131
BIJLAGE 5. “COHESION SOCIALE”, EEN TRANSVERSAAL BEGRIP EN EEN GEWESTELIJKE UITDAGING		132
5.1	ALGEMENE VOORSTELLING.....	132
5.2	EEN BELEID GESTRUCTUREERD ROND PRIORITAIRE DOELSTELLINGEN	132
5.3	EEN GEDIVERSIFIEERD AANBOD	133
5.4	EEN SPECIFIEK AANBOD VOOR EEN KWETSBARE BEVOLKING?	134
5.5	VOOR WELK PUBLIEK IN WERKELIJKHEID?	135
5.6	BUDGETTAIRE MIDDELEN	135
5.7	MET WELKE WERKNEMERS?.....	136
BIJLAGE 6. ARMOEDEBESTRIJDING VANUIT DE VGC: EEN BLIK OP HET STEDENFONDS		137
6.1	ALGEMENE INTRODUCTIE OP HET STEDENFONDS	137
6.2	DE VGC EN HET STEDENFONDS	137
6.2.1	Strategische doelstelling 1: De VGC ontwikkelt een duurzaam beleidsinstrumentarium.....	137
6.2.2	Strategische doelstelling 2: meer en betere gemeenschapsinfrastructuur uitbouwen met als doel de fysieke omgeving te verbeteren	137
6.2.3	Strategische doelstelling 3: de VGC ontwikkelt dienstverlening en projecten met het oog op het verhogen van de leefkwaliteit in de domeinen onderwijs en opleiding, welzijn en gezondheid, jeugd, cultuur en sport, met bijzondere aandacht voor een grotere zichtbaarheid van de VGC, voor het versterken van specifieke sectoren en het stimuleren van brede projecten.....	138

BIJLAGE I. DE OCMW'S. BASISGEGEVENS EN KERNCIJFERS

Luc Notredame, Kabinet Minister Evelyne Huytebroeck
Christine Dekoninck, Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest. Afdeling OCMW

1.1 DE CENTRALE ROL VAN HET OCMW IN DE ARMOEDEBESTRIJDING

"De OCMW's spelen een belangrijke rol in de strijd tegen de armoede. Aangezien steeds meer mensen het moeilijk hebben een plaats in de samenleving te vinden, bekleedt het OCMW een centrale plaats in het lokaal sociaal beleid". Zo omschrijven de Afdeling Maatschappelijk Welzijn van de Vereniging van de Stad en Gemeenten en de Conferentie van de Voorzitters en Secretarissen van de 19 OCMW's de rol en opdracht van de OCMW's in het "Gewest- en Gemeenschapsmemorandum van de OCMW van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest" (2009).

De opdracht van de OCMW's wordt omschreven in de organieke wet van 8 juli 1976. Artikel 1 van deze wet stelt: "Elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Er worden openbare centra voor maatschappelijk welzijn opgericht die, onder de door deze wet bepaalde voorwaarden, tot opdracht hebben deze dienstverlening te verzekeren". Artikel 57 formuleert de "algemene taak" als volgt: het OCMW "heeft tot taak aan personen en gezinnen de dienstverlening te verzekeren waartoe de gemeenschap gehouden is. Het verzekert niet alleen lenigende of curatieve doch ook preventieve hulp. Deze dienstverlening kan van materiële, sociale, geneeskundige, sociaal-geneeskundige of psychologische aard zijn". Tenslotte stelt artikel 59: "Het OCMW vervult zijn opdracht volgens de meest aangepaste methoden van het maatschappelijk werk en met eerbiediging van de ideologische, filosofische of godsdienstige overtuiging van de betrokkenen".

Om deze steeds talrijker wordende opdrachten te kunnen uitvoeren, beschikt het OCMW over sociale of specifieke diensten die zijn bedoeld om de situatie te verbeteren van de mensen die bij het OCMW aankloppen. Hiertoe voeren de maatschappelijk werkers de sociale onderzoeken uit ter voorbereiding van de beslissing van het Centrum, verstrekken ze documentatie en advies aan de gebruikers en verzekeren ze, indien nodig, de sociale en/of budgettaire begeleiding. Bij wijze van herinnering: de tussenkomst van het OCMW wordt doorgaans voorafgegaan door een sociaal onderzoek dat besluit met een nauwkeurige diagnose over het bestaan en de omvang van de behoefte aan dienstverlening en de meest passende middelen voorstelt om daarin te voorzien (art. 60).

Vooraleer een overzicht te geven van de dienstverlening van de OCMW's is het belangrijk te benadrukken dat de

wetgever in deze definitie van «dienstverlening waartoe de gemeenschap gehouden is» de OCMW's een ruime beoordelingsbevoegdheid toekent wat betreft de te verlenen maatschappelijke hulp, de tussenkomstmodaliteiten en -voorwaarden (behalve voor wat betreft de wet op het Recht op maatschappelijke integratie), maar dat de filosofie waarop hun actie steunt volledig moet passen in de strijd tegen de armoede en de sociale uitsluiting.

Het OCMW streeft naar menselijke waardigheid voor elke gebruiker die bij het Centrum aanklopt; dit doel kan enkel worden bereikt door middel van een pluridisciplinaire hulpverlening.

De diversiteit aan acties die van het OCMW worden gevraagd, impliceert een zelfde diversiteit aan betrokkenen in de sociale of specifieke hulpverlening. De samenwerking met andere organisaties vindt ook haar bestaansreden in de oplossing van de maatschappelijke problematiek en de tussenkomst ten voordele van een maatschappelijk achtergestelde bevolking. Het OCMW moet uiteraard in de eerste plaats in overeenstemming zijn met het recht op maatschappelijke integratie, maar de werking van het OCMW mag zich niet beperken tot een loket waar het leefloon of financiële maatschappelijke steun wordt uitbetaald.

Maatschappelijke hulp neemt verschillende vormen aan op maat van de verschillende dimensies van armoede: tussenkomst in natura, sociale begeleiding, schuldbemiddeling, geïndividualiseerde gezinshulp, bejaardenhulp, thuis wonen dankzij diensten voor gezinshulp, hulp bij huisvesting, hulp bij de huurwaarborg, lokaal opvanginitiatief voor asielzoekers, om maar enkele voorbeelden te noemen. Het moet eveneens duidelijk zijn dat de hulp van een OCMW onlosmakelijk is verbonden met de tussenkomst van maatschappelijk werkers en iedereen die in contact staat met de doelgroepen in de specifieke diensten. De maatschappelijk werkers van het OCMW zijn er niet uitsluitend om een sociaal onderzoek uit te voeren, het is tevens hun taak om mensen en gezinnen te ondersteunen en hen te helpen hun problemen te overwinnen en opnieuw zelfstandig te worden. Zij moeten alle methoden op het vlak van maatschappelijk werk (individueel, in groep of zelfs in gemeenschap) aanwenden om de doelstellingen te bereiken op het vlak van emancipatie en burgerschap van de mensen die zich tot het OCMW richten.

Het OCMW is een openbare dienst: het is een pluralistische instelling die met respect voor ieders overtuiging moet nagaan hoe groot ieders behoefte is. Maatschappelijke hulp is dan ook niet steeds of uitsluitend materieel. De sociale of

specifieke diensten begeleiden de gebruikers op een traject dat moet leiden naar de oplossing van hun probleem; een traject bezaaid met hindernissen maar niet onuitvoerbaar.

De verandering van de Franse benaming (van "centre public d'aide sociale" in "centre public d'action sociale") benadrukt juist deze dynamische rol die de OCMW's spelen in de strijd tegen de sociale uitsluiting en het herinschakelingsproces van mensen in moeilijkheden. Zo:

- verlenen de OCMW's maatschappelijke hulp wanneer ze financiële hulp of een leefloon uitkeren;
- voeren de OCMW's "sociale actie" wanneer ze tussenbeide komen bij de zoektocht naar huisvesting, aan schuldbemiddeling doen of tewerkstelling aanbieden;
- doen de OCMW's aan preventie wanneer ze energieaudits voorstellen;
- doen de OCMW's aan netwerking wanneer ze een sociale coördinatie voorstellen;
- komen de OCMW's tegemoet aan de behoeften van de doelgroepen wanneer ze nieuwe diensten oprichten.

De OCMW's kunnen actief zijn in verschillende domeinen: tewerkstelling en professionele inschakeling, huisvesting, hulp aan bejaarden, jongeren- en kinderbeleid, het oplossen van familiale problemen, enz. Deze diensten zijn niet altijd voorbehouden voor wie een OCMW-uitkering krijgt, sommige staan open voor iedereen.

1.2 DIENSTVERLENING VAN HET OCMW

Welke diensten bieden de OCMW's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aan?

Onderstaande diensten worden aangeboden door alle OCMW's en behoren tot hun algemene taken:

1.2.1 Gecentraliseerde opvang

Deze opvang maakt deel uit van het informeren en oriënteren van mensen die bij het OCMW aankloppen. De onthaalbeambte legt afspraken met de maatschappelijk werkers vast of stuurt de mensen door naar noodpermanenties, transversale diensten of eventueel naar externe diensten.

In sommige OCMW's staan deze onthaalbeambten in voor het overhandigen van administratieve documenten of voor de eerste algemene inlichtingen.

1.2.2 Maatschappelijke eerstelijns hulp

Deze dienst maakt deel uit van de algemene maatschappelijke aangelegenheden. De permanenties en de dossiers worden beheerd door maatschappelijk werkers die men als «polyvalent» zou kunnen omschrijven. De aanvragen die in dit soort dienst worden behandeld, hebben betrekking op:

- het leefloon of equivalent leefloon;
- voorschotten op pensioenen, werkloosheidsuitkeringen, gehandicaptenuitkeringen, kindergeld;
- maatschappelijke hulp in natura of diversen;
- een medische kaart of betalingsverbintenis waarmee men onder bepaalde voorwaarden gratis medische verzorging en geneesmiddelen krijgt;
- hulp bij de regularisering van de mutualistische situatie;
- administratieve hulp en sociale en/of budgettaire en/of administratieve begeleiding;
- hulp aan daklozen (noodopvang, referentieadres, installatiepremie).

Maatschappelijk werkers voeren voor al deze aanvragen sociale onderzoeken uit om te bepalen in hoeverre er behoefte aan hulp is, stellen diagnoses op over de omvang ervan en formuleren voorstellen aan de OCMW-autoriteit (speciaal comité van de sociale dienst of permanent bureau) die beslist over toekenning of weigering van de hulp. Deze beslissingen moeten worden gemotiveerd en binnen strikte termijnen aan de aanvragers worden gemeld.

In verschillende OCMW's kan deze algemene sociale dienst worden onderverdeeld volgens doelgroepcategorie, waarbij maatschappelijk werkers worden toegewezen aan jongeren onder de 25 jaar, aan oudere mensen of aan mensen met specifieke problemen.

De grote OCMW's die een groter gebied bestrijken, stellen sociale antennes in de wijken ter beschikking om de nabijheid van de maatschappelijke hulpverlening te garanderen.

1.2.3 Maatschappelijke tweedelijns hulp (meer specifieke problematieken)

A. Socioprofessionele inschakeling (SPI):

Maatschappelijk werkers of inschakelingswerkers zijn gespecialiseerd in de begeleiding van begunstigden van maatschappelijke dienstverlening met het oog op hun socioprofessionele inschakeling. Deze diensten maken gebruik van instrumenten zoals de socioprofessionele balans

of organiseren programma's om toegang te krijgen tot opleidingen.

In het kader van het tewerkstellingsproces kan de inschakelingsdienst het volgende voorstellen:

- een geïndividualiseerde opvolging;
- een vaardighedenbalans;
- een analyse van de mogelijkheden tot re-integratie op de arbeidsmarkt;
- een omkaderingsworkshop voor het zoeken naar werk of een heroriënteringsworkshop;
- toegang tot vacatures;
- een begeleiding om de persoon in kwestie een betere positie op de arbeidsmarkt te bezorgen.

Alle Brusselse OCMW's hebben een samenwerkingsovereenkomst met Actiris gesloten in het kader van het Brussels gewestelijk programma met daarin vier fasen voor socioprofessionele integratie.

Vier Brusselse OCMW's hebben gehoor gegeven aan de projectoproepen van het Europees Sociaal Fonds en stellen hun publiek ofwel tewerkstelling met opleiding ofwel inschakelingstrajecten voor.

De inschakelingsdiensten werken samen met andere organisaties in het kader van alfabetiserings- of opleidingscursussen.

B. Schuldbemiddeling

Deze dienst biedt mensen met een overmatige schuldenlast de mogelijkheid om oplossingen te vinden om hun schulden terug te betalen en toch een menswaardig leven te leiden. Het richt zich tot de bevolking van de gemeente die door het OCMW wordt geholpen.

Maatschappelijk werkers en/of juristen die gespecialiseerd zijn in schuldbemiddeling bieden individuele opvolging, minnelijke schikkingen (onderhandeling over de betalingsfaciliteiten bij de schuldeisers), collectieve schuldenregeling, preventieve acties, workshops rond bewust consumeren, budgetbeheer aan.

Alle OCMW's van het Gewest worden erkend als schuldbemiddelingsdienst; 18 van hen organiseren deze dienst voor de bevolking. Eén OCMW heeft een overeenkomst gesloten met een privéorganisatie waar de gebruikers in eerste instantie naartoe worden gestuurd.

C. Cel Energie

Deze dienst hangt vaak vast aan de schuldbemiddelingsdienst wanneer deze door het OCMW wordt opgericht. Deze dienst behandelt energiegerelateerde problemen (water, gas, elektriciteit):

- problemen om de facturen te betalen;
- afsluiting van de energietoevoer;
- statuut van beschermde klant;
- energiebesparingen;
- preventieve acties (eventueel energieaudits).

Momenteel hebben enkele OCMW's een dergelijke cel opgericht als specifieke dienst die er bij alle OCMW's zou moeten komen.

D. Andere diensten

Andere diensten, tussenkomsten of types hulpverlening worden niet door alle OCMW's van het Gewest aangeboden, maar slechts in enkele of zelfs maar in één gemeente. Ze zijn soms verbonden aan de algemene sociale dienst, maar het is interessant om er enkele uit te lichten omdat het gaat om diensten ten gunste van het publiek.

Ze kunnen worden ondergebracht in wat ook wel "sociale hulpverlening van de tweede lijn – aanvullende diensten" wordt genoemd:

- Cel huisvesting: om aanvragers van OCMW-steun toegang te geven tot degelijke, aangepaste en betaalbare huisvesting. "huisvestingtafels", transitwoningen en samenwerking met andere organisaties zoals de sociale verhuurkantoren;
- dienst voor psychosociale begeleiding: het gaat hier bijvoorbeeld om de begeleiding van verslaafden bij hun administratieve, sociale, psychomedische stappen of hun socioprofessionele integratie. Er kan eventueel een therapeutische begeleiding worden aangeboden;
- juridische permanenties: nuttige inlichtingen en goede raad, advies en hulp bij het ondernemen van administratieve of juridische stappen;
- dienst voor het herstel van meubilair voor wie een beroep doet op maatschappelijke hulp en in het kader van een socioprofessioneel inschakelingsproject;
- digitale ruimte (toegang tot het internet) voor iedereen;
- lokale opvanginitiatieven voor asielzoekers: 4 Brusselse OCMW's organiseren dergelijke geïndividualiseerde structuren voor gezinnen of individuen die asiel aanvragen;
- dagcentra voor mensen met een handicap;
- dienst voor sociale cohesie.

1.3 DE BEGUNSTIGDEN. ENKELE KERNCIJFERS 2000-2010

Hier wordt enkel de evolutie geschetst van het aantal begunstigden van het recht op maatschappelijke integratie of maatschappelijke hulp.

Het Recht op Maatschappelijke Integratie (RMI)

Dit recht wordt geconcretiseerd in een leefloon (LL), al dan niet gepaard met een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie, of in een tewerkstelling. Het totaal aantal begunstigden is tijdens de jaren 2000-2009 bijna verdubbeld (index 184), het aantal begunstigden op het leefloon is iets minder snel toegenomen (index 179), terwijl het aantal tewerkstellingen verdriedubbeld is (index 306). De aantallen blijven systematisch toenemen.

Het Recht op Maatschappelijke Hulp (RMH)

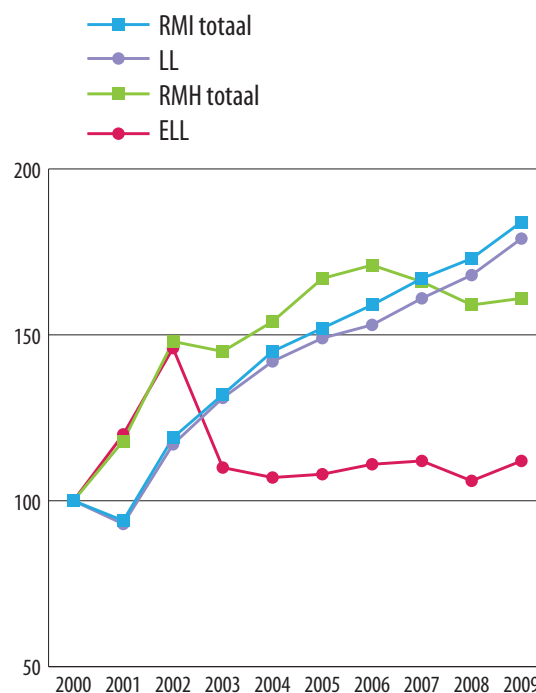
Dit recht omvat drie types van hulpverlening: financiële hulp (het equivalent leefloon), tewerkstellingsmaatregelen (SPI) en medische hulpverlening. Het totaal aantal begunstigden op maatschappelijke hulp is tijdens de jaren 2000-2009 met 60 % toegenomen, de evolutie vertoont echter een meer schommelend verloop dan het geval is bij het Recht op Maatschappelijke Integratie. Het aantal gerechtigden op het equivalent leefloon (ELL) neemt tijdens de beschouwde periode eerst snel toe, om vanaf het jaar 2003^[1] vrij stabiel te blijven schommelen rond 11 000 gerechtigden.

Tabel 1-01: Aantal gerechtigden op maatschappelijke integratie en hulp gedurende de jaren 2000-2009 in de Brusselse OCMW's.

	Totaal RMI	LL	Totaal RMH	SPI	ELL
2000	21 606	21 025	16 238	1 207	9 953
2001	20 252	19 572	19 088	1 460	11 976
2002	25 665	24 568	24 075	1 794	14 490
2003	28 586	27 549	23 504	2 066	10 950
2004	31 234	29 942	25 055	2 551	10 639
2005	32 924	31 265	27 136	3 040	10 761
2006	34 246	32 259	27 702	3 520	11 069
2007	36 067	33 918	26 890	3 747	11 121
2008	37 431	35 234	25 754	3 824	10 506
2009	39 815	37 721	26 095	3 693	11 131

Bron: POD Maatschappelijke Integratie. www.mi-is.be

Figuur 1-01: Evolutie van het aantal gerechtigden op maatschappelijke integratie en hulp gedurende de jaren 2000-2009 in de Brusselse OCMW's (index 100=2000).

Bron: POD Maatschappelijke Integratie. www.mi-is.be

1.4 EEN FINANCIËLE BENADERING

Financiële informatie geeft een indicatie van de inspanning die de (lokale) overheid zich getroost om de armoede te bestrijden, hetzij via een verbetering van de inkomenspositie van personen en gezinnen (inkomensoverdrachten), hetzij via de organisatie en de financiering van de hulp- en dienstverlening die tot doel heeft deze personen en gezinnen te ondersteunen.

De boekhouding van de Brusselse OCMW's is gebaseerd op de functioneel-economische classificatie, zoals die wettelijk is geregeld bij Besluit van het Verenigd College van 26.10.1985 houdende het reglement op de boekhouding van de OCMW's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (gewijzigd op 19.02.1998 en 11.12.2003). Tot de functies behoren bijvoorbeeld de functie 1230. (Algemene Administratie), de functie 8320. (Sociale Bijstand) of de functie 8341. (Bejaardentehuizen). Tot de economische groepen behoren

[1] Bij de vervanging van het Recht op een Bestaansminimum door het Recht op Maatschappelijke Integratie in oktober 2002 werd de nationaliteitsvereiste versoepeld. Een aantal groepen die voor oktober 2002 enkel recht hadden op een equivalent bestaansminimum, hadden na 2003 wel recht op een leefloon. Dit verklaart de schommelingen in de cijfers tussen 2002 en 2003.

personeel, werking, herverdeling (overdrachten die bij de uitgaven “herverdeling” worden genoemd, bij de ontvangsten “overdrachten”) en financiële lasten. In deze bijdrage gaat de aandacht in hoofdzaak naar de functie 8320. (Sociale Bijstand), en daarbinnen naar de economische groepen personeel, werking en herverdeling/overdrachten (hoofdzakelijk inkomensoverdrachten aan gezinnen).

Bij de interpretatie van de hier gepresenteerde cijfers dient men rekening te houden met de verschillen tussen de OCMW's. Enerzijds hebben de cijfers betrekking op het totaal van de 19 OCMW's samen, terwijl de verschillen tussen de OCMW's zeer groot zijn (alleen al het verschil in grootte-orde is indicatief: de spanning tussen het grootste en het kleinste OCMW bedraagt 1:21). Anderzijds is er de wijze van boeken van inkomsten en uitgaven die, weliswaar binnen een wettelijk kader, erg verschillend kan zijn.

1.4.1 De Brusselse OCMW's 2000-2010^[2]

Voor de jaren 2000-2010 worden volgende financiële kerncijfers gegeven:

- Het totaal van de uitgaven (eigen dienstjaar, inclusief interne facturering^[3]);
- de gemeentelijke dotatie^[4] (exclusief het deel bedoeld voor de herstructurering van de openbare ziekenhuizen) en het aandeel van deze dotatie op het totaal van de uitgaven van de OCMW's, zoals hierboven gedefinieerd;
- voor de functie 8320 het totaal van de economische groep “overdrachten”, het aandeel van deze overdrachten op de totale uitgaven van het OCMW, alsook, voor de functie 8320, het saldo van de overdrachten, hetgeen overeenkomt met de lokale financiering van het saldo van de inkomensoverdrachten (herverdeling).

Het totaal van de uitgaven

Tijdens het eerste decennium van de 21ste eeuw zijn de uitgaven meer dan verdubbeld (+ 106 %); gecorrigeerd voor de inflatie gaat het nog steeds om een verhoging van 72 %. Tijdens dezelfde periode zijn de uitgaven van de gemeenten slechts gestegen met 50 %.

De gemeentelijke dotatie

De gemeentelijke dotatie aan de OCMW's is tijdens de jaren 2000-2010 gestegen met 69 %, maar het aandeel van de lokale overheid in de financiering van de kosten van de sociale bijstand is gedaald van 34,6 % in het jaar 2000 tot 28,3 % van de uitgaven in de begroting 2010. Dit heeft vooral te maken met de toename van het aandeel van de overdrachten dat wordt gefinancierd door de federale overheid. Opvallend is dat de verhouding tussen de gemeentelijke dotatie en het saldo van de overdrachten binnen de functie 8320 stabiel blijft: doorheen de jaren bedraagt het saldo van de overdrachten rond 30 % van de dotatie.

De overdrachten

De stijging van de overdrachten (hoofdzakelijk inkomensoverdrachten aan gezinnen) is groter dan de stijging van de totale uitgaven (+ 145 %) en intussen maken ze meer dan de helft uit van de uitgaven. Het saldo van de overdrachten binnen de functie 8320, m.a.w. hetgeen moet worden gefinancierd door de lokale overheden zelf, is daarentegen slechts gestegen met 38 %. Ook dit wijst op een veel ruimere financiering van de overdrachten door de federale overheid.

De subsidies van de GGC (Bijzonder Fonds voor Maatschappelijk Welzijn, subsidiëring van de erkende diensten) was in 2008 goed voor 3,1 % van de gewone ontvangsten van de OCMW's (dalend tot onder de 3 % in de begroting 2010).

[2] Gebaseerd, voor de jaren 2000-2008, op de rekeningen, voor de jaren 2009 en 2010 op de initiële begrotingen.

[3] Interne facturering is een boekhoudkundige verrichting die bestaat uit een louter formele bewerking, zonder beweging van fondsen. De ontvangsten en uitgaven van diensten die ook prestaties leveren voor andere diensten (bv. algemene administratie) worden naar deze andere diensten omgeslagen in verhouding tot de geleverde prestaties. De uitgaven, interne facturering inbegrepen, geven het best de netto-uitgaven weer per functie of functionele groep. Het totale uitgavenpatroon is correcter zonder interne facturering.

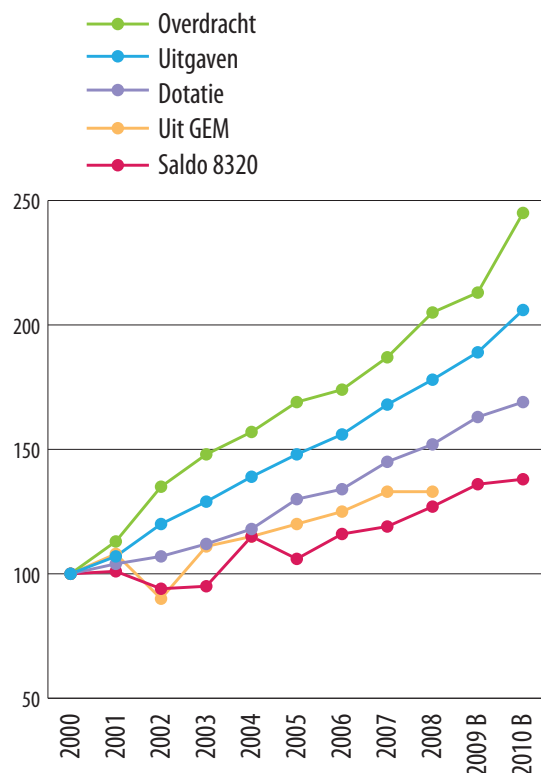
[4] De gemeentelijke dotatie is de tussenkomst van de gemeente om het verschil tussen de middelen waarover het OCMW beschikt en de «uitgaven die voortkomen uit de vervulling van zijn opdracht» te dekken. Voor de OCMW's gaat het hierbij om «de financiële vertaling van de verantwoordelijkheid van de gemeente inzake sociaal beleid».

Tabel 1-02: De Brusselse OCMW's. Enkele financiële kerncijfers 2000-2010

	Uitgaven		Dotatie zonder ZH			overdrachten		Saldo overdrachten	
	X € 1000	Index	X € 1000	Index	Aandeel uitgaven	X € 1000	Index	X € 1000	Index
2000	421 451	100	144 699	100	34,3	174 620	100	52 379	100
2001	449 571	107	149 884	104	33,3	197 862	113	53 100	101
2002	504 245	120	154 458	107	30,6	235 690	135	49 452	94
2003	544 027	129	162 587	112	29,9	258 968	148	49 805	95
2004	587 176	139	170 940	118	29,1	274 617	157	60 156	115
2005	624 454	148	188 626	130	30,2	295 672	169	55 363	106
2006	655 458	156	193 279	134	29,5	303 007	174	60 725	116
2007	708 608	168	209 129	145	29,5	326 170	187	62 331	119
2008	750 677	178	220 531	152	29,4	357 258	205	66 770	127
2009B	796 312	189	235 485	163	29,6	372 139	213	71 162	136
2010B	868 950	206	245 067	169	28,3	427 339	245	72 130	138

Bron: Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Bestuur Plaatselijke Besturen. Directie toezicht op de OCMW's

Figuur 1-02: De Brusselse OCMW's. Enkele financiële kerncijfers 2000-2010 (index 100=2000)

Bron: Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Bestuur Plaatselijke Besturen. Directie toezicht op de OCMW's

1.4.2 De “sociale dienst” van de Brusselse OCMW's: 2009-2010

Voor de jaren 2009 en 2010 wordt meer gedetailleerde informatie gegeven over de volgende functies:

- Functie 8320 “Sociale bijstand” - Functies 8320*: 17 van de 19 OCMW's gebruiken slechts één functie, nl. de functie 8320. Twee OCMW's hebben deze veelomvattende functie uitgesplitst. Het verschil bedraagt weliswaar slechts vijf miljoen euro, maar in tabel 1-03 is het totaal van de functie 8320 en het de functies 8320* opgenomen;
- Functies 8449*: de functies die betrekking hebben op de tewerkstellingsprogramma's (veelal samengevat onder de noemer “sociale en beroepsinschakelingsdienst”);
- Het totaal van alle functies 8320** en 8449*, aangevuld met enkele andere functies zoals sociale of urgentiewoningen en schuldbemiddeling. Twee functies ontbreken in dit overzicht, meer bepaald de functie “sociale restaurants” (twee OCMW's, totaal € 65 026) en de functie “juridische informatie en advies” (vier OCMW's, totaal € 692 479).

Functie 8320*. De sociale bijstand

De functie Sociale bijstand is voor de OCMW's een centrale functie, aangezien meer dan de helft van de uitgaven tot deze functie behoren (53,9 % in 2009, 56,5 % in 2010).

De uitgaven gaan bijna integraal naar inkomensoverdrachten (87,5 %), en vervolgens naar personeelsuitgaven (10,7 %). De financiering van de functie 8320* is bijna uitsluitend een kwestie van overdrachten, en dan hoofdzakelijk overdrachten

van de federale overheid. Het negatief saldo van de overdrachten, dus te financieren door de lokale overheid, bedraagt 120,7 miljoen euro in 2009 en 127,2 miljoen in 2010.

De uitgaven voor de sociale bijstand stijgen tussen de initiële begroting 2009 en de initiële begroting 2010 met 14,1 %, terwijl het totaal van de OCMW-uitgaven slechts stijgt met 9,0 %.

Tabel 1-03: Overzicht van de uitgaven en ontvangsten van de 19 OCMW's in de functies 8320, begroting 2009 en 2010

Functies 8320	2009 IB		2010 IB		Stijging	
	€	%	€	%	€	%
Uitgaven totaal	428 542 432		489 152 629		60 610 197	14,1
Personeel	47 608 546	11,1	52 145 761	10,7	4 537 215	9,5
Werking	6 344 730	1,5	7 228 075	1,5	883 345	13,9
Herverdeling	372 920 571	87,0	428 069 622	87,5	55 149 051	14,8
Interne facturatie	1 570 189	0,4	1 580 489	0,3	10 300	0,7
Ontvangsten totaal	307 865 430		361 908 749		54 043 319	17,6
Prestaties	3 791 570	1,2	4 354 927	1,2	563 357	14,9
Overdrachten	302 469 017	98,2	356 607 904	98,5	54 138 887	17,9
Interne facturatie	1 604 345	0,5	945 417	0,3	-658 928	-41,1
Saldo totaal	-120 677 002		-127 243 880		-6 566 878	
Saldo overdrachten	-70 451 554		-71 461 718		-1 010 164	
Saldo int fact	34 156		-635 072		-669 228	

Bron: Eigen berekeningen

Functie 84492*. De tewerkstellingsmaatregelen

De kost van de tewerkstellingsmaatregelen komt tot uiting in een aantal specifieke functies. In 2009 is in de begrotingen van de 19 OCMW's samen een bedrag ingeschreven van 70,7 miljoen euro, een bedrag van 74,1 miljoen euro in de begroting 2010, goed voor een aandeel op het totaal van de uitgaven van de OCMW's van 8,9 % respectievelijk

8,6 %. De uitgaven zijn in hoofdzaak personeelsuitgaven (83,3 %), de financiering ervan is voor 60 % een zaak van prestaties (uitbesteding aan andere organisaties), een kwart overdrachten en de rest interne facturatie (tewerkstelling in de OCMW's zelf).

Tussen 2009 en 2010 stijgen de uitgaven voor socio-professionele herinschakeling met 4,9 %.

Tabel 1-04: Overzicht van de uitgaven en ontvangsten van de 19 OCMW's in de functies 84492*, begroting 2009 en 2010

Functie 84492*	2009 IB		2010 IB		Stijging	
	€	%	€	%	€	%
Uitgaven totaal	70 668 438		74 134 275		3 465 837	4,9
Personeel	58 816 887	83,2	61 774 996	83,3	2 958 109	5,0
Werking	6 582 983	9,3	7 028 848	9,5	445 865	6,8
Herverdeling	1 492 294	2,1	1 611 164	2,2	118 870	8,0
Interne facturatie	3 480 299	4,9	3 403 541	4,6	-76 758	-2,2
Ontvangsten totaal	49 805 159		51 375 409		1 570 250	3,2
Prestaties	30 138 450	60,5	30 586 123	59,5	447 673	1,5
Overdrachten	11 718 847	23,5	14 196 538	27,6	2 477 691	21,1
Interne facturatie	7 947 866	16,0	6 592 750	12,8	-1 355 116	-17,1
Saldo totaal	-20 863 279		-22 758 866		-1 895 587	
Saldo overdrachten	10 226 553		12 585 374		2 358 821	
Saldo int fact	4 467 567		3 189 209		-1 278 358	

Bron: Eigen berekeningen

Totaal van de functies “sociale dienst”

Het werk van de sociale dienst in de brede betekenis van het woord beslaat twee derde van de OCMW-begroting (63,4 % in de begroting 2009, een aandeel dat stijgt tot 65,6 % in de begroting 2010). De overdrachten (hoofdzakelijk inkomensoverdrachten aan gezinnen) nemen drie kwart van de uitgaven voor hun rekening, terwijl 20 % van de middelen zijn bestemd voor personeelsuitgaven. De financiering van

de sociale dienst is in hoofdzaak een zaak van (federale) subsidies.

Tussen 2009-2010 zijn de uitgaven voor de werking van de sociale dienst gestegen met 12,8 %; de grootste stijger bij de economische groepen vormt de herverdeling, met andere woorden de inkomensoverdrachten aan individuen en gezinnen (+14,7 %).

Tabel 1-05: Overzicht van de uitgaven en ontvangsten van de 19 OCMW's in de functies “sociale dienst”, begroting 2009 en 2010

Sociale functies	2009 IB		2010 IB		Stijging	
	€	%	€	%	€	%
Uitgaven totaal	503 696 251		567 938 606		64 242 355	12,8
Personeel	108 781 258	21,6	116 404 422	20,5	7 623 164	7,0
Werving	13 585 500	2,7	14 877 924	2,6	1 292 424	9,5
Herverdeling	375 672 828	74,6	431 029 176	75,9	55 356 348	14,7
Interne facturatie	5 202 685	1,0	5 119 762	0,9	-82 923	-1,6
Ontvangsten totaal	362 068 858		417 950 540		55 881 682	15,4
Prestaties	35 274 762	9,7	36 333 525	8,7	1 058 763	3,0
Overdrachten	317 241 489	87,6	374 078 448	89,5	56 836 959	17,9
Interne facturatie	9 552 212	2,6	7 538 167	1,8	-2 014 045	-21,1
Saldo totaal	-141 627 393		-149 988 066		-8 360 673	
Saldo overdrachten	-58 431 339		-56 950 728		1 480 611	
Saldo int fact	4 349 527		2 418 405		-1 931 122	

Bron: Eigen berekeningen

BIJLAGE 2. SOCIALE DIENSTEN

Petra De Bel, CAW Archipel asbl – Puerto

Florence Dufaux, Coordinatrice CCC des Services d'Aide sociale aux Justiciables

Betty Nicaise, Secrétaire Générale-Adjointe FCSS-FCSSB

Céline Nieuwenhuys, Responsable du Secteur CASG à la FCSS

De drie Brusselse Gemeenschapscommissies erkennen en subsidiëren een aantal sociale diensten. Als eerstelijnsdiensten hebben ze een belangrijke rol in de strijd tegen de armoede.

2.1 CENTRA VOOR ALGEMEEN WELZIJNSWERK (GGC)

2.1.1 Subsidiërende overheid en opdrachten

De Centra voor Algemeen Welzijnswerk worden erkend en gesubsidieerd door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (GGC) voor de volgende opdrachten:

- sociale opvang: zorgen voor de eerste opvang van elke persoon die erom vraagt, een analyse bieden van zijn situatie, instaan voor de doorverwijzing, de bijstand en de begeleiding om te zorgen voor een versterking van de sociale banden en een betere toegang van de persoon tot de collectieve voorzieningen en tot zijn fundamentele rechten door een beroep te doen op zijn persoonlijke vaardigheden via collectieve, gemeenschappelijke of individuele acties (9 centra voor sociale opvang)
- en/of sociale bijstand en psychologische ondersteuning bieden, alleen of in samenwerking met andere instellingen, aan beklaagden, gevangenen en ex-gevangenen of voorwaardelijk in vrijheid gestelde personen, alsmede aan hun naaste verwanten die het wensen (5 diensten voor justitieel welzijnswerk)
- de planning: aan alle personen, koppels of gezinnen die het wensen, de nodige opvang, voorlichting, sociale, psychologische en medische begeleiding bieden op het vlak van hun gevoels- en seksuele leven (2 planningdiensten).

2.1.2 Beschrijving van het aanbod

De centra voor sociale opvang bieden gratis begeleiding, aangepast aan iedereen, en kenmerken zich door een algemene sociale bijstand. Ze kunnen eveneens meer gerichte diensten ontwikkelen, zowel buurtdiensten als diensten voor een specifieke bevolkingsgroep.

In het kader van de individuele hulp staan ze in voor de opvang, het luisteren, het verduidelijken en analyseren van de vraag, voor duidelijke, aangepaste, nauwkeurige en geactualiseerde informatie, begeleiding, ondersteuning en algemene opvolging.

Ze bieden ook collectieve en gemeenschappelijke acties aan: vervoers- en verhuisdiensten, schoolhulp, alfabetiseringslessen,

onthaalzalen, preventie van overmatige schuldenlast, voedselhulp, ...

Ze doen ook aan netwerkontwikkeling en werken samen met de OCMW's en met de andere actoren uit de psychosociale sector.

De diensten hebben tevens hun eigen specifieke kenmerken: juridische en sociale bijstand aan migranten voor de ene, sociale restaurants voor de andere, kinderland, schuldbemiddeling, enz.

Ze zijn gevestigd in wijken waar mensen wonen die worden getroffen door socio-economische problemen: Molenbeek, Sint-Gillis, Brussel-Stad, Anderlecht, Elsene, Schaarbeek. De meeste van deze centra staan trouwens open voor de bevolking van de 19 gemeenten.

De **diensten voor justitieel welzijnswerk** bieden sociale ondersteuning aan gevangenen, ex-gedetineerden en hun naasten. Ze bieden ook socioculturele activiteiten aan voor gewone gevangenen en gevangenen in de psychiatrische vleugel. Tot slot organiseren ze informatiepermanenties voor nieuwe gedetineerden en bezoekers van de gevangenis in Vorst. Elke dienst ontwikkelt zijn eigen specificiteit.

De **centra voor gezinsplanning** bieden uiteenlopende diensten aan adolescenten en jongvolwassenen: gezinspsychologie en -therapie, juridische bijstand, gynaecologische raadgevingen, sociale dienst voor eerstelijnsopvang, animatie in scholen, enz. Artsen staan in voor gynaecologische routineopvolging, beantwoorden vragen in verband met anticonceptie, stimuleren de vroegtijdige opsporing van kanker, behandelen seksueel overdraagbare aandoeningen, stellen zich luisterend op bij eventuele moeilijkheden op seksueel vlak en aanvragen voor zwangerschapsonderbreking.

2.1.3 Beschrijving van de investeringen in de sector

In 2008 heeft de GGC alle Centra voor Algemeen Welzijnswerk gefinancierd voor een bedrag van € 2 972 500. Deze financiering is sinds 2000 vermenigvuldigd met 2,75.

2.1.4 Tewerkgesteld personeel in 2009

60,5 VTE's gesubsidieerd door de GGC
 46,5 VTE's met Maribel-statuu
 11,5 VTE's met GECO-statuu
 2 VTE's met Artikel 60-statuu
 30 VTE's gesubsidieerd door de stad Brussel
 23 VTE's met eigen middelen
 Meer dan 130 vrijwilligers

2.2 DE “CENTRES D’ACTION SOCIALE GLOBALE” (COCOF)

2.2.1 Subsidiërende overheid en opdrachten

De “Centres d’Action Sociale Globale” (CASG) zijn algemene Brusselse centra, erkend door de Commission Communautaire Française (COCOF).

Hun opdracht is het ontwikkelen van de “globale sociale actie” en rechthebbenden zekerheid bieden over met name: een eerste opvang, een analyse van hun situatie, indien nodig een doorverwijzing naar een gespecialiseerde dienst naargelang het probleem, een sociale begeleiding en opvolging.

2.2.2 Beschrijving van het aanbod

De CASG’s willen de relaties van de rechthebbenden met de samenleving en omgekeerd herstellen of verbeteren. Meer concreet zet een veertigtal maatschappelijk werkers zich in om de toegang tot de basisrechten te verbeteren en om zo de toegang tot maatschappelijke, sanitaire, economische, culturele, enz. hulpbronnen mogelijk te maken.

De CASG’s zijn voornamelijk gevestigd in wijken met bevolkingsgroepen met grote sociaaleconomische problemen: de Marollen, het Noordstation, Arts et Métiers, kanaalzone, Ribaucourt, wijk Andromeda-Galaxies, Flagey, enz.

De CASG’s richten zich tot iedereen die met sociale problemen wordt geconfronteerd. De meeste mensen die zich tot de CASG’s richten, worden getroffen door een opeenstapeling van verschillende sociale problemen: financieel, huisvesting, energie, familiaal, psychosociaal, autonomie, isolement, werkgelegenheid, lichamelijke en/of psychische gezondheid, enz.

De diensten van de CASG’s zijn gratis.

2.2.3 Beschrijving van de investeringen in de sector

In 2010 heeft de COCOF de CASG’s gesubsidieerd voor een bedrag van € 2 859 000. Deze investering is sinds 2007 gestegen met € 259 000.

2.2.4 Tewerkgesteld personeel in 2009

44,75 VTE’s gesubsidieerd door de COCOF
 2,5 VTE’s met Maribel-statuu
 18,5 VTE’s met GESCO-statuu
 5 VTE’s met Artikel 60-statuu
 2 VTE’s gesubsidieerd door Cohésion sociale COCOF
 6,5 VTE’s gesubsidieerd door Education Permanente van de Franse Gemeenschap
 Meer dan 200 vrijwilligers

2.3 DE CENTRA VOOR ALGEMEEN WELZIJNSWERK (VLAAMSE GEMEENSCHAP EN VGC)

Brussel telt 2 Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW): CAW Mozaïek en CAW Archipel.

De decretale opdracht van de CAW’s zijn onthaal, begeleiding en preventie.

2.3.1 CAW Archipel

Beschrijving van het aanbod en doelpubliek

Vzw CAW Archipel is een organisatie gegroeid uit de fusie van een aantal Brusselse werkingen. Specifiek voor het CAW Archipel is de keuze om in de fusiebeweging de kleinschaligheid te bewaren.

In CAW Archipel kan men drie soorten dienstverlening onderscheiden: de thuislozenzorg, ambulante dienstverlening en forensisch welzijnswerk.

- de **thuislozenzorg**: onthaalhuizen (Albatros, de Foyer Leger des Heils), transitwonen (Vrienden van het Huizeke), diensten voor beschut wonen (De Schutting en Puerto) en een dagcentrum voor thuislozen (HOB0);
- de diensten voor **ambulante dienstverlening** Welkom en Groot Eiland:
 - Welkom: eerstelijnsdienst maatschappelijk werk gespecialiseerd in allochtonen, vluchtelingen en mensen in precair verblijfsstatuu;
 - Groot Eiland: Sociale dienst, Schuldbemiddeling, Verruiming Begeleid wonen, Sociaal centrum Noordwijk, Wegwijzer en een Centrum voor Levens- en Gezinsvragen.
- **Het forensisch welzijnswerk** in het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde:

- Justitieel Welzijnswerk in drie Brusselse gevangenissen;
- slachtofferhulp voor slachtoffers van misdrijven;
- en twee teams voor daderhulp: ITER en het team gerechtelijk opgelegde hulpverlening.

Subsidiërende overheid

CAW Archipel is erkend en gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap sinds 1999. Aanvullend ontvangt het CAW een subsidie van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC): tot 31/12/2006 in het kader van het Sociaal impulsfonds, vanaf 1/1/2007 in het kader van Welzijn en het Stedenfonds.

CAW Archipel kan ook rekenen op een 80-tal vrijwilligers, voor logistieke ondersteuning, begeleiding en beleid.

Beschrijving van de investeringen in de sector

De structurele subsidie van de Vlaamse Gemeenschap bedroeg € 3 108 002 in 2009.

De subsidie van de VGC (Stedenfonds en Welzijn) bedroeg € 222 489 in 2009.

Op 5 jaar tijd evolueerde de subsidie van € 267 601 in 2001 tot € 353 420 in 2006. Het einde van het Sociaal Impulsfonds en de komst van Stedenfonds betekende een afbouw van een aantal projecten voor Archipel met een daling van de VGC-subsidie tot gevolg.

Tewerkgesteld personeel in 2009

Subsidiëring 2009	VTE volgens erkenning
Vlaamse Gemeenschap	58,21 (54,25 + 2,1 + manag.)
Centraal Secretariaat	1,46
Alg. Hulpverlening Ambulant	13,50
Thuislozenzorg	29,25
Forensische hulpverlening	14
Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC)	3,98
Stedenfonds (Wegwijzer en Noordwijk)	2,52 (naar 2 VTE in 2010)
Jurist schuldbemiddeling en minderheden	1,46
Fonds Sociale Maribel	2,26
Premies GECO (Actiris)	9,50
Premie DSP (Actiris)	0,80
Andere (Rode Kruis, eigen middelen)	0,25
Totaal	75 VTE

2.3.2 CAW Mozaïek

CAW Mozaïek bouwt een gedifferentieerd dienst- en hulpverleningsaanbod in de Brusselse regio uit. CAW Mozaïek wil het algemeen welzijn versterken en mensen ondersteunen om in hun leefomgeving tot hun recht te laten komen. CAW Mozaïek is er voor iedereen, en in het bijzonder voor de meest kwetsbaren in onze samenleving.

Beschrijving van het aanbod en doelpubliek

CAW Mozaïek vervult deze opdracht door 4 afdelingen:

- Onthaal: het realiseren van een bereikbaar en toegankelijk onthaal, met inbegrip van informatie- en adviesverstrekking, eerste opvang en probleemdefiniëring.
- Begeleiding: het aanbieden van de nodige hulpverlening en begeleiding met de gepaste werkvormen en methoden
- Woonbegeleiding: begeleiding van jongeren tussen 18 en 25 jaar en opvanginitiatief voor asielzoekers en mensen zonder wettige verblijfsvergunning
- Adoptie: Adoptie - Dienst maatschappelijk onderzoek interlandelijke adoptie.

Subsidiërende overheid en beschrijving van de investeringen in de sector

CAW Mozaïek is erkend en gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap sinds 1999. In 2009 bedroeg de subsidie van de Vlaamse Gemeenschap € 1 559 457,75.

Aanvullend ontvangt het CAW een subsidie van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC). Voor 2009 bedroeg deze € 331 018.

Bijkomende subsidie tot 31/12/2006 in het kader van het Sociaal impulsfonds, en vanaf 1/1/2007 in het kader van het Stedenfonds, doelstelling Lokaal Sociaal Beleid.

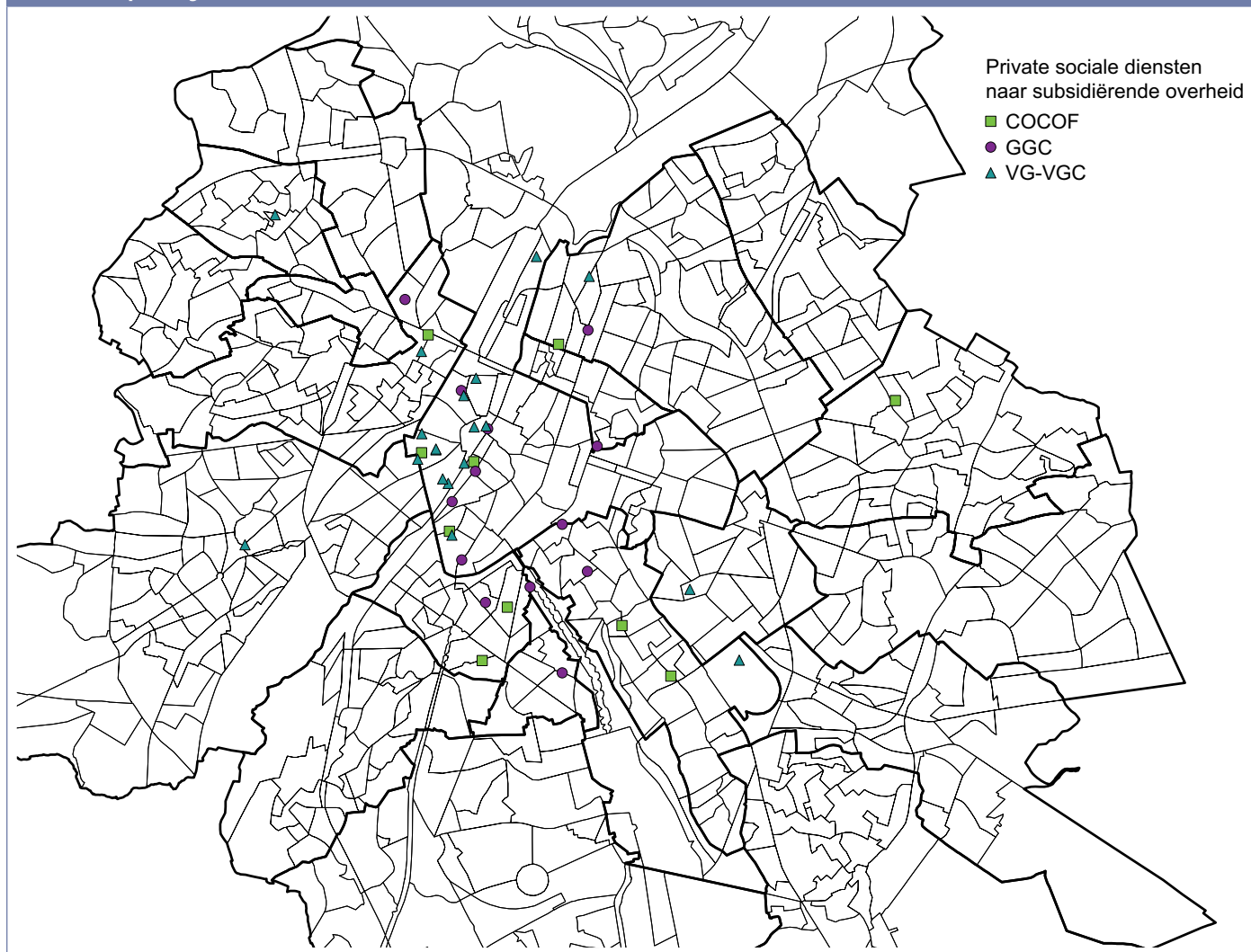
CAW Mozaïek kan ook rekenen op vrijwilligers (15), die hulp bieden bij logistieke en administratieve taken als voor het beleid.

Tewerkgesteld personeel in 2009

Subsidiëring 2009	VTE
Vlaamse Gemeenschap	25,25 (25,85 effectief)
Centraal Secretariaat	4
Alg. Hulpverlening Onthaal	6,65
Alg. Hulpverlening Begeleiding	7,70
Woonbegeleiding	7
Preventiewerk	0,50
Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC)	6
Expertise en netwerkontwikkeling	3,5
Lokaal Sociaal Beleid Brussel	1,5
Alg. Onthaal Straathoekwerk	1
Kind en Gezin (inter-landelijke adoptie)	2,6
Fonds Sociale Maribel	3
Premies GEEO	9
Andere (eigen middelen)	0,50
Totaal	46,95 VTE

2.4 SPREIDING VAN DE SOCIALE DIENSTEN IN HET BRUSSELS GEWEST

Kaart 2-01: Spreiding van de sociale diensten in het Brussels Gewest naar subsidiërende overheid, 2010

2.5 SYNTHESE VAN DE BESCHIKBARE MIDDELEN EN HET PERSONEEL IN HET ALGEMEEN WELZIJNSWERK

Investering	subsidierende overheid	jaar	financiering
Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW)	GGC	2008	€ 2 972 500
Centres d'Action Sociale Globale (CASG)	COCOF	2010	€ 2 859 000
CAW Archipel	VG	2009	€ 3 108 002
	VGC	2009	€ 222 489
CAW Mozaiek	VG	2009	€ 1 559 458
	VGC	2009	€ 331 018
Totaal			€ 11 052 467

Tewerkgesteld personeel (VTE) 2009	CAW	CASG	CAW Archipel	CAW Mozaiek	Totaal
Gesubsidieerd door de subsidierende overheid	60,5	44,8	62,2	31,3	198,7
Maribel	46,5	2,5	2,3	3,0	54,3
GESCO	11,5	18,5	9,5	9,0	48,5
DSP (Actiris)			0,8		0,8
Artikel 60	2,0	5,0			7,0
Stad Brussel	30,0				30,0
Cohésion sociale COCOF		2,0			2,0
Education Permanente CF		6,5			6,5
Kind & Gezin				2,6	2,6
Eigen middelen - andere	23,0		0,3	0,5	23,8
Totaal	173,5	79,3	75,0	46,4	374,1
Vrijwilligers	130+	200+	80	15	425+

BIJLAGE 3. SOCIALE HUISVESTING

*Luc Notredame, Kabinet Minister Evelyne Huytebroeck,
Najet Boulafdal en Amélie Jacquet, Centrum voor Maatschappelijke Documentatie en
Coördinatie vzw (CMCD)*

3.1 INLEIDING

Wonen is meer dan het hebben van een dak boven het hoofd. Het voorziet in sociale status, het heeft impact op de toegang tot de arbeidsmarkt, het onderwijs en andere diensten, het is een kader waarin een gezin functioneert en een manier waarop economische, sociale en politieke relaties gestructureerd worden. Niet alleen staat de woning in het centrum van het dagelijks leven, het wonen neemt ook de grootste hap uit het beschikbaar budget van personen en huishoudens. Huisvesting is een cruciaal onderdeel in het welzijn. Mensen in armoede beschouwen een betaalbare woning als een van de belangrijkste sleutels om hun dagelijks leven te verbeteren. De huisvesting vormt dan ook één van de belangrijkste onderwerpen in elk actieplan armoedebestrijding. Zo is huisvesting één van de drie sleuteluitdagingen in de Nationale Actieplannen Sociale insluiting 2006-2008 en 2008-2010, in het eerste Actieplan onder de titel "Een goede en betaalbare woning voor iedereen", in het tweede onder de titel "Een kwaliteitsvolle, duurzame en betaalbare woning voor iedereen".

Deze bijdrage wil een beknopt overzicht schetsen van de "sociale huisvesting" in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar mogelijk ook de evolutie sinds 2000. Over wat sociale huisvesting is en welke woningen ertoe moeten worden gerekend bestaat geen eensgezindheid. In sommige gevallen is het doelpubliek het criterium, in andere het inkomen van de kandidaat-huurders of de prijs van de woning ten opzichte van de geldende marktwaarde. Globaal gezien kan men drie "huurmarkten" onderscheiden, een private of commerciële huurmarkt, een sociale huurmarkt in de traditionele betekenis van het woord en een "zorg-huurmarkt". De drie markten verschillen van elkaar qua opzet, organisatie en functioneren, en dat op meerdere dimensies:

Figuur 3-01: Vergelijking private, sociale huursector en zorgsector

	Private huurmarkt	Sociale huurmarkt	Zorgsector
Handelingslogica	Winst	Sociaal correctief	Hulpverlening
Selectie bewoners	Solvabiliteit	Inkomensgrenzen	Probleem- cumulatie
Berekening huurprijs	Vraag & aanbod	Aangepaste huurprijs	
Conflictregulering	Juridisch	Onderhandeling	Begeleiding
Bemoeienis	Woning	Inkomen/gezin	Dagelijks leven

Dit cijfermatige historisch overzicht van sociale huisvesting geeft een beeld van de huurwoningen die worden beheerd door de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (tabellen 3-03 - 3-05), door het Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (tabellen 3-06 - 3-08) en door de Sociale Verhuurkantoren (tabellen 3-09 - 3-11), de sociale woningen gecreëerd in het kader van de stadsvernieuwing (tabel 3-12), het aanbod van OCMW's en gemeenten (tabel 3-13) en ten slotte de woningen die beheerd worden door de zorgsector.

3.2 OVERZICHT

Eerst wordt een totaaloverzicht gegeven van het aantal sociale huurwoningen alsook het aandeel sociale huurwoningen in het totale woningenpark in het BHG (tabel 3-01) en de evolutie van de jaarlijkse verwezenlijkingen (tabel 3-02).

Tabel 3-01: Openbaar woningpark van sociaal type (gemeenten en OCMW's niet inbegrepen*) (2000-2008)

Jaar	Totaal bestand (1)	Park BGHM (2)	Park SVK (3)	Park Woningfonds** (4)	Totaal woningen van sociaal type	% woningen van sociaal type tov totale woningpark
2000	508 054	38 253	468	827	39 548	7,8
2001	511 525	38 319	676	879	39 874	7,8
2002	513 651	38 345	798	908	40 051	7,8
2003	517 035	38 315	936	926	40 177	7,8
2004	521 349	38 362	1 124	945	40 431	7,8
2005	526 725	38 350	1 342	1 025	40 717	7,7
2006	534 784	38 415	1 595	1 140	41 150	7,7
2007	- ***	38 373	1 846	1 140	41 359	-
2008	545 308	38 389	2 191	1 147	41 727	7,7

* Deze gegevens zijn enkel voor 2008 beschikbaar.
 ** Deze cijfers hebben zowel betrekking op de bestaande woningen met huurhulp van woningfonds als op de woningen die momenteel gebouwd of verbouwd worden.
 *** Het BISA verzamelde geen gegevens voor 2007.

Bronnen:
 (1) BISA, Statistische indicatoren (op basis van gegevens van de Algemene directie Statistiek en Economie)
 (2) BGHM, jaarverslagen
 (3) 2000-2002: Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, directie Huisvesting;
 2003-2008: Federatie van de Sociale Verhuurkantoren (FEDSVK)
 (4) Woningfonds, jaarverslagen

Tabel 3-02: Openbare woningen van sociaal type (gemeenten en OCMW's niet inbegrepen): jaarlijkse verwezenlijkingen (2000-2008)

Jaar	Sociale huisvesting BGHM (1)			Woningfonds: Huurhulp (2)	SVK's (3)	Stadvernieuwing (4)	Totaal
	Klassieke programma's		Gewestelijk Huisvestingplan				
	Nieuw	Rehabilitaties					
2000	14	120	-	51	157	71	413
2001	10	150	-	54	93	160	467
2002	59	44	-	26	84	151	364
2003	0	42	-	44	178	242	506
2004	12	0	-	50	154	145	361
2005	65	48	102	50	280	105	650
2006	34	96	460	50	274	202	1 116
2007	10	94	150	33	285	150	722
2008	15	51	142	24	238	171	641
Totaal	219	645	854	382	1 743	1 397	5 240

Bronnen: (1) BGHM, jaarverslagen ; (2) Woningfonds, jaarverslagen ; (3) Gewestelijk Observatiecentrum voor de huisvesting ; (4) Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, directie Stadvernieuwing

3.3 DE HUISVESTING IN DE STADSVERNIEUWING

3.3.1 Wijkcontracten^[5]

De wijkcontracten zijn vierjaarlijkse herwaarderingsprogramma's die in partnerschap met de gemeenten uitgevoerd worden in verschillende kwetsbare wijken. Binnen die programma's worden verschillende projecten in eenzelfde wijk voorzien. Deze moeten gerealiseerd worden binnen een termijn van vier jaar (met een verlenging van twee jaar om de laatste werken uit te voeren). In 2009 investeerde het Gewest € 43 594 648, de lokale overheden/gemeenten € 4 861 949 en de federale staat € 11 000 000 in vier projecten in respectievelijk Molenbeek, Vorst, Sint-Gillis en Elsene.

Een wijkcontract voorziet in vijf types van tussenkomst, doorgaans "luiken" genoemd.

- **Luik 1. Creëren van woningen "gelijkgesteld met sociale woningen":** dit betreft de renovatie, nieuwbouw of verbouwing van woningen, door de Gemeente of het OCMW, van woningen waarvan ze eigenaar zijn of worden. De doelstelling is het vergroten van het aantal huurwoningen voor huishoudens die nood hebben aan betere woonomstandigheden maar over onvoldoende inkomsten beschikken om een behoorlijke woning te vinden op de vrije markt. De aldus verwezenlijkte woningen zijn woningen die gelijkgesteld worden met sociale woningen.
- **Luik 2. Creëren van "aangepaste woningen", de zogenaamde middenklassenwoningen:** dit betreft de aankoop of een erfpacht van een gebouw of een terrein door de gemeente of het OCMW om het te saneren met de bedoeling het aan een publieke of particuliere investeerder te verkopen voor een prijs die lager kan liggen dan de werkelijke waarde. Als tegenprestatie realiseert de investeerder, binnen drie jaar na de ter beschikkingstelling van het goed, "aangepaste woningen" (d.w.z. woningen die beschikbaar worden gesteld aan huishoudens wier het jaarinkomen een bepaald bedrag niet mag overschrijden). De aldus verwezenlijkte woningen zijn bestemd voor personen met een gemiddeld inkomen. De doelstelling van de operatie is, door een verlaging van de grondlasten, privé-investeringen in de wijk aan te moedigen en een zekere sociale vermenging tot stand te brengen.
- **Luik 3. Creëren van woningen "gelijkgesteld met sociale woningen" in partnerschap tussen de overheidssector en de privésector:** dit betreft de erfpacht van de Gemeente of het OCMW (voor een

maximale duur van 40 jaar) van een gedeelte (maximaal 75 %) van de woningen die een privé-investeerder realiseert. Deze woningen worden vervolgens verhuurd tegen de voorwaarden die gelden voor sociale huisvesting. De doelstelling is de privé-investeringen in achtergestelde wijken te bevorderen door de investeerder een minimaal rendement voor zijn vastgoedoperatie te garanderen.

- **Luik 4. Projecten voor de herwaardering van de openbare ruimte:** dit betreft het herstel of de aanleg van wegen en voetpaden, de herinrichting van pleinen, kruispunten, schoolbuurten, de toegang tot woningen, de verbetering van de straatverlichting, de groenvoorzieningen binnen de huizenblokken, enz.
- **Luik 5. Projecten voor de sociaal-economische heropleving van de wijk:** dit betreft enerzijds de creatie of versterking van de wijkinfrastructuur en voorzieningen ter beschikking van het publiek en het gemeenschapsleven. Anderzijds gaat het om acties die bijdragen tot de sociale en economische heropleving van de wijk door de ondersteuning van lokale initiatieven.

In deze bijdrage worden enkel luiken 1 en 3 opgenomen, daar deze een verhoging van het aantal huurwoningen van het sociale type nastreven. Het aantal woningen in de kolom "wijkcontracten" in tabel 3-03 is dus de som van de woningen gecreëerd in het kader van luiken 1 en 3. Vanaf 2006 gaat het jaarlijks om een 100-tal woningen, hoofdzakelijk in het kader van luik 1.

3.3.2 Afzonderlijke onroerende goederen^[6]

Het Gewest verleent subsidies aan de gemeenten en de OCMW's voor de renovatie van afzonderlijke, ongezonde of functioneel onaangepaste onroerende goederen, of de sloop en onmiddellijke heropbouw van afzonderlijke ongezonde of bouwvallige onroerende goederen. Het betreft uitsluitend onroerende goederen die eigendom zijn van de gemeenten en de OCMW's. De subsidie bedraagt 65 % van de verbouwingskosten en van de honoraria.

Tussen 2000 en 2009 kende de Brusselse Regering in dit kader jaarlijks gemiddeld 5,6 miljoen euro aan subsidies toe. Beide systemen samen zijn goed voor de renovatie van jaarlijks gemiddeld een 150-tal woningen.

[5] Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot uitvoering van de ordonnantie van 7 oktober 1993 houdende organisatie van de herwaardering van de wijken van 3 februari 1994.

[6] Besluit van de Regering van 12/02/1998 betreffende de renovatie of de afbraak gevolgd door de heropbouw van gebouwen van de gemeenten en de OCMW's. Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 04/02/1999 betreffende de verkoop van sommige onroerende goederen door de gemeenten en OCMW's.

3.3.3 Samenvattende tabel

Tabel 3-03: Woningen gelijkgesteld met sociale woningen gecreëerd in het kader van de Stadsvernieuwing (2000-2009)

Jaar	Wijkcontracten			Afzonderlijke onroerende goederen			Totaal
	Luik 1	Luik 3	Totaal	Aantal woningen	Vastgelegde subsidies	Uitbetaalde subsidies	Aantal woningen
2000	0	0	0	71	5 213 614	4 317 444	71
2001	87	13	100	60	4 015 173	4 786 368	160
2002	0	0	0	151	4 262 377	3 779 810	151
2003	103	0	103	139	3 959 833	7 216 868	242
2004	92	0	92	53	4 317 794	7 755 259	145
2005	57	0	57	48	6 000 000	5 913 070	105
2006	132	0	132	70	7 790 706	4 572 994	202
2007	107	6	113	37	7 356 378	6 637 284	150
2008	87	12	99	72	5 687 054	6 295 942	171
2009	99	0	99	50	2 581 875	4 897 008	149
Totaal	764	31	795	751	51 184 804	56 172 047	1 546

Bron: Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, directie Stadsvernieuwing

3.4 DE BRUSSELSE GEWESTELIJKE HUISVESTINGSMAATSCHAPPIJ

De Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM) is een gewestelijke instelling die met de sociale huisvesting belast is.

3.4.1 Klassiek programma

De BGHM creëert, beheert en bevordert de sociale huisvesting in de klassieke zin van het woord. Ze coördineert de Openbare Vastgoedmaatschappijen (OVM's). Deze stellen de woningprojecten voor en zijn de effectieve opdrachtgevers van die woningen. Zij zorgen ook voor de verhuring van de woningen die zij beheren. Deze instelling wordt gesubsidieerd door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering^[7].

3.4.2 Gewestelijk huisvestingsplan

Naast het klassieke programma is de BGHM een van de openbare partners die samenwerken aan het Gewestelijk huisvestingsplan. De Brusselse Hoofdstedelijke regering stemde op 24 februari 2005 in met de invoering van dit plan dat gericht is op de bouw van 5 000 woningen waarvan 3 500 sociale woningen en 1 500 woningen voor middeninkomens. Hiervoor werd een totaalbudget van 540 miljoen euro voorzien.

3.4.3 Patrimonium van de BGHM

Tabel 3-04: BGHM. Patrimonium (2000-2008*)

Jaar	Aantal			%		
	2000	2005	2008	2000	2005	2008
Bewoonde woningen	36 836	36 242	35 946	95,1	93,2	92,1
Leegstaande woningen	1 417	2 108	2 443	3,7	5,4	6,3
Woningen in renovatie		1 487	1 790		3,8	4,6
Niet-bewoonde woningen		621	653		1,6	1,7
Totaal gebouwd patrimonium **	38 253	38 350	38 389	100,0	100,0	100,0
Spreading per aantal en kamers						
Studio's	2 711	2 683	2 695	7,1	7,0	7,0
1 kamer	10 251	10 186	10 237	26,8	26,6	26,7
2 kamers	15 354	15 449	15 469	40,1	40,3	40,3
3 kamers	8 315	8 496	8 360	21,7	22,2	21,8
4 kamers	1 250	1 278	1 293	3,3	3,3	3,4
5 kamers en +	372	258	335	1,0	0,7	0,9

* Op 31 december van elk jaar

** Totaal exclusief patrimonium "andere bestemming", namelijk magazijnen en conciërgewoningen

Bron: BGHM, jaarverslagen

Het totale patrimonium van de BGHM nam tussen 2000 en 2008 slechts in beperkte mate toe met een 300-tal eenheden. Opvallend is wel het stijgend aandeel van het aantal leegstaande woningen, oplopend van 3,7 % van het totaal aantal gebouwde woningen in 2000 tot 6,3 % in 2008 (tabel 3-04).

[7] Koninklijk besluit van 9 augustus 1985.

Twee derde van de verwezenlijkingen tussen 2005 en 2008 (854 eenheden) komen voort uit het Gewestelijk Huisvestingsplan, een derde (413) uit het klassiek programma (tabel 3-02).

Het patrimonium van de Brusselse huisvestingsmaatschappijen bestaat voor twee derde uit woningen met 1 of 2 kamers, ruim 20 % zijn woningen met 3 kamers. Gezien het zeer kleine verschil tussen het aantal woningen in 2000 en 2008 blijft de structuur van het patrimonium gelijk doorheen het decennium.

3.4.4 De huurders van de BGHM

Tabel 3-05: BGHM. Huurders (2000-2008*)

Jaar	Aantal			%		
	2000	2005	2008	2000	2005	2008
Bewegingen						
Inkomend	2 714	2 104	1 841	7,4	5,8	5,1
Uitgaand	2 636	1 854	1 510	7,2	5,1	4,2
Mutaties	770	767	489	2,1	2,1	1,4
Aantal bewoonde woning naar grootte						
1 pers.	16 354	16 156	15 920	44,4	44,6	44,3
2 pers.	9 793	8 938	8 508	26,6	24,7	23,7
3 pers.	4 400	4 442	4 447	11,9	12,3	12,4
4 pers.	3 133	3 183	3 302	8,5	8,8	9,2
5 pers.	1 810	1 995	2 126	4,9	5,5	5,9
6 pers. en +	1 346	1 528	1 643	3,7	4,2	4,6
Inkomen **						
Minder dan € 6 250	681	365	256	1,8	1,0	0,7
€ 6 250 - 12 500	21 960	20 804	18 380	59,6	56,9	51,1
€ 12 500 - 18 750	7 787	8 004	9 325	21,1	21,9	25,9
€ 18 750 - 25 000	3 353	3 721	4 144	9,1	10,2	11,5
€ 25 000 - 50 000	2 804	3 019	3 373	7,6	8,3	9,4
€ 50 000 en +	202	321	457	0,5	0,9	1,3
Gemiddelde inkomenscoëfficiënt	0,99	0,87	0,85			
Kandidaat-huurders ***						
Actieve kandidaten 31.12	-	23 343	30 207		64,4	84,0
Nieuwe inschrijvingen	-	8 206	7 064		22,6	19,7

* Op 31 december van elk jaar

** Daar de gegevens betreffende het inkomen voor het jaar 2000 in Belgische franken weergegeven waren en niet overeenkwamen met de cijfers van deze tabel, werden deze gegevens niet opgenomen.

*** Voor de meervoudige inschrijving in 2002 en de vervanging van de verschillende informatica-systemen in 2003 was het onmogelijk een kwantitatief en kwalitatief beeld te geven van de vraag naar sociale huisvesting zij het op lokaal of gewestelijk niveau.

Bron: BGHM, jaarverslagen

Tabel 3-05 bevat ondermeer informatie over het profiel van de huurder. Alleenstaanden zijn lichtjes ondervertegenwoordigd (44 % t.o.v. 49,5 % in de totale bevolking). Dit aandeel blijft stabiel terwijl het aandeel huishoudens met 3 en meer personen, die reeds oververtegenwoordigd zijn, tendentieel toeneemt. Zo bedraagt het aandeel huishoudens met 5 en meer personen 6,7 % in de totale bevolking tegen 10,5 % in de sociale huisvesting. Naar leeftijd is iets meer dan de helft (52,4 %) van de gezinshoofden ouder dan 55 jaar, 43,1 % van de gezinshoofden is ouder dan 60, terwijl slechts 7,8 % jonger is dan 35 jaar.

Voor het indiceren van het sociaal-economisch profiel beschikken we over het (netto belastbaar) inkomen. In 2008 beschikt de helft (51,8 %) van de huurders over een inkomen lager dan € 12 500. Ter vergelijking: het leefloon voor een gezin bedroeg in 2008 € 11 384,88, het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner bedroeg in 2007 (aanslagjaar 2008) € 12 374. Het overgrote deel (89,2 %) van de huurders beschikt over een inkomen lager dan € 25 000. Ter vergelijking: het gemiddeld inkomen per aangifte bedroeg in 2007 (aanslagjaar 2008) € 23 100, terwijl het maximum inkomen om in 2008 in aanmerking te komen voor sociale huisvesting voor een gezin met twee inkomens € 23 720,72 bedroeg (€ 18 680,04 voor een alleenstaande).

Extra informatie over de evolutie van het sociaal-economisch profiel van de huurder biedt de inkomenscoëfficiënt, gebruikt om de reële huurprijs te berekenen. Deze coëfficiënt is de verhouding tussen het gezinsinkomen en het referentie-inkomen. Dit laatste bedroeg op 1 januari 2008 € 16 181,40 (en bedraagt € 16 945,18 op 1 januari 2010). Is het gezinsinkomen hoger dan het referentie-inkomen, dan verkrijgt men een coëfficiënt > 1 en ligt de reële huurprijs boven de theoretische basishuurprijs, is het lager dan daalt de coëfficiënt onder de 1 en ligt de reële huurprijs onder de basishuurprijs.

Uit Tabel 3-05 blijkt dat de gemiddelde inkomenscoëfficiënt daalt van 0,99 in het jaar 2000 tot 0,85 in 2008 (met een zeer snelle daling van 0,98 in 2002 tot 0,89 in 2003), wat op een gemiddelde daling van het gezinsinkomen van sociale huurders wijst. Deze coëfficiënt is een gemiddelde voor alle huisvestingsmaatschappijen samen; onderling varieert de coëfficiënt in 2008 van 0,72 tot 1,23.

Een opvallend gegeven ten slotte is de evolutie van de in- en uitstroom. Procentueel daalt de uitstroom van 7,4 % van het verhuurde patrimonium in 2000 tot 5,1 % in het jaar 2010. Dit zou erop kunnen wijzen dat de mensen minder snel verhuizen.

Het totaal aantal huishoudens op de wachtlijst loopt in 2008 op tot 84 % van het totaal aantal verhuurde woningen. Bij de kandidaat-huurders is 25,9 % aangewezen op een leefloon, 44,8 % is aangewezen op een sociale zekerheidsuitkering; slechts 24,2 % heeft een eigen inkomen (tabel 3-06).

Tabel 3-06: BGHM. Sociaal-economisch profiel van de kandidaat huurder. Inkomensbron

	2003		2005		2008	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Geen	1 652	6,6	1 175	4,0	1 460	4,4
Werknemer	5 915	23,5	7 020	23,9	7 868	23,8
Zelfstandige	53	0,2	99	0,3	145	0,4
Pensioen	1 966	7,8	2 346	8,0	2 435	7,4
Werkloosheids-uitkering	6 380	25,3	8 575	29,2	9 436	28,6
Ziekenfonds	1 675	6,7	1 982	6,7	2 173	6,6
Handicap	403	1,6	639	2,2	717	2,2
Leefloon	6 820	27,1	7 333	24,9	8 562	25,9
Andere	318	1,3	245	0,8	210	0,6
Totaal	25 182	100,0	29 414	100,0	33 006	100,0

Bron: BGHM, jaarverslagen

Tabel 3-07: BGHM. Budgettaire aspecten (2000-2008*)

Jaar	2000	2005	2008	2008/2000
Huurprijs en lasten				
Gemiddelde basishuurprijs (€)	200,74	248,41	282,83	+ 40,9 %
Gemiddelde reële huurprijs (€)	184,97	216,1	240,82	+ 30,2 %
Vershil	7,9 %	13,0 %	14,9 %	+ 89,1 %
Gemiddelde maandelijkse lasten (€)	75,59	84,23	91,5	+ 21,0 %
Achterstallen huurprijzen en -lasten				
Achterstallen (€)	10 564 390	12 308 810	13 098 427	+ 24,0 %
Aandeel van de omzet	8,63 %	8,88 %	8,60 %	- 0,3 %
Solidariteitsbijdrage ** (€)	6 545 634	10 388 107	14 012 365	+ 114,1 %
Sociaal deficit (€)	9 440 852	15 779 698	18 683 154	+ 97,9 %
Sociaal boni (€)	2 391 479	1 726 926	1 547 391	- 35,3 %
* Op 31 december van elk jaar				
** Gewestelijke toelage voor OVM met een structureel sociaal deficit.				
Bron: BGHM, jaarverslagen				

Tabel 3-07 biedt enkele belangrijke financiële gegevens. De gemiddelde basishuurprijs bedraagt op 31 december 2008 € 282,83, de gemiddelde reële huurprijs bedraagt € 240,82. Ter vergelijking: het Observatorium voor de huurprijzen berekende dat de gemiddelde huurprijs in Brussel in 2006 € 508 bedroeg. De reële huurprijs in de sociale huisvesting bedraagt dus ongeveer de helft van de gemiddelde huurprijs in Brussel. De reële huurprijs is sinds het jaar 2000 wel gestegen met 30,2 %, de consumptieprijzen slechts met 20,2 %.

Het verschil tussen de basis- en de reële huurprijs (het zgn. "sociaal deficit" of de netto sociale verminderingen op de basishuurprijs op basis van de inkomenscoëfficiënt, het aantal kinderen ten laste, enz.) kunnen we interpreteren als een "sociale investering" van de overheid. Dit verschil stijgt van 7,9 % van de basishuurprijs in 2000 tot 14,9 % in het jaar 2008, of een verdubbeling in 8 jaar tijd. Het totaal geïnvesteerde bedrag bedroeg in 2008 18,12 miljoen euro. De achterstallen bedroegen in 2006 en 2007 telkens 9,5 % van de omzet. In 2008 werd € 6,29 miljoen achterstallen afgeschreven als oninbaar, hetgeen de totale sociale investering brengt op 24,4 miljoen euro.

3.5 HET WONINGFONDS VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Het Woningfonds heeft als opdracht het verhogen van de toegang tot eigendom of woongelegenheid voor gezinnen via verschillende formules. Het Woningfonds heeft als kernactiviteit het toekennen van hypothecaire leningen. Daarnaast is er de huurhulpsector: het Woningfonds creëert en (ver)bouwt woningen om deze vervolgens te verhuren aan een publiek met een beperkt inkomen. Ook kent het Woningfonds, onder bepaalde voorwaarden, leningen toe voor de samenstelling van een huurwaarborg. In deze bijdrage worden uitsluitend de huurwoningen die in het kader van de huurhulpsector geproduceerd worden in beschouwing genomen.

3.5.1 De huurhulp. Het woningenbestand

Het woningenbestand van de huurhulpsector neemt sinds 2000 toe. Eind 2009 telt de huurhulpsector 368 gebouwen: goed voor 941 woningen waarvan 779 verhuurd, 86 op het punt te worden toegewezen en 63 woonsten in renovatie. Van de 9 onbewoonde woningen waren er 4 net vrijgekomen, de 5 overige worden onbewoond gelaten in afwachting van een globale renovatie van de site en van de overplaatsing van de huurders. 266 woningen waren in aanbouw.

Tabel 3-08: Woningfonds - huurhulp: Patrimonium (2000-2009)

Jaar	2000	2005	2009
Bewoonde woning	530	693	779
Onbewoond	4	4	9
In creatie	185	226	266
in renovatie	73	68	63
Op het punt toegewezen	24	28	86
Zullen vrijkomen	4	6	4
Andere bestemming *	7	0	0
Totaal	827	1 025	1 207

* Woningen bewoond door de SAMU Social in het kader van een tijdelijke overeenkomst.

Bron: Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

3.5.2 De huurhulp. De huurders

Op 31 december 2009 telde de huurhulpsector 769 huurdersgezinnen (en 1 vzw). Van deze 769 huurdersgezinnen woont een derde (34,9 %) reeds langer dan 10 jaar in deze sector, een derde (31,7 %) tussen de 5 en de 10 jaar en een derde (33,4 %) minder dan 5 jaar.

Het betreft hoofdzakelijk (84,7 %) gezinnen met kinderen; kinderen maken 60,4 % uit van het totaal aantal gehuisveste personen. 118 gezinnen (15,3 %) hebben geen kinderen, 262 (34,1 %) hebben er 1 of 2; 292 (38,0 %) gezinnen hebben er 3 of 4 en 97 (12,61 %) minstens 5.

Meer dan twee derde (68,3 %) van de huurders heeft enkel een vervangingsinkomen, 29,5 % is loontrekkende of zelfstandige (19,8 % arbeiders, 8,7 % bedienden, 1,0 % zelfstandige); 2,2 % is met pensioen.

Van de 72 nieuwe huurdersgezinnen leeft 58 % van een vervangingsinkomen en 24 % moet rondkomen met een inkomen dat kleiner dan of gelijk is aan een leefloon van € 967,22 terwijl de nieuwe huurdersgezinnen gemiddeld € 494,56 betalen voor hun woonst. Dit komt overeen met 30,7 % van hun maandelijks inkomen (kinderbijslag inbegrepen).

Eind 2009, waren er 3 598 gezinnen ingeschreven in het register van de kandidaat-huurders. In 2009 registreerde het Fonds 1 236 nieuwe kandidaturen, wat 12,57 % meer is dan in 2008 en dit terwijl er hetzelfde jaar 72 nieuwe gezinnen een woning kregen toegewezen.

Tabel 3-09: Woningfonds. Huurders (2000-2009)

Jaar	2000	2005	2009
Beweging			
Uitgaand	46	45	45
Inkomend	74	64	72
Gezinnen			
Aantal gezinnen	526	689	769
Met kinderen	464	600	651
Zonder kinderen	62	89	118
Personen			
Aantal personen	2 558	3 104	3 258
Gemiddelde per gezin	4,9	4,5	4,2
Gezinnen die huurtoelage genieten, in %	18,06	22,93	23,28
Gezinnen met vervangingsinkomin %	73,24	75,18	68,27

Bron: Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, jaarverslagen

3.5.3 De huurhulp. Budgettaire aspecten

Het gemiddelde maandelijkse bedrag dat de huurders betalen (€ 560,54 in 2009) is een deel van de contractuele huur (gemiddeld € 665,54 in 2009). Het andere deel van de huur bestaat, in functie van de netto bestaansmiddelen van de huurdersgezinnen, uit huurtoelagen of wordt ten laste genomen door het Woningfonds.

Wanneer men het totale bedrag dat sinds de oprichting van de huurhulp in 1976 ten laste van de huurders werd gesteld, vergelijkt met het totaal opgebouwd bedrag aan achterstallen tussen 1976 en eind 2009, dan stelt men vast dat de achterstallen 2,7 % bedragen van het gecumuleerd vervallen bedrag, nl. € 1 765 674,2 op € 65 019 274,9. 56,8 % van voormeld totaal aan achterstallen, werd met de jaren geboekt in verlies. Achterstallen zijn onbetaalde huurgelden en –lasten (water-, gas- en elektriciteitsrekeningen), openstaande rekeningen ingevolge huurschade na beëindiging van de huurovereenkomst, terugvorderbare procedurekosten en achterstallige huurtoelagen (Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Jaarverslag 2009).

Tabel 3-10: Woningen in het kader van de huurhulp van het Woningfonds v/h Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2000-2009)

Jaar	2000	2005	2009
Huurprijs			
Gemiddelde contractuele huurprijs	447,75	630,14	665,54
Gemiddelde huurprijs ten laste van huurder	334,83	499,60	530,54
Achterstallen			
Achterstallen	885 701,50	1 300 308,70	1 765 674,24
Aandeel in %	2,93	2,84	2,72

Bron: Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, jaarverslagen

3.6 HUURTOELAGE^[8]

De verhuis- en installatietoelage en bijdrage in het huurgeld (VIBH) heeft een dubbel doel: strijd tegen ongezonde woningen enerzijds en financiële hulp aan kansarmen bij hun herhuisvesting in een gezonde en aangepaste woning tegen haalbare voorwaarden anderzijds.

Deze uitkeringen gaan naar huurders die van een ongeschikte (dus ongezonde, overbevolkte of niet aan de handicap en/of de leeftijd van een gezinslid aangepaste) woning verhuizen naar een nieuwe huurwoning die voldoet aan de geldende normen qua oppervlakte, gezondheid en veiligheid.

De verhuis- en installatietoelage dekt een deel van de kosten van de verhuis. De bijdrage in het huurgeld dekt geheel of gedeeltelijk het verschil tussen de huurprijs (zonder lasten) van de verlaten, niet-kwaliteitsvolle woning en deze van de nieuwe kwaliteitsvolle woning. Beide uitkeringen kunnen gecumuleerd worden.

De onaangepaste woning dient gedurende minstens 12 maanden gehuurd te zijn geweest. De verhuis- en installatietoelage wordt eenmalig toegekend, de huurtoelage wordt toegekend hetzij voor een vastgestelde periode (5 jaar met mogelijkheid tot verlenging met één keer 5 jaar na nieuw onderzoek van de voorwaarden), hetzij voor een onbepaalde periode als een van de gezinsleden een bejaarde of een persoon met een handicap is (om de 5 jaar hernieuwbaar, na herziening).

Zowat 4 683 gezinnen genieten een gemiddelde toelage van € 109 per maand. 26 % van de betalingen in 2009 betreft enkel de verhuistoelage. De andere aanvragen (74 %) hebben betrekking op de beide toelagen. In 2009 genoot meer dan 23 % van de huurders van het Woningfonds van een VIBH.

Tabel 3-11: De verhuis- en installatietoelage en bijdrage in het huurgeld (VIBH)

Jaar	2000	2005	2009
Aantal VIBH-aanvragen per jaar			
		1 286	1 614
Aantal uitbetaalde VIBH-dossiers per jaar			
	*	3 748	4 738
Goedgekeurde VIBH-subsidies in euro			
	3 066 442	3 922 000	6 791 000
* Voor de periode 2000-2004 beschikken we slechts over een globaal cijfer zonder jaarlijkse details 5 375			

Bron: Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, directie Huisvesting, jaarverslag 2009

[8] Besluit tot instelling van de verhuis- en installatietoelage en bijdrage in het huurgeld (VIBH), werd bekendgemaakt op 22 december 2004 en werd van kracht op 1 juli 2005 ter vervanging van het koninklijk besluit van 13 maart 1989.

3.7 DE SOCIALE VERHUURKANTOREN

De Sociale Verhuurkantoren (SVK's) hebben als doel een deel van de private huurmarkt beschikbaar te stellen voor kansarmen. Zij bemiddelen tussen de eigenaar en de huurder in het kader van een hoofdhuurovereenkomst of een beheersmandaat. Zij worden erkend, toegelaten en gesubsidieerd door het gewest. In 2009 werden 22 Sociale Verhuurkantoren gesubsidieerd voor een totaalbedrag van € 5 121 711. Zoals blijkt uit tabel 3-11 beschikken de 22 SVK's over 2 487 wooneenheden: 2 392 appartementen en 95 huizen. Daarvan wordt 90,9 % bewoond door mensen met een inkomen dat lager ligt dan het maximuminkomen voor een sociale woning, 9,1 % door mensen wier inkomen hoger ligt.

Tabel 3-12: Woningen beheerd door SVK's (2000-2009)

Jaar	Aantal SVK's	Totaal aantal woningen	Subsidies
2000	11	468	458 603
2001	12	676	627 171
2002	14	798	1 289 000
2003	17	938	1 527 000
2004	18	1 124	1 775 000
2005	19	1 342	2 067 000
2006	19	1 595	2 585 000
2007	21	1 846	3 396 000
2008	21	2 191	4 104 000
2009	22	2 487	5 121 711

Bron: Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, directie Huisvesting, jaarverslag 2008

3.8 GEMEENTEN EN OCMW'S

Het aantal huurwoningen dat eigendom is van gemeenten of OCMW's in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan geraamd worden op zo'n 8 225, wat overeenkomt met 1,5 % van het totale aantal woningen in het Gewest (545 308) of 2,7 % van het totale aantal huurwoningen.

Een actueel cijfer over het aantal woningen waarvan gemeenten en OCMW's eigenaar zijn, is niet eenvoudig te vinden. De gewestelijke administratie huisvesting kan enkel cijfers geven over het aantal woningen dat gemeenten aankochten of renoveerden met gewestsubsidies. De bijzonderheden in tabel 3-13 werden door de gemeenten zelf meegedeeld.

Wat uit deze tabel duidelijk naar voren komt, is de grote verscheidenheid die er bestaat tussen de gemeenten van het BHG.

De ordonnantie van 19 december 2008 "houdende het woningbestand van de overheid in het Brusselse Gewest te vrijwaren en minimumregels vast te leggen voor de toewijzing van woningen" voegt in de Brusselse huisvestingscode een aantal regels in die twee doelen nastreven: het behoud van het woningbestand van de openbare vastgoedoperatoren en meer transparantie in de toewijzing van hun huurwoningen. De ordonnantie, die in werking is getreden op 28 juli 2009, is van toepassing op de woningen die worden verhuurd door de openbare vastgoedoperatoren, of concreter gezegd: de 19 Brusselse gemeenten en OCMW's. De ordonnantie is niet van toepassing op de huurwoningen beheerd door de sociale huisvestingsmaatschappijen, het Brusselse Woningfonds, de sociale verhuurkantoren.

Tabel 3-13: Gemeenten en OCMW's: patrimonium* (aantal woningen) (2009)

	Gemeente	Bijzonderheden	OCMW	Bijzonderheden	Totaal
Anderlecht	543	-	0	-	543
Oudergem	98	-	3	-	101
Sint-Agatha-Berchem	25	7 aan sociale prijs 13 aan vaste prijs 5 aan marktprijs	0	-	25
Brussel-Stad	2 693	120 aan sociale prijs	1 815	-	4 508
Etterbeek	256	-	5	4 noodwoningen	261
Evere	96	-	4	4 transitwoningen	100
Vorst	24	20 beheerd door SVK 3 aan sociale prijs	9	6 aan sociale prijs 1 woning vr leefloner 2 aan marktprijs	33
Ganshoren	4	-	7	-	11
Elsene	245	-	81	-	326
Jette	114	-	10	-	124
Koekelberg	32	-	0	-	32
Molenbeek	219	-	58	-	277
Sint-Gillis	757	-	45	6 transitwoning	802
Sint-Joost	337	-	15	-	352
Schaarbeek	276	-	23	16 beheerd door SVK	299
Ukkel	57	22 aan sociale prijs	18	-	75
Watermaal-Bosvoorde	108	49 aan sociale prijs 50 middelgrote woningen 5 aan marktprijs	62	-	170
St-Lambrechts Woluwe	135	-	0	-	135
St-Pieters Woluwe	46	7 beheerd door SVK	5	-	51
Totaal	6 065		2 160		8 225

* Het betreft het totale patrimonium van de lokale overheden. Niet alle woningen worden aan een sociaal tarief verhuurd. In de kolom "bijzonderheden" vindt men meer gedetailleerde inlichtingen. Het "-" duidt aan dat de dienst niet gecontacteerd kon worden.

Bron: BBROW, Artikel 23 #36

3.9 DE ZORG-WONINGEN

In de zorgsector gaat het om verschillende soorten verbindingen van huisvesting/wonen en zorgverlening. Deze verbindingen variëren van een totaal afzonderlijke organisatie van huisvesting en zorg, zoals bij thuiszorg voor zelfstandig wonende zorgbehoevenden, tot volledige integratie, zoals bij intensieve verzorging van mensen die (definitief) zijn opgenomen in instellingen zoals een rust- en verzorgingstehuis. In het ene uiterste bemoeit de zorgsector zich niet met huisvesting, in het andere uiterste "verdwijnt"

de huisvesting in de zorg. Hoe meer men opschuift naar dit tweede uiterste, hoe minder men is gericht op doorstroming, op vermindering van zorg, op vermeerdering van zelfstandigheid. De zorg-huurmarkt bevat ondermeer de woningen voor bejaarden, en de diensten voor begeleid/ beschut wonen in de jeugdhulpverlening, in de hulpverlening aan personen met een handicap, in de psychiatrie of in de thuislozenzorg.

BIJLAGE 4. DE THUISLOZENZORG

Luc Notredame, Kabinet Minister Evelyne Huytebroeck

4.1 INLEIDING

Een consensus over wat dak- en thuisloosheid is en welke de beste benadering is van deze problematiek bestaat er niet, noch op politiek, noch op professioneel niveau. Toch is het verwerven van een inzicht in het aantal thuislozen en in hun heterogeniteit, hun behoeften en trajecten, daarvan afhankelijk. In het kader van deze bijdrage is het niet de bedoeling zich te mengen in het theoretische debat, maar eerder pragmatisch tewerk te gaan.

In de Beleidsnota thuislozenzorg van 2007 (zie verder) wordt thuisloosheid omschreven als een combinatie van het (al dan niet tijdelijk) ontbreken van een (leefbare) woonst of onderdak, een psychosociale en relationele problematiek die leidt tot ontanking en een gebrek aan materiële middelen om te voorzien in het levensonderhoud door het gebrek aan werk, het verlies van het recht op sociale zekerheid en zelfs op

een menswaardig inkomen^[9], m.a.w. als een combinatie van woondeprivatie (die centraal staat bij Feantsa^[10] en Eurostat^[11]), ontanking en armoede.

In de benadering van thuisloosheid kan men grosso modo drie «systemen van denken en handelen» onderscheiden, namelijk een benadering waarin het accent ligt op de veiligheid, een benadering die sterk aanleunt bij de geneeskunde en een sociale benadering. Deze drie handelingslogica's, maatschappelijke reactiepatronen of "interventiemodellen" zijn ideaaltypes die slechts in hun onderlinge verhouding een beeld kunnen geven van de werkelijkheid^[12]. Historisch gezien is de benadering van thuisloosheid altijd al een mix geweest van de drie benaderingen, terwijl hervormingen goeddeels bestaan uit een periodieke herziening van de onderlinge verhoudingen en van de relatieve prioriteit van elk.

	Hoofddoelstelling	Organisatiemodel	Methodiek
Veiligheid	Openbare orde: beperking overlast en bestrijding criminaliteit	Centralistisch: centraal onthaal en verticale coördinatie Acceptatieplicht centra en diensten	Contractueel (individuele trajectbegeleiding en/of integratiecontracten) Dwang
Medisch	Behoud, bevordering en herstel van gezondheid/welzijn	Hiërarchisch gestructureerde lijnen Intramuraal	Evidence-based (expertise) Onderzoek-diagnose- behandeling Protocollair
Sociaal	Herstel autonomie Realisatie sociale grondrechten Reïntegratie en participatie	Divers en kleinschalig Autonomie van voorzieningen Horizontale coördinatie Extramuraal	Psycho-sociale begeleiding en ondersteuning Maatwerk Vraaggestuurd

[9] Van Menxel, G., Lescrauwaet, D., Parys, I. (2003), «Verbinding verbroken». *Thuisloosheid en algemeen welzijnswerk in Vlaanderen*. Berchem: Steunpunt Algemeen Welzijnswerk.

[10] Edgar, B., Meert, H., Doherty, J. (2004), Third review of statistics on Homelessness in Europe. Developing an operational definition of homelessness. Brussel: Feantsa. De operationele definitie heeft betrekking op «homelessness and housing exclusion» en omvat 13 conceptuele categorieën (opgedeeld in: roofless, houseless, insecure housing en inadequate housing) en 30 operationele categorieën.

[11] Brousse, C. (2004), *The production of data on homelessness and housing deprivation in the European Union: survey and proposals*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities (Eurostat – Working papers and studies – Theme 3. Population and social conditions).

[12] Edgar, B., Doherty, J., Mina-Coull, A. (1999), *Services aux sans-abri. Innovations et changements au sein de l'Union Européenne*. Bristol: The Policy Press geeft als driedeling: "modèle de mesures" (controle, curatief), "modèle médical" (behandeling, palliatief) en "modèle social" (ondersteuning, preventief).

4.2 DE BELEIDSNOTA THUISLOENZORG BRUSSEL

Op 31.05.2007 heeft het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) akte genomen van het "Actieplan voor een Brussels beleid inzake thuislozenzorg", met als voornaamste acties de oprichting van een Steunpunt thuislozenzorg Brussel, de oprichting van een Vereniging Hoofdstuk XII Openbare Dienst voor Sociale Urgentie, de ontwikkeling van een centraal registratiesysteem, een keuze voor een grotere verscheidenheid van woonvormen en voor de erkenning en subsidiëring van de dagcentra, en tenslotte meer aandacht voor preventie. De doelstellingen die het Verenigd College met dit Actieplan wilde verwezenlijken waren:

- het verzekeren van de samenhang en de maximale complementariteit tussen de voorzieningen in de Brusselse thuislozenzorg;
- het vermijden dat mensen in situaties terechtkomen van extreme uitsluiting en dakloosheid;
- het aanpakken van de bestaande situaties van uitsluiting, zowel voor wat betreft het humanitaire aspect als de sociale reïntegratie;
- het bevorderen van de inschakelingsprocessen die de betrokken personen moeten toelaten de thuislozenzorg te verlaten en opnieuw een plaats te vinden in de maatschappij.

Om dit te verwezenlijken wordt een beleid ontwikkeld in termen van het beheer van «stromen», nl. de instroom (preventie), de doorstroming (regulatie van vraag en aanbod) en de uitstroom (vooral de huisvesting):

- Het beleid is gericht op het beperken van de instroom (preventie) en op het bevorderen van de uitstroom. Het luik preventie bestaat uit de versterking van de nazorg bij ontslag uit een instelling (bijzondere jeugdzorg, psychiatrie, gevangenis), het vermijden van uithuiszettingen en het versterken van de schuldbemiddeling. Het bevorderen van de uitstroom vereist de versterking van de woonbegeleiding, het begeleid wonen en het ontwikkelen van specifieke huisvesting.
- Om het aanbod te reguleren legt de overheid de opdracht van de centra en diensten vast, garandeert het rechtszekerheid en biedt het financiële zekerheid. Tot deze

regulatie behoren ondermeer het bepalen van de psychosociale omkadering om de begeleiding te verzekeren en de noodzakelijke differentiatie van werkvormen zoals de ontwikkeling van dagcentra en de specialisatie naar doelgroepen. Het belangrijkste instrument evenwel betreft het aantal plaatsen, waarbij één van de uitgangspunten is dat het aanbod altijd op gespannen voet moet staan met de vraag in plaats van deze vraag slaafs te volgen.

- De regulatie van de vraag, of de toegang tot de thuislozenzorg: op basis van een analyse van de resultaten van het registratiesysteem worden toegangscriteria tot de thuislozenzorg bepaald (eventueel toegangspoort met indicatiestelling), evenwel mits het voorzien van passende opvang voor specifieke bevolkingsgroepen buiten de thuislozenzorg. Voorbeelden zijn kandidaat-vluchtelingen en mensen zonder papieren die tot de verantwoordelijkheid behoren van de federale overheid waarmee strikte afspraken dienen te worden gemaakt, en de slachtoffers van partnergeweld waarvoor een apart circuit dient te worden ontwikkeld.

4.3 HET AANBOD VAN VOORZIENINGEN

Doorheen de tijd is er een sector in de hulp- en dienstverlening tot ontwikkeling gekomen die bekend en erkend is onder de noemer "thuislozenzorg", een sector die zich uitdrukkelijk richt op een specifieke groep van mensen (de categoriale aanpak domineert), maar daarbij poogt zo intersectoraal mogelijk te werk te gaan.

Tijdens de voorbije decennia heeft deze sector een hoge vlucht genomen en heeft zich steeds verder gedifferentieerd, enerzijds naar doelgroep (huishouden, geslacht, leeftijd, problematiek) en naar benadering. Was de hulp- en dienstverlening voorheen in hoofdzaak een zaak van intramurale opvang (onthaaltehuizen), vandaag is er een uitgebreide waaier van voorzieningen, gaande van urgentiediensten over onthaaltehuizen naar straathoekwerk (en mobiele teams), begeleid wonen, dagcentra, enz.

Tabel 4-01: Overzicht van de centra en diensten, per gemeenschapscommissie, 1 januari 2010

Werkvorm	Vlaamse Gemeenschap (VG) / VGC	GGC	COCOF
Crisis en dringende opvang; nachtasiel (3) (193 erkende plaatsen)		Ariane (35 plaatsen) Samusocial (110 plaatsen) – mobiele teams Nachtasiel Hoeksteen (48 plaatsen) Winterhulp (150 plaatsen)	
Straathoekwerk (4)	CAW Mozaiek JES vzw	Diogenes	Dune
Onthaaltehuizen (22) (872 plaatsen)	3 onthaaltehuizen (116 plaatsen)	5 onthaaltehuizen (124 plaatsen)	14 onthaaltehuizen (632 plaatsen)
Begeleid wonen (14)	4 diensten	9 diensten	1 dienst
Dagcentra (9)	1 centrum	8 centra	
TOTAAL	52 centra en diensten, 1 065 intramurale plaatsen (+ 150 plaatsen winterhulp)		

Tabel 4-02: Overzicht van het aantal opvangplaatsen in de crisisopvang en onthaaltehuizen, per gemeenschapscommissie, 1 januari 2010

	Man	Vrouw	Mix	Totaal
COCOF	299	333	0	632
GGC	0	42	272	314
VG/VGC	86	0	30	116
Winterhulp	0	0	150	150
TOTAAL	385	375	452	1 212

Tabel 4-03: Overzicht van het aantal personeelsleden in de centra en diensten, per gemeenschapscommissie, 1 januari 2010

	Gesubsidieerd	Ander (GECO, sociale maribel, art.60, ...)
COCOF	144,0	
GGC	123,8	103,5
VG/VGC	53,3	12,2
TOTAAL	321,1	115,7

4.4 DE WETGEVING

1. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: vanaf 1 januari 2005 geregeld via het Besluit van het Verenigd College betreffende de erkenning en subsidiëeringswijze van de centra en diensten voor volwassenen in moeilijkheden, in uitvoering van de Ordonnantie van 7.11.2002 betreffende de centra en diensten voor Bijstand aan Personen.
2. Commission communautaire française: Décret du 27.05.1999 relatif à l'octroi de l'agrément et de subventions aux maisons d'accueil, modifié par le décret du 6.07.2001, l'Arrêté du Collège du 20.07.2000 portant application du décret du 27.05.1999 relatif à l'octroi de l'agrément et de subventions aux maisons d'accueil, modifié par les arrêtés du 18.10.2001, du 20.12.2001 et du 4.09.2003, et l'arrêté du 27.02.2003 portant règlement de l'octroi de subventions à l'investissement aux maisons d'accueil.
Décret du 16 juin 2005 relatif à l'agrément et à l'octroi de subventions aux organismes représentatifs de l'Action sociale et de la Famille et arrêté d'exécution du 23 mars 2006.

3. Vlaamse Gemeenschap en Vlaams Gemeenschapscommissie: De erkenning en subsidiëring gebeurt door de Vlaamse Gemeenschap (Decreet van 19.12.1997 betreffende het algemeen welzijnswerk. Besluit van de Vlaamse Regering van 12.10.2001 ter uitvoering van het decreet van 19 december 1997 betreffende het algemeen welzijnswerk. MB van 18.02.2004 houdende de validering van de sectorprotocollen van de centra voor teleonthaal, de centra voor algemeen welzijnswerk in het kader van de ziekenfondsen en de autonome centra voor algemeen welzijnswerk (Sectorprotocol voor de autonome centra voor algemeen welzijnswerk)). De VGC heeft geen eigen regelgeving, en beperkt zich tot aanvullende financiering en ondersteuning van nieuwe projecten tot ze in de reguliere regelgeving en financiering door de Vlaamse Gemeenschap zijn opgenomen.

4.5 DE “KOSTPRIJS” VAN DE THUISLOENZORG IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST 2010

De kostprijs van de thuislozenzorg wordt als volgt berekend:

1. COCOF: in de Begroting 2010 is een bedrag ingeschreven van € 9 092 000 “destiné d’une part à subventionner les 14 maisons d’accueil agréés par la COCOF ainsi que leur organisme représentatif agréé” (Budget des recettes et des dépenses de la COCOF pour l’année budgétaire 2010. Programme justificatif).
2. GGC: in de Begroting 2010 is op het programma “04 Thuislozenzorg” een bedrag aan vastleggingskredieten ingeschreven van € 6 754 000. Daarbij moeten enkele projectsubsidies worden gevoegd voor een totaal van € 125 000, hetgeen een totaal geeft van € 6 879 000.
3. VG/VGC: het bedrag is een schatting op basis van enerzijds het aantal gesubsidieerde VTE en anderzijds een gemiddelde subsidieforfait per VTE.
4. Gesubsidieerde contractuelen (GECO)/Maribel bevat de tussenkomsten voor de aanwerving van personeelsleden met een GECO-statuuut of in het kader van de Sociale Maribels. Voor beide systemen wordt gerekend met een gemiddelde tussenkomst van € 35 000 per arbeidsplaats.
5. OCMW's: hier wordt het aandeel in rekening gebracht van het OCMW van Sint-Jans-Molenbeek in het beheer van het onthaaltehuis Le Relais (bedrag ingeschreven in de begroting 2009, waarvan de eindafrekening 2008 in mindering wordt gebracht). Daaraan zou het bedrag moeten worden toegevoegd van de kost van de personen tewerkgesteld in het kader van artikel 60 § 7.
6. De federale overheid: in het kader van het grootstedenbeleid financiert de federale overheid in 2009/2010 het project “Samusocial - Versterking van de mobiele nachtploeg” voor een totaal bedrag van € 279 577.

Tabel 4-04: De kostprijs van de thuislozenzorg, per overheid, 2010

GGC	6 879 000 €
COCOF	9 092 000 €
VG/VGC	3 135 000 €
GECO/Maribel (100 VTE)	3 500 000 €
OCMW	514 000 €
Federaal (SAMUSOCIAL)	280 000 €
Totaal	23 400 000 €

Uit tabel 4-04 blijkt dat, in 2010, de thuislozenzorg aan de Brusselse gemeenschapsoverheden € 23,5 miljoen kost.

Enkel de begrotingen van de COCOF en de GGC bieden indicaties voor de recente evolutie:

- in de initiële begroting 2000 van de COCOF was er 3,84 miljoen euro ingeschreven voor de onthaaltehuizen, in de begroting 2010 is dat 9,09 miljoen euro, of een stijging met 236 % tijdens het voorbije decennium;
- in de begroting van de GGC zijn de middelen voor de thuislozenzorg gestegen van 1,73 miljoen euro in het jaar 2000 naar 6,88 miljoen euro in het jaar 2010, een verviervoudiging (stijging met 398 %) van de subsidies in 10 jaar tijd.

Bij de twee gemeenschapscommissies samen, goed voor bijna 70 % van de subsidies, zijn de middelen tijdens de beschouwde periode gestegen met 287 % of bijna een verdrievoudiging. In vaste prijzen, gecorrigeerd voor de inflatie, gaat het om een stijging van 236 %. Een deel van deze stijging is te verklaren door een uitbreiding van het aanbod (ondermeer het aantal plaatsen in intramurale voorzieningen of het aantal diensten begeleid wonen), een deel door een betere financiering van het aanbod (ondermeer de omkadering of het aantal gesubsidieerde VTE per erkende plaats, of de beginnende subsidiëring van de dagcentra), een laatste deel ten slotte door een betere verloning van het personeel (ondermeer toepassing van het akkoord met de non-profit sector 2000-2005).

BIJLAGE 5. “COHESION SOCIALE”, EEN TRANSVERSAAL BEGRIP EN EEN GEWESTELIJKE UITDAGING

Alexandre Ansay, Jonathan Unger, Centre régional d'Appui en Cohésion sociale (CRAcs), CBAI

Het decreet betreffende “Cohésion sociale” van de Commission Communautaire Française (COCOF) van 13 mei 2004 voert een begrip in dat ten overvloede aanwezig is in het hedendaagse politieke taalgebruik. Deze term duikt namelijk transversaal op in verschillende maatregelen die uitgewerkt worden door de gewesten, gemeenschappen en de federale overheid. In de Brusselse gewestelijke context moet “cohésion sociale” of sociale cohesie^[13] beschouwd worden als een uitdaging die buiten de bevoegdheden van de COCOF valt. Het vormt een uitdaging voor een gewest dat enerzijds gekenmerkt wordt door een toenemend multicultureel karakter en anderzijds door de relatieve verarming van een deel van de bevolking. Vanuit dit perspectief draagt het decreet van 13 mei 2004 een steentje bij tot het armoedebestrijdingsbeleid, volgens de middelen waarover het beschikt en in het kader van een strategie die de uitdagingen op het vlak van sociale cohesie territorialiseert. Het decreet hanteert een corrigerende benadering ten aanzien van de financieringen waarop andere algemene strategieën gebaseerd zijn (onderwijs, werkgelegenheid, beroepsopleiding...) en kent de rol van “aanbesteder” van de lokale programma's van sociale cohesie toe aan de Brusselse gemeenten.

5.1 ALGEMENE VOORSTELLING

Op 13 mei 2004 heeft de COCOF een nieuw decreet^[14] goedgekeurd dat de financiering van projecten van sociale cohesie mogelijk maakt voor een periode van vijf jaar. Het decreet, dat op 1 januari 2006 in werking trad, groepeerde de “Programmes Intégration Cohabitation (PIC)”, “Insertion Sociale” en “Eté Jeunes”, die als dusdanig niet meer bestaan.

Dit decreet brengt contractuele relaties tot stand tussen de regionale en lokale overheden en Franstalige verenigingsactoren die verantwoordelijk zijn voor het uitwerken van projecten van sociale cohesie. Bovendien definieert het decreet sociale cohesie als *het geheel van sociale processen die bijdragen tot het vrijwaren van gelijke kansen en voorwaarden en het economisch, sociaal en cultureel welzijn van alle personen of groepen van personen (...), zodat het voor iedereen mogelijk is om actief deel te nemen aan de maatschappijen en erkenning te vinden. Deze sociale processen, die worden aangewend via de uitbouw*

van communautaire acties in de wijken en door netwerking, zijn gestructureerd rond algemene doelstellingen zoals de strijd tegen elke vorm van discriminatie en sociale uitsluiting (artikel 3 van het decreet).

5.2 EEN BELEID GESTRUCTUREERD ROND PRIORITAIRE DOELSTELLINGEN

Naast de in het decreet vermelde finaliteiten stelt het College van de COCOF voor een periode van vijf jaar prioritaire doelstellingen vast (artikel 4 van het decreet). De voor de eerste vijf jaar (2006-2010) gekozen prioritaire thema's zijn:

1. Huiswerk- en schoolbegeleiding met bijzondere aandacht voor de specifieke hulp aan adolescenten;
2. alfabetisering, bestrijding van de digitale kloof, toegang tot nieuwe communicatietechnologieën;
3. opvang van nieuwkomers, van toepassing op de hele problematiek van de opvang en de noodzakelijke netwerking met de operatoren die bevoegd zijn op het vlak van maatschappelijke hulpverlening, kinderopvang, huisvesting, gezondheid...; hierbij moet bijzondere aandacht besteed worden aan acties gericht op het leren van Frans als vreemde taal;
4. de vergrijzing van de bevolking met bijzondere aandacht voor intergenerationele acties;
5. de genderproblematiek en meer in het bijzonder de gemengdheid, emancipatie en gelijkheid van mannen en vrouwen.

Voor de tweede vijf jaar (2011-2015) werden de prioriteiten enigszins herzien:

1. Huiswerk- en schoolbegeleiding;
2. alfabetisering, het leren en beheersen van het Frans voor volwassenen met weinig of geen opleiding;
3. opvang en begeleiding van nieuwkomers.

Waar deze drie elementen voor de periode 2011-2015 het prioritaire actiedomein van de maatregel vormen, worden ook aanvullende verenigingsprojecten (die bijvoorbeeld meer gericht zijn op socioculturele acties) aanvaard mits deze verband houden met projecten die geënt zijn op een van de drie prioritaire thema's.

[13] Om de leesbaarheid te vergemakkelijken zal de term “cohésion sociale” in deze bijlage vertaald worden als “sociale cohesie”.

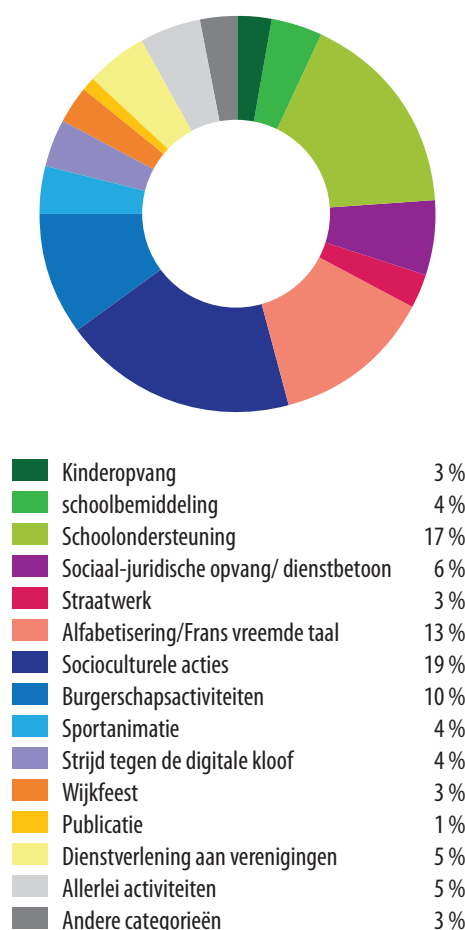
[14] Décret relatif à la cohésion sociale van 13 mei 2004, in het Staatsblad verschenen op 23 maart 2005.

5.3 EEN GEDIVERSIFIEERD AANBOD

De uitvoering van het decreet is gebaseerd op de subsidiëring van meer dan 280 verenigingen die samen meer dan 720 acties uitvoeren. Deze acties zijn verdeeld over 16 categorieën die zijn vastgesteld door de Diensten van het College van de COCOF.

De raming^[15] van de budgettaire verdeling tussen deze verschillende types (figuur 5-01), uitgevoerd door het *Centre Régional d'Appui à la politique de Cohésion sociale*, toont het belang van bepaalde categorieën die kunnen bijdragen tot de strijd tegen de bestaansonzekerheid of ten minste tot de preventie ervan. Het gaat onder meer om schoolondersteuning en schoolbemiddeling (samen geschat op 21 % van het budget), alfabetisering en het leren van Frans als vreemde taal (samen geschat op 13 %), de organisatie van sociaal-juridische opvang en van sociale permanentie (op 6 % geschat). Andere categorieën, zoals socioculturele acties en burgerschapsactiviteiten, zijn omvangrijk vanuit budgettair oogpunt: ze weerspiegelen het algemene karakter van een maatregel die gekenmerkt wordt door acties gericht op maatschappelijke inschakeling van individuen, terwijl andere categorieën proberen om het samenleven van lokale gemeenschappen te versterken.

Figuur 5-01: Verdeling van de in het kader van het decreet sociale cohesie aan de verenigingen toegekende subsidies, per categorie, 2010

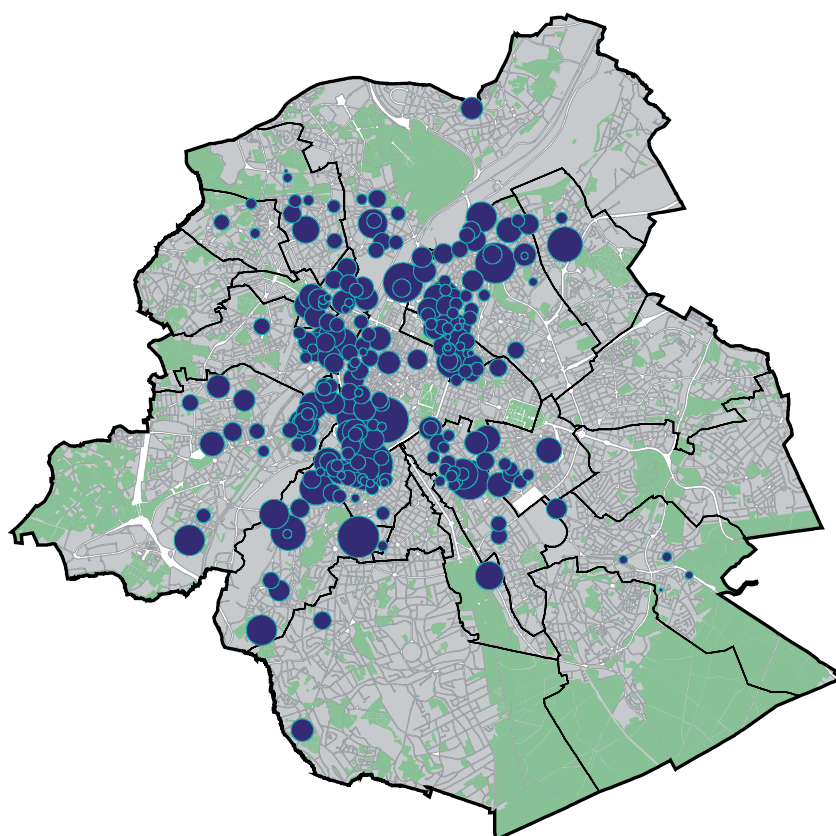

Bron basisgegevens: COCOF 2010, analyse van gegevens: Centre régional d'appui en cohésion sociale (CRAcs)

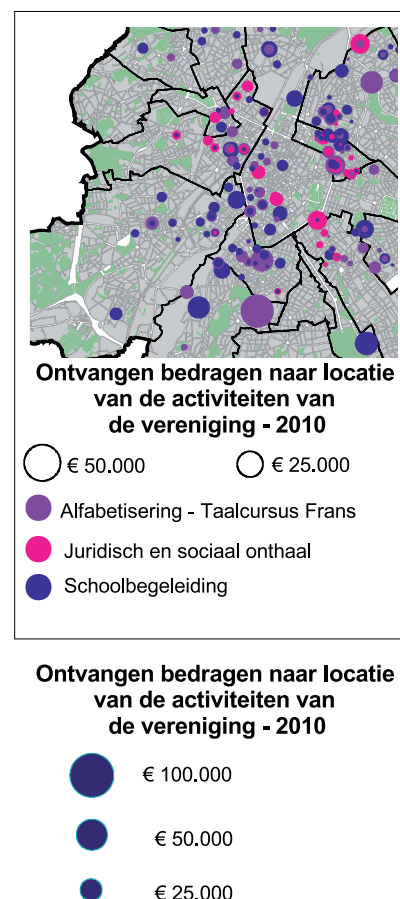
[15] Het gaat hier om ramingen want de gegevens van de Diensten van het College bevatten niet de bedragen die worden toegekend aan iedere categorie. De analyse van de categorieën is gebaseerd op de analyse van 95 % van de totale begroting, uitgesplitst tussen de verschillende acties volgens een analyse van de vragenlijsten voor het indienen van subsidieaanvragen (wanneer de informatie beschikbaar was). De getoonde kaarten vertegenwoordigen de verspreiding van 92 % van de totale begroting. De analyse van de categorieën en de getoonde kaarten mogen dus niet als 100 % exhaustief beschouwd worden.

5.4 EEN SPECIFIEK AANBOD VOOR EEN KWETSBARE BEVOLKING?

Kaart 5-01: Ruimtelijke verdeling van door de COCOF toegekende subsidies in het kader van het decreet sociale cohesie, 2010

Bron : Berekeningen CRAcs-CBAI op basis van de gegevens van de Cocof 2010
Cartografie : CRAcs-CBAI

Alle categorieën van acties werden in rekening gebracht.
Deze cartografie is niet volledig exhaustief.

De gegevens over het publiek van de door het decreet sociale cohesie gesubsidieerde acties laten niet toe een nauwkeurig sociaaleconomisch profiel op te stellen. Het vertrouwelijk karakter vraagt bovendien een anonimisering bij het verzamelen van de gegevens die gebruikt worden voor de evaluatie: het is dan ook niet mogelijk om het profiel van het publiek op te stellen op basis van de sociaaleconomische kenmerken van de verblijfplaats.

Het aanbod kan echter geanalyseerd worden in het licht van de sociaaleconomische profielen van de wijken van de hoofdstad. Zo stellen we vast dat het verenigingsaanbod dat gesubsidieerd wordt door het decreet sociale cohesie zich

hoofdzakelijk ontwikkelt in de eerste kroon van het Brussels Gewest, en meer in het bijzonder in de arme sikkels. Sommige acties treffen we ook aan in de tweede kroon, inclusief in de gemeenten die gemiddeld genomen welvarender zijn, maar dan over het algemeen in wijken met een groot aantal sociale woningen.

Over het algemeen stellen we vast^[16] dat bijna 60 % van de subsidies gebruikt wordt binnen de kansarme wijken van Brussel waar ongeveer 30 % van de bevolking woont. Dit duidt bijgevolg op een concentratie van het aanbod in de meest kansarme wijken. Anderzijds wordt slechts 14 % van de subsidies gebruikt in de wijken waar het rijkste derde van de Brusselaars woont.

[16] Op basis van een schatting door het Centre Régional d'Appui en cohésion sociale, op basis van een analyse van 86 % van het totale budget voor sociale cohesie.

5.5 VOOR WELK PUBLIEK IN WERKELIJKHEID?

Zoals hiervoor vermeld kunnen, gegeven de beschikbare gegevens, een aantal kenmerken van het publiek niet geanalyseerd worden. Uit de door de verenigingen verstrekte gegevens kan evenwel opgemaakt worden dat in 2008 bijna 10 % van de 106 850 personen die het regelmatige publiek vormen van de door het decreet sociale samenhang gesubsidieerde acties, nieuwkomers zijn. Zij vertegenwoordigen bijna een derde van het regelmatige publiek dat alfabetiseringscursussen en cursussen Frans volgt en 16 % van de personen die gebruik maken van de door de verenigingen georganiseerde sociaal-juridische opvang en sociale permanenties.

Wat leeftijd betreft, zien we een oververtegenwoordiging van jongeren: jongeren (jonger dan 25 jaar) vertegenwoordigen meer dan de helft (56 %) van het totale publiek.

Hoewel mannen en vrouwen over het algemeen op gelijke basis aan de acties deelnemen, zien we een uitgesproken overwicht van vrouwen bij de alfabetiseringscursussen en de cursussen Frans (72 %) en de burgerschapsactiviteiten (69 %).

5.6 BUDGETTAIRE MIDDELEN

Voor 2010 wordt **7 830 076 euro** uitgetrokken voor het subsidiëren van de acties van de verenigingen^[17]. Binnen dit totale budget is een gedeelte (ongeveer 6 %) bestemd voor de compensatie van schommelingen in de bedragen die aan de gemeenten worden toegekend krachtens de uitvoering van het decreet ter vervanging van de vorige programma's. De rest van het budget wordt verdeeld tussen gemeentelijke en gewestelijke projecten, met als verdeelsleutel 80 % - 20 %.

Het gemeentelijke luik van het budget (oftewel 80 % van het budget voor sociale cohesie) wordt verdeeld tussen 13 gemeenten. Om in het kader van het decreet in aanmerking te komen moet een deel van het grondgebied van de gemeente tot de Ruimte voor Versterkte Ontwikkeling van Huisvesting en Stadsvernieuwing (RVOHS) behoren, zoals vastgesteld door het Gewestelijk Ontwikkelingsplan (GewOP) van 2002. Als zij aan deze voorwaarde voldoen, dan hebben zij de mogelijkheid een gemeentelijk contract voor sociale cohesie af te sluiten met verenigingen die op hun grondgebied actief zijn. De verdeling tussen de 13 gemeenten verloopt volgens

een methode die is vastgesteld in het besluit van 22 december 2005^[18]. Voor de periode 2006-2010 blijkt dat vooral sterk bevolkte gemeenten en/of gemeenten met inwoners die gemiddeld gesproken weinig welvarend zijn veel middelen toegekend krijgen krachtens dit besluit.

Tabel 5-01: Subsidies door de COCOF toegekend aan de verenigingsprojecten in het kader van het decreet sociale cohesie, per gemeente, 2010, in euro

	Gewestelijke contracten	Gemeentelijke contracten	Compensatie
Anderlecht	0	568 447	0
Oudergem	0	51 337	0
Sint-Agatha-Berchem	0	0	0
Brussel	0	1 240 667	0
Etterbeek	0	151 714	0
Evere	0	110 589	0
Vorst	0	225 613	241 224
Ganshoren	0	0	0
Elsene	0	419 352	0
Jette	0	120 217	0
Koekelberg	0	142 970	46 624
Sint-Jans-Molenbeek	0	868 211	0
Sint-Gillis	0	501 843	80 810
Sint-Joost-Ten-Node	0	390 465	92 417
Schaarbeek	0	1 096 206	0
Ukkel	0	0	0
Watermaal-Bosvoorde	0	0	0
St-Lambrechts-Woluwe	0	0	0
Sint-Pieters-Woluwe	0	0	0
Regio	1 481 370	0	0
Totaal	1 481 370	5 887 631	461 075

Bron: COCOF 2010

Bovendien bestond een van de belangrijkste doelstellingen van het decreet van 13 mei 2004 met betrekking tot de sociale cohesie eruit het voortbestaan te verzekeren van een hele reeks verenigingen die actief zijn op de domeinen "Intégration Cohabitation", "Insertion Sociale" en "Eté Jeunes". Dit werd geconcretiseerd door de uitwerking en financiering van projecten voor een periode vijf jaar.

[17] Het budget voor het programma "Cohabitation des communautés locales" (Samenleven van lokale gemeenschappen) bedraagt meer dan 10 690 000 euro en financiert, naast de acties van de verenigingen, het *Centre Régional d'Appui*, de acties van verenigingen en gemeenten die buiten het decreet vallen, de toepassing van het non-profitakkoord op de sector van de sociale cohesie, etc.

[18] Arrêté 2005/954 du Collège de la Commission communautaire française relatif à la répartition des budgets entre les communes visées à l'article 5 alinéa 1er du décret de la Commission communautaire française relatif à la cohésion sociale.

In 2005 werden de subsidies voor verenigingen en gemeenten in het kader van de "Programmes Intégration-Cohabitation" (PIC), het "programme Insertion Sociale" (IS), de "Eté Jeunes" en het Impulsfonds voor het Migrantenbeleid (IFMB)^[19] gezamenlijk beheerd. Momenteel valt de budgettaire enveloppe van het IFMB, nog steeds beheerd door de dienst sociale cohesie van de COCOF, onder het "beleid buiten het decreet". Uit de vergelijking tussen de budgetten voor 2005 (PIC, IS, Eté Jeunes en gemeentelijk IFMB) en 2006 (sociale cohesie en acties buiten het decreet - gemeentelijk IFMB) blijkt dat het totale budget met ongeveer 14 % gestegen is. In 2006 namen de begrotingsmiddelen van de maatregel dus aanzienlijk toe.

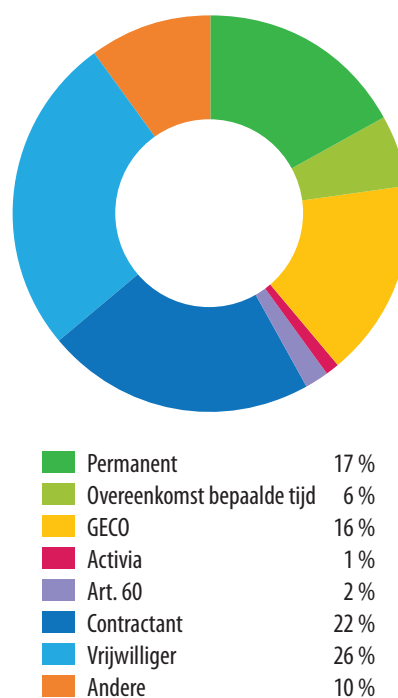
De decretale begroting is sinds 2006 geïndexeerd en een herfinanciering van het systeem voor de periode 2011-2015 is, althans momenteel, niet aan de orde.

5.7 MET WELKE WERKNEMERS?

Uit een analyse van de werknemers die betrokken zijn bij de maatregel sociale cohesie^[20], uitgevoerd door het Centre Régional d'Appui en cohésion sociale, blijkt dat bijna de helft van de werknemers die betrokken zijn bij projecten rond sociale cohesie niet betaald worden door de vereniging waarbinnen ze hun prestaties verrichten: het meest voorkomende statuut is dat van vrijwilliger (26 %), gevolgd door contractanten, meer bepaald externe werknemers op wie een beroep gedaan wordt voor specifieke diensten (22 %).

Van de werknemers die rechtstreeks verbonden zijn met en betaald worden door de vereniging zien we dat bijna twee derde een «stabiel» (permanent en GECO) statuut heeft en dat een derde een onzekerder statuut heeft, met in de categorie «andere» statuten zoals stagiairs, studenten, of werknemers van een Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap (PWA) of een Doorstromingsprogramma (DSP) (10 %).

Figuur 5-02: Personen die werkzaam zijn in projecten van sociale cohesie, per type statuut, 2008

Bron basisgegevens: Verslagen van de verenigingen, analyse: COCOF en CRACs

[19] Dit fonds, dat werd opgericht in 1991, ondersteunt, over het algemeen voor een beperkte periode, innovatieve projecten, ter bevordering van de maatschappelijke integratie van allochtone personen, de preventie van discriminatie en de interculturele dialoog.

[20] Het gaat hier om de verwerking van de gegevens verstrekt door de verenigingen en gecentraliseerd door de Diensten van het College van de COCOF, gegevens met betrekking tot 2009. De hier verzamelde en gepresenteerde gegevens hebben betrekking op de situatie van 1518 werknemers, goed voor 71 % van de gesubsidieerde acties (in aantal), maar tevens goed voor 75 % van het budget toegewezen aan gemeentelijke en gewestelijke contracten voor sociale cohesie.

BIJLAGE 6. ARMOEDEBESTRIJDING VANUIT DE VGC: EEN BLIK OP HET STEDENFONDS

Cel Stedelijk beleid van de Vlaamse Gemeenschapscommissie

6.1 ALGEMENE INTRODUCTIE OP HET STEDENFONDS

In 1996 keurde de Vlaamse regering het decreet op het Sociaal Impulsfonds (SIF) goed. Bedoeling van het decreet was om nieuwe impulsen te geven om de leefbaarheid in de kansarme buurten van steden en gemeenten te verbeteren. In het geval van Brussel, werd een partnerschap afgesloten met de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Het SIF-decreet werd op 1 januari 2003 opgeheven en vervangen door het decreet op het Stedenfonds. De heroriëntering van de SIF-middelen was bedoeld om de steden te stimuleren om niet enkel te vertrekken vanuit de probleemanalyse, maar ook aandacht te hebben voor de kansen van de stad, en dit zowel vanuit een sociale, culturele, economische, ecologische als fysiek-ruimtelijke invalshoek. Voor de Vlaamse regering moet de strijd tegen de achterstelling en de kansarmoede op alle fronten worden gestreden.

De Vlaamse regering wil met het Stedenfonds werken aan duurzame steden. Drie strategische doelstellingen staan de Vlaamse regering daarbij voor ogen:

- het verhogen van de leefbaarheid van de steden, zowel op stads- als op wijkniveau;
- het tegengaan van dualisering zowel op ruimtelijk, economisch als sociaal-cultureel vlak;
- het verhogen van kwaliteit van bestuur.

Omdat de lokale besturen het best zelf aanduiden waar de noden liggen, wordt het beleid in Vlaanderen uitgewerkt in partnerschap tussen enerzijds de Vlaamse Gemeenschap en anderzijds de steden en gemeenten en de OCMW's. In het geval van Brussel wordt een partnerschap afgesloten met de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Hiervoor wordt een beleidsovereenkomst afgesloten tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VGC. De eerste beleidsovereenkomst liep voor de periode van 2003 tot 2007, ondertussen is een tweede beleidsovereenkomst afgesloten voor de periode 2008-2013 (Stedenfonds 2).

6.2 DE VGC EN HET STEDENFONDS

De beleidsovereenkomst Stedenfonds is een gebudgetteerd plan waar strategische doelstellingen vertaald worden in operationele acties. Jaarlijks staat ongeveer 12 miljoen euro ter beschikking voor de uitvoering van de acties. Aangezien de basisdoelstellingen van het Stedenfonds betrekking hebben op de leefbaarheid van de stad en het tegengaan van de dualiteit in de stad, is er voor elk van deze doelstellingen een sterke vertaalslag te maken naar armoedebestrijding. In wat volgt geven we een overzicht van de acties per doelstelling.

6.2.1 Strategische doelstelling 1: De VGC ontwikkelt een duurzaam beleidsinstrumentarium.

Deze doelstelling heeft betrekking op de instrumenten die de VGC inzet om het Stedenfonds in de stad uit te voeren, en om te werken aan een duurzaam, kwalitatief en democratisch bestuur. Naast de inzet van middelen voor de coördinatie en uitvoering van het Stedenfonds (operationele doelstelling 1.1), worden budgetten vrijgemaakt voor de wetenschappelijke onderbouw van het beleid (operationele doelstelling 1.2) en het stimuleren van het democratisch draagvlak van het beleid door middel van participatie en beleidsinspraak. Zowel op vlak van wetenschappelijke monitoring van beleid, als op vlak van de organisatie van burger- en middenveldparticipatie, gaat een bijzondere aandacht naar de parameters van armoedebestrijding.

- Budget: jaarlijks ongeveer € 1 200 000

6.2.2 Strategische doelstelling 2: Meer en betere gemeenschapsinfrastructuur uitbouwen met als doel de fysieke omgeving te verbeteren

Deze doelstelling wordt geoperationaliseerd in een gebudgetteerd investeringsplan, dat voor een periode van vijf jaar de beoogde investeringen in gemeenschapsinfrastructuur in de stad plant. Dit investeringsplan heeft bijzondere aandacht voor de creatie van kwalitatief hoogstaande infrastructuur in de meest precare en kansarme buurten van Brussel, en dit over het hele spectrum van gemeenschapsbevoegdheden waarvoor de VGC verantwoordelijk is in Brussel.

- Budget: jaarlijks ongeveer € 4 800 000

6.2.3 Strategische doelstelling 3: De VGC ontwikkelt dienstverlening en projecten met het oog op het verhogen van de leefkwaliteit in de domeinen onderwijs en opleiding, welzijn en gezondheid, jeugd, cultuur en sport, met bijzondere aandacht voor een grotere zichtbaarheid van de VGC, voor het versterken van specifieke sectoren en het stimuleren van brede projecten

Deze doelstelling lijkt dens en ingewikkeld, maar bestrijkt eigenlijk het brede spectrum van bevoegdheden waarbinnen de VGC opereert. Binnen deze doelstelling worden 13 operationele doelstellingen gedefinieerd, die preciseren welke acties de VGC op al deze domeinen zal realiseren in functie van de verhoging van de leefkwaliteit van alle Brusselaars. We zetten ze op een rijtje en schetsen hun link met armoedebestrijding.

Ondersteuningsbeleid voor gelijke onderwijskansen met focus op ouderbetrokkenheid (SD3-OD1)

Het *Onderwijscentrum Brussel* wil de kansen van alle kinderen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel vergroten om vanuit hun sociale, culturele, talige diversiteit de eindtermen te behalen in een schoolomgeving waar het welbevinden en de betrokkenheid hoog is. Vanuit het *Onderwijscentrum Brussel* worden scholen ondersteund en begeleid op vlak van o.a. ouderbetrokkenheid en bewustmaking van de ouders.

- Budget: € 950 000

Ontwikkeling van flexibele leertrajecten (SD3-OD2)

De VGC ondersteunt de opdrachten in uitbouw van het tweedekansonderwijs in Brussel met als operator het *Centrum voor Volwassenenonderwijs (CVO) Brussel*. Het tweedekansonderwijs wil (jong)volwassenen de mogelijkheid bieden om alsnog een diploma secundair onderwijs te halen. Met een diploma op zak verruim je alvast je kansen op de arbeidsmarkt, wat bepaalde mensen uit de armoede kan houden.

- Budget: € 175 000

Renovatie school- en opleidingsinfrastructuur (SD3-OD3)

De VGC investeert reeds enkele jaren in een dienstverlening aan scholen op het vlak van de renovatie, de aanpassing en

de verfraaiing van de bestaande infrastructuur. Voor deze dienstverlening wordt momenteel beroep gedaan op de vzw *Schoolinterventieteam* (6 ploegen voor scholen) en de vzw *Casablanca* (1 ploeg voor scholen). Beide initiatieven werken met laaggeschoolde, langdurig werklozen in een Doorstromingsprogramma-contract in Nederlandstalige Brusselse scholen, gelegen in kwetsbare Brusselse wijken.

- Budget: € 370 000

Informeel leren stimuleren (SD3-OD4)

Alle kinderen en jongeren hebben recht op een maximale ontwikkeling, maar niet allen krijgen daartoe evenveel kansen. In een samenleving waar sociale ongelijkheid speelt, vormen projecten als de “Brede School” en de “Zomerschool” en “Lenteschool” een belangrijke hefboom in het realiseren van gelijke ontwikkelingskansen.

- Budget: € 200 000

Werkervaring en opleiding voor volwassenen (SD3-OD5)

Via de ondersteuning van werkervaringinitiatieven in de sectoren bouw, zorg en horeca wil de VGC inzetten op de verhoging van de professionele en sociale vaardigheden van volwassenen. Op deze manier worden de kansen op de arbeidsmarkt voor laatstgenoemden groter.

- Budget: € 440 000

Uitbouw van een lokaal sociaal beleid (SD3-OD6)

De VGC ontwikkelt een lokaal sociaal beleid in 9 Brusselse zones, dat een toegankelijk onthaal voor alle mogelijke sociale hulpvragen realiseert met als doel om de meest kwetsbare mensen in de maatschappij sneller en beter te kunnen oriënteren. Naast de uitbouw van dit onthaal, is er ook aandacht voor de versterking van het aanbod op de eerste en de tweede lijn op vlak van begeleidingsdiensten voor kansarmen en thuislozen.

- Budget: € 774 000

Ontwikkeling van woonzorgzones en gezondheidsinitiatieven (SD3-OD7)

De VGC investeert in aangepaste woon- en zorgfuncties voor ouderen en zorgbehoevenden, en stemt een aantal diensten daarop af (bijvoorbeeld klusjesdiensten van buurtconciërges). Daarnaast investeert de VGC in deze doelstelling ook in een laagdrempelig gezondheidszorgaanbod, door bijvoorbeeld de creatie van wijkgezondheidscentra.

- Budget: € 456 000

Ontwikkeling van lokale dienstencentra (SD3-OD8)

Lokale dienstencentra hebben een ontmoetingsfunctie voor ouderen, en ontwikkelen een activiteiten- en restauraant aanbod. De VGC versterkt de ontwikkeling van deze lokale dienstencentra, en engageert zich om hun aanbod performanter te maken en af te stemmen op ander aanbod in het kader van lokaal sociaal beleid en woonzorgzones.

- Budget: € 110 000

Uitbouw sociaal vervoer (SD3-OD9)

Aansluitend bij de vorige doelstellingen rond dienstencentra en woonzorgzones, organiseert de VGC aangepast sociaal vervoer voor minder mobiele personen.

- Budget: € 200 000

Netwerk van kinderopvang (SD3-OD10)

De VGC ontwikkelt een divers aanbod van kinderopvang, gaande van buurtgerichte kinderopvang (met aandacht voor de sociale functie), over opvoedingsondersteunende initiatieven en buitenschoolse kinderopvang, tot jeugdhulpinitiatieven voor jongeren met ontwikkelings- en gedragsproblemen.

- Budget: € 460 000

Lokale netwerkontwikkeling gemeenschapscentra (SD3-OD11)

De gemeenschapscentra (22 in totaal) zijn lokale sociale-culturele organisaties die elk afzonderlijk en als geheel bijdragen aan de integrale leefkwaliteit in de stad.

Zij doen dit door een werking te ontplooien op vlak van:

- Communicatie, onthaal en dienstverlening;
- culturele participatie, -animatie en -spreiding;
- educatie en permanente vorming;
- gemeenschapsvorming.

De gemeenschapscentra worden gepositioneerd als lokale netwerkontwikkelaars binnen het stedelijk beleid.

In hun werking realiseren de gemeenschapscentra dwarsverbanden tussen cultuur, welzijn en onderwijs met extra aandacht voor armoede.

De werking van de gemeenschapscentra, inclusief deze die een kansarm publiek bereikt, is evenwel ruimer dan de scope van het Stedenfonds.

Specifiek in het kader van het Stedenfonds worden vier gemeenschapscentra ondersteund die een brede werking ontplooien voor een (onder meer) kansarm publiek:

- *Gemeenschapscentrum De Vaartkapoen*: Vrouwenwerking Caleidoscoop
- *Gemeenschapscentrum De Pianofabriek*: Cultureel centrum

- *Gemeenschapscentrum Essegem*: Samenleven te Jette
- *Gemeenschapscentrum Ten Noey*: Bewuste stadsbewoner met gemengde taal

- Budget: € 800 000

Uitbouw van een Nederlandstalig vrijetijdsaanbod voor kinderen (SD3-OD12)

Een doeltreffend VGC jeugd- en sportbeleid kan niet anders dan rekening houden met de demografische en sociologische situatie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De vergroening of verjonging van de bevolking zet zich verder door in Brussel, waarbij een groot aantal kinderen en jongeren in armoede opgroeit.

In het kader van het Stedenfonds worden volgende initiatieven ondersteund die specifiek gericht zijn naar kinderen jongeren die zich in een maatschappelijk kwetsbare situatie bevinden:

- *Jeugdcentrum Aximax*: 1000 m² ruimte voor sportieve, creatieve, speelse en taalstimulerende activiteiten voor kinderen en jongeren tussen 3 en 18 jaar.
- *D'Broej* (De Brusselse Organisatie voor Emancipatie van Jongeren): de fusie-vzw van de werkingen maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren (WMKJ).
- *Buurtsport Brussel*: organiseert laagdrempelige sportactiviteiten in kansarme buurten

- Budget: € 500 000

Culturele participatiebevordering (SD3-OD13)

De toegang/participatie tot/aan cultuur, jeugd en sport van ondermeer kansarmen is een aandachtspunt in de duale samenleving.

Steeds meer mensen voelen zich uitgesloten en kunnen omwille van financiële, sociale of culturele drempels niet participeren aan cultuur in de brede zin van het woord.

In het Cultuurbeleid van de VGC is participatie een belangrijk uitgangspunt. De afgelopen jaren werden ondermeer via de Cultuurwaardebon actief beleidsmaatregelen geïntroduceerd die een brede participatie aan het culturele aanbod in Brussel willen stimuleren.

Het decreet houdende flankerende en stimulerende maatregelen ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport is een nieuwe hefboom om deze oriëntatie mee te ondersteunen, nieuwe methodieken aan te reiken en te implementeren.

In uitvoering van het decreet stelde de VGC in 2008 een afsprakennota 2009-2010 op met als focus de participatie van financieel kansarmen en inburgeraars.

De verantwoordingsnota over de uitvoering van de afsprakennota in 2009 kan worden opgevraagd bij de administratie.

Een andere hefboom om de culturele participatie te versterken krijgt vorm in de culturele doelstelling van het Stedenfonds.

In deze doelstelling worden initiatieven ondersteund die inspanningen leveren voor het verbeteren van de participatie van een zeer diverse groep van mensen aan zowel het smaken als het maken van cultuur.

Dit gaat van initiatieven die in het eigen huis een brede waaier van workshops opzetten gericht naar de buurt en naar specifieke doelgroepen, tot grotere instellingen die o.m. via Stedenfondsmiddelen hun publiekswerking (verder) uitwerken.

- Budget: € 700 000

Brussels armoederapport 2010

Het Brussels actieplan armoedebestrijding is een onderdeel van het Brussels armoederapport 2010 en tevens het politieke luik van het armoederapport. Het kwam tot stand in de permanente interkabinettenwerkgroep die samengesteld werd krachtens het Protocol gesloten tussen de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en de Colleges van de Brusselse gemeenschapscommissies (GGC, COCOF en VGC) inzake het armoedebeleid.

De **Beleidsnota armoedebestrijding 2009-2014 (Deel 1)** werd in mei 2010 goedgekeurd door de Brusselse regering en de Colleges van de 3 Brusselse Gemeenschapscommissies en biedt een gemeenschappelijk kader voor het Brussels armoedebeleid. Aan de hand van 34 strategische doelstellingen formuleren de Brusselse overheden hun langetermijnperspectief op de strijd tegen armoede.

Het **Brussels actieplan armoedebestrijding 2010 (Deel 2)** geeft, aan de hand van (gebudgetteerde) beleidsacties, concreet aan op welke manier de Brusselse overheden de doelstellingen van de beleidsnota wensen te bereiken.

De bijlage geeft een **stand van zaken van het gevoerde beleid op 6 domeinen** die een belangrijke rol spelen in de strijd tegen de armoede: OCMW's, sociale diensten, sociale huisvesting, thuislozenzorg, sociale cohesie (COCOF) en Stedenfonds (VGC).

www.observatbru.be

Dit document is ook in het Frans beschikbaar.

Ce document est également disponible en français sous le titre:
**"Plan d'action bruxellois de lutte contre la pauvreté,
Rapport bruxellois sur l'état de la pauvreté 2010"**